

НАШ ЈЕЗИК

Књига XLIII

Св. 3–4 (2012)

САДРЖАЈ

Јубилеј

Часопис <i>Наш језик</i> и српски стандардни (књижевни) језик (СРЕТО ТАНАСИЋ)	3
Развој концепције и структуре часописа <i>Наш језик</i> за 80 година излагања (МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ).....	11

Чланци

Лингвистички аспекти назива <i>јавно</i> односно <i>народно здравље</i> (СТАНА РИСТИЋ, ИВАНА ЛАЗИЋ-КОЊИК)	21
<i>Музички</i> глаголи или просвирај да би се усвирао (СОФИЈА МИЛОРАДОВИЋ)	27
Дискурс описа са функцијом дефиниције (СЛАВКО СТАНОЈЧИЋ).....	35
Нове речи са суфиксом <i>-ина</i> и његовим варијантама у српском језику (СЛОБОДАН НОВОКМЕТ)	55
Фигуративне семантичке реализације лексема које означавају географске и атмосферске појмове у српском језику (ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋ)...	69
Метафорична значења зоонима која се односе на људске особине (АНА РАНЂЕЛОВИЋ).....	89

Прилози

Костићеви исписи из Матавуља као допуна Вуковог Рјечника (ВАСА ПАВКОВИЋ)	107
---	-----

Прикази

Зборник радова <i>Лексички слојеви</i> (РАЈНА ДРАГИЋЕВИЋ).....	119
--	-----

Милош Ковачевић, <i>Лингвистическа књижевна теорија</i> (МАРИНА НИКОЛИЋ)	123
Стана Ристић, <i>О речима у српском језику (творбени и лексикографско-лексиколошки аспекти)</i> (ДАНИЈЕЛА СТАНИЋ)	127
Зборник радова <i>Књижевни (стандардни) језик и језик књижевности</i> (МАРИЈА МИЛОСАВЉЕВИЋ ТОДОРОВИЋ)	131
Зборник радова <i>Савремена проучавања језика и књижевности</i> III/1 (АНА РАНЂЕЛОВИЋ)	135

Библиографија

Наш језик I–XLIII – библиографија са регистрима (1932–2012) (ВЛАДИМИР ЖИВАНОВИЋ, МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ, ДРАГАНА ЦВИЈОВИЋ, АНЕТА СПАСОЈЕВИЋ)	139
---	-----

СРЕТО ТАНАСИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ЧАСОПИС *НАШ ЈЕЗИК* И СРПСКИ СТАНДАРДНИ
(КЊИЖЕВНИ) ЈЕЗИК
(Поводом 80 година од покретања)*

У раду се говори о улози и доприносу часописа *Наш језик* у проучавању и стандардизацији српског језика и његовању језичке културе. Ово је наш најстарији часопис који има ту мисију у српској култури. Покренуо га је академик Александар Белић. Часопис ту мисију врши пуних осам деценија с прекидом до кога је дошло са Другим свјетским ратом. У остваривању програма часописа учествовали су многи српски и не само српски лингвисти, а на његовим страницама објављени су многи радови у којима се освјетљавају и рјешавају питања савременог српског језика и језичке културе. Овај часопис је у извјесној мјери и летопис наше науке о савременом српском стандардном језику.

Кључне речи и изрази: српски језик, стандардизација, језичка култура, *Наш језик*.

Покретање српске лингвистичке периодике везано је за име академика Александра Белића. Он је знао да је то нужан услов за развој српске филологије и лингвистике. Белић је већ почетком XX вијека познавао научна достигнућа у европској лингвистичкој науци, као и начине на које се та наука развијала. Знао је да је за организовање научног рада и изграђивање научног кадра од изузетног значаја постојање сталних лингвистичких публикација – тиме се отвара реална могућност да резултати научног рада постану доступни и научној и културној јавности, једино се на тај начин може проширивати научна база. Тадашње годишње публикације које су издавале Српска академија и њене претече и Матица српска нису више могле задовољавати потребе на том плану. На почетку XX вијека А. Белић је покренуо два стална лингвистичка гласила – *Српски дијалектолошки зборник* 1905. и *Јужнословенски филолоџ* 1913. године. Александар Белић је посвећивао посебну бригу изучавању савременог српског језика и изграђивању језичке културе. За то је било потребно имати и публикације које ће подржавати рад на том плану. Тако је у Београду 1932. године покренут часопис *Наш језик*. Оснивач је

* Рад је настао у оквиру пројекта 178021 *Опис и стандардизација савременог српског језика*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

било Лингвистичко друштво у Београду, а у његово име Александар Белић је био власник часописа.¹

Српски књижевни језик се кроз пола вијека постојања развијао и почетком XX вијека достигао степен модерног средства комуникације у свим видовима живота и дјеловања. То је вријеме кад је он постао нешто другачији него што је био у вријеме Вука и Даничића и њихових првих сљедбеника. Књижевни језик тога доба, и тога степена изграђености, познат је под називом *београдски сџил*. Какав је то језик и како смо до њега дошли, објашњава управо Александар Белић у једном свом чланку, и то, не случајно, у часопису *Наш језик*: „Али, и поред тих природних претераности и застрањивања, *слобода и лакоћа језичкој стварања* пред крај друге половине XIX века постале су *главне особине београдској књижевној језика*. Оне су и давале могућност за стварање ‘београдског стила’. [...] Поједини истакнути књижевници имали су сваки свој стил, поједине гране културне и научне добијале су такође, поред свога језика, и свој стил, наша журналистика има свој језик и више својих стилова. Према томе, под ‘београдским стилем’ ваљало је код оних који су о њему говорили схватити ону апстракцију различитих београдских стилова коју смо горе одредили као слободу језичког стварања књижевног језика београдског. [...] Ово не значи такође да је све што се појављује у њему ‘сухо злато’ и да заслужује да одмах буде прихваћено од целог народа“ (Белић 1934: 197–200). Дакле, Белић је у овом чланку указао на неколика битна својства вуковског књижевног језика: изграђеност, посебно на нивоу синтаксе, полифункционалност, али и на чињеницу да он доноси и извјесне појаве које треба одстрањивати. То све говори да је потребна стална брига стручњака за правилност и љепоту књижевног језика; ту није довољно имати за узор Вука и Даничића, а и народни говори који су у основици књижевног језика више нису довољан ослонац за писце и друге ствараоце – на што је такође у том раду указао Белић. Из овог и свега другог што се може наћи у овоме чланку јасно је да је Александар Белић добро разумио на ком степену развоја се налази српски књижевни језик и да му је било јасно да је потребно стручно пратити и усмјеравати његов развој. Имао је, дакле, јасну представу о томе какав језички часопис недостаје српској културној средини.

Већ на почетку, у првом броју, дате су намјере с којим Белић покреће овај часопис: „Наш програм је врло прост и разумљив: ширење у што већој мери међу претставницима нашег образованог друштва правилних погледа о нашем књижевном језику и о језику уопште; изношење сметњи његову правилноме развиту и предлагање онога чиме би се каква неправилност или језичка погрешка могла заменити. Да би се овај програм могао остварити, потребна је сарадња и живо интересовање за питања ове врсте нашег образованог света. Уредништво ће увек радо и примати питања својих читалаца и на њих одговарати, не би ли тако потстакло и друге да учествују у овом живом општењу Уредништва са свима пријатељима нашег језика. Исто онако као што је главни покретач овог часописа била жеља да се помогне нашим књижевницима и свима другим који траже поуке о своме матерњем језику, тако љубав према књижевном језику треба да се огледа у сваком прилогу његовом. И онда када се буду износили недостаци књижевног језика каквог дела, и када се буде вршила анализа језика каквог писца или када се

¹ Стевановић 1973. В. и рад Слободана Ж. Марковића – Марковић 2010.

у тражењу правих језичких особина морадне и одбацити понешто за што је везано име кога од ауторитета наших – то ће се вршити само с намером да се дође до истине. Зато ће се објављивати и примати прилози написани само у духу трпељивости, помирљивости и узајамног поштовања. Објављујући први број овог часописа, ми њиме показујемо како мислимо остваривати свој задатак“ (*Наша реч*, Наш језик I/1: 1–3).² У првој књизи Белић се у име Уредништва³ обраћа још два пута читаоцима. Једном је то био одговор на критике које су на рачун писања *Нашеј језика* стизале из Хрватске (помиње се једна критика у загребачком *Наставном вјеснику* XL/5–8). Ту се истиче да на страницама часописа не жели уносити полемике и омаловажавања, али је Уредништво спремно да на свако питање одговори и изнесе своје мишљење. Још једном подвлачи да је циљ часописа подизање нивоа језичке културе, указивање на неправилности код писаца било гдје да они живе и стварају. Он подвлачи да појава неправилних облика или конструкција које се уоче код неког писца говори да оне већ дуже постоје и зато не треба подвргавати критици оног код кога је она уочена: „Ту је ваљало искорењивати из целог књижевног језика какву неправилност – изношењем добре замене њене, ако је у језику има или ако се са успехом може створити, а не изношењем на ругло језика каквог неодговорног писца – стварати два непријатељска торања“ (*Шта ми хоћемо*, Наш језик I/3–4: 97–100). А како то треба да буде у пракси, каже се да о томе свједочи садржај прве свеске часописа. И ту се он осврће на изнесене примједбе да часопис „настоји у ствари да прошири на цео наш народ онај београдски жаргон којему је у анкети београдске штампе одрекао право на такво ширење чак и г. Томо Маретић, иначе одушевљени поборник језичког јединства“. Он то одбацује и, без жеље да полемиче с наведеним Маретићевим мишљењем, истиче да Уредништво неће дозволити да се у часопису развијају некорисне полемике, али је оно позвало све стручњаке да у њему сарађују. На ову оптужбу Уредништво се осврће и на крају прве године у чланку под насловом *После прве године* (289–295). У вези с тим наглашава се да је објективан читалац могао наћи примјере гдје се критикују језичке неправилности и у књижевном језику Београда, па додаје: „Циљ је нашег писања да се изнесе истина о сваком посебном податку нашег књижевног језика, било да се он јавља код књижевника из Београда, из Загреба, из Сарајева, Дубровника или Скопља. Јединство нашег језика огледа се несумњиво јасно и снажно баш у јединству мерила која се могу и морају употребљавати у оцени књижевног језика на целом простору наше земље“ (*После прве године*, Наш језик I/10 (1933): 289–295). Јасно је да је часопис *Наш језик* покренут за његовање српског језика као оруђа комуникације српског и хрватског народа, што је он постао крајем XIX вијека, кад су се књижевним језиком који су уобличио Вук и Даничић почели служити и сви Хрвати и католици тада национално неопредијељени. То је вријеме српско-хрватског језичког зајед-

² Поред Александра Белића чланови Уредништва били су: Драгутин Костић, Милош Ивковић, Глиша Елезовић, др Милош С. Московљевић, др Бранко Милетић, др Гојко Ружичић, др Данило Вушовић, др Радомир Алексић, др Петар Ђорђић и Радосав Бошковић (од друге књиге умјесто Г. Ружичића, који је отишао из Београда, члан Уредништва је М. Лалевић – в. Стевановић 1973–74а: 29; Пешикан 1983: 3).

³ Треба рећи да се овакви текстови потписују са *Уредништво*, а не Белићевим именом, мада је у њима главни удио Белићев – како је већ у цитираном раду истакао Митар Пешикан.

ништва, на бази српског вуковског књижевног језика – како је Александар Белић и написао у овом, првом броју часописа *Наш језик*: „Према томе, дух књижевног језика Вукова, у којем се огледа дух народног језика који је узет за основицу књижевног језика, и данас је основни критериј правилности књижевног језика“ (*Српскохрватски књижевни језик*, стр. 5). Концепцију часописа прихватили су и неки тада водећи хрватски лингвисти – Драгутин Боранић и Стјепан Ившић и обећали сарадњу (*Наша реч*, стр. 1).

У чланку *После прве године* Белић потврђује и чињеницу да се језик мијења и развија, да неке језичке појаве добијају статус у књижевном језику кад се довољно прошире. Прије тога те појаве се не могу прихватити и не могу се свакодневно нарушавати језичка правила. Овдје Белић већ истиче да књижевни језик стварају и подстичу његов развитак књижевници, научници, новинари – дакле, сви су они одговорни за правилност језика. С друге стране, овдје се могу већ видјети и обриси спознаје о функционалној раслојености језика, као што је то видљиво и у поменутом чланку његовом *Београдски стил*, објављеном у другом годишту часописа.

Може се рећи да је главни задатак ове предратне серије часописа *Наш језик* био ширење свијести о потреби учења књижевног језика и подизање нивоа језичке културе. То се види и из садржаја самог часописа, а на томе инсистира у својим потписаним освртима и у напоменама Уредништва сам уредник професор Белић.⁴

Сарадници *Нашеј језика* у предратном периоду били су првенствено чланови Уредништва, а и други језички стручњаци из Београда, па из Загреба и Скопља (гдје је у то вријеме радио и професор Стевановић), али не само језички стручњаци.⁵ Иако је и у уводној ријечи Уредништва у првом броју наведено да су сарадњу обећали и Драгутин Боранић и Стјепан Ившић из Загреба, те да се очекује сарадња свих других стручњака – треба рећи да у предратној серији часописа немамо велики број прилога из Загреба. Међу тим сарадницима највише прилога има Сретен Живковић, Томислав Маретић има два прилога, Стјепан Ившић један, Мате Хрaste два, а Д. Боранић није објавио ниједан прилог. Треба напоменути да се међу сарадницима предратне серије јављају и писци, рецимо Исидора Секулић, а један чак, Марко Цар, предлаже да се уведе посебна рубрика у којој би сами писци указивали на примјере лошега познавања српскохрватског језика у књижевним дјелима (М. Цар, *Антологија ружноћа*, *Наш језик* II/1: 9–12). У првој књизи, свакако не случајно, објављен је и чланак С. Роспонда *Нејовање књижевног језика код Пољака*. Јер, мисија новопокренутог часописа била је слична; то је часопис „за неговање културе књижевног језика и усмеравање правца његова даљег развитка, какав су имали и имају многи културни народи“ (Французи, Пољаци, Чеси) (Стевановић 1973–74а: 28).

До Другог свјетског рата изашло је седам годишта и прва свеска осмог годишта *Нашеј језика*. То је такозвана стара серија. Рат је прекинуо излагање

⁴ О Белићевом виђењу мисије *Нашеј језика* в. и Гортан-Премк 1976.

⁵ Стевановић 1973–74а. Он у набрајању имена сарадника не помиње име др Јована Вуковића из Мостара, који је – што се такође превиија – у седмој књизи међу члановима Уређивачког одбора. Потпуна библиографија радова, и предратне и нове серије, даје се у овом броју *Нашеј језика*.

и овог часописа, као и других које је покренуо и уређивао академик Александар Белић – *Јужнословенској филолоја, Српској дијалектолошкој зборника*.⁶

Послије Другог свјетског рата, академик Белић је и други пут покренуо овај часопис,⁷ сада у Институту за српски језик,⁸ који је сада био издавач и *Српској дијалектолошкој зборника* и *Јужнословенској филолоја*. Први број је изашао 1949. године, а на челу редакције је био Александар Белић,⁹ који у првом броју образлаже потребу обнављања часописа: „Наш се књижевни језик са успехом развија више од сто година. Његове је основе ставио Вук Карацић, а утврдио их Ђура Даничић. Али никада, ни у једном језику, такви основи нису остајали стални за сва времена. Таква су само начела на којима су они засновани, докле се и она под каквим околностима не би изменила. [...] наш ће часопис продужити и даље да тумачи особине нашег књижевног језика, да исправља грешке и недоследности у штампаним текстовима и говорном књижевном језику, да подиже љубав према језичким испитивањима и подстиче његовање лепе и правилне речи. У језику се огледа и језик и култура једног народа“ (стр. 3 и 5). У овом послератном периоду Александар Белић је уредио девет књига и први двоброј десете књиге часописа. Он је у исто вријеме дао и највише прилога: од укупно 99 свезака колико је уредио, своје прилоге је имао у 96, како је утврдио Михаило Стевановић (1960: 69). У новој серији часописа Белић је објавио педесет прилога, што само по себи говори о увјерљивости оснивача кад говори о потреби поновног покретања *Нашег језика*. Како се развијала наука о српском језику и мијењале потребе у вези са проучавањем савременог српског језика, и овај часопис је нешто мијењао своју физиономију: није се више бавио претежно језичком културом и уопште проблемима српског језика у свакодневном животу (о томе детаљније: Спасојевић 2009: 61–62). Све више је био окренут и објављивању научних студија које се тичу граматичке структуре савременог српског језика. На то одступање од првобитне концепције Александра Белића већ су указивали приказивачи овога часописа. Тако М. Стевановић већ пише да часопис поред мисије подизања нивоа језичке културе има обавезу и да расправља опширније о појединим језичким питањима (Стевановић 1973–74а: 30). Још децидније то истиче Љубомир Поповић пишући о *Нашем језику* у периоду после 1960. године: „Као и раније, Наш језик је остао часопис намењен пре свега неговању језичке културе. [...] Није био занемарен ни други део програма 'Нашег језика' – проучавање актуелних питања књижевнојезичке проблематике“ (Поповић 1973–74: 40–41). Слично је нешто касније писао и Митар Пешикан: „... у часопису су – већ од старе серије, а нарочито у новој – заузели место и научни прилози који нису

⁶ Интересантно је подсјетити читаоце да је академик Александар Белић отказао и међународни конгрес слависта који је био повјерен југословенским славистима да се одржи 1939. године. Били су одштампани конгресни материјали, а након што је Њемачка напала Пољску, Белић је, у својству председника Извршног одбора Конгреса потписао саопштење о отказивању Конгреса (Станковић 2008: XXIV).

⁷ За разлику од *Српској дијалектолошкој зборника* и *Јужнословенској филолоја*, који имају јединствено бројање годишта, *Наш језик* је после Другог свјетског рата почео од броја I, с тим што се то означава као нова серија.

⁸ В. Танасић 2010.

⁹ Поред Александра Белића, као главног уредника, чланови Уређивачког одбора часописа били су Гл. Елезовић, Р. Алексић, М. Стевановић, Р. Бошковић, Б. Милановић и И. Стевовић – Стевановић 1973–74а, 30.

непосредно везани за питања језичке културе и који су постали незаобилазни део научне литературе при обради многих питања нашег језика“ (Пешикан 1983: 5). Ово је и разумљиво кад се има у виду да је српски језик опслуживао сложено националну заједницу, да се он развијао и да описи једном дати не могу остати за свагда: прво зато што се сам језик мијења и развија, друго што се наука о језику развија и омогућује нове увиде у језичке датости. У *Нашем језику* објављен је велики број значајних радова о различитим питањима савременог српског стандардног језика, који су, да парафразирам Митра Пешикана, незаобилазни у питањима стандардизације савременог српског језика.

Наш језик је пратио и збивања око српско-хрватског језичког зближавања после Другог свјетског рата и касније појаве језичког сепаратизма у Републици Хрватској. Поводом Анкете Матице српске о књижевном језику и правопису и о Новосадском договору у шестом годишту *Нашеј језика* пишу Александар Белић и Михаило Стевановић (VI/3–4: 1954), а 1961. године М. Стевановић објављује чланак *Прилози објашњењу принципа новог правописа* (XI/1–2: 1–15). Такође, у овом часопису М. Стевановић полемиче са загребачким лингвистима (и не само с њима) после сарајевског конгреса југословенских слависта одржаног 1965. у раду *Неке лексичко-стилске разлике, а не језичке варијанте* (XIV/1–5: 195–226). Исто тако, у овом часопису је објављен *Сјав САНУ о језику: уз расправу о језичким одредбама у уставу СР Хрватске* (XXVII/3–4, 1990: 197–199).

Данас се у овом часопису рјеђе јавља рубрика *Језичке поуке*, посвећене проблемима језичке норме и језичке културе, по којој је овај часопис био препознатљив. Мањи тираж часописа, израженија оријентација на изучавање појединих питања савременог српског језика, појава већег броја језичких савјетника, постојање сличних рубрика у појединим дневним и седмичним листовима – могу бити разлози за то, мада не би требало да она потпуно нестане (уп. Спасојевић 2009: 75). Али, после оснивања Одбора за стандардизацију српског језика, чије је сједиште у Институту, у *Нашем језику* се објављује његове препоруке нормативног и савјетодавног карактера о појединим питањима из домена језичке норме и језичке културе, тако да тај дио мисије овога часописа није ни данас искључен.

Последњих десетак година у Институт за српски језик САНУ је дошао велики број младих сарадника, који се уз рад на пројектима у Институту и школују. За њихово школовање у научне раднике од изузетне важности је постојање лингвистичких публикација у којим могу објављивати своје радове. *Наш језик* је отворио простор и тим младим сарадницима из Института, као и из високошколских институција. Уредништво се труди да се међу сарадницима држи извјесна равнотежа радова афирмисаних и млађих сарадника, како би овај часопис и даље био публикација у којој се објављују радови посвећени питањима савременог српског језика, доприносећи тако и пословима на осавремењавању стандарднојезичке норме. У исто вријеме, овај часопис даје свој допринос изграђивању младих кадрова.

Дакле, навршило се осамдесет година од покретања часописа *Наш језик*. Задатак који му је намијењен приликом покретања – његовање језичке културе и проучавање савременог српског језика – остваривао је цијелим током свога излагања. Са сигурношћу се може рећи да је он ту мисију увијек испуњавао према захтјевима тренутка, у складу са актуелним достигнућима

науке о српском језику. Та мисија остаје и даље пред њим и он ће је, треба вјеровати, и убудуће успјешно испуњавати, али је дошло до помјерања тежишта са језичке културе на проучавање савременог српског језика. У *Нашем језику* је објављивао велики број српских и не само српских лингвиста – преко триста аутора за осамдесет година излагања. Највише прилога објавио је сам покретач часописа Александар Белић – 114 потписаних прилога,¹⁰ иза њега је његов наслједник Михаило Стевановић са 111 потписаних прилога. Тако је овај часопис дао немјерљив допринос изучавању савременог српског језика, разјашњавању многих нормативних питања, подизању нивоа језичке културе и развијању свијести о потреби сталне бриге о језичкој правилности и љепоти писане и изговорене ријечи. Часопис има статус нашег водећег националног часописа за савремени српски стандардни језик и језичку културу.

ЛИТЕРАТУРА

- Белић 1934: Александар Белић, Београдски стил, *Наш језик* II/7, Београд, 193–200.
- Гортан-Премк 1976: Даринака Гортан-Премк (прир.), Белић о „Нашем језику“ и нашим задацима, *Наш језик* XXII/1–2, Београд, 3–7.
- Грицкат 1993: Ирена Грицкат-Радуловић, Стогодишњица лексикографског рада при Српској академији наука и уметности, *Сјмо јодина лексикографској рага у САНУ*, главни уредник Павле Иивић, приредио Драго Ћупић, Београд, 5–13.
- Грицкат 1996: Ирена Грицкат-Радуловић, Наука о језику у делатности академије, *Глас САНУ* CCCLXXIX, Одељење језика и књижевности, Књига 15, Београд, 1–83.
- Марковић 2010: Слободан Ж. Марковић, Друштво за српски језик и часопис *Наш језик*, *Наш језик* XLI/3–4, Београд, 113–117.
- Пешикан 1983: Митар Пешикан, Пола века од покретања „Нашег језика“, *Наш језик* XXVI/1, Београд, 3–5.
- Поповић 1973–74: Љубомир Поповић, Наш језик од 1960. до данас,¹¹ *Наш језик* XX/1–5, Београд, 40–41.
- Спасојевић 2009: Марина Спасојевић, О „Нашој пошти“ у *Нашем језику*, *Наш језик* XL/1–4, Београд, 61–76.
- Станковић 2008: Богољуб Станковић (прир.), *III међународни конгрес слависта*, репринт издање, Славистичко друштво Србије, Београд.
- Стевановић 1960: Михаило Стевановић, Александар Белић, *Наш језик* X/3–6, Београд, 69–80.
- Стевановић 1973–74: Михаило Стевановић, Институт за српскохрватски језик и програми његова рада, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 1–10.
- Стевановић 1973–74а: М. Стевановић, Језички часописи Института, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 23–31.
- Танасић 2010: Срето Танасић, Александар Белић и Институт за српски језик, *Наш језик* XLI/3–4, 107–111.

¹⁰ Овдје, дакле, нису урачунати и прилози који су у часопису са ознаком Уредништво, а које, сигурно не без разлога, приређивачи Изабраних дела Александра Белића наводе у библиографији његових радова.

¹¹ Наслов у *Садржају*, а у самом часопису само: *Наш језик*.

Р е з ю м е

Срето Танасич

ЖУРНАЛ *НАШ ЈЕЗИК* И СЕРБСКИЙ СТАНДАРТНЫЙ
(ЛИТЕРАТУРНЫЙ) ЯЗЫК
(к 80-летию со дня основания)

В настоящей работе речь идет о журнале *Наш језик* по случаю 80-летия со дня его основания. При основании ему предназначились следующие задачи: в первую очередь забота о культуре речи, а затем и изучение современного сербского языка. Эти задачи журнал осуществлял на протяжении всей своей истории. Данной миссии журнал придерживался постоянно и свои задачи выполнял согласно требованиям времени и в согласии с актуальными достижениями науки о сербском языке. Данное предназначение журнала остается и в дальнейшем ведущим, однако средоточие постепенно перемещается с языковой культуры на изучение современного сербского языка.

В журнале *Наш језик* опубликовано большое число работ сербских, и не только сербских, лингвистов – насчитывается свыше трехсот авторов сотрудничающих в журнале в течении восьмидесяти лет. Таким образом данный журнал внес огромный вклад в изучение современного сербского языка, содействовал разъяснению многих нормативных вопросов, поднятию уровня языковой культуры и распространению сознания о необходимости постоянной заботы относительно правильности употребления языковых средств и красоты письменной речи. Поэтому *Наш језик* обладает статусом нашего ведущего национального журнала, предназначенного для изучения стандартного сербского языка и его языковой культуры.

Марина СПАСОЈЕВИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

РАЗВОЈ КОНЦЕПЦИЈЕ И СТРУКТУРЕ ЧАСОПИСА *НАШ ЈЕЗИК* ЗА 80 ГОДИНА ИЗЛАЖЕЊА*

У раду се, на основу увида у библиографију лингвистичког часописа *Наш језик*, прати развој његове концепције. Такође се указује на разноврсност тема које су нашле место на страницама овог стручног часописа, као и на историјат његових рубрика и промену његове структуре.

Кључне речи: *Наш језик*, историјат часописа, структура часописа, концепција часописа, рубрике.

1. Лингвистичко друштво у Београду 1932. године покренуло је издавање часописа *Наш језик*, на чијем је челу био Александар Белић, а уређивачки одбор чинили ондашњи стручњаци београдског круга.¹ Намена овог часописа била је да се у њему износе и решавају практична питања језичке културе, а циљна група нису били само посленици из ускостручних (лингвистичких) кругова већ и из различитих културних и научних области. Такав један часопис, који је окренут нормирању, био је неопходан у време када се књижевни језик на Вуковој основици даље развијао и надограђивао, дакле, у време када је требало не само стабилизovati граматичку норму већ и успоставити и оформити лексичку норму, усталити терминологије у различитим областима науке и развити функционалностилске потенцијале српског језика.

1.1. Целокупна библиографија *Нашеј језика*, коју доносимо на крају ове књиге,² састоји се од преко 1600 чланака из различитих области науке о срп-

* Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

¹ Детаљније о историјату и улози овог часописа в. Стевановић 1973–74: 28–31, Поповић 1973–74: 40–41, Пешикан 1983: 3–5, Танасић 2007: 1–4, Танасић 2009: 3–5.

² Библиографија која се овом приликом објављује (в. Живановић и др. 2012) доноси ревидирану библиографију, објављену као ауторски списак у неколико наврата (в. Јованка Миловановић, Попис расправа и чланака објављених у Јужнословенском филологу и Нашем језику, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 1973–1974, 45–143; Јованка Миловановић, Попис расправа и чланака – Наш језик XXI–XXV, *Наш језик* XXVI/1, Београд, 1983, 61–69; Мирослав Николић, Садржај часописа чији је издавач (или суиздавач) Институт за српски језик САНУ, *Наш језик* XXX/1–5, Београд, 1995–1996,

ском језику и из језичке културе, али и приказа, хроника, библиографија и научних биографија истакнутих лингвиста. Сагледавањем и анализом библиографије указавмо на развој и промене концепције и структуре током протеклих осамдесет година. Такође ћемо показати разноврсност тема које су нашле место на страницама овог стручног часописа, историјат његових рубрика, али и одјеке које су написи и студије у њему имали у научним и стручним, али и интелектуалним круговима, и обрнуто – како је овај часопис пратио догађаје који су имали одраза на плану норме, стандардизације и језичке политике.

2. Своју мисију овај часопис вршио је најпре до Другог светског рата, тачније до 1941, до прве свеске VIII годишта. Претходних седам годишта чинило је по десет свезака, које су у почетку излазиле појединачно, а после неке појединачно, а неке као двоброји и троброји. И то је тзв. стара серија *Нашеј језика*, која броји 445 библиографских јединица. Након Другог светског рата, од 1949. године, часопис *Наш језик* наставља своје деловање, али започиње опет од броја I тзв. нову серију. Од тог времена до сада изашле су четрдесет три књиге. До XII годишта књиге су се састојала исто од по десет свезака, од XIII до XXXI од по пет, од XXXII до XXXIV од по четири, које су излазиле у два двоброја, од XXXV до XL излазила је књига једном годишње као четвороброј, а од XLI опет излазе два пута годишње по две свеске у једном броју. Нова серија доноси 1173 библиографске јединице. На страницама овог часописа своје прилоге објавио је око 320 аутора, и то већином лингвиста, али у старој серији и до 80-их година XX века било је и приносника из других струка, који су најчешће давали допринос стручним терминологијама. Исто тако, налазимо и прилоге учитеља и наставника, који су доносили лексику из народних говора, као и наставника и професора српског језика, чији су се прилози тицали наставе језика и књижевности или неких нормативних питања.

2.1. Први уредник овог часописа био је његов покретач Александар Белић, који је уредио предратну серију и нову серију до књиге X/1–2. На месту уредника Белића је наследио Михаило Стевановић од књиге X/3–4 до XXI/1–2. Од књиге XXI/3–4 до књиге XXX часопис је уређивао Митар Пешикан, а од XXXI до XXXVI Мирослав Николић. Уредник од XXXVII књиге је Срето Танасић. Чланови редакције били су у старој серији: Драгутин Костић, Милош Ивковић, Глиша Елезовић, Милош Московљевић, Бранко Милетић, Гојко Ружичић, Данило Вушовић, Радомир Алексић, Петар Ђорђић, Радосав Бошковић, Михаило Стевановић, Јован Вуковић, Миодраг Лалевић, а у новој серији и: Милица (Бабић) Вујанић, Даринка Гортан-Премк, Владо Ђукановић, Бранислав Милановић, Драгана Мршевић-Радовић, Берислав Николић, Мирослав Николић, Асим Пецо, Митар Пешикан, Љубомир Поповић, Милица Радовић-Тешаћ, Стана Ристић, Живојин Станојчић, Игрутин Стевовић, Срето Танасић, Драго Ђупић, Егон Фекете, Олга Цвијић.

3. Дакле, по својој концепцији и опредељењу, часопис *Наш језик* окренут је различитим питањима савременог српског језика и његове норме, питањима и проблемима језичке културе и неговања језика (в. Танасић 2012). О природи, улози, неговању и богаћењу књижевног језика на страницама овог часописа свакако је највише писао Белић, као и о норми и нормирању и те-

оријским питањима језичке културе, док су се остали аутори претежно бавили практичним питањима и језичком праксом. Уистину, таквих је прилога³ највише, и то из свих области граматике: из фонетике (о природи и изговору појединих гласова, о гласовним променама/алтернацијама, о природи слога и његовој граници, али се излажу и резултати примене нових метода у проучавању у оквиру експерименталне фонетике); из акцентологије (о акценатском систему, дистрибуцији акцената, акценатским типовима појединих врста речи и појединих морфолошких категорија, квантитету итд.); из морфологије (о врстама речи и њиховим граматичким категоријама, деклинацији, конјугацији); из творбе речи (о појединим начинима творбе, о појединим суфиксима или префиксима, о творби одређене семантичке класе речи, нпр. о творби *nomina agentis* итд.); из синтаксе (о употреби падежа и појединих предлошко-падежних конструкција, о употреби глаголских облика, о реченичним конституентима, о синтаксичкој субординацији и координацији, о конгруенцији, глаголском виду и глаголском роду, рекцији, распореду енклитика итд.).

3.1. Бројни су радови који су посвећени правописним проблемима и правописној пракси (писање великог слова, спојено и одвојено писање речи, писање гласова, замена јата, транскрипција речи из страних језика, употреба правописних и интерпункцијских знакова). С обзиром на то да је у овом гласилу негован здрав критички и полемички дух, као и уважавање и поштовање на научним основама заснованог става и мишљења,⁴ осим студија и расправа на грађи у циљу решавања правописних недоумица, донете су бројне реакције и расправе у вези са Белићевим правописом, Вуковићевим правописом, Матичиним правописом из 1960, као и из 1993, док су реакције на најновији Матичин правопис из 2010. изостале (уп. 512 реакција на Вуковићева Питања савременог књижевног језика; о Вуковићевом правопису 598; 629, 630; Белић о „новом заједничком“ правопису 720, 722; Стевановић 721, 838; Пешикан 837 итд.).

3.2. Када је посреди представљање и анализа лексике, они се не могу одвојити од семантике, а у неким случајевима и од етимологије, а на страницама овог часописа ишли су у неколико праваца. Прво, овде је доношена лексичка грађа из различитих области материјалне и духовне културе из народних говора, што је представљало вид богаћења књижевног језика. То је било нарочито актуелно у старој серији и првим годиштима нове, када је Уредништво дало и упутство за прикупљање и слање лексике (в. VII/2–3 и у н. с. I/7–8: 341–342 (497), I/9–10: 381 (502)). Други вид проучавања лексике представља тумачење значења и употребе појединих лексема из књижевног језика. Нарочита пажња се поклањала страним речима и утицајима страних језика, као и свим видовима адаптације стране лексике. Терминолошка лексика нашла је посебно место на страницама овог часописа. Много се говорило о пореклу термина, односно о (не)оправданости употребе страних термина, као о и начину творбе домаћих термина у појединим стручним терминологијама. Прилоге налазимо за различите научне и стручне области: ботаничка терминологија, географска

³ С обзиром на чињеницу да се уз библиографију доноси предметни регистар, текст нећемо оптерећивати библиографским јединицама, већ ћемо наводити бројеве из библиографије тамо где то доприноси информативности нашег текста.

⁴ Уредништво је било против некорисних полемика и необјективних прозивки и критика (уп. НЈ/1: 1–3 с. с.; и Танасић 2012: 5).

терминологија, геолошка терминологија, медицинска терминологија, за физику, хемију, правна терминологија, али и за друге области друштвеног и привредног живота: воћарска терминологија, пчеларска терминологија, пољопривредна терминологија, поморска терминологија, родбинска терминологија, спортска терминологија, текстилна терминологија, металуршка терминологија, техничка терминологија, школска терминологија, шумарска терминологија. Расправљало се и о употреби појединих лингвистичких термина као што су језик, наречје, дијалекат итд. Тим написима су учињени покушаји стварања и систематизације српске (научне) терминологије.

3.3. Серију радова представљају они који се баве речницима, нарочито Речником САНУ, проистекли, пре свега, из пера Митра Пешикана и Ирене Грицкат, али нису изостали ни прилози о Вуковом Рјечнику, Рјечнику ЈАЗУ, шестотомном Речнику Матице српске итд.

3.4. Такође, у тумачењу речи неопходно је ићи за њиховом прошлoшћу, етимологијом, па на страницама *Нашеј језика* нису ретки ни радови који обрађују етимолошка питања.

3.5. У значајној мери заступљена је и ономастика, од етимологије – постанка појединих ониха, као *Зајреб*, *Београд*, и разних личних имена, до питања која се тичу норме књижевног језика, тј. до рода, броја и промене неких топонима, као што је *Беране*, *Рибаре*, затим творбе етника и ктетика итд.

3.6. Осим поменутог, у дијахронију се улазило приликом тумачења речи и израза из старих српских споменика (в. 313, 343, 357, 366, 399, 632, 1492), као и при тумачењу других граматичких појава (рецимо, у Бошковићевим радовима о творби 1063, 920 итд.).

3.7. Ни дијалектологија није изостала. Ту се доносе радови и грађа који се баве дијалектима који чине основицу књижевног језика (965, 970, 825, 993). Управо је овде М. Московљевић дао своје виђење Ивићеве дијалектологије, на шта је уследио одговор аутора (761, 785).

3.8. Посебно се низ радова бави проучавањем језика и стила истакнутих писаца и есејиста, од Вука и Његоша, преко Лазе Лазаревића, Глишића, Ракића, Матавуља, Андрића, Црњанског, Попића, Чолановића, Попе, Д. Ђосића, Д. Ненадића и др. Велики број радова посвећен је тумачењу Његошевих стихова, али и стихова из народних песама. Међутим, оваквој анализи подвргнут је и стил превода Евгенија Оњегоиног и других превода (355, 407, 664, 862), затим, језик на радију, телевизији, у штампи, у позоришту у уџбеницима.

3.9. У овом часопису срећемо радове и из области фразеологије, стилистике. Међутим, и нови правци у лингвистици оставили су свог трага. Рецимо, 80-их година XX века Татјана Батистић пише о теорији говорних чинова, анализи дискурса, социолингвистици. Доносе се прилози из лингвистике текста, а у новијим бројевима и из когнитивне лингвистике.

3.10. Исто тако овај часопис има чланке који се односе на питања наставе српског језика у основним и средњим школама, као и на иностраним факултетима, затим, на питања уџбеника, обраде појединих области граматике, како из перспективе наставника, тако и из перспективе оних који се баве науком (што је некада било издвајано и као посебна рубрика, в. ниже).

3.11. Низ чланака прати настанак и судбину заједничког српскохрватског књижевног језика: од оправданости и нужности језичког заједништва, стварања заједничке терминологије, Новосадског договора, правописа и речника, преко диференцирања, до његовог распада.

4. У старој серији објављени прилози били су мањег обима, док су у новој серији биле заступљеније обимније студије, које су доносиле резултате системских и темељних научних испитивања (уп. Пешикан 1983: 5). Неке од њих биле су објављиване у наставцима, као, рецимо, Белићеве студије о српскохрватској синонимици (487, 500) и из новије акцентуације (528, 562), М. Павловића о придевском суфиксу -аст (582, 590, 599), студије Б. Милановића о принципима творбе у савременом српскохрватском језику (1001, 1008, 1009), Д. Гортан-Премк о обради падежних синтагми у средњој школи (969, 981, 998, 1004, 1012, 1049), Љ. Поповића о понављању речи ради стилског појачавања значења (968, 975) итд. У овом часопису у наставку је изашао приређен део текст магистарског рада С. Ристић о морфема -*шељ* у савременом српском језику (1174, 1184), као и текст доктората Б. Милановића о глаголима на -*ајти* (1006, 1032, 1094) и сл.

4.1. Исто тако студије различитих аутора о истом проблему надовезивале су се једна на другу (уп. 210, 211 о значењу речи камен; 495, 506 о речи пестиш; 535, 536 омски или омовски; 563 о глаголу лагати, о везницима да и што 567; о шта и што 304, 924; о слову ј пре Вука 473, 557, 872; 1281, 1295 итд.). Многе студије биле су подстакнуте неком језичком поуком, по речима њихових аутора у уводу (нпр. 660, 914, 1470 итд.), или су настале као одговор на питање (нпр. В. Гудков је поставио Редакцији питање о роду именице *миѿо* 1055) или чак као допуна или исправка сопственог става (1000, где Стевановић коригује своје тврђење изнето у *Савременом српском језику II* у вези са распоредом енклитика). Редакција није имала уске и ригидне погледе на језичку норму, већ је објављивала мишљења аутора и са којима се није слагала. Често је Уредништво након чланка аутора износило свој став (уп. 690, 691 о глаголима гребсти, гребати; 324 уз рад о енклитикама; 748, 749, 750 уз рад о једном глаголском дублету – *заценујѿи* / *заценијѿи*; 875 уз чланак Милије Станића о акценатском систему итд.) или ограду (нпр. 1105, 1457 итд.). Редакција је примала и објављивала неретко дописе читалаца и развијала дискусију и међу стручњацима (уп., рецимо, 1225–1226, 1227–1228). Такође је била отворена и према студентским семинарским радовима који су доносили нова запажања и грађу (1207, 1208, 1255, 1256, 1293).

4.2. Уредништво је објављивало своје ставове о задацима и намерама које овај часопис има, што је видљиво на почетку прве и друге књиге старе серије, као и прве књиге нове серије (Наша реч), али је такође било отворено и за примедбе (37, 159 итд.), као што је примало похвале (135, 279).

5. На страницама овог часописа обележене су различите годишњице. Рецимо, НЈ н. с. VI/1–2 посвећен је Вуку поводом стопедесетогодишњице рођења или је пак обележена стогодишњица Бечког књижевног договора једним Белићевим чланком (498) и прештампаним Вуковим текстом Књижевног договора и Главних правила за јужно нарјечје (499) у НЈ IX/9–10. Поводом стогодишњице другог издања Вуковог Рјечника огласио се Московљевић (589). Значај рада Друштва за српски језик својим текстом истакао је Белић (627), а Слободан Ж. Марковић писао је односу Друштва и нашег часописа

(1564). Такође је пропраћена и појава нових часописа, као што је *Хрвајски језик* (359). Појава неких књига подстакла је, такође, сараднике *Нашеј језика* да изнесу нека своја запажања на такву тему, као што је учинио Белић у чланку „Говор и језик“ а поводом истоимене студије Исидоре Секулић (699) или Ж. Станојчић у чланку „Речник и језичка култура : Поводом изласка из штампе последње књиге Рјечника ЈАЗУ“ (1079) или „Извори супстанције и структуре српскохрватског књижевног језика“ (1201) поводом изласка *Речника Њеиоше-ва језика*. Књига XX посвећена је историјату овог часописа, али и Институту и другим институтским публикацијама (1019–1027), као и каснији чланци (1118, 1183, 1521).

5.1. Часопис доноси низ прилога којима Уредништво или сарадници обележавају годишњице рођења или смрти људи значајних за изграђивање и неговање српск(охрватск)ог књижевног/стандардног језика (али и за српску писменост уопште, као што је Свети Сава (178)).⁵ У спомен на Ђ. Даничића писано је више пута (195, 1033, 1034, 1296, 1528), о Т. Маретићу налазимо три текста (169, 340, 361), као и два о О. Броку (754, 835), а нису изостала подсећања на личност и дело С. Новаковића и Љ. Стојановића (195). Велики број библиографских јединица исписан је Белићу у част и у циљу познавања и осветљавања његовог научног дела (457, 798, 799, 800, 831, 851, 909, 966, 967, 1045, 1061, 1200, 1214, 1563). Пригодним текстовима обележена је и седамдесетпетогодишњица живота и одлазак у пензију проф. М. Стевановића (1028), али и осамдесетогодишњица живота (1192). Написима у *Нашем језику* обележени су и крај живота и стварања: А. Мусића (374), Д. Вушовића (409), Ј. Радуловића (757), И. Секулић (768), Д. Симоновића (1060), Б. Николића (1078), Р. Бошковића (1194), П. Ђукановића (1364), Н. Родића (1437), Б. Дабића (1502), И. Грицкат (1541), Е. Фекете (1542), Д. Ђупића (1556), М. Ивић (1580), М. Шипке (1590), А. Пеце (1591), Г. Вушовић (1603). Неретко се уз такве прилоге налази и библиографија, као за М. Павловића (1044), М. Пешикана (1310, 1311), Б. Милановића (1343, 1344).

5.2. У овом часопису били су објављени радови за VI међународни конгрес слависта у Прагу 1968. године (944–949), затим попис дисертација из сербрократистике у иностранству 1077, написи о изучавању српског у свету (834, 654), предавања одржана на Коларцу, радију итд. (458, 722, 1307) и бројни други текстови у којима се налазе корисне информације не само за науку о језику већ и за њену историју.

6. Као што смо навели, прилози су тематски били веома разноврсни, тако да часопис формално није био подељен на рубрике све до XXX књиге. До тада су у неким случајевима сродни прилози повезивани наднасловима: Ситни прилози III /2, III /5, III /7, III /8, IV/2, IV /3, IV /4, V/1, V/7–8, где су се у старој серији објављивали написи углавном из граматике, ређе из лексике и семантике. Ови последњи су обично били у старој серији у оквиру надналова: Из живота речи II/9–10, VI/7–8, VII/8, VII/9–10, као и у новој I/1–2, I/3–4, I/5–6, II/1–2, II/3–4, II/5–6, XXIII/1–2, затим Из историје речи у с. с. III/1, III/4, III/6. У старој серији срећемо још надналове Из синтаксе VII/6 с. с.; Језик у школи III/2, III/3, III/6, III/8, IV/1, IV/4, IV/5, IV/6, IV/7, IV/8, V/1–2, V/3–5, V/5–6, V/7–8, VI/7–10, VII/5–6, VII/7–10, у н. с. XXV/3, Још из школе

⁵ Уредништво се огласило и поводом убиства краља Александра (143).

VII/1, VII/2 с. с.; затим рубрике важне за учвршћивање језичке норме Језички пабирци⁶ в. Регистар, Језичке поуке в. Регистар, Наша пошта (која се у новој серији наставила у виду Питања читалаца/Одговори читаоцима/Одговори Уредништва/Писмо Уредништву) в. Регистар и Спасојевић 2009. Прилози мањег обима у старој серији обједињавани су и насловима Из историје нашег књижевног језика IV/4, IV/6 с. с., Неколике напомене III/4 с. с., Неколико прилога III/7 с. с. У новој серији студије су груписане тако што су прво долазили радови који се баве граматичким и нормативистичким питањима: Граматика XXXII/1–2, XXXIV/1–2; Граматика и нормативистика XXXIII/1–2, XXXIII/3–4, Граматика и правопис XXXI/1–5, Прилози граматички и нормативној обради српског језика XXX/1–5, Чланци XXXV/1–4, XXXVI/1–4, XXXVII/1–4, XXXVIII/1–4, XXXIX/1–4, XL/1–4, XLI/1–2, XLII/3–4, XLIII/1–2, Расправе и чланци XLI/3–4, XLII/1–2, Књижевни језик – чланци XXXV/1–4, Историја књижевног језика – чланци XXXV/1–4; Општа питања књижевног језика XXX/1–5; Правопис XXXII/1–2. Потом су следеле студије посвећене лексички и семантици: Из лексикологије XI/3–4, XI/7–10, Лексикологија и лексика XXX/1–5, XXXI/1–5, XXXII/1–2, Лексикологија и лексикографија XLIII/1–2; Лексикологија и семантика XXXIII/1–2, XXXIII/3–4, Из терминологије и лексике XXVI/4–5, XXVII/1–2, Терминологије и термилошка питања II/2–3, Питања стручне терминологије XXIII/3–4, Из терминологије народних радности XXIV/1–2, Етимологија и ономастика XXXIII/1–2, XXXIV/1–2. Груписани су чланци чија је тематика језичка култура: Језичка култура XXIII/1–2, XXIII/3–4, XXIV/1–2, XXIV/3, XXIV/4–5, XXV/3, XXV/4–5, XXVIII/1–2, Језичка култура и нормативистика XXXIV/1–2, Текућа питања језичке културе XXI/4–5. Такође се обједињавају чланци који се баве стилском употребом језика: Језик (савремених) писаца VI/5–6, VIII/1–2 н. с., Језик на филму VI/1–2 н. с., Језик и стил XXXII/1–2, Лингвостилистика XXXIII/1–2, О језику уџбеника XXIII/5, стилистика XXXI/1–5, XXXV/1–4, а издваја се и рубрика Наш језик у страним факултетским програмима XXIV/1–2. Грађа се неретко објављивала у рубрикама Прилози XXXIII/1–2, XXXIII/3–4, XXXIV/1–2, XXXIV/3–4, XXXV/1–4, XXXVIII/1–4, XL/1–4, XLI/1–2, XLII/3–4, Прилози читалаца I/5–6, а размишљања о језичким проблемима су се износила и у оквиру рубрике Дискусија и дописи XXVII/1–2. На странама овог часописа од XXXIII књиге усталили су се Прикази (и критике) XXXII/3–4⁷ XLIII/3–4, а срећемо још и рубрике Хроника XXVI/4–5, XXXII/3–4,⁸ Јубилеј(и) XXVI/1, XLIII/3–4,

⁶ Овде се доносе напомене Љ. Стојановића уз Маретићев *Језички савјешник*, објављене у *Наставном вјеснику*.

⁷ Међутим, остали текстови се не рубрицирају у овој књизи. Иначе, прикази се јављају од почетка старе серије, али не у виду рубрике в. Московљевићев приказ уџбеника српског језика за странце на немачком Јована Богичевића (287), Вујаклијиног речника (326) и друге (360, 709, 743, 858, 1092, 1093), једино се приказ Богичевићеве граматике насловљава са Оцене. Такође, било је покушаја да се даје преглед садржаја славистичких часописа (379).

⁸ Под Хроником штампан је приказ Зборника Матице српске за филологију и лингвистику у част тридесет пет година рада М. и П. Ивића, а у другом случају документи Одбора за стандардизацију (1363) и сл. Међутим, хронике са скупова можемо наћи још у старој серији – III међународни лингвистички конгрес у Риму (89), а у новој са Међународног научног састанка слависта у Вукове дане (692, 1041, 1058, 1091), саветовања у Сарајеву (1057, 1108), Прве југословенске ономастичке конференције (1059) итд.

Библиографија⁹ XXVI/1, XXX/1–5, XXXIII/3–4, XL/3–4, XLIII/3–4, Додатак XXXV/1–4, које нам доносе корисне информације о текућој продукцији и дешавањима у србистици и славистици. У оквиру рубрике Спомени XXX/1–5 и In memoriam XXXI/1–5, XXXII/1–2, XXXII/3–4, XXXIV/3–4, XXXVIII/1–4, XL/1–4, XLI/1–2, XLII/1–2, XLII/3–4, XLIII/1–2 Редакција се опрашта од истакнутих србиста и слависта.

6.1. Од старе серије до XXVIII књиге нове на крају сваког годишта излазио је предметни регистар. Подаци у тим регистрима су врло драгоцени, јер би, спојени, омогућили да се прати проучавање неке језичке појаве, облика, етимологије или значења неке речи и сл.¹⁰ Такође, од XXVIII књиге спорадично, а од XXIX сви радови имају апстракт и резиме на једном од светских језика, док су од XXXIV књиге сви радови снабдевени и кључним речима.

7. За све време свога постојања часопис *Наш језик* бавио се проблемима савременог стандардног језика и његове норме, а из ових оквира излазило се у оним случајевима када нека, рецимо, дијахрона или дијалекатска питања доприносе осветљавању и познавању стандардног језика. Од гласила, које је било попут језичког саветника, са развијеном интеракцијом са читаоцима (кроз рубрике Наша пошта, Дискусије и дописи и сл.), он је данас часопис који доноси обимније, неретко и теоријске студије о српском језику и прати развој модерне лингвистичке теорије и методологије. Ово је подигло његову вредност као научног гласила, али га је истовремено окренуло само ка читаоцима који се баве науком о српском језику. Временом његова структура се и формално учврстила у виду рубрика.

7.1. Сам часопис *Наш језик* може бити добар извор за најразличитија проучавања конкретних граматичких проблема, али и историје србистике, затим историје и развоја граматичке терминологије (рецимо, како се смењују термини грађење / творба речи, наставак / суфикс, како улазе термини нових теоријско-методолошких приступа) итд.

7.2. Отвореност, с једне стране, и, с друге, критичност (која се огледала кроз глас Редакције) коју је овај часопис имао према својим приносицима свакако су допринели његовом трајању и квалитету. Надамо се да ће изнећи историјат и преглед часописа подстаћи сараднике Института и колеге са катедара на којима се изучава српски језик, а уз помоћ искусних чланова Редакције, да одрже Белићеву замисао. Свакако, детаљно испитивање развоја, структуре и улоге захтева много више простора. Овим смо желели скренути пажњу на континуитет који је овај часопис имао у неговању, нормирању и проучавању српског књижевног језика и на његов изузетан допринос науци о српском језику.

⁹ Осим спискова радова објављених у овом часопису и другим институтским публикацијама, у *Нашем језику* објављена је и Библиографија радова из морфологије и творбе речи до 2000 (1405).

¹⁰ Веома би драгоцено било када би се некадано урадио регистар осталих годишта. Регистар који доносимо на крају има за циљ да олакша претраживање библиографије, а нажалост за поменуту врсту исцрпности нисмо имали простора.

ЛИТЕРАТУРА

- Живановић и др. 2012: Владимир Живановић, Марина Спасојевић, Драгана Цвијовић, Анета Спасојевић, *Наш језик* I–XLIII – библиографија са регистрима (1932–2012), *Наш језик* XLIII/3–4, Београд, 139–209.
- Игњатовић 1973–74: Душанка Игњатовић, О сталној рубрици „Језичке поуке“ у Нашем језику, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 41–44.
- Пешикан 1983: Митар Пешикан, Пола века од покретања „Нашег језика“, *Наш језик* XXVI/1, Београд, 3–5.
- Поповић 1973–74: Љубомир Поповић, Наш језик, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 40–41.
- Спасојевић 2009: Марина Спасојевић, О „Нашој пошти“ у Нашем језику, *Наш језик* XL/1–4, Београд, 61–76.
- Стевановић 1973–1974: Михаило Стевановић, Оснивање часописа и њихов карактер – пре II светског рата и за 10 послератних година, *Наш језик* XX/1–5, Београд, 23–31.
- Танасић 2007: Срето Танасић, Два наша јубилеја, *Наш језик* XXXVIII/1–4, Београд, 2007, 1–4.
- Танасић 2009: Срето Танасић, Мјесто *Нашеј језика* у изучавању српског стандардног језика, *Наш језик* XL/1–4, Београд, 3–5.
- Танасић 2012: Срето Танасић, Часопис *Наш језик* и српски стандардни (књижевни) језик, *Наш језик* XLIII/3–4, Београд, 3–10.

Резюме

Марина Спасоевич

РАЗВИТИЕ КОНЦЕПЦИИ И СТРУКТУРЫ ЖУРНАЛА *НАШ ЈЕЗИК*
В ТЕЧЕНИЕ 80-И ЛЕТ СО ДНЯ ОСНОВАНИЯ

В предлагаемой работе, на основании анализа библиографии лингвистического журнала *Наш језик*, автор следит за развитием его концепции и структуры, и при этом приходит к выводу, что его роль была биполярной: в начале это был журнал, занимающийся вопросами языковой культуры, культуры речи, и укреплением норм литературного языка, а потом постепенно превращался в научный журнал, публикующий исследования, базирующиеся на результатах актуальных теоретико-методологических подходов. Автор дальше указывает на разнообразие тематики, представленной на страницах этого специализированного лингвистического журнала, на историю его разделов (рубрик), а также на отзывы о статьях и исследованиях, опубликованных в нем; авторами отзывов были выдающиеся представители науки и сербской интеллигенции.

СТАНА РИСТИЋ
ИВАНА ЛАЗИЋ-КОЊИК
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ЛИНГВИСТИЧКИ АСПЕКТИ НАЗИВА *ЈАВНО* ОДНОСНО *НАРОДНО ЗДРАВЉЕ**

У раду се са становишта језичке компетенције и србистичке лингвистике, у светлу системских језичких чињеница, разматра мотивисаност назива *народно здравље* у односу према *јавно здравље* и *јавно здравство*, који су по диктату политике уведени у званичну, институционалну употребу у току прве деценије XIX века. Називи *јавно здравље* и *народно здравље*, конкурентни у медицинској терминологији, размотрени су у контексту лексичког система српског језика, пре свега на семантичком потенцијалу придева *народни*, *-а*, *-о* и *јаван*, *-вна*, *-вно*, и то с обзиром на њихов међусобни однос, као и на њихове међулексемске односе у синтагматским спојевима и парадигматским низовима, а нарочито у односу са именицама *здравље* и *здравство*. Образложена је неоправданост увођења нових термина и установљен одговарајући регуларан термин који је у складу са нормативним принципима савременог српског језика.

Кључне речи: јавно здравље / народно здравље, семантички односи, језик медицине, терминологија, српски језик.

1. У последњих неколико година у круговима медицинске науке и струке покренуто је питање појмовне и језичке утемељености и оправданости нових терминолошких назива *јавно здравље* и *јавно здравство*, насталих као израз потребе превођења енглеског термина *public health* на српски језик,¹ упркос постојању раније установљеног назива *народно здравље*, који се традиционално употребљавао у нашој средини још од краја XIX века.

* Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израза Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

¹ Ради се о тзв. буквалном преводу израза који не одговара семантичким, прагматичким и комуникативним правилима српског језика. Да овај случај није усамљен нити проблем нов, показују бројни примери неадекватно преведених медицинских термина с енглеског на српски на које се и до сада указивало, и то како са појединачним препорукама за побољшавање ситуације од стране лингвиста, пре свега србиста (Радовић-Тешић 2009: 85–88, Фекете 2007: 504), тако и у виду организоване бриге за језик медицине и стандардизацију медицинске терминологије у оквиру саветовања *О језику медицине* у Београду 1994. и конференције *Стандардизација терминологије* у Београду 1996. године, која је у неколико реферата обухватила и питања везана за медицинску струку (Драганић–Брадић 1996; Славковић–Литвињенко 1996).

1.1. Називи *јавно здравље* и *јавно здравство* уведени су у званичну, институционалну употребу променом републичких прописа у току прве деценије XIX века, замењујући дотадашње називе *народно здравље*, *заштита здравља* и *здравствена заштита*, не само у законским, правним актима него и у називима бројних медицинско-здравствених установа. Стручњаци из области медицине, позивајући се на историјске и стручне чињенице, покушавали су да укажу на термилошку мањкавост нових преводних назива, имајући у виду пре свега неподударност концептуалног опсега новоименованог појма „јавно здравље“ и изворног појма „народно здравље“, али и недовољну лексичко-семантичку прозирност назива *јавно здравље* у српском језику (Радовановић 2011). С друге стране, и англисти су с аспекта превођења и семантичких односа између енглеске лексеме *public* и њених преводних еквивалената у српском језику, утврдили неадекватност преведеног назива *јавно здравље*.² Тако су и медицински стручњаци и англисти дали примат употребе синтагми *народно здравље*.

2. Како је проблем ипак првенствено термилошке, дакле и језичке природе, који до сада није био сагледаван од стране србиста, било би потребно да се са становишта не само језичке компетенције него и са становишта србистичке лингвистике, у светлу системских језичких чињеница, размотри мотивисаност сваког од поменутих назива и на тај начин понуди коначан одговор на ово отворено језичко-термилошко питање. Предмет нашег рада би био, управо, покушај да се предложи такав одговор, тако што ће се називи *јавно здравље* и *народно здравље*, конкурентни у медицинској терминологији, разматрати у контексту лексичког система српског језика, пре свега на семантичком потенцијалу придеви *народни*, *-а*, *-о* и *јаван*, *-вна*, *-вно*, и то с обзиром на њихов међусобни однос, као и на њихове међулексемске односе у синтагматским спојевима и парадигматским низовима, а нарочито у односу са именицама *здравље* и *здравство*.

3. Придев *народни*, изведен од именице *народ*, спада у односне, релационе придеве, чије је значење веома јасно и одређено појмовним обимом мотивне именице, што показује и чињеница да у својој веома фреквентној употреби као одредбена реч у именичким синтагмама не реализује више него само једно значење. То потврђује и тезаурусни Речник САНУ, у коме је овај једнозначни придев представљен на следећи начин:

народни, *-а*, *-о* ... **1.** *који се односи на народ (који припада народу, којим се служи народ, који потиче од народа): народни језик, народна имовина, народна свест, народне приповетке, народни устанак, народни цеп, народни одрод;*

2. *као атрибути у разним терминима (политичким, правним, економским, војним итд.): народно веће, народни одбори, народни посланик, народна одбрана, народна војска, народни суд, народни универзитет, народне песме.*

Реализација под бројем 2 издвојена је у Речнику не због посебног значења него због везане спојивости придева *народни* са именицама, при чему овако

² В. одговор С. Мићић и С. Жижих Борјановић на писмо С. Симић *О јавном или народном здрављу – ко зна који љути!* „Политика“ рубрика „Међу нама“ од 25. 4. 2012. год. (http://www.cirilica-beograd.com/Други-пишу/120505_Три_поруке/index.html).

везане, блокиране језичке јединице, синтагме добијају статус специјалне односно термилошке употребе у језику одређене области или струке. Разматрани медицински назив *народно здравље* припада управо овој групи реализација употребе придева *народни*. И у једном и другом случају употребе, као што је евидентно из Речника САНУ, придев *народни* нема правог синонима у српском језику, нема дакле другог придева која би га у наведеним употребама могао заменити а да се не промени значење читавог синтагматског споја. Са тог становишта придев *народни* је незамењив у блокиранај синтагми *народно здравље*. У случају његове замене, на основу истакнутих језичких правила, мења се и значење самог назива. То значи да у смислу једнозначности замена придева *народни* несинонимним придевом *јаван* у конкурентном називу *јавно здравље* не би била адекватна, а са становишта стандардизације / нормирања језика медицине не би била ни прихватљива.

4. Придев *јаван* спада у вишезначне квалификативне придеве и творбе-но је везан са именицом *јава*, али су се у савременом језику његова значења удаљила од мотивационе именице, па се углавном данас овај придев више поима као прост, неизведен, као придев од кога је изведена именица *јавношћ*, чија су значења одређенија и јаснија од значења самог придева (1. нескривеност, отвореност и 2. друштвена заједница, друштво, свет; јавно мњење). Према Речнику САНУ овај придев реализује 5 различитих значења, која су представљена на следећи начин:

јаван, -вна, -вно **1.** *нескривен, њознаћ*: јавна је тајна

2. а. *коме може свако њисусћивовати*: јавно читање, јавни партијски зборови, јавна предавања, јавна вежба, јавна продаја; **б.** *који служи свима, намењен свима*: јавна болница, јавна апотека, јавно купатило, јавна библиотека, јаван локал, јавна чесма; **в.** *који се збива, збио њред свима*: јавно насиље;

3. а. *који се односи на друшћиво, друшћивени живоћ*, *који се њиче друшћива, чији је рад друшћивено значајан*: јавни рад, **јавно здравље**, јавни интерес, јавни ред, јавни радник, јавни професор; **б.** *који је несмећано, оћворено ућућен јавношћ*: јавна реч;

4. *званичан, службен*: јавне исправе;

5. *индив. сћваран, реалан*: јава јавнија од јаве.

Придев *јаван* је вишезначан, као што показује Речник САНУ, па самим тим није погодан за термилошку употребу, која захтева једнозначност, јасност и прецизност, као основне карактеристике термина. У првом и трећем значењу он има и своје синониме: *њознаћ* и *друшћивени*, дакле придеве који га могу заменити у одговарајућим употребама. Синтагма *јавно здравље* засведочена је у реализацији 3.а, у којој овај придев има синоним *друшћивени*, али би у наведеној синтагми замена придева *јаван* придевом *друшћивени* била неадекватна не само у смислу истозначности него и у смислу домена употребе, зато што би у потенцијалној синтагми *друшћивено здравље* лексема *здравље* имала секундарно метафоричко значење које је у Речнику САНУ дефинисано као *добро њовољно, ненарушено сћање неке живоћине функције, духовних особина и сл.* Синтагма *јавно здравље* пре би одговарала употреби овог придева у значењу 2.б. „који служи свима“ (дакле, дистрибутивно, сваком појединцу), у коме овај придев нема синонима. Ни у једном од својих значења, па ни у

разматраним значењима, придев *јаван* не јавља се у везаним блокираним синтагмама, спојевима него у слободним, што не ограничава њихову употребу на специјалне контексте и умањује могућност њихове терминологизације. Тако и синтагма *јавно здравље*, потврђена у Речнику САНУ, није употребљена у функцији термина, па њена таква, нетерминолошка употреба сасвим је легитимна и оправдана у српском језику, као и синтагме истог типа: *јавна болница, јавна ајоџека, јавно куйаџило, јавна библиотеке* и сл.

5. Дакле, увођење синтагме *јавно здравље* као преводног еквивалента енглеског термина *public health* у стручну употребу у области медицине није у духу српског језика, што је претходним излагањем показано. Значење назива *јавно здравље*, у контексту изложених језичких чињеница, врло је тешко одредити, за разлику од конкурентног и традиционално установљеног назива *народно здравље*. Назив *народно здравље* у стручном језику може се у истом значењу замењивати нетерминолошком парафразом *здрвље народа*, док је парафразирање назива *јавно здравље* у *здравље јавности* у контексту медицинске струке потпуно бесмислено.

6. Са лингвистичког становишта још је мање оправдана и заснована употреба назива *јавно здравство* у истом значењу, јер се једнозначна именица *здравство* као „организација здравствене службе, здравствена делатност“ може ближе одређивати односним а не квалификативним придевима, у смислу оних које то здравство организују, финансирају и сл., па се могу јавити спојеви: *друштвено / државно здравство, љивајно здравство* и сл. слободни синтагматски спојеви који немају ограничену терминолошку употребу. Одређивање ове именице квалификативним придевом *јаван*, као што се то чини у административном језику увођењем назива *јавно здравство*, представља плеоназам и кршење језичке норме засноване на једном од основних језичких принципа, принципу језичке економије.

ЛИТЕРАТУРА

- Драганић–Брадић 1996: В. Драганић, О. Брадић, Рад на медицинској терминологији – потреба медицинске науке и праксе, у: *Стандардизација терминологије*, САНУ, Београд, 123–126.
- Радовановић 2011: Зоран Радовановић, Народно здравље, јавно здравство или јавно здравље, *Српски архив за целокујно лекарство* 139/3–4, Београд, 262–265.
- Радовић–Тешић 2009: Милица Радовић–Тешић, *С речима и речником*, Учитељски факултет, Београд.
- Речник САНУ: *Речник српскохрватској књижевној и народној језика*, I–XVIII, Српска академија наука и ументости – Институт за српск(охрватск)и језик, Београд, 1959–.
- Славковић–Литвињенко 1996: В. Славковић, С. Литвињенко, Стандардизација домаће медицинске терминологије, у: *Стандардизација терминологије*, САНУ, Београд, 239–240.
- Фекете 2007: Егон, Фекете, Медицинске фразе (не)превођења у духу нашег језика, *Српски архив за целокујно лекарство* 135/7–8, Београд, 504–505.

Р е з ю м е

Стана Ристич, Ивана Лазич-Коник

ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ НАЗВАНИЙ
ЈАВНО И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

В настоящей работе рассматривается, с точки зрения языковой компетенции и лингвистической сербистики, в свете системных языковых фактов, мотивированность названия *народно здравље* по отношению к названиям *јавно здравље* и *јавно здравсѝво*, которые, продиктованные политикой, введены в официальное, институционализированное употребление в течение первого десятилетия XXI века. Названия *јавно здравље* и *народно здравље*, будучи конкурентными в медицинской терминологии, рассмотрены в контексте лексической системы сербского языка, в первую очередь на семантическом уровне потенциала прилагательных *народни*, *-а*, *-о* и *јаван*, *-вна*, *-вно*, учитывая при этом их взаимоотношение, а также их междуклассовые отношения в ситагматических сочетаниях и парадигматических рядах, в частности по отношению к существительными *здравље* и *здравсѝво*. В результате исследования обоснована неоправданность введения в употребление нового названия *јавно здравље*, в то время как регулярным считается ранее установившееся название *народно здравље*, согласованное с нормативными принципами сербского языка.

СОФИЈА МИЛОРАДОВИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд
Филозофски факултет, Ниш)

МУЗИЧКИ ГЛАГОЛИ ИЛИ ПРОСВИРАЈ ДА БИ СЕ УСВИРАО*

У овом раду бавим се двама глаголима (и њиховим видским парњацима) који су саставни део професионалног лексикона музичара, тачније – дефинисањем семантике глагола *просвирајти* / *просвиравајти*, *усвирајти се* / *усвиравајти се* и успостављањем паралела са њиховим значењима забележеним у речницима српског књижевног језика, као и у речницима жаргона.

Кључне речи: музичка професија, професионални лексикон, семантика, *просвирајти* / *просвиравајти*, *усвирајти се* / *усвиравајти се*.

У овом се раду са семантичког аспекта говори о двама 'музичким' глаголима, тачније – о глаголима *просвирајти* и *усвирајти се* и о њиховим видским парњацима *просвиравајти* и *усвиравајти се*. Ови глаголи, узети са својим специфичним значењима која ће овде бити представљена, припадају професионалном лексикону музичара, те заједничком комуникацијском коду везаном за музички контекст, тј. за реалије, појмове и активности из музичке сфере.** Они се користе и у оквиру неке врсте формалне, званичне комуникације, али и у неформалној личној комуникацији, у слободној конверзацији припадника дате професионалне групе. У српском језику, као уосталом и у другим језицима, постоји део професионалних назвања који, било да је реч о ликовима самих назвања или пак о њиховој нарочитој семантици, препознају само његови носиоци и корисници, а који су истовремено и његови творци, но то није због

* Рад је настао у оквиру пројекту 147016 *Интердисциплинарно истраживање културној и језичкој наслеђа Србије и израда мултимедијалној интернет јорнала „Појмовник српске културе“*, који у целини финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

** И нешто што је важније од претходне напомене. Овај текст је скроман прилог обележавању значајног јубилеја часописа *Наш језик*, чијих осамдесет година трајања на овим просторима и под околностима у којима се опстајало значи овде више него другде и обавезује нас више него друге.

некакве езотеричности већ због одражавања спецификаума датог типа занимања.

Осмотрени глаголи припадају скупини глаголских номинација неопходних да би се терминолошки диференцирале различите активности (радње) и процеси у музичком сегменту стварности, као што су, нпр., извођење различитих врста музике, обављање одређених техникалија везаних за музичко извођење, представљање начина нечијег свирања, певања итд. Тако, глаголи *ћросвираћии* (и *ћросвираваћии*) и *усвираћии се* (и *усвираваћии се*) служе, најопштије узев, да се њима представи, именује начин свирања одређеног музичког дела током његове припреме, односно – обављање одређених предрадњи, техникалија везаних за музичко извођење. Конкретизација семантике глагола постиже се, као што је већ утврђено, метафоричким преносом или морфематски – творбеним средствима, али и лексичком индивидуализацијом. У овде представљеним случајевима реч је о семантичкој конкретизацији путем префиксације.

Према истраживању квалитативног типа, које подразумева невелик број испитаника, али оних које дуго и добро познајете, или са којима блиско сарађујете (Филиповић 2009), а које сам спровела међу петнаест ученика средњошколског узраста, студената и наставника музике, односно – према резултатима анкете која је садржала питања у вези са значењима датих глагола, глагол *ћросвираћии* углавном се користи са значењем 'одсвирати цело дело или један његов део, од почетка до краја, без враћања / задржавања на појединим местима како би се она боље увежбала', док глагол *усвираћии се* има значење 'одсвирати цело дело и(ли) урадити техничке вежбе (тј. свирати скале, разложене акорде и сл.) ради припреме пред свирање неке композиције'.

Притом, конструкцију *коначно је ћросвирао* само понеко од испитаника користи у значењу да је одређена особа после извесног времена и уз уложен знатнији труд почела занатски добро да свира, да је веома добро савладала вештину свирања на неком инструменту, док се у комуникацији професионалних музичара, сасвим по изузетку, та конструкција може тумачити и тако да је неко почео (= научио) да свира (уп. значење глагола *ћројевачии* у РСМ). Дакле, у овом случају је реч о непрелазном типу глагола, а семантика глагола *свираћии* конкретизована је префиксацијом тако што се префиксом *ћро-* обележава почетак радње и насталом се перфективном глаголу прибавља ингресивно значење (в. *ћрој(ј)евачии*, Клајн 2002: 276). При накнадним разговорима са учесницима у истраживању закључила сам да се других двају наведених значења углавном не би ни сетили да нису на папиру имали наведене примере и упућивање на глагол *ћројевачии*.

Тако, може се рећи да је глаголска лексема *ћросвираћии* у музичком домену употребе препознатљива у значењу 'одсвирати цело дело или један његов део, од почетка до краја, без враћања / задржавања на појединим местима како би се она боље увежбала', дакле – као моносемантична, што је предуслов недвосмислености и егзактности, те тако следи добру праксу стручних назвања у уређеним терминолошким системима, док глагол *ћросвираћии* са значењем 'почети (= научити) свирати' (па тако и уз нијансу којом се квалификује квалитет нечијег свирања – занатски добро) припада домену општеупотребне лексике, једнако као и *ћројевачии* или *ћроићраћии*, премда га са тим значењем не налазимо ни у РСМ ни у РСЈ. Тако је у примеру глагола *ћросвираћии*, могло би се рећи,

примењен лексичко-семантички начин попуњавања фонда термилошке лексике – „начин при коме речи општеупотребне лексике добијају статус речи-термина“ (Радић-Дугоњић 1990: 105). Ипак, закључно, када је реч о припадности једне лексичке реализације термилошком систему, не треба губити из вида да заправо „термини припадају и општем језику и специфичном, научном. Специфичност им је у типу семантичког садржаја, и то им управо одређује посебно место у општем лексичком фонду“ (Гортан-Премк 1990: 20).

Радња основног глагола – *свирајти*, као уосталом и радње многих других глагола – одвија се на више начина или са више различитих циљева, а његовим се се овде осматреним перфектизованим дериватима то управо и облички исказује.¹ С друге стране, активност *просвиравања* или *усвиравања* подједнако се може односити и на појединца и на мноштво, прецизније – и на једног музичког извођача и на читав ансамбл.

Обе разматране глаголске речи, и *просвирајти* и *усвирајти се*, послужиле су, у истом професионалном домену употребе, као лексичка основа за извођење двају нових глагола имперфективне видске семантике, и то путем одговарајуће суфиксације – *просвиравајти* и *усвиравајти се*. Дакле, овде се ради о постојању тзв. трећих чланова двеју спрега (*свирајти* – *просвирајти*, *свирајти* – *усвирајти се*), односно ради се о настајању „секундарно имперфектизованих префиксираних глагола“ (Грицкат 1967: 119), при чему тзв. чист однос постоји само између другог и трећег члана спреге (*просвирајти* – *просвиравајти*), но целокупна семантика првог и другог / трећег члана спреге није неизоставно различита, тачније – лексички ентитет *просвиравајти*, нпр., само у извесној мери „покрива“ семантику глагола *свирајти*, те се њиме „тај семантички одсек и жели исказати ради прецизирања“ (Грицкат 1967: 120). Дакле, осврћући се на глаголски аспект, казаће се да су итеративни глаголи *просвиравајти* и *усвиравајти се* настали тако што је суфикс *-ава-* послужио за имперфективизацију двају перфективних глагола насталих префиксалном творбом – *просвирајти* и *усвирајти се* – и додаће се податак да се код ових глагола начин остваривања мноштва ситуација разврстава по принципу распоређивања у времену („мноштво временских интервала у којима се те радње понављају“), као и да их карактерише „својеврсна неограниченост“ (уп. Танасић 2005: 20–22).

Када је о дијатези овде разматраних глагола из домена музичке професије реч, ваља напоменути да је глагол *просвирајти* – транзитиван (уп. интранзитивно *просвирајти* у значењу 'почети свирати'), и дакле, објекат у акузативу без предлога може бити музички комад, композиција, једно дело или читав програм, а ретко може бити и неискazan но подразумеван, док глагол *усвирајти се* припада категорији рефлексивних глагола.

Значење глагола *просвирајти* коришћеног међу припадницима музичке професије заснива се на примарном значењу префикса *про-*, тј. на појму проласка к р о з нешто или између нечега (Клајн 2002: 275), а у овом је случају заправо реч о специфичном поимању проласка – свирањем поједних деоница – кроз једно музичко дело. Будући да ово није глагол кретања, у питању је „пренесена семантика продирања кроз нешто духовним процесом, разуме-

¹ О овоме в. у Грицкат 1967: 121, а у вези с реченим је и следеће: „Радња може бити једнака и њен физички објекат истоветан, али од аперцепције крајњег резултата зависи префиксирани корелат, према томе и та је семантичка црта основног глагола релевантна“ (Грицкат 1967: 123).

вањем и сл.“ (Грицкат 1966–1967: 205). Такође, овде се може додати да се „из просторног значења ‘кроз (што)’ могло [...] развити и значење потпуног, исцрпног извршења радње“ (Клајн 2002: 276), а у вези с овим, тј. са мотивацијом, треба подсетити и на прелазне глаголе *ѝрочийаѝи*, *ѝроучийи*, *ѝрорадиийи* (нпр. материјале).

Глаголска лексема *ѝросвираѝи* „ослања се“ на модел *ѝровежбаѝи*. Међутим, један од исказа које сам забележила: *само сам ѝросвирала комад, нисам вежбала*, дакле, уверава нас да вежбање подразумева темељитије бављење композицијом / програмом који се припрема за извођење, нпр. – враћање на начињене грешке и покушај њиховог исправљања, док се просвиравањем површније прелази преко саставних елемената датог музичког дела, и то а) у сврху стицања општег утиска о датом делу, при његовом учењу, као и б) у циљу усавршавања извођења датог дела (*Значи да комад добро знам, ѝа љу ѝросвиравањем само ѝоновийи оно шѝо знам*). Најопштије узев, значење глагола *ѝросвираѝи* није никако негативно конотирано, осим када се ученици *ѝросвиравањем* користе као заменом за неопходно, темељито и вишечасовно вежбање: *Немој да ѝросвираваѝи неѝо вежбај! Ви ѝросвираваѝи код куће, а када дођѝи на час, онда ја морам да вежбам са вама!*

Када је у питању префикс у-, познато је да постоји и повећа, хетерогена (по конкретности / апстрактности, по глаголској дијатези и др.) група глагола, чија се значења, најопштије узев, дефинишу као *ѝоѝийуно обухваѝање ѝаѝолском радњом* (Клајн 2002: 283–284), те и у глаголу *уस्вираѝи* се префикс у- не сигнализује само свршеност радње, иако се може рећи да је начињен према моделу *увежбаѝи*, који има општије значење овладавања неком вештином. Такође, ваља подсетити на израније утврђену чињеницу да префикс „у- има конкретно просторно значење залажења у унутрашњост, у дубину“ (Грицкат 1966–1967: 203), и из тог се значења метафорички могло развити значење темељитости припреме извођења неког дела, исказано овим глаголским ентитетом у музичкој професији.

У *Речнику срѝскохрваѝскоѝа књижевноѝ језика* Матице српске за глагол *ѝросвираѝи* (РМС: *ѝросвираѝи*) дата су четири значења, и то следећим редом: 1. ‘свирајуѝи, фијучуѝи пролетети крај ува, преко или изнад главе (о метку)’; 2. ‘убити испаливши метак (кроз главу, мозак)’; 3. ‘пробушити, пробити кроз’ (опет о куршуму – прим. С. М.); 4. необ. ‘проиграти, проћердати, профућкати’ (са примером преузетим из дела А. Ковачића – С. М.), док у истоме речнику постоји само одредница *усвиран*, -а, -о (РМС: *усвиран*), дакле – само придев, али не и глагол *усвираѝи се*, са једним наведеним значењем – ‘добро увежбан у заједничком свирању, складан сложан’, илустрованим следећим (и јединим) примером: [*Приказана је*] *изванредна хомоѝеносѝ звука и скуѝина усвираноѝ ансамбла*, преузетим из дневног листа „Политика“ (број из 1959. године). У *Речнику срѝскоѝа језика* из 2011, уз глагол *ѝросвираѝи* наведена су два значења, и то она која су у претходно поменутом шестотомнику Матице српске дата као прво и треће по реду (РСЈ: *ѝросвираѝи*), а такође постоји само придев *усвиран* са већ поменутиим значењем.

Имајуѝи у виду однос инклузије, те чињеницу да се у првом надређењем нивоу категоризације налази суперординирани појам *свираѝи* (уп. код Драгићевић 2007: 290, 295), за који се у шестотомнику Матице српске (РМС: *свираѝи*) наводи рашчлањено примарно значење: 1. а. ‘производити тонове

на неком музичком инструменту; бити вичан томе или се бавити тиме као занимањем', б. 'изводити неки музички комад, мелодију или композицију', треба скренути пажњу на то да сваки од наведених двају чланова цитираног значења, чији је репрезентант лема *свирајти*, има неку врсту бинарног значењског опонента у значењу општеупотребног или професионалног лексичког ентитета *просвирајти*; наиме, глаголска лексема *просвирајти* у значењу 'почети (= научити) свирати' (које, понављам, уз ову лексему није наведено ни у РМС ни у РСЈ) везује се за значење надређеног *свирајти* дато под 1. а, док се исти глаголски лик, али у домену стручне употребе, тј. у значењу 'одсвирати цело дело или један његов део, од почетка до краја, без враћања / задржавања на појединим местима како би се она боље увежбала', везује заправо за значење дато под 1. б.²

У домаћим жаргонским речницима се за глагол *усвирајти се* (или само друкчије префиксирано *свирајти*) везује значење 'напити се' (и 'дрогирати се'), а за глагол *просвирајти* – значење 'постати луд': *насвирајти се* 'напити се, опити се' (Андрић 1976), *усвиран* 'пијан' у омладинском жаргону, па тако и израз *усвиран ко сироче* ('трештен пијан') (Андрић 2005), *насвирајти се* 'напити се' (Герзић 2002), *насвиран* 'пијан' (Герзић 2002), *усвирајти се* 'напити се' (Герзић 2002), *усвирајти се* 1. 'напити се', 2. 'дрогирати се' (пример *добро су се усвирали* дат је са значењем 'претерали су у пићу') (Имами 2003), *усвирајти се* 'напити се, дрогирати се' (Хлебец 2006); *просвирајти* 'пошашавити, полудети' (Герзић 2002), *просвирајти* 'полудети' (Хлебец 2006).³

У вези са суодносом језика струке и омладинског социолекта, када је у питању домен музике, треба подсетити и на следећи навод И. С. Кона (дато према Анишченко 2010: 228–229): „Содержание молодежных подязыков, – справедливо отмечает И. С. Кон, – определяется прежде всего профессиональными объектами номинаций и некоторым, большим или меньшим, ядром терминоидов, номинаций арготизмов в каждом из социально-профессиональных объединений, студенческих, армейских, эстрадно-музыкальных и пр.“. Такође, овде треба додати још и то да је лексички и експресивни потенцијал естрадно-музичког жаргона младих „условљен, као и у другим подјезицима, самом врстом делатности носилаца жаргона – музичара“, али и њихових поклоника. Тако, језгро овог омладинског подјезика „представљају малобројне арготске номинације појмова, непосредно повезане са самом професионалном делатношћу (терминоиди). [...] Специфичности ове врсте деловања и њена усмереност на масовног корисника чине и сâм језик музичара у приличној мери популарним; арготизми-терминоиди брзо постају општепознати и широко коришћени жаргонизми. [...] Потврду реченога представља популарност сличне лексике у савременој књижевности и омладинској штампи“ (Химик 2000: 52; превод С. М.).

² У вези с овим уп. и следеће: полазећи од претпоставке постојања хетеросемије основног глагола, „не би се смело оспоравати право сваке појединачне семантичке аперцепције на сопствену префиксну перфектизацију, при којој даље одиграва улогу семантичка коинциденција са изабраним префиксом (...)“ (Грицкат 1967: 120).

³ Овоме додајем да за глагол *просвирајти* П. Имами у своме речнику даје значење 'прострелити метком' (Имами 2003), односно Герзић 'прострелити' (Герзић 2002), док је у првом издању Андрићевог жаргонског речника за луцкастог мушкарца наведено и жаргонско именовање *музичар* (Андрић 1976), а пијанац се именује, између осталог, и жаргонским лексемама *йрубач*, *ијјанисџ* (Андрић 1976).

Паралела се може, барем овлашна, повући и са употребом глаголских лексема *йроиіраїи* и *уиіраїи се* у глумачкој професији, премда је међу припадницима ове професије знатно чешћа употреба израза *иїталијанка* или *флах-йроба* за тзв. брзу пробу (уп. РМС: *йроиіраїи*; значење под 3. б. 'почети играти'), дефинисање чијих значења је истоветно са двама већ наведеним за глаголе *йросвираїи* и *усвираїи се*, осим што је овде реч о драмским а не музичким елементима неког уметничког дела.

Посматрано у односу на глагол *йроіовориїи*, треба скренути пажњу на то да је у датом случају реч о говору као способности која је људском бићу иманентна, попут ходања (уп. *йроходаїи*), нпр., изузимајући случајеве у којима је физиолошким или психогеним факторима условљена немоћ говора или покретања доњих екстремитета; тако су у РМС наведена следећа значења за лексему *йроіовориїи*: 1. 'почети говорити' (*Лазар йрохода и йроіовори*), 2. а. 'рећи, изговорити' (*не йроіовори йри речи у дућу дану*), 2. б. 'изустити' (*Оліа није ни речи йроіоворила*) (РМС: *йроіовориїи*). Код *йросвираїи* и *йроїеваїи* морало би се ово првонаведено значење модификовати утолико што је реч о способностима која се ипак стичу учењем, вежбањем, без обзира на могућност постојања одређеног дара (РМС: *йроїеваїи*; за значење 'почети певати' дат је пример *Луциј је йроїјевао рано*). Означавање самог почетка исказивања способности говорења назива се, дакле, *йроіоварањем*, чиме се пак именује и исказивање неког сазнања од стране неке особе у одређеном тренутку, изношење пред присутне истине о неком догађају, док се отпочињање са свирањем или певањем може исказати, и веома се често тако и исказује, и префиксом *за-* (*засвираїи*, *зайеваїи*), но размишљање о овој врсти репартиције префикса *йро-* и *за-* остављам за неку другу прилику.

Овим је текстом начињен покушај да се да невелики прилог научној обради професионалних терминологија, која још увек није у нарочитој мери заступљена у текстовима наших лингвиста, иако су значајни резултати у настојањима да се домаћа и међународна терминологија осмотри са научног и(ли) стручног аспекта, као и да се нормативистички уреди, односно стандардизује, представљени у два публикацијама, а то су Научни састанак слависта у Вукове дане са темом *Терминологија – теорија и йракса*, објављен 1990. године, као и зборник саопштења изложених на Југословенској конференцији о стандардизацији терминологије, одржаној 1996. године у Београду (Станд. терминологије 1996).

ЛИТЕРАТУРА

- Андрић 1976: Драгослав Андрић, *Двосмерни речник срјској жаріона и жаріону сродних речи и израза*, БИГЗ, Београд.
- Андрић 2005: Драгослав Андрић, *Двосмерни речник срјској жаріона и жаріону сродних речи и израза*, Друго, знатно допуњено издање, Zepher Book World, Београд.
- Анищенко 2010: О. А. Анищенко, *Генезис и функционирование молодежного социолекта в русском языке национального периода*, Издательство „Флинта“ – Издательство „Наука“, Москва.
- Герзић 2002: Borivoj Gerzić, Nataša Gerzić, *Rečnik savremenog beogradskog žargona*, Drugo, prerađeno i dopunjeno izdanje, Istar, Београд.

- Гортан-Премк 1990: Даринка Гортан-Премк, О месту термина у лексичком фонду, *Научни састџанак славистиџа у Вукове дане* 18/1, Београд, 15–21.
- Грицат 1966–1967: Ирена Грицат, Префиксација као средство граматичке (чисте) перфектизације, *Јужнословенски филолоџ XXVII/1–2, Београд, 185–224.*
- Грицат 1967: Ирена Грицат, Шта даје за проучавање глаголске семантике (чиста) граматичка перфектизација путем префиксације, *Наш језик XVI/3, Београд, 119–126.*
- Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексиколоџија српског језика*, Завод за уџбенике, Београд.
- Ивић 2006: Milka Ivić, *Jezik o nama*, Biblioteka XX век, 154, Београд.
- Имами 2003: Petrit Imami, *Beogradski frajerski rečnik*, II izmenjeno i prošireno izdanje, NNK International, Београд.
- Клајн 2002: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику, Први гео: Слањање и префиксација*, Завод за уџбенике и наставна средства – Институт за српски језик САНУ – Матица српска, Београд – Нови Сад.
- Радић-Дугоњић 1990: Милена Радић-Дугоњић, О неким видовима полисемије и хомонимије у оквиру терминолошке лексике, *Научни састџанак славистиџа у Вукове дане* 18/1, Београд, 105–110.
- РМС: *Речник српскохрватског књижевног језика*, I–VI, Матица српска (I–III и Матица хрватска), Нови Сад (I–III и Загреб), 1967–1976.
- РСЈ: *Речник српског језика*, Матица српска, Нови Сад, 2011.
- Станд. терминологије 1996: *Стандардизација терминологије*, Српска академија наука и уметности, Београд.
- Танасић 2005: Срето Танасић, *Синџаксичке теме*, Београдска књига, Београд.
- Филиповић 2009: Jelena Filipović, *Moć reči. Ogledi iz kritičke sociolingvistike*, Zadužbina Andrejević /Suizdavač: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu/, Београд.
- Химик 2000: В. В. Химик, *Поэтика низкого, или Просторечие как культурный феномен*, Филологический факультет Санкт-Петербургского государственного университета, Санкт-Петербург.
- Хлебџ 2006: Борис Хлебџ, *Енглеско-српски, српско-енглески речник сленга*, Друго, допуњено издање, Београдска књига, Београд.

Резюме

София Милорадовић

ГЛАГОЛЫ И МУЗЫКА ИЛИ ПОУПРАЖНЯЯСЯ ДЛЯ ТОГО ЧТОБЫ СТАТЬ НАТРЕНИРОВАННЫМ

В настоящей работе речь идет о двух глаголах (и их видовых парах), являющихся составной частью профессионального лексикона музыкантов, конкретно – речь идет об определении семантики глаголов *просвирати* / *просвиравати*, *усвирати се* / *усвиравати се* и установлении параллелей с их значениями, отмеченными в словарях сербского стандартного языка, а также в словарях жаргона. Проанализированные глаголы принадлежат к группе глагольных номинаций, необходимых для того чтобы терминологически дифференцировать различные активности и процессы в музыкальном сегменте действительности, каким является, например, пред-

ставление способа исполнения определенного музыкального сочинения в течение его подготовки к исполнению, т.е. выполнение определенных технических подготовительных действий, связанных с музыкальным исполнением. Конкретизации семантики данных глаголов мы добились с помощью словообразовательных средств.

СЛАВКО СТАНОЈЧИЋ

(Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац)

ДИСКУРС ОПИСА СА ФУНКЦИЈОМ ДЕФИНИЦИЈЕ*

Рад износи резултате анализе узорака уџбеничког дискурса двају предмета у почетним разредима основне школе – познавања природе и друштва и српског језика. Тежиште му је на тумачењу природе и облика описа са функцијом дефиниције, који се, због прилагођености дискурса узрасту ученика, у битним елементима – разликује од дефиниције, па се може сматрати појмом коме одговара термин *парадефиниција*.

Кључне речи: српски језик, уџбеник, дискурс, дефиниција, парадефиниција, опис, лексика, именице, придеви, терминологија, физиономија дискурса, усмена комуникација, дијалогска форма.

1. У општим поделама функционалних језика (стилова), уџбенички дискурс је несумњиво у оном остварењу језика чија је битна карактеристика употреба *дефиниције*, исказа чија је функција – како се каже у лингвистичкој литератури из области корпусне лингвистике – да „објасне значење одређених речи помоћу одређених других речи“, при чему су „процеси којима оне то чине, као и облици које узимају, без сумње непосредни.“¹

Кад је реч о уџбеницима намењеним школској популацији најмлађег узраста, као што су то уџбеници за прва четири разреда основне школе, у највише случајева – текст који би у потпуности могао бити у категорији *дефиниције* неког појма тешко се може одвојити од *описи*. Због тога лингвистика такве дискурсне јединице узима као текст који је сличан дефиницији, а не као дефиницију у правом смислу тога термина, и дефинише га као *опис* појединих појмова из света који се ученицима објашњава. У (условној) терминологији мога истраживачког рада (докторске дисертације), за такав текст употребио сам назив *парадефиниција*.²

* Рад је настао у оквиру пројекта 178014 *Динамичка структура савременог српског језика*, који финансира Министарство просвете и науке Републике Србије.

¹ “Definitions set out to explain the meanings of certain words in terms of certain other words. The processes by which they do this, and the forms that definitions take, are by no means straightforward” (Barnbrook 2002: 1).

² Неки аутори за формирање термина по овом моделу употребљавају префиксид *квази-*: *квазианонимија*, *квазисинонимија*, *квазипероним* (нпр. Драгићевић 2007: 128, 249, 256, 266, 292). Ја сам се одлучио, по аналогiji са терминима *para-linguistic (features)*, *paralinguistic (modulation)*, *paralinguistic (phenomena)*, какви су

1. Лексика у дефиницијама / парадефиницијама

2. По правилу, семантички центар дефиницијског и парадефиницијског дискурса су именске речи – именице и придеви, и то самом својом граматичком дефиницијом, као класа речи. Видели смо да се те речи у лингвистици одређују и као „семантички или онтолошки делови речничких дефиниција... који означавају особе, места, ствари, стања или особине“, при чему су именице у домену терминологије носиоци (управни чланови) синтагми, а придеви, функционално – одредбе, у ствари „лексеме чија је најкарактеристичнија особина да су слободнији од било које друге конструкције када су у служби модификатора именице (Lyons 1990: 441, 448)“. Исти статус имају и у уџбеничким текстовима намењеним најмлађем узрасту, када и лексеме из општег језика имају функцију термина. На то, служећи се скоро лингвистичким инструментима дефинисања одредби уз називе појмова (а међу првим одредбама, по лингвистичким критеријумима, налазе се придеви као класа речи), упућује и педагошко-психолошка литература када говори о „увођењу појмова у уџбеник“ истичући да је упознавање „ученика са *својствима*, односно *ајрибуџима* *појма* важан корак... у овладавању појмом“ јер *ајрибуџи* „појма (који обухватају све одлике нужне за одређивање да је неки случај пример или није пример појма)“, стварно – и дефинишу појам (Лазаревић 2001: 60–61, 62, 91).

2. Дефиниције са описном структуром (I): дефиницијски дискурс узорка из природно-друштвених предмета

3. Узимам као типичан (у целини књиге – и као најбогатији потпуно формираним текстом) узорак дискурса из уџбеника Биљана Требјешанин, Биљана Гачановић, Љиљана Новковић, *Природа и друштво*, уџбеник за четврти разред основне школе, Друго издање, Завод за уџбенике, Београд, 2007, стр. 1–111, посвећен семантичкој групи појмова везаних за човекове животне и радне потребе. Он се састоји од структуре са четири поглавља – прво, уводно поглавље под насловом „Шта је човеку потребно за живот и рад“ (22–23) и, затим, три поглавља која су елаборација материјала и процеса којима се долази до тих материјала ради задовољења човекових потреба, под насловима: „Које изворе енергије човек користи“ (24–25), „Од сировине до производа“ (26–27) и „Од сировине до трговине“ (28–29).

Табела 1 показује употребљену лексику која би се могла схватити као доминантна у дискурсу дефинисања појмова груписаних око семантичког језгра „човекове потребе за живот и рад“.

сасвим уобичајени у Лајонсовој *Семантици* (в. Lyons 1990: 374, 576, 624, 738, 754), за формирање са префиксоидом *пара-*.

Табела 1. Термини употребљени у дискурсу дефиниција / парадефиниција (исказа са функцијом дефиниције) у узорку из уџбеника Биљана Требјешанин, Биљана Гачановић, Љиљана Новковић, *Природа и друштво*, уџбеник за четврти разред основне школе, Друго издање, Завод за уџбенике, Београд, 2007 (Природа IV), стр. 22–29

ТЕМАТИКА „ЧОВЕКОВЕ ПОТРЕБЕ ЗА ЖИВОТ И РАД“

Термин / термилошки израз домаће провенеције	Фреквенција у датом узорку
конкретна (именица)	(код већих бројева +/- 1%)
апстрактна*	
1. живо биће	3
2. руда	5
3. плин	3
4. природно богатство	18
5. дрво	1
5. угаљ	9
6. сировина	16
7. природна сировина	1
8. производња	8
9. производ	3
10. струја	2
11. обновљиво богатство	2
12. необновљиво богатство	2
13. Сунце	4
14. вода	8
15. ваздух	2
16. ветар	6
17. прерада	2
18. стена	1
19. лан	1
20. (шећерна) репа	1
21. млеко	4
22. мермер	1
23. гвожђе	2
24. влакно	2
25. вуна	1
26. шећер	4
27. камен	2
28. биљке	2
29. животиње	2
30. животна средина	2

Термин / термилошки израз домаће провене- нијенције (именица)		Фреквенција у датом узорку (код већих бројева +/- 1%)
<u>конкретна</u>	<u>апстрактна*</u>	
32. нафта		9
33. (земни) гас		5
34. хидроелектрана		1
35. термоелектрана		1
	36. енергија	16
	37. извор енергије	12
38. шпорет		1
	39. уран	2
	40. организам	1
	41. нуклеарна енергија	1
	42. вискоза	2
	43. рециклажа	1
	44. метал	2

* са гледишта перцепције зависне од узраста

Међутим, анализа целокупног овог типичног дискурса указује и на то да је у њега уведен и други низ дефиницијских исказа карактеристичних по концентрисаном набрајању и масе других (специфичних) термина. Ти термини / условни термини се могу поделити на оне који су

(а) *називи сировина, материјала и производа*: стене, руде, лан, руно, шећерна репа, млеко – мермер, гвожђе, ланена влакна, рашчешљана вуна, жути шећер, млеко – скулптуре, споменици, грађевински материјали, шине, посуђе, жица, платно, конац, конопац, вунени конац, ћилим, џемпер, шећер у праху, шећер у коцкама, кисело млеко, сир, путер (Природа IV, 26–27),

и на оне који су

(б) *називи начина долажења до сировина, начина прераде и начина обраде материјала*: ломљење, копање, гајење и чување, гајење и шишање (оваца), гајење, вађење из земље и прање, гајење и мужа стоке – глачање, дробљење, топљење на високој температури, потапање стабљика у воду и одвајање влакана, прање и рашчешљавање, сечење на режњеве, кување и центрифугирање, кување – резање, клесање, ковање, ливење, истезање, упредање, ткање, плетење, предење, ткање, плетење, уситњавање, калуњење, кисељење, сирење, муњење – сви у облику глаголских именица (Природа IV, 26–27).

4. Ови термини уведени су у форми дискурса за који би се рекло да је „невербалан“ у смислу дефиниције изражене текстом који би имао све елементе који му обезбеђују (текстуелну) кохезију. Наиме, овај дискурс састоји се од шематског приказа у којем имамо само *номинавање* појмова, које долази после уводне (граматички пуне) реченице, нпр.:

- (1) „За сваку сировину људи су открили начин прераде, односно добијања материјала из сировине.

Сировина –	Начин долажења до сировине	–	Начин прераде	–	Материјал	–	Начин обраде материјала	–	Производи	
<i>Сшене</i>	–	<i>ломљење</i>	–	<i>ілачање, дробљење</i>	–	<i>мермер</i>	–	<i>резање, кlesaње</i>	–	<i>скулпшуре, сйоменици, ірађевински машеријали</i>
<i>Руде</i>	–	<i>којање</i>	–	<i>шойљење, на високој шмйераштури</i>	–	<i>івожђе</i>	–	<i>ковање, ливење истйезање</i>	–	<i>шине, шосуђе, жица...“</i>

(Природа IV, 26–27)

Са свим средствима текстуелне кохезије (в. Станојчић–Поповић 2010: 378–390), дати текст описа појма „начин прераде, одн. добијања материјала из сировине“ вероватно би имао форму³:

- [1*] „За сваку сировину људи су открили начин прераде, односно добијања материјала из сировине.

[Сировина] *сшена* [до које се долази] *ломљењем* [се прерађује] у [материјал] *мермер* [од којег се] *резањем и кlesaњем* [добијају] *скулптурe, сйоменици, прађевински материјали...*“

[Сировина] *руда* [до које се долази] *којањем* [се прерађује] у [материјал] *ивошђе* [од којег се] *ковањем, ливењем, истйезањем* [добијају] *шине, шосуђе, жица...*“

3. Физиономија дефиниције: елементи описа, хипонимије и синонимије у дефиницији

5. Иако се све ове лексеме, наведене под (а) и (б), у обичној комуникацији, сигурно налазе у сфери назива за појмове предмета и радњи који нас окружују (уосталом, као и многе дате у табели 1), у контексту уџбеника они не могу имати друкчији карактер него карактер *штермина* (*штерминолошких фразема*, када су вишечлани). Зато се, када се разматра физиономија дефиницијског / парадефиницијског дискурса и када се одређује степен њене прихватљивости за аперцептивне могућности ученика датог узраста (в. Требјешанин–Лазаревић 2001: 60 и д.), може констатовати да је узорак апсолутно презасићен лексиком терминолошког карактера.

Дата лексика, углавном, покрива појмове које означава тако што се даје у парадефинијама *ошисној каракшера*, и то – уколико би се опис степено-

³ У примеру из узорка који дајем кохезија „унутрашње структуре текста“, како је назива Кристал, обезбеђена је *смисаоним односима*, који „произлазе из секвенцијалног начина појављивања лексема“, што „би био синтагматски семантички однос“ (в. Kristal 1995: 105, 119).

6. Са друге стране, структура парадефиниција (2) и (3) је *опис нараћив-ној шийи*, који би у евентуалном трансформу у праву дефиницију имао облике, на пример

(а) типа речничке дефиниције:

- (2) [*]⁶ **Сировина** (је) основни, базични материјал узет из природе који се мора прерадити у процесу производње да би био погодан за потрошњу (Речник српскога језика, МС, Нови Сад, 2007, под **сировина**)
- (3) [*]⁷ **Угаљ** (је) чврсто гориво настало дубоко у земљи распадањем органских, претежно биљних, материја без присуства ваздуха или вештачким путем... (Речник српскога језика, МС, Нови Сад, 2007, под **угаљ**)

или, на пример, типа

(б) енциклопедијске дефиниције:

- (2) [*]⁸ **Сировине** (су) производи узети из природе најчешће у непре-раћеном стању, а служе за даљу прераду (на пример, *руде* су сировине за производњу метала, а *дрво* – сировина за производњу грађевинског материјала, папира и вискозе)...
- (3) [*]⁹ **Угаљ** (је) природно чврсто гориво које се вади из различитих дубина Земљине коре, где се налази покривено седиментним слојевима творећи често велике наслаге...,

– какве су уобичајене не само у почетном пасусу енциклопедијских чланака, него и у уџбеничким текстовима.

7. Наративни елементи присутни у горе датим типичним примерима, као и у свим осталим у овом уџбенику, природно, условљени су функцио-налностилским доменом¹⁰ ових уџбеничких текстова: они су намењени школској популацији првих разреда основне школе, „са дефинисаним узрасним и психолошким границама“, при чему уџбеник „може дати свој допринос развоју пажње *разноврсношћу и интијересантјиношћу* садржаја, *разноврсношћу њред-сђављања* садржаја (подвукао Сл. Ст.)“ (Лазаревић 2001: 60–62), што у ова-квим случајевима значи – уношењем и текста у форми наратије (приповедања), која – већ својом дефиницијом – има живе форме (говорног) дискурса, како тај појам у примарном смислу дефинише лингвистика.¹¹

⁶ [*] = пример из речника, односно конструисан пример.

⁷ [*] = пример из речника, односно конструисан пример.

⁸ [*] = пример из речника, односно конструисан пример.

⁹ [*] = пример из речника, односно конструисан пример.

¹⁰ „U procesu nastajanja F-(unkcionalni) stilovi se ne usmjeravaju na mogućeg primaoca, nego na realnog primaoca“... , што резултира „експлицитним ознакама“ текстова који се намењују специфичном читаоцу, а посебно су „karakteristične za naučno-udžbeničke tekstove, i to sa vrlo preciznim podacima (za koju je struku priručnik namijenjen, za koju godinu studija, za koji razred itd.“ (Тошовић 1988: 134–135).

¹¹ Упореди.: „Naime, i 'diskurs' i 'tekst' mogu se koristiti u mnogo širem smislu i po-drazumevati sve jezičke jedinice s odredljivom komunikativnom funkcijom, bilo govornom ili pisanom. Neki naučnici govore o 'govornom i pisanom diskursu', drugi opet o 'govornom

8. За дискурс описане физиономије, онај која има елемената нарације као дела (пластичног, сликовитог) описа, од значаја је и квалитет *јосиујино-сти* у дискурсу учбеника. Тај квалитет се реализује не само дискурсом чији морфосинтаксички састав има једноставне јединице, него и дискурсом који је најприближнији језичком изразу *нејосредне комуникације* личности која тумачи материју (школског) предмета са личношћу која дата тумачења треба да прихвати, са личношћу ученика. Зато је једна од битних тражених особина учбеника и стилизација дискурса учбеника која ће спровести и педагошко-дидактички принцип који подразумева присуство *комјетенћиној одраслој*, дакле – наставника.¹² То се, у ствари, реализује *дијалогском формом* дискурса, као формом која је први елемент сваке конверзације и, у њој – успешне интеракције њених учесника.¹³

У овом конкретном дискурсу изабраног узорка – то се види, пре свега у присуству низа упитних реченица у тексту. Њихов модел је

(а) са типичним почетним упитним заменицама (и њиховим падежним облицима) *шћа, који, -а, -е, какав, -ква, -кво*:

(1) *Шћа* је човеку потребно за живот и рад (Природа IV, 22)

(2) *Које* изворе енергије човек користи (Природа IV, 24);

(б) са типичним почетним прилошко-везничким речима *када, како, за-шћо*:

(3) *Како* се разврставају природна богатства? (Природа IV, 22)

(4) *Како* се прерађују природне сировине? (Природа IV, 26);

(в) са типичним почетним упитним партикулама *да ли*:

(2) *Да ли* се природна богатства могу потрошити? (Природа IV, 23).

И овде су све у функцији успостављања директне (дијалогске) комуникације у којој је резултат или учеников одговор на дати припремљени текст, или (учбеничко) објашњење феномена који се у датом дискурсу обрађује, а који ученик треба да прихвати као јасно дефинисан.

А посебно, у оваквој структури пасуса, присуство „*комјетенћиној одраслој*, дакле – наставника“, како је то горе речено, захтева структура текста описана у т. 4, тј. текста који сам описао као форму дискурса који је (условно) „невербалан“ – без текста са свим елементима који би му обезбеђивали текстуралну кохезију.

и писаном тексту’. У Evropи се термин *tekst-lingvistika* често користи за проучавање језичких принципа који управљају структуром свих облика текста“ (Kristal 1995: 116).

¹² „Основношколски учбеник је књига у коју је уграђена помоћ компетентног одраслог... Учбеник је књига из које ученик може да учи без посредника, самостално и онда када није у школи и када нема комуникацију са наставником. Из те околности и произилази потреба да учбеник буде тако обликован и опремљен да ученик може да оствари ефикасну комуникацију са њим, да његове поруке јасно схвати и прихвати“ (Коцић–Требјешанин 2001: 16).

¹³ Конверзација се сматра „најосновнијим и најуниверзалнијим начином обављања људских послова“ (Kristal 1995: 116), а – *дијалогска форма дискурса обезбеђује се моделом усменој обраћања „говорника-наставника“ „слушаоцу-ученику“ с позивом на учешће у дијалогу у којем ће ученик својом активношћу (али у овом слушају *чишањем* текста) долазити до сазнања која му текст учбеника пружа.*

9. Оваква физиономија дискурса не показује битне промене које би се очекивале са развојем узраста ученика којима је намењена. Наиме, и узорак из уџбеника за II други разред, са библиографским подацима Биљана Требјешанин, Биљана Гачановић, Љиљана Новковић, *Природа и друштво, уџбеник за други разред основне школе*, Завод за уџбенике, Београд, 2007, стр. 1–87, у оним текстовима, на пример, са тематиком којом доминира семантика чије је језгро „саобраћај људи, роба и вести“ (стр. 34–37), такође у групи појмова везаних за човекове животне и радне потребе, како се види из следеће табеле 2:

Табела 2. Термини употребљени у дискурсу дефиниција / парадефиниција (исказа са функцијом дефиниције) у узорку из уџбеника Биљана Требјешанин, Биљана Гачановић, Љиљана Новковић, *Природа и друштво, уџбеник за други разред основне школе*, Завод за уџбенике, Београд, 2007, стр. 34–37 (Природа II)

ТЕМАТИКА „САОБРАЋАЈ ЉУДИ, РОБА И ВЕСТИ“

Термин / термилошки израз домаће провенијенције (именица / синтагма) <u>апстрактна*</u>	Фреквенција у датом узорку** (код већих бројева +/- 1%)
1. саобраћај	1 + 7
2. путнички саобраћај	1
3. теретни саобраћај	1
4. саобраћајно средство	1 + 6
5. превозно средство	1 + 3
6. копнени саобраћај	1
7. водни саобраћај	1
8. ваздушни саобраћај	1
9. копнени пут	1
10. водни пут	1
11. ваздушни пут	1
12. роба	6
13. вести	6
14. обавештење	3
15. путник / путнички	1 + 4 / 3
16. порука	2
17. информациони саобраћај	2
18. информационо средство	1
* са гледишта перцепције зависне од узраста – све се могу означити као апстрактне	** главни члан термилошког фразема броји се као 1 + NN-примера у узорку

– показује релативно исту густину употребљене терминологије по јединици текста (број лексема / фразема и њихова фреквенција) која је утврђена и у узорку из уџбеника за IV разред.

10. Структура дискурса и у овом узорку уџбеничког дискурса за II разред карактерише се насловима који се у два поглавља састоје од *формално уџбеничке реченице*,¹⁴ чија је стварна функција заправо – функција *међаша*, како га дефинише текстлингвистика¹⁵, док је упитна форма – средство формирања дијалога. Наслови, наиме, као што су:

(1) *Шта и како превозимо* (Природа II, 34);

(2) *Како се њонашамо док се возимо* (Природа II, 36)

– усмеравају *чишачеву њажњу* на дефиницијски дискурс са материјом коју ученици треба да усвоје као опис дјела њиховог актуалног живота у друштвеној заједници којој припадају, да би у трећем поглављу, чији је наслов непотпуна реченица типа номинативног исказа:¹⁶

(3) *Саобраћајна средства* [*која су се употребљавала] *некад* (Природа II, 37)

– пажња била усмерена на опис појма „саобраћај“ у прошлости, при чему се даје само дидактичко-методичко упутство:

(4) *Разгледај* [*на слици] *која су саобраћајна средства људи некада користили за превоз робе и људи, а која за преношење њих*.

(Природа II, 37)

са додатним питањем:

(5) *По чему се ова саобраћајна средства разликују од данашњих?*

(Природа II, 37)

и – простором који ученик треба да попуни својим одговором.

Табела 2 показује употребљену лексику која би се могла схватити као доминантна у дискурсу дефинисања појмова груписаних око три семантичка језгра: (1) „саобраћај људи, роба и вести“, (2) „саобраћајно средство“ и (3) „превозно средство“. Чак, у односу на узорке дискурса уџбеника за IV разред, очигледно је да овај узорак садржи релативно (по јединици текста) већи број употребљених лексема у категорији *ајстракћних именица* него узорак из уџбеника за IV разред.

11. И овде, анализа овог типичног дискурса указује на то да је у њега уведен и други низ дефиницијских исказа који представљају у ствари – *описне текстове* усмерене на дефинисање три главна појма читавог овог дискурса:

¹⁴ Аутори уџбеника их, зато не обележавају правописним знаком *уџбеничке* (?).

¹⁵ У ширем контексту дефинисања и разграничења појмова „семантичка граница“ и „међа“ у лингвистици, а на примеру текста из лепе књижевности (роман *Пейријин венац* Д. Михаиловића), проф. В. Половина истиче да је *наслов* – „први међаш и спој између менталне структуре једног дјела и читаоца и главни индикатор о значењу дела. Наслов усмерава и изазива читаоцеву пажњу“ (Половина 1999: 199, 225). Нема разлога да се иста констатација не изведе и за наслов у тексту из других функционалних стилова стандардног језика, а то проф. В. Половина и чини дефинишући, у даљем тексту књиге, функцију наслова у новинском жанру, у научним текстовима, као и његове облике. „Наслов је, значи“ – каже она – „један од веома битних елемената макроструктуре дјела“ (Половина 1999: 226).

¹⁶ „Искази су врста комуникативних реченица чије се јединице састоје или од само једне речи, или од ниски речи у којима није могуће, у датоме контексту, са сигурношћу и јасно успоставити синтаксички однос који би имао главне делове (субјекат и предикат) типичне предикатске реченице“ (Станојичић 2010: 296).

(а) на појам „саобраћајна средства“, (б) на појам „превозна средства“ и (в) на појам „информациона средства“. Као и уопште у дефиницијском језику ове врсте уџбеника, и овде је дати дискурс мање дефиниција датих појмова, а више *класификација* одређених појмова са којима се дете среће у животу заједнице и за које треба да веже одређене лексеме као њихове ознаке (в. т. 9). Као што показују типични примери и из овог текста:

- (6) Све оно што служи за превоз људи и робе, као и за преношење вести и обавештења, називамо **саобраћајна средства**. (Природа II, 34)
- (7) Саобраћајна средства која служе за превоз људи и робе називамо **превозна средства**. (Природа II, 34)
- (8) Саобраћајна средства која служе за преношење вести и обавештења називамо **информациона средства**. (Природа II, 35),

– што се физиономије такве (пара)дефиниције тиче, и овде је, као битна карактеристика њиховог семантичко-синтаксичког формирања – присутна реченица у чијем предикату се налази глагол номиновања (*називајући, звајући се*), како смо то утврдили и за друге случајеве, узете из других узорака (в. т. 3–8).

4. Дефиниције са описном структуром (II): дефиницијски дискурс узорка из језичко-књижевних предмета

12. Уџбеник са библиографским подацима Зорана Опачић-Николић – Даница Пантовић, *Прича без краја* – Читанка за четврти разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2005, стр. 1–147, у својој целини је збирка књижевноуметничких текстова (читанка), у коју је у врло малом проценту текста интерполиран дискурс (пара)дефиниција. Све су из области књижевности, а на крају књиге дат је попис термина који се у тексту тих дефиниција употребљавају, као и кратка дефиниција значења тих термина.

Табела 3 показује фреквенцију употребљених термина која индицира да је програмска оријентација уџбеника – упознавање ученика са књижевним стваралаштвом и изградња ученикових способности писаног и усменог изражавања.

Табела 3. Термини употребљени (или дати са тумачењем у попису) у дискурсу дефиниција / парадефиниција (исказа са функцијом дефиниције) у уџбенику Зорана Опачић-Николић – Даница Пантовић, *Прича без краја* – Читанка за четврти разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2005, стр. 1–147 (Читанка IV)

(а) Термин / термилошки израз домаће провенијенције
(именица)

термин ↓	фреквенција (код већих бројева + / - 1%)	термин ↓	фреквенција (код већих бројева + / - 1%)
1. десетерац	1	18. уметнички доживљај	2
2. песма	46	19. (естетски) доживљај	2
3. јунак	3	20. чин	3
4. лик	20	21. бајка	4
5. личност	3	22. здравица	2
6. машта	2	23. загонетка	2
7. (жаргонски) израз	1	24. народна прича	3
8. порука	1	25. описна песма	3
9. приповедање	3	26. пословица	3
10. описивање	2	27. родољубива песма	2
11. приповедач	3	28. успаванка	2
12. путопис	2	29. шаљива народна прича	2
13. слог	2	30. реч	1
14. књижевно дело	1	31. сликовит израз	2
15. радња (приче)	2	32. писац	1
16. позоришни комад	1	33. приказ	1
17. позорница	1	34. прича	31

(б) Термин / термилошки израз стране провенијенције
(именица/придев)

термин	фреквенција (код већих бројева + / - 1%)	термин	фреквенција (код већих бројева + / - 1%)
35. дијалог	3	50. хумор	2
36. композиција	2	51. комика	2
37. роман	1	52. драма	2

38. фантазија	1	53. епске народне песме	3
39. композиција	2	54. епско дело	2
40. монолог	2	55. легенда	
41. пејзаж	1	56. лирске народне песме	2
42. монолог	1	57. мит	2
43. рима	3	58. стрип	1
44. ритмичност	2	59. сцена	6
45. ритам	1	60. тема	4
46. стих	22	61. строфа	4
47. ремарке	1	62. дидаскалије	1
48. електронско (писмо)	2	63. e-mail	2
49. естетски (доживљај)	2	64. жаргонски израз	1

13. Лексеме дате терминологије, од којих се за многе може сматрати да су само *условни термини* (нпр.: *израз, описивање*) и сами по себи извесна врста *описа* јер су прилагођени способностима ученичке перцепције, најчешће су део *описних* (пара)дефиниција типа:

- (1) Свако уметничко дело носи у себи многе истине, мудрости и са знања о животу и људској природи. Обично их називамо **порукама**. Уживајући у књижевном делу и размишљајући о њему, ми те *поруке* усвајамо. (Читанка IV, 7)
- (2) Песма у којој се изражава љубав према отаџбини и свему што отаџбину чини (људима, обичајима, култури и језику) назива се **родољубива песма**. (Читанка IV, 16)
- (3) **Епско дело** је књижевно дело у којем се занимљиво приповеда о ликовима који учествују у некој радњи. Обимно је зато што се приповедач труди да казивање буде што детаљније. Може бити прозно (бајка, прича, роман) или у стиху (епска песма). (Читанка IV, 76)
- (4) Писац може за **лик** своје приче узети личност из свакодневног живота или историје. У књижевном делу **лик** може бити сличан, али и другачији од **личности** у животу. (Читанка IV, 68)

То значи да су део текста којим се обично мање *дефинише*, а више врши *класификовање* појмова под дотичним називима (терминима),¹⁷ као и то да је, што се физиономије такве (пара)дефиниције тиче – најчешће у њиховом формирању присутна реченица у чијем предикату се налази глагол номиновања (*звати се, називати* и сл.). Другим речима, *форма реме* најчешће се карактерише употребом глагола номиновања: *звати, називати*, и то првога у (1) форми безличне конструкције, као у типичном примеру:

¹⁷ Класификовање се врши и у семантичком (в. Kristal 1995: 104–105, посебно – делови са дефинисањем „семантичких поља“ и „смисаоних односа“) и у психолингвистичком смислу (в. Лазаревић 2001: 91).

- (1) Реч у реченици којом је означена радња коју врши субјекат *зове се* ПРЕДИКАТ. Одређујемо га питањем: шта субјекат ради? (Читанка III, 9),

и другога у (2) форми инклузивног 1. лица множине, као у типичном примеру:

- (2) Писца који пише само песме *називамо* – песник. (Читанка III, 9).
– Кад материју користимо за израду предмета, *називамо* је материјал. (Природа III, 98),

што показује да је реч о устаљеном стилу уџбеничке литературе у основној школи српског језичког ареала.

5. Номинализација и лексика у њеној сфери

14. Ипак, у горњем поређењу узорака дефиницијског дискурса упадљива је и разлика у стилским обележјима (1) текста из природно-друштвеног предмета и (2) текста из језичко-књижевног предмета. Први је, наиме, типичнији по заступљеним цртама информативног функционалностилског карактера. У њему је карактеристична информативна усмереност са изразитим когнитивним карактером. Његова карактеристика су уопштене реченице, чији је развијен облик и присуство (морфо)синтаксичких јединица које резултирају, осим из процеса кондензације и декомпозиције, и из процеса номинализације (в. Pranjковић 1996: 519–520).

И М. Радовановић, констатујући трендове номинализације (и декомпозиције) у савременим европским језицима, истиче да се ти феномени нарочито јављају „у тзв. специјалним функционалним стилевима језичког стандарда, тј. у оним његовим улогама када овај функционише као инструмент интелектуализованих, а, по тематици, релативно уопштених и апстрактних домена језичке употребе,¹⁸ што се доказује анализом дискурса и ових конкретних уџбеника.

Подразумевајући под термином *номинализација* два значења: (1) творбено: „образовање именице од неке друге врсте речи“ (Кристал 1995: 91, 426) и (2) синтаксичко: „претварање вербалних, глаголских структура у номиналне, именичке“ (Пипер 2005: 555), констатуваћемо да, баш у томе контексту, пада у очи да дефиницијски дискурс узорка из текста Природа IV, који се састоји само од шематског приказа у којем имамо само *номинавање* појмова које долази после уводне (граматички пуне) реченице, дакле – типа који је описан у т. 4 – садржи концентрацију именица из творбено-семантичке категорије *ілаіолских именица*, које већ по дефиницији представљају лексику чији је дејотат „радња“, дакле – оно исто што је семантичка вредност *ілаіола* као класе речи.¹⁹ По томе, овакав исказ је сигурно и у сфери оне *номинализације* коју

¹⁸ М. Радовановић у поглављу под насловом *О «кондензацији реченице» као језичком іосіуіуку*, у: Радовановић 1990: 54 и Радовановић 1978: 73, посебно истиче језичку чињеницу постојања *девербайивне именице* као једног од средстава реченичне кондензације, даље излаже читав систем (предлошко-падежних и других) структура чији је конституент *ілаіолска именица* са временским и каузалним значењима, а даље – и са многим другим значењима (в. стр. 99–127, 127–144).

¹⁹ Александар Белић у својој *Ойшійој лінівисітійци* говори о „узајамности глаголске и именичке речи“ и, посебно у томе са компаративно-историјског аспекта, о

лингвистика дефинише као трансформацију глаголских конструкција у именске (в. Pranjković 521), а која је битан чинилац изградње концизности дефиницијског дискурса, што би требало да буде једна од карактеристика уџбеничког језика уопште. Номинализацијом се износи информација кључна за разумевање читавог контекста, а осим тога она представља синтаксички процес којим се омогућује економичност дискурса. Њено главно формално средство је *глаголска именица*, па би трансформ такве конструкције могао бити представљен формулом:

- (1) „За сваку сировину људи су открили начин прераде, односно добијања материјала из сировине.

сшене – ломљење – йлачање, – мермер – резање, – *скулийшуре*

↓ ↑

- (*) „За сваку сировину људи су открили начин прераде, односно добијања материјала из сировине: *сшене* [се] доме [и] йлачају [чиме се добија] *мермер* [који се] реже [у] *скулийшуре*

Девербативне именице – каже с правом М. Радовановић – „представљају највиши степен номинализовања исказа“ (Радовановић 1990: 15–16), па су као такве чиниоци формирања концизне физиономије дате дефиниције.

15. Осим тога, у датоме узорку, физиономија посматраног пасуса као текстуелне јединице обележена је и елементима *йарцелације*. „Парцелисани могу бити и лексеме, и синтагме, и зависне реченице...“ (Пипер 2005: 565–566), а у категоријама нивоа синтагме и реченице једна од најкарактеристичнијих форми парцелата је комуникативна реченица без предиката, без личног глаголског облика, као управног члана предикатске синтагме. Тако, у датоме примеру из узорка, уводна реченица дефиницијског дискурса „За сваку сировину људи су открили начин прераде, односно добијања материјала из сировине“ обезбеђује асоцирање предиката са личним глаголским обликом за конституенте претпостављене пуне реченице, а који су у датом тексту употребљени без личног глаголског облика.

Свакако, поређење и само два примера исказа као што су:

(1) Нафта није само извор енергије већ и сировина за <i>добиање</i> различитих материјала...	(2) Кисело млеко, јогурт и кефир се добијају <i>када се</i> млеку <i>догају</i> одређене врсте бактерија...

(Природа IV, 26),

где у примеру (1) налазимо синтагму са глаголском именицом (*добиање*), а у примеру (2) зависну клаузу са личним глаголским обликом (*када се млеку догају*), каква се најчешће употребљава у свакодневном комуникативном језику, дакле, различите синтаксичке структуре са истом семантиком „процес“ – указује на физиономију дискурса за коју се може рећи да је разноврсна у формама језичког израза и као таква у складу са дидактичко-методичким препорукама,

постанку *глаголских именица* изведених од глагола претварањем глаголске речи у именску „тима што је глаголска реч, ослободивши се од временског момента, добила особине условно реализоване самосталне речи“ (Белић 1998: 70) – именице. О тој семантичкој истоветности (глагола и глаголске именице), уосталом, и школска граматика каже: „*Глаголске именице* су изведене именице чија је мотивна реч глагол, а означавају исто што и инфинитив глагола – радње, стања или збивања...“ (Станојичић 2010: 223).

посебно у аспекту комбиновања тзв. научног језика са (свакодневним) комуникативним језиком.²⁰

Наиме, експеримент трансформације показао би да се оба исказа могу употребити и у потпуно једнакој форми кад је реч о синтагмама са лексиком у сфери значења „процес“:

(а) структура са гл. именицом

(1) Нафта није само извор енергије већ и сировина <i>за добијање</i> различитих материјала...	(2) Кисело млеко, јогурт и кефир се добијају <i>додавањем</i> одређене врсте бактерија [млеку] ...

(Природа IV, 26),

[*]²¹

са правцем трансформа: ↓↑

(б) структура са клаузом (личним гл. обликом)

(1) Нафта није само извор енергије већ и сировина од које се <i>добијају</i> различити материјали...	(2) Кисело млеко, јогурт и кефир се добијају <i>када се млеку догају</i> одређене врсте бактерија...

([*]²²

(Природа IV, 26)

16. Сличан модел номинализације може се приказати на другим лексемама из сфере именица, сада – за разлику од условних (в. т. 3) – и правих термина чије је језгро семантика „процес“. У узорку дефиницијског дискурса уџбеничког текста Природа IV, који дефинише привредне односе у Србији, појам „људски рад“ означен је терминолошком лексемом *делатносћ*, уз коју се стављају атрибуту који њено значење спецификују у смислу (уже) области у којој се те делатности врше. Наиме, описна дефиниција дата је под насловом „*Делатносћ* људи у Србији, на пример:

- (1) Којим ће се *делатносћима* људи на некој територији бавити зависи од природних богатстава, као и од климе. У Србији постоје разноврсна природна богатства, а и клима је у појединим деловима различита. То су и разлози због којих се људи у различитим деловима Србије баве различитим *делатносћима*. (Природа IV, 72)

У наслову и у датом сасвим кратком пасусу из узорка дискурса, који треба да буде дефиниција појма „људски рад“, види се да је термин *делатносћ* употребљен 3 пута, а онда се у још краћим пасусима појављује још 6 пута, од чега

²⁰ „Посебни захтеви односе се на складно и целисходно уклапање свакодневног комуникативног језика... и језика одговарајуће научне области... Кад се пише уџбеник, треба водити рачуна о степену заступљености специфичног научног језика..., али такође и о природи и количини експликативног језика који се користи не само за објашњења већ и за давање упутстава и налога... Одређена употреба комуникативног језика је увек нужна“ (Гашић-Павишић 2001: 159).

²¹ [*] = конструисани облик.

²² [*] = конструисани облик.

– у тексту описне дефиниције, у синтагмама које су терминолошки фрази за спецификавање појма „делатност“, са атрибутима спецификавања уз управни именички члан синтагме – још 4 пута:

- (2) *Пољопривредна делатност* обухвата све послове повезане са гајењем: ● ратарских и повртарских биљака и воћака; ● стоке, живине, риба и пчела.
- (3) *Индустријска делатност* обухвата послове продаје и куповине различитих врста робе.
- (4) *Трговинска делатност* обухвата послове прераде различитих сировина.
- (5) *Саобраћајна делатност* обухвата послове превоза људи и робе, као и преноса информација различитим средствима.

– тексту дидактичко-методичког апарата – још 2 пута:

- (6) Користећи карту и табелу са описом различитих *делатности*, напиши у којим се деловима Србије становници претежно баве следећим *делатностима*: (Природа IV, 73)

Са гледишта физиономије дефиницијског дискурса текст свих ових примера је описног карактера. Термини (термински фраземи) *пољопривредна делатност*, *индустријска делатност*, *трговинска делатност*, *саобраћајна делатност* као речи које покривају појмове стављени су у почетак пасуса и у почетак реченице, што је у оквирима дидактичко-методичких захтева по којима „прве реченице у пасусу треба да носе ударно значење, а прве речи у реченици треба да буду најинформативније“ (Гашић-Павишић 2001: 160). С обзиром на то да се сам управни члан терминске синтагме (именица *делатност*), сâм и са различитим атрибутима, који појам спецификују (*пољопривредна*, *индустријска*, *трговинска*, *саобраћајна*), у краткој тексту, појављује са високом фреквенцијом од чак 6 пута – чини да се и овде може констатовати да је задовољен захтев да при писању уџбеника „треба настојати да се нови термин више пута понови у разним контекстима, а да се речи које нису носиоци значења употребљавају онолико колико је потребно да би се омогућило схватање значења“ (Гашић-Павишић 2001: 161).

17. И овде се квалитет *јосиујности* (в. т. 8), односно квалитет лексичке *усиљености*, видљив у целокупном дискурсу узорака²³, реализује дефиницијским / парадефиницијским дискурсом чији морфосинтаксички састав има једноставне јединице, оне које су највише прилагођене перцептивним способностима слушалаца (читалаца) у ученичкој популацији.

У узорцима из уџбеника *Природа IV* сасвим је видљив и дискурс типа *нейосредне комуникације*, дакле типа дискурса који имплицира елеменат обавезног присуства *комјетентној одраслој* (Коцић – Требјешанин 2001: 16) и који се реализује *дијалошким формом* дискурса, какву смо описали напред,

²³ Видљив, дакле, и на најобичнијем примеру употребе појединих лексема као што су, на пример, лексеме *сај* и *час*: дати дискурс позајмљеницу *сај*, с њеним значењем „двадесетчетврти део дана“ – која у целини српског стандардног језика има и свој синоним *час* – узима као *термин* за јединицу времена. За појам „справа која показује који је *сај* и *минути* у току *дана*“ употребљава домаћу именицу *часовник*, изведену од именице *час*, а не именицу *сај*, која је у говорном језику просечног говорника наше средине уобичајенија са наведеним значењем предмета, справе.

у примерима који се наводе у т. 8. Али је видљив и дискурс са елементима *нарације*, онај који налазимо у текстовима са дескрипцијом појмова, какве наводим у т. 5, као што је видљив и дискурс са елементима *номинализације*, чије типичне примере наводим у т. 14–15. Целокупни текст из уџбеника *Чийанка IV*, који је узет за узорак, има и нешто више јединица текста са особинама дефиницијског дискурса, при чему су и оне и са преовлађујућим елементима *нарације*, какве видимо у типским примерима које наводим у т. 12.

6. Закључак

18. (1) Закључне констатације указивале би на исходе у овом раду примењеног метода анализе уџбеничке реализације општег језика. Од њих би први вероватно био у томе да је аксиоматску поставку о томе да је уџбеник, као *писани њекст у комуникацији*, најзначајнији као један од темеља језичке комуникације у систему преношења знања, и да је од фундаменталног значаја у реализацији оне функције сваког језика која се у лингвистици дефинише као кумулативна – увек треба допунити и констатацијом да уџбеник то своје место у процесу наставе дели са *усменом комуникацијом* у преношењу знања. На ту чињеницу сигурно указује структура дискурса и у њој најчешће – дијалошка форма дискурса, која обезбеђује присуство модела *усменој обраћања* „говорника-наставника“ „слушаоцу-ученику“ с позивом на учешће у дијалогу у којем ће ученик својом активношћу (али у овом случају *чињањем* текста) долазити до сазнања која му текст уџбеника пружа.

(2) И горе изложени сегмент резултата истраживања дефиницијског дискурса, односно дискурса који има условне карактеристике дефиниције (а за који сам ја узео, такође условни, термин – *џарадефиниција*), показује да је то, у суштини, *дискурс описи и класификације њојмова* у одређене номенклатурне системе. Из те чињенице проистичу и *језичке специфичности уџбеника као жанра*. Јер – у датој функцији, зависно од адресата (па, према томе, зависно од нивоа знања које се презентује, степена у школовању и др.) очито је да се језик уџбеника карактерише структуром која је комбинација *свакодневнoј комуникативнoј језика* са дискурсом у којем знатан део припада *џерминологији*, односно *фразеологији њосебних области* које се изучавају у образовним институцијама. То свакако – како каже Д. Плут – захтева и ауторово „моделовање текста према адресату“, јер је „сваки текст... некоме упућен“, „сваки текст је дијалогичан јер је упућен некоме“, па су према адресату „одмерени и тежина, и апстрактност, и стил писања, мотиви, конкретне технике писања и сл.“ (Плут 2003: 229). Дискурс тако формиран карактерише се својом *физиономијом* а она, како лингвистичка истраживања показују, има низ *језичких елемената* који је обележавају као *специфичну* али и довољно *блиску свакодневном језичком изразу*, што је један од неопходних битних комуникацијских квалитета у дискурсу основношколских уџбеника.

ЛИТЕРАТУРА

Barnbrook 2002: Geoff Barnbrook, *Defining Language – A local grammar of definition sentences*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.

- Белић 1998: Александар Белић, *Општа лингвистика*, Завод за уџбенике, Београд.
- Гашић-Павишић 2001: Слободанка Гашић-Павишић, *Језик уџбеника*, у: Б. Требјешанин – Д. Лазаревић, *Савремени основношколски уџбеник*, Завод за уџбенике, Београд.
- Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексиколоџија српског језика*, Завод за уџбенике, Београд.
- Коцић-Требјешанин 2001: Љ. Коцић – Б. Требјешанин, *Основношколски уџбеник као предмет разматрања*, у: Б. Требјешанин – Д. Лазаревић, *Савремени основношколски уџбеник*, Завод за уџбенике, Београд.
- Kristal 1995: Devid Kristal, *Kembrička enciklopedija jezika*, Nolit, Beograd.
- Лазаревић 2001: Д. Лазаревић, *Формирање система појмова, развој појмовног мишљења и уџбеник*, у: Б. Требјешанин – Д. Лазаревић *Савремени основношколски уџбеник – теоријско-методолошке основе*, Завод за уџбенике, Београд.
- Lyons 1990: John Lyons, *Semantics*, 2, Cambridge University Press, Cambridge.
- Пипер 2005: Предраг Пипер и др., *Синтакса српског језика: једноставна реченица*, Београдска књига – Матица српска, Београд – Нови Сад.
- Плут 2003: Д. Плут, *Уџбеник као културно-јојорни систем*, Завод за уџбенике, Институт за психологију, Београд.
- Половина 1999: Vesna Polovina, *Semantika i tekstlingvistika*, Beograd.
- Pranjковић 1996: Ivo Pranjковић, *Funkcionalni stilovi i sintaksa*, Filološki fakultet, Zagreb.
- Радовановић 1978: Milorad Radovanović, *Imenica u funkciji kondenzatora*, Matica srpska, Novi Sad.
- Радовановић 1990: Милорад Радовановић, *Сјиси из синтаксе и семантике*, Издавачка књижарница Зорана Стојановића, Сремски Карловци – Нови Сад.
- Речник српског језика*, Матица српска, Нови Сад, 2007.
- Станојчић 2010: Живојин Станојчић, *Грамађика српског књижевног језика*, Креативни центар, Београд.
- Станојчић-Поповић 2010: Живојин Станојчић – Љубомир Поповић, *Грамађика српског језика*, Завод за уџбенике, Београд, 2010.
- Стевановић 1984: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик*, II, Научна књига, Београд.
- Тошовић 1988: Branko Tošović, *Funkcionalni stilovi*, Svjetlost, Sarajevo.
- Требјешанин-Лазаревић 2001: Б. Требјешанин – Д. Лазаревић, *Савремени основношколски уџбеник – теоријско-методолошке основе*, Завод за уџбенике, Београд.

ИЗВОРИ

- Природа II: Биљана Требјешанин, Биљана Гачановић, Љиљана Новковић, *Природа и друштво, уџбеник за други разред основне школе*, Завод за уџбенике, Београд, 2007, 1–87.
- Природа III: Биљана Требјешанин, Биљана Гачановић, Љиљана Новковић, *Природа и друштво, уџбеник за трећи разред основне школе*, Друго издање, Завод за уџбенике, Београд, 2006, 1–87.
- Природа IV: Биљана Требјешанин, Биљана Гачановић, Љиљана Новковић, *Природа и друштво, уџбеник за четврти разред основне школе*, Друго издање, Завод за уџбенике, Београд, 2007, 1–111.

Читанка III: Вук Милатовић, *Читанка за 3. разред разред основне школе*, Завод за уџбенике, Београд, 2006, стр. 1–167.

Читанка IV: Зорана Опачић-Николић – Даница Пантовић, *Прича без краја* – Читанка за четврти разред основне школе, Завод за уџбенике, Београд, 2005, 1–147.

S u m m a r y

Slavko Stanojčić

DISCOURSE OF THE DESCRIPTION FUNCTIONING AS DEFINITION

Paper brings the results of author's analysis of several elementary school textbook discourse samples in natural and social sciences and Serbian language subjects. Author gives the main attention to interpretation of nature and form of the description functioning as definition, for which he uses the term *paradefinition*, and which – because it is adapted to (primary school) students' age – differs from the *definition* fully deserving its term.

СЛОБОДАН НОВОКМЕТ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

НОВЕ РЕЧИ СА СУФИКСОМ *-ИНА* И ЊЕГОВИМ ВАРИЈАНТАМА У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ*

Предмет рада су нове речи у српском језику које се творе помоћу суфикса *-ина* и његових проширених варијаната. Под новим речима подразумевамо оне које нису забележене и описане у три референтна дескриптивна речника српског језика (*Речник српскохрватскога књижевног језика*; *Речника српскохрватског књижевног и народног језика* и *Речник српског језика* Матице српске). Као грађа за овај рад послужио нам је *Речник нових и незабележених речи* и *Мали речник нових речи* Ђорђа Оташевића, а потврде за нове речи тражили смо на интернет сајтовима и у *Електронском корпусу српског језика*. Циљеви рада су да на основу доступних примера из поменутих извора утврдимо творбено-семантичке категорије којима припадају нове речи; продуктивност одређених творбених типова и варијаната суфикса *-ина*; функционално-стилску припадност нових деривата и покушамо да одредимо нормативни статус нове лексике у стандардном српском језику.

Кључне речи: суфикс *-ина*, творба речи, нове речи, продуктивност, аугментативи, пејоративи.

1. Предмет и циљеви рада

1.1. Предмет рада су нове или незабележене речи¹ у српском језику које се творе помоћу суфикса *-ина* и његових проширених варијаната. Под новим речима подразумевамо оне које нису описане у три референтна дескриптивна речника српског језика (*Речник српскохрватскога књижевног језика* Матице српске; 18 објављених томова *Речника српскохрватског књижевног и народног језика*; *Речник српског језика* Матице српске²). Као грађа за овај рад послужили су нам *Речник нових и незабележених речи*³ и *Мали речник нових речи*

* Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

¹ О новим речима у овом раду говоримо условно имајући у виду то да забележене речи нису лексикографски описане, те самим тим не располажемо релевантним подацима о њиховим граматичким и семантичким обележјима.

² Даље у тексту РСМС, РСАНУ, РСЈ.

³ *Речник нових и незабележених речи* Ђорђа Оташевића доступан је на интернет адреси <http://sh.wikipedia.org/wiki/RNiNR-A> на сајту интернет енциклопедије Википедија.

Ђорђа Оташевића, а потврде за нове речи тражили смо на различитим веб-сајтовима на интернету и у *Елекџронском корџусу срџској језика*.⁴

1.2. С обзиром на природу корџуса⁵ и функционални стил који преовладава на интернету, а који најчешће подразумева преношење карактеристика разговорног стила у писану форму, можемо очекивати да део сакупљених речи има жаргонизаван карактер или особине околионалне лексике. То упућује на будући несигуран статус ових лексема у оквиру стандардизације срџског језика у лексикографским оквирима.⁶

1.3. Циљеви рада су да на основу ексцерпираних грађе утврдимо творбено-семантичке категорије којима припадају нове речи; продуктивност одређених творбених типова и варијаната суфикса *-ина* од којих настају нове речи; функционално-стилку припадност нових деривата и нормативно-прагматички статус ове нове лексике у стандардном срџском језику. На основу сакупљене грађе покушаћемо да закључимо и који су то творбени типови са суфиксом *-ина* више, а који мање продуктивни. Продуктивност творбеног типа или подтипа схватамо као његову способност да буде модел за творбу нових речи (Ђорић 2008: 31).

1.4. Под суфиксом подразумевамо творбену морфему која се у творбеном процесу деривације додаје на творбену основу и гради нову реч – изведеницу. Он сам по себи нема значење, већ га може добити у оквиру творбеног процеса. Творбени тип разумемо као творбену категорију коју карактерише „јединство форманта, јединство категоријалне припадности основинске речи и јединство творбеног значења“ (Ђорић 2008: 33). То значи да посебан творбени тип чине творбене основе из категорије исте врсте речи, јединствен суфикс и јединствено творбено-семантичко значење које проистиче из те везе. Нове речи, или неологизме, узимамо као речи творене по нормативним творбеним обрасцима срџског језика, којима се у језик уводи нов појам, али које нису узуално ни лексикографски потврђене.⁷

2. Историјат проучавања суфикса *-ина*

2.1. Александар Белић констатиује да је суфикс *-ина* индоевропског порекла и да има два основна значења у дериватима: а) структурално (у питању су речи са основним значењем коже, плате, земље, посла, мяса, апстрактних значења која настају од придева, дрва, нечистоће, имања итд.) и б) аугментативно (Белић 1949: 132).

⁴ *Корџус савременој срџској језика на Мајџемајџичком факултџету Универзитџета у Беоџрагу* доступан је на адреси <http://korpus.matf.bg.ac.rs/prezentacija/istorija.html>.

⁵ Потврде за примере из Оташевићевог речника најчешће смо налазили на форумима различитих интернет страница.

⁶ Такође, ако узмемо у обзир да се суфиксом *-ина* најчешће деривирају лексеми које припадају творбено-семантичким категоријама аугментатива и пејоратива, онда можемо закључити да је у питању отворен лексички скуп у језику, који се константно може ширити према броју нових позајмљеница и нових жаргонизама (нпр. *комијуџерчина*, *смарачина* итд.).

⁷ Дакле, важна је временска димензија, односно моменат настајања, али и степен потврђености, који је у случају ове лексике минималан.

2.2. О суфиксу *-ина* у оквиру веће студије „Српска деминуција и аугментација“ писао је још Ђуро Даничић, који је направио прву класификацију аугментатива бележећи да се ради о суфиксу *-ин*⁸ и његовим проширењима *еи* + *-ин*; *р* + *-ин*; *ш* + *-ин* итд. (Даничић 1860: 494–499).⁹ У бројним радовима приступало се овом суфиксу с различитих становишта. Теме тих истраживања најчешће су били аугментативи или именице из творбено-семантичке категорије *nomina essendi*.¹⁰ Божо Ђорић каже да је у српском језику један од најфреквентнијих форманата управо *-ина*: расут по бројним творбено-семантичким скупинама и творбеним типовима, веће или мање продуктивности док у улози основинске речи долазе именице (сва три рода, али најчешће мушког), придеви, глаголи, бројеви, заменице и прилози (Ђорић 2012: 381).

2.3. Најпрегледнији попис и творбене карактеристике суфикса *-ина* и његових варијаната, према критеријуму њихове продуктивности, дао је Стјепан Бабић (Бабић 1986: 215–235 и Бабић 1981: 313–335). Бабић наводи укупно 35 сложених варијаната суфикса *-ина*, од којих девет означава као плодне или продуктивне (Бабић 1981: 313):

-ина, -арина, -чина, -етина, -јевина, -отина, -овина,
-штина, -усина, (-урина)¹¹

Остале варијанте суфикса означене су као мање плодне или непродуктивне:

-ачина	-ешина	-јотина	-ушина
-алина	-ичетина	-јурина	-уштина
-авина	-ичина	-нина	-утина
-бина	-инштина	-олина	-вина
-чурина	-јачина	-овштина	-уљина ¹²
-евина	-јавина	-шћина	
-есина	-јешина	-усина	

⁸ Даничић није бележио наставак за облик.

⁹ Даничић каже да се сви аугментативи могу говорити и „за поругу“ и наводи речи које је забележио од суфикса *-ин* (*ђујина*, *буквина*, *овчина*, *црквица*, *враћина*, *језичина* итд.): *к* или *ц* + *-ин* (*болешина*, *чарайчина*); *еи* + *-ин* (*бабетина*, *баретина*, *љиветина*, *рибетина*, *ручетина*, *чараетина* итд.); *р* + *-ин* (*бабурина*, *лавурина*, *жабурина*, *земљурина*, *књижурина*, *ножурина* итд.); *ш* + *-ин* (*винушина*, *ивожешина*); *ш* и *к* + *-ин* (*барушина*, *вајрушина*, *мајлушина*).

¹⁰ Статус аугментатива и њихов род у *Вуковом рјечнику* у односу на РМС обрађивала је Маријана Кишова (в. Кишова 1988: 43–54), а творбено-семантичким аспектом аугментатива и деминутива бавио се Владан Јовановић (в. Јовановић 2010). Суфикс *-ина*, заједно са својим варијантама, обрађен је у приручнику Ивана Клајна *Творба речи у савременом српском језику – Друштво: суфиксација и конверзија* (Клајн 2003: стр. 41, 50, 61–64, 75–79, 91, 133–134, 161, 166, 170–171), а Михаило Стевановић је навео његове основне реализације у својој *Српскохрватској граматици* (Стевановић 1964: 499–502).

¹¹ Суфикс *-урина* сврстали смо међу продуктивне због броја потврда које има.

¹² Бабић не наводи суфикс *-уљина* међу мање продуктивне, али га можемо наћи код Стевановића који га сврстава у сложене наставке којима се граде аугментативи и пејоративи (в. Стевановић 1964: 500).

2.4. На основу категоризације варијаната суфикса *-ина*, коју су направили С. Бабић и И. Клајн у својим монографијама и другим радовима, можемо навести најосновније творбено-семантичке категорије именица које се творе овим суфиксом. То су:

- именице творбено-семантичке категорије *nomina essendi*, које означавају имена особина, а творбена основа им је најчешће придев или именица: *белина*, *дужина*, *љубина*, *шойлина*, *висина*;
- аугментативи и пејоративи (именице субјективне оцене), чија је творбена основа именица: *језичина*, *будалчина*, *кућерина*, *људина*, *момчина*, *јуначина*;
- називи за разне порезе, намете, плату (Бабић каже – „даће“):¹³ *мостарина*, *силаварина*, *јушарина*, код којих је творбена основа именица;
- именице конкретног или апстрактног значења (као подскупина најприсутнији су називи за производе¹⁴ одређених животиња: *шелешина*, *оведина*, *коњешина*, *овчешина*).

2.5. Творбени начин којим се творе нове речи у овом случају је деривација. Творбени тип ових именица варира у зависности од врсте и облика мотивне речи која се налази у творбеној основи. То могу бити именице (*главешина* – глава + *-ешина*); придеви (*брзина* – брз + *-ина*); глаголи (*куйовина* – купов + *-ина*).¹⁵

3. Продуктивне варијанте суфикса *-ина* и нове речи настале од тог суфикса

3.1. Од суфикса *-ина*, који се у приручнику И. Клајна означава експонентом¹ не би ли се диференцирао од суфикса *-ина*², којим се првенствено творе аугментативи (Клајн 2003: 75), граде се именице које означавају какву особину. Најчешће су у питању именице изведене од придевске творбене основе као што су: *брзина*, *хитрина*, *ћустина*, *јачина*, *оштрина*, *тештина*, *бистрина*, *низина*, *ширина* итд.

По истом творбеном моделу изводе се и следеће именице које бисмо могли да сврстамо у творбено-семантичку групу *nomina essendi*: **бескрајина** (особина бескрајности) ← бескрај; **неоштрина** (особина неоштрости) ← неоштар; **свугдина** (особина опште присутности) ← свугде; **свепразнина** (особина свепразности) ← свепразан; **немрклина** (особина немрклости) ← немркао; **неомеђина** (особина неомеђености) ← неомеђен. Творбене основе

¹³ „Даћа је овдје опћи назив за разне дажбине, порезе, намете, плаће, накнаде (обично новчане), пристојбе, таксе и сл.“ (Babić 1981: 318).

¹⁴ Код Бабића се наводи и 'кожа' и 'вуна', али из синхроне перспективе ови називи се све мање осећају као називи других производа животињског порекла, тако да категорија 'меса' остаје најдоминантнија, „што је сасвим очекивано, будући да је исхрана одувек била један од кључних фактора људске егзистенције“ (Ћорић 2012: 380). Б. Ћорић закључује како граматичка литература показује да доминантну позицију у творбеном процесу, када је реч о скупини назива за производе животињског порекла, има суфикс *-ина* (Ћорић 2012: 381).

¹⁵ „Уколико сматрамо да су од инфинитивне (а не од презентске) основе, код њих би суфикс био *-ина*“ (Клајн 2003: 134).

већине лексема из ове групе чине именице или придеви, и то трпни придеви или попридевљени радни глаголски придев: *бескрај/бескрајан, неоштар, свейразан, неомеђен, немркао* и прилог *свиђе*. Именице које су творене по овом творбеном моделу махом су стилски маркиране и карактеристичне за књижевно-уметнички функционални стил, те би се могле сматрати и типом окупационизама-индивидуализама, односно стилском креацијом књижевника. Овакав тип лексике се тешко прихвата у општем лексичком фонду због тога што јој је значење најчешће сувише специјализовано, преуско или се односи на неки сегмент стварности за који ретко постоји потреба за именовањем (Драгићевић 2011: 55). Суфикс *-ина* аугментативно значење са позитивном конотацијом уноси у реч **победничина** (← победник).

3.2. Суфикс *-чина* перинтегрисан је из аугментатива са суфиксом *-ина* чије су се основе завршавале на консонанте *-к, -ц* (Јовановић 2010: 89) и аналошки се ширио на основе код којих није било услова за његов настанак: *каменчина, клучина, кромпирчина, шеширчина, ђаџирчина, шалчина, чобанчина, каменчина, шамарчина, романчина*; док пејоративну особину даје именицама: *лажовчина, будалчина, крећенчина, швијунчина, лојовчина, шоферчина* итд. Творбене основе су заједничке именице које означавају предмете, различита занимања или носиоце особина. Основна функција аугментативног суфикса је уношење придевског значења 'велики', али аугментативном се може исказати и неко друго квалитативно значење основне именице, као што је 'стар', 'отрцан' или 'јак', 'снажан' (Јовановић 2010: 87).

Нова реч са суфиксом *-чина* која има пејоративан карактер и која се односи на особину је **наркоманчина** (← наркоман). У творбеној основи осталих примера налазе се именице са значењем материјалних реалија: **камиончина** (← камион), **солитерчина** (← солитер), **шифоњерчина** (← шифоњер) или именице типа: **алкохолчина** (← алкохол), **проблемчина** (← проблем), **спратчина** (← спрат), **висинчина** (← висина), **карамракчина** (← карамрак, у значењу потпун мрак, тама), **носинчина** (← носин(а), која има своје синонимске парњаке *носетина, носичина*). Као што видимо, нису у питању нови појмови у језику (осим можда именице *солићер* у творбеној основи), а овим суфиксом аугментативно обележје добијају именице и конкретног и апстрактног значења. Суфикс *-чина* у већину ових именица уноси компоненту величине, осим у примеру **алкохолчина**, где се ради о јаком алкохолу, и **карамракчина**, где се односи на већу густину, интензитет мрака.¹⁶ Његова једнозначност, која подразумева творбу искључиво аугментатива и пејоратива, чини овај суфикс релативно продуктивним и продорним у српском језику и данас.

3.2.1. Приметили смо да је суфикс *-чина* посебно продуктиван у грађењу аугментатива од лексема које означавају предмете карактеристичне за информационе и телекомуникационе технологије (као нпр. мобилни телефон). Тако смо на интернет сајтовима пронашли примере типа: **компјутерчина** (← компјутер), **мониторчина** (← монитор), **телефончина** (← телефон), **екранчина** (← екран) и сл. Суфикс *-чина* у ове аугментативне именице не уноси само значење величине, већ и позитивну конотацију (као и у именицама *грујарчина* или *војничина*), која у први план истиче позитивне и вредне особине предмета

¹⁶ Такође, именица *камиончина* може се, осим на гломазан камион, односити и на камион који има велику снагу.

на које се лексеме односе. Тако *компјутерчина* није (само) велик, већ јак компјутер, са добрим перформансама (мада може имати и пејоративно обележје); *телефончина* је телефон који има велику меморију, мноштво апликација и одличан квалитет звука и слике. У именицама *мониторчина* и *екранчина* у питању су и значења величине и добре особине.

компјутерчина – *čovječe kakva će kompjuterčina trebati da se ovo pokrene...*¹⁷ **мониторчина** – *3D monitorčina!*¹⁸ **телефончина** – *Samo da znaš da po defaultu na Androidu 1.6 nije omogućen multitouch, tako da sa prelaskom na 2.1, koji se očekuje do kraja oktobra ovo postaje telefončina...*¹⁹ **екранчина** – *Pomenuta ekrančina je odlično vidljiva i po najvećem suncu.*²⁰

3.3. Именице са суфиксом *-ешина* имају значење продукта животињског порекла, најчешће меса – (од основе деноминатива *тјелет* + *-ина*). Потом се суфикс јавио у осамостаљеном облику: *коњешина*, *јарчешина*, *бравешина*, *вољешина*, *свињешина*, *овчешина*, *срнешина*, *козешина*. Друго његово значење претежно је аугментативно: *ручешина*, *књижешина*, *женешина*, *бабешина*, *будалешина*, *собешина*, *сабљешина*, *крпешина*, *корпешина*.

Нове речи деривиране суфиксом *-ешина* из наше грађе махом имају аугментативно значење, док у грађи није пронађена ниједна са значењем продукта животињског порекла. Творбене основе нових речи су апстрактне именице чије се значење овим суфиксом модификује најчешће из аспекта величине: **фразетина** (← фраза – може се односити на значајну, мудру фразу), **градетина** (← град), **панораметина** (← панорама); конкретне: **бомбетина** (← бомба); које се односе на делове тела: **дојкетина** (← дојка) или особу: **газдаричетина** (← газдарица – уноси у именицу пејоративно значење: лоша, непријатна газдарица).

3.4. Суфикс *-ишина* изузетно је продуктиван у творби именица са значењем особина или поступака. Обично су по среди особине својствене особи која је означена именицом у творбеној основи (нпр. *американиштина*, *боемштина*, *јубијаништина*, *цигаништина*, *лугештина*, *хрватштина*, *азијаштина*, *турјењевштина*, *глембајевштина*, *досијојевштина*), односно поступци које карактерише придев у творбеној основи (нпр. *неваљалиштина*, *неимаштина*, *лукавиштина*, *безобраштина*, *задовољштина*, *јрљавиштина*, *кукавиштина*, *сиромаштина*).

Видимо да су у творбеној основи најчешће заједничке именице са значењем носиоца одређене особине (*лугеж*) и властите именице које се односе на географски појам (топонимски и етички називи: *Америка*, *Азија* итд.) или име конкретне особе (*Турјењев*, *Досијојевски*). Типови именица у творбеној основи упућују на значење *јосијуици који су као оно ишио је творбена основа, оно ишио има својства и особине онога ишио је творбена основа*.²¹ *Нерети*ко,

¹⁷ <http://www.pcplay.hr/forum/viewtopic.php?f=7&t=5345&start=165>

¹⁸ <http://www.dominomagazin.com/article/13940/it/3d-monitorcina>

¹⁹ <http://forum.cafemontenegro.com/archive/index.php/t-68064.html>

²⁰ http://www.axelfoto.com/sr/index1.php?page=otvoren_test&id_testa=62&id_strane=2

²¹ За именицу *глембајевштина* значење у РМС каже: *начин животоа и назови Глембајевих, блазирана буржоазија*.

суфикс *-иштина* у овај творбени тип уноси и негативну конотацију непожељности такве особине.

Друго распрострањено значење именица које се граде овим суфиксом јесте значење говора које Бабић означава неплодним, стилски обележеним и архаичним (Babić 1981: 331): *екавиштина*, *чакавиштина*, *кајкавиштина*, *шћокавиштина*, *енјелиштина*, *латиништина*, *италијаништина*. **Новохрваштина** (← новохрватски) је једина нова реч која одговара овом типу и која се вероватно односи на језичке новитете (углавном лексичке) који су постали карактеристични за хрватски језик након осамостаљења Хрватске.

3.4.1. Нове речи са овим суфиксом изузетно су бројне, захваљујући творбеној основи коју чини присвојни придев деривиран од vlastite именице,²² што овај творбени тип чини готово неисцрпним. Међутим, неке од новонасталих речи одговарају актуелном друштвеном или политичком тренутку (односно зависе од актуелности особе на коју се реч односи или, пак, подразумевају знања из античке књижевности и културе). Ако речи са значењем имена одређених особа из политичког и јавног живота не поприме статус заједничких именица (апелатива), нема индикација да ће овакве речи, и поред велике продуктивности творбеног типа, опстати у лексичком систему: **абдићевштина** (← Абдић²³), **бранковићевштина** (← Бранковић²⁴), **брововштина** (← Броз), **туђмановштина** (← Туђман), **слободанштина** (← Слободан)²⁵, **гебелсовштина** (← Гебелс), **гутенберговштина** (← Гутенберг), **хебранговштина** (← Хебранг)²⁶, **херкуловштина** (← Херкул), **прометејштина** (← Прометеј), **рамизовштина** (← Рамиз), **ранковићевштина** (← Ранковић),²⁷ **стаљинштина** (← Стаљин), **едиповштина** (← Едип). Историјски контекст који стоји иза личних имена открива значење неких од именица (нпр. **стаљинштина** – оно што је својствено Стаљину, што подсећа на Стаљинову владавину), док се за значења других морамо упознати са скоријом историјом бивше Југославије (**абдићевштина** или **ранковићевштина**). Од имена географских појмова деривирани су именице из наше грађе: **албанштина** (← Албанци, албански) и **балканштина** (← Балкан), које подразумевају скуп неких општих културолошких особина карактеристичних за становништво тих регија. За именицу **балканштина** можемо рећи да је образована по метонимијској формули назив земље/регије – њени становници. Од заједничких именица изведене су нове речи **шундовштина** (← шунд), **агитпроповштина** (рус. агитпроп – памфлет или порука која носи експлицитан политички садржај), које се могу односити

²² Клајн каже да је у питању суфикс *-овиштина/евиштина* као варијанта суфикса *-иштина* у коме први сегмент служи само да олакша спајање са основама које би из фонетских разлога тешко могле да се надовежу директно на *-шт-* (Клајн 2003: 138).

²³ Фикрет Абдић, босански привредник и политичар, осуђен 2005. за ратне злочине.

²⁴ Вероватно се односи на Вука Бранковића.

²⁵ Пример где је уместо презимена личности из јавног живота узето име (односи се на Слободана Милошевића). У случају именица прометејштина и едиповштина (Прометеј, Едип) у питању су имена из античког наслеђа.

²⁶ Андрија Хебранг, хрватски и југословенски политичар из прве половине 20. века.

²⁷ Александар Ранковић, учесник народноослободилачке борбе, шеф полицијских и тајних служби у Југославији после Другог светског рата.

на извесну друштвену појаву са негативном конотацијом, док се **партизан-штина** (← партизани), **ибеовштина** (← ибеовци),²⁸ и **маспоковштина** (← Маспок),²⁹ **скојевштина** (← Ској),³⁰ **црквештина** (← црква), могу сврстати у оне где творбена основа има значење неког покрета, припадника покрета или организације.

3.5. Суфикс *-оштина* гради именице са значењем трага који остаје из нечега и деривирани су од глаголских основа: *брисоштина*, *брљоштина*, *ојребоштина*, *ћукоштина*, *ојекоштина*, *бљуваштина*, *смрзоштина*. Једине две нове речи са овим суфиксом су **сагорелотина** (од р. гл. придева *сагорео(л)* у значењу место где је нешто сагорело, сагорело место) и **поцепотина** (од *поцепаши* – у значењу место где је нешто поцепано, поцепано место).

3.6. Од аугментативних суфикса *-урина/-јурина* (уп. *брадурина*, *чашурина*, *ножурина*, *књижурина*, *кесурина*, *длачурина*, *женурина*) имамо две нове забележене речи: **каменчурина** (према *каменчура*) и **сличурина**, а од суфикса *-усина* (уп. *бедрусина*, *ћавусина*, *волусина*, *вајџрусина*, *кујусина*) само једну – **градусина**, која има пејоративни призив.

4. Непродуктивне варијанте суфикса *-ина* и нове речи настале од тих суфикса

4.0. Непродуктивне варијанте суфикса *-ина* (где налазимо мали број примера) настале су спајањем друга два суфикса који уносе у значење црту субјективне оцено (нпр. пејоративности) која није распрострањена, а често су и такве изведенице нераспрострањене (архаичне или територијално маркиране).

4.1. Као и продуктивни суфикс *-арина*³¹ који у дериват уноси значење дажбине, накнаде, мање распрострањени суфикс *-нина* учествује у творби неколико именица које носе слично значење: *инвалиднина*, *изнајмина*, *иреноћнина*.

У грађи налазимо две нове речи које би могле да одговарају овом творбено-семантичком подтипу који се изводи суфиксом *-нина*, а то су **дебатнина** (вероватно у значењу „накнада које се добија за учествовање у дебати“) и **душнина** (могуће накнада за душевно претрпљени бол или накнада за опело душе), међутим не можемо очекивати да се ове речи нађу у општој употреби управо због непрозирног основног значења. Такође, лексема **леснина** могла би да се сврста у ову категорију (*лес* – 1. земљиште обрасло дрвећем; 2.а. дрва у грађевинарству/ б. дрвена конструкција крова; 4.а. мртвачки сандук, РСА-НУ), међутим са непрозирним значењем које, без увида у контекст у коме је именица употребљена, не може бити поуздано утврђено.

²⁸ Део комунистичке партије просовјетски оријентисан.

²⁹ *Масовни њокрећ* или *Хрвајско њрољеће*, назив за политички покрет.

³⁰ Акроним *Ској* стоји за Савез комунистичке омладине Југославије.

³¹ Суфикс *-арина* који је настао перинтеграцијом суфикса *-ина* уз основе на *-ар* (поштар + *-ина* = поштарина) и који се временом осамосталио (школа + *-арина* = школарина) најчешће носи значење накнаде, дажбине: *грумарина*, *мостарина*, *ћушарина*, *школарина*.

4.2. Суфикс *-ерина* такође се означава као мање продуктиван и Бабић наводи само једну реч изведену од тог суфикса – *кућерина*, док речи типа *бр-дерина*, *кључерина*, *јушчерина* означава мање стандардним облицима (Babić 1983: 333). У поменутим изворима налазимо две речи које се изводе овим суфиксом: *људерина* (← *људ(и)*), према уобичајеном *људесина*/*људескара* са значењем велик, крупан човек) и *гвожђерина* (← *гвожђе*, према *гвожђурина*), међутим обе речи су потврђене и забележене у РСАНУ.

4.3. Суфикс *-уљина* учествује у творби различитих аугментатива и пејоратива: *шорбуљина*, *чорбуљина*, *кравуљина*, *травуљина*, *совуљина*, *змијуљина*, а нова реч настала овом творбом је *хартуљина*³² у значењу велика хартија.

5. Закључак

5.1. Као што запажамо, претежно аугментативно значење које имају творбени типови са суфиксом *-ина* (најраспрострањенији општи тип је *именица* + вар. суфикса *-ина*) утиче на то да највећи број нових речи незабележених у речницима буде из те творбено-семантичке категорије. Међутим, присутни су и примери из категорије именица *nomina essendi*, који махом имају стилски обојен карактер. Најчешћи творбени тип нових речи је присвојни придев изведен од властите именице у основи + суф. *-иштина*. Тај творбени тип је условљен специфичном природом свог значења (*оно што има својства и особине онога што је творбена основа*), а властита имена у основи најчешће означавају особе које могу бити више или мање значајне у историји или актуелне у јавном животу. Суфикс *-ина* задржава продуктивност у оним примерима где не мења основно лексичко значење речи већ га само модификује (аугментативи, пејоративи, *nomina essendi*). Такође, нове речи могу бити само синонимски парњаци већ постојећих аугментатива који су регистровани и описани у речницима. Примери показују да су суфикси који су у литератури означени као продуктивни и данас активни у творбеним процесима, док се они окарактерисани бројношћу примера као непродуктивни, осим у неколико изузетака, и данас могу означити тим статусом.

5.2. Иако су питању нове, незабележене речи, мотивне лексеме и творбена средства су познати, а прозиран је и механизам настајања. Међутим, да би ова лексика стекла статус општеупотребне у савременом српском језику, потребна је њена фреквентнија присутност у књижевно-уметничким и публицистичким текстовима, док се поједини усамљени примери не могу узети као образац по коме ће се формулисати правило о продуктивности одређених типова. Оне показују да се одређени творбени типови (као нпр. придев + суф. *-ина*) по потреби могу активирати иако лексика настала њиховом употребом звучи индивидуално, док су други (нпр. именица + суф. *-чина*) делимично продуктивни и данас и лако се уклапају у лексички систем, поготово када у значење уносе афирмативну компоненту 'позитивно', 'добро' или пејоративну карактеристику.

5.3. С обзиром на то да се корпус рада односио само на *Речник нових и незабележених речи* Ђорђа Оташевића, вероватно је да оваквих нових речи има више, поготово ако узмемо у обзир позајмљенице из страних језика, најчешће

³² Ђуро Даничић бележи аугментатив од хартија *хартшјешина* (Даничић 1860: 496), а у РМС можемо наћи *хартшјешина*.

енглеског (*комјјуџерчина*, *монитјорчина*), те нове жаргонизме или вулгаризме (*смарачина*, *бедачина*, *морончина* итд.). Њихов фонд може се увећати и ако нам као корпус послуже актуелни текстови на интернету, који представљају приближан одраз свакодневног разговорног стила.

Нове речи са суфиксом <i>-ина</i> и његовим варијантама у српском језику			
Суфикси означени као продуктивни	-ина ¹	<i>бескрајина</i> , <i>неошћина</i> , <i>свјидина</i> , <i>свејразина</i> , <i>немрклина</i> , <i>неомеђина</i>	именице, трпни придеви, р. гл. придев
	-ина ²	<i>јобедничина</i>	
	-чина	<i>наркоманчина</i>	именица са значењем особине
		<i>камиончина</i> , <i>солиџерчина</i> , <i>шифоњерчина</i> , <i>комјјуџерчина</i> , <i>монитјорчина</i> , <i>јелефончина</i> , <i>екранчина</i>	именице са значењем материјалних реалија
		<i>алкохолчина</i> , <i>јроблемчина</i> , <i>сјрајчина</i> , <i>висинчина</i> , <i>носинчина</i>	
	-етина	<i>фразејтина</i> , <i>јрадејтина</i> , <i>јанорамејтина</i> , <i>бомбејтина</i> , <i>дојкејтина</i> , <i>јаздарицејтина</i>	
	-штина	<i>новохрвашијтина</i>	именица са значењем говора, језика
		<i>абдићевшијтина</i> , <i>бранковићевшијтина</i> , <i>брововшијтина</i> , <i>јуђмановшијтина</i> , <i>слободанијтина</i> , <i>тебелсовијтина</i> , <i>јушемберјовијтина</i> , <i>хебранјовијтина</i> , <i>херкуловијтина</i> , <i>јромејтејшијтина</i> , <i>рамизовијтина</i> , <i>ранковићевшијтина</i> , <i>сјаљинијтина</i> , <i>едијовијтина</i> , <i>ајијировијтина</i>	властита имена
		<i>албанијтина</i> , <i>балканијтина</i>	етици и топоними
		<i>шундовшијтина</i> , <i>ајијројовијтина</i>	заједничке именице са значењем друштвене појаве
		<i>јартијизанијтина</i> , <i>ибеовијтина</i> , <i>масјоковијтина</i> , <i>скојевина</i> , <i>црквешина</i>	именице са значењем покрета, припадника покрета или организација
	-отина	<i>сајорелотина</i> , <i>јоцејотина</i>	глагол
	-урина/-јурина -усина	<i>каменчурина</i> , <i>сличурина</i> , <i>јрадусина</i>	
Непродуктивни суфикси	-нина	<i>дебайнина</i> , <i>гушина</i> , <i>леснина</i>	
	-уљина	<i>харџуљина</i>	

6. Примери нових речи са суфиксом *-ина*:³³

агитпровштина: Чиста *аишијировиштина*, глупа и блесава до крајности ... колико је блесава говори ти што је данас.³⁴

алкохолчина: *Алкохолчина*, мој фах. Ово је дефиниција онога што многи људи раде механички, не узимајући у обзир ове неизбежне факторе.³⁵

балканштина: С времена на вријеме пожелите да сте много ближе дешавањима с наших простора, тачније, проради *балкаништина* у вама.³⁶

бескрајина: *Бескрајина* је моја љубав ко бескрајно поље цвијеће.³⁷

бомбетина: Медијска *бомбетина*!³⁸

брововштина: Будући да је *брововиштина* у раној руралној и подивља-лој Југославији уништила цијело грађанско друштво ...³⁹

висинчина: Па бар да си ракоњу сликао/ла одозго, него и њега са стране, а оно позади ми не делује да је нека *висинчина*.⁴⁰

газдаричетина: Прво Оли у најчупавијем издању, тотално запуштено псето ... наравно није крив он него *газдаричетина*.⁴¹

гебелсовштина: Ваљда би требало да буде могуће критиковати нечију емисију без отпужби за најцрњу *гебелсовишину*. – Политика 7. 10. 2006.

камиончина: А ако улети *камиончина*, па што не гледа где вози?⁴²

наркоманчина: Увек ће наћи контраразлоге и рећи „*наркоманчина* се вратила богу и сада нама соли памет.“⁴³

неомеђина: Трагом затуреног рукописа: Елена, жена *неомеђина*.⁴⁴

неоштрина: Дубинска оштрина не постоји јер практично постоји само усвојена дефиниција нечега што би се пре могло назвати „прихватљива дубинска *неоштрина*“.⁴⁵

панораметина: Прекрасна *панораметина*!⁴⁶

³³ На крају рада дали смо списак само оних лексема за које смо нашли потврде на интернету или у *Електронском корпусу*. Остале нове речи нашли смо на сајту <http://sh.wikipedia.org/wiki/RNiNR-C> на коме се налази речник нових речи Ђорђа Оташевића.

³⁴ <http://fotazine.org/?knjiga=forum&poglavlje=205&list=5820>

³⁵ <http://vukajlija.com/recnik/autori/18350/komentari?strana=306>

³⁶ <http://novinar.me/index.php/reportaze/item/340-sarajlija-o-beogradu>

³⁷ http://www.tekstovi.com/2689/halid_beslic/jos_koliko_godina_da_cekam.html.

³⁸ <http://www.facebook.com/PremiershipBalkanFans/posts/137259296402366>.

³⁹ <http://www.bulgaria88.narod.ru/Tomislav.htm>

⁴⁰ http://www.myhrpc.com/contest/397/Pticja_perspektiva/42575.

⁴¹ <http://www.ljubimci-forum.com/index.php?topic=42702.2060;wap2>.

⁴² <http://www.serbianmeteo.com/forum/index.php?topic=1228.5;wap>.

⁴³ <http://forum.verujem.org/index.php?topic=6623.0;wap2>.

⁴⁴ http://books.google.rs/books/about/Tragom_zaturenog_rukopisa.html?id=otn9AAAAAAAJ&redir_esc=y.

⁴⁵ <http://www.refoto.rs/broj-46/foto-skola/moje-iskustvo-dubinska-neostrina.20.html>.

⁴⁶ <http://fotazine.org/?knjiga=galerije&poglavlje=752&list=13292&element=151617>.

партизанштина: Неки домаћи теолози сматрају да Хрватској не прети никакво неусташтво, него управо буђење *йартизанишћине*. – НИН 28. 2. 2002.

поцепотина: Битно ми је да је стрип комплетан, без *йоцејоштина* и трагова писања.⁴⁷

проблемчина: *Проблемчина!!!* Кад покушам да угасим компјутер, уга-си ми се монитор.⁴⁸

прометејштина: Такав резултат би да иде преко не само совуљагиног мудраца него и оног орлушног (нат)човека који се сад препознаје као и даље једна епска *йрометејшћина*.⁴⁹

ранковићевштина: Тако је то кроз „*ранковићевшћину*“ створен један изузетно утицајан комунистички идеолошки правац.⁵⁰

свепразнина: Мајка је моја универзум и свемирска *свејразнина*.⁵¹

скојевштина: Је, а кад је директ, онда је то „парола“, „*скојевшћина*“.⁵²

сличурина: ...разноликих комуникацијских алтернатива, амбијената, хепенинга, морбидних *сличурина* и сличних атракција „junk arta“.⁵³

солитерчина: Испред једне *солићтерчине* на Новом Београду, коју стана-ри из милоште зову кретен, комшинице изнеле шпорет на дрва – Политика 24. 09. 2000.

спратчина: Седамнаест спратова, односно *сйрашћина*, те две пратеће зграде, па помножите и саберите.⁵⁴

туђмановштина: Печарић каже да се Булајић представља као велики борац против *йуђмановшћине* – Политика 29. 05. 2000.

фразетина: Само једна скорашња смицалица коју су измислили наши ватрогасци, једна офуцана *фразејтина* по којој је писац будала и трбухозборац – Данило Киш, *Горки йалој искуства*.

хебранговштина: Јел јој безосећајна *хебрановшћина* из ХЗЗО није досад дала ни топилице у РХ.⁵⁵

шифоњерчина: *Шифоњерчина* на четири точка, као неки џип, како га неки безумници зову.⁵⁶

⁴⁷ <http://www.darkwood.co.rs/forum/index.php?topic=6813.0;wap2>.

⁴⁸ <http://forum.krstarica.com/showthread.php/397004-Problem%C4%8Dina!!!>

⁴⁹ <http://www.plastelin.com/content/view/699/82/>.

⁵⁰ <http://katalaksija.wordpress.com/2011/05/29/hapsenje-ratka-mladica-od-avnoj-a-do-haga/>

⁵¹ <http://www.diwanmag.com.ba/arhiva/diwan1/sadrzaj/sadrzaj10.htm>.

⁵² <http://pollitika.com/u-ocekivanju-godota>.

⁵³ <http://www.pecat.co.rs/2010/11/dejan-doric-o-usudu-epohe-demolirane-lepote/>.

⁵⁴ <http://nwbih.com/news.cgi?ref1=1196>.

⁵⁵ <http://www.forum-opp.com/index.php?topic=4349.15;wap2>

⁵⁶ <http://www.vesti-online.com/Vesti/Zanimljivosti/110664/Prodajem-jugo-Auto-dizajnirao-retard-a-sklapali-ga-pijanci>.

ЛИТЕРАТУРА

- Babić 1981: Stjepan Babić, *Tvorba imenica sufiksima na -ina*, *Rad JAZU* 388, Zagreb, 313–335.
- Babić 1986: Stjepan Babić, *Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku*, Jugoslovenska akademija znanosti i umjetnosti – Globus, Zagreb.
- Белић 1949: Александар Белић, *Савремени српскохрватски књижевни језик, II гео. Наука о грађењу речи*, Научна књига, Београд.
- Даничић 1860: Ђуро Даничић, Српска деминуција и аугментација, *Гласник Друштва српске словесности* XII, Београд, 474–499.
- Драгићевић 2011: Рајна Драгићевић, Лексика квалификована као индивидуална у српским дескриптивним речницима, *Лексикологија, ономастика, синтакса*, Зборник у част Гордана Вуковић, Филозофски факултет, Нови Сад, 47–57.
- Јовановић 2010: Владан Јовановић, *Деминутивне и ауименитивне именице у српском језику*, Монографије 9, Институт за српски језик САНУ, Београд.
- Киршова 1988: Маријана Киршова, Аугментативи са суфиксима *-ина*, *-ејина*, *-урина* у Вуковом Рјечнику, *Наш језик* XXIII/1–2, Београд, 42–54.
- Клајн 2003: Иван Клајн, *Творба речи у савременом српском језику. Дрући гео. Суфиксација и конверзија*, Завод за уџбенике и наставна средстава – Институт за српски језик САНУ, Београд.
- Николић 2000: Мирослав Николић, *Обрајни речник српскога језика*, Матица српска – Институт за српски језик САНУ – Палчић, Београд.
- Оташевић 2008: Ђорђе Оташевић, *Мали речник нових речи*, Алма, Београд.
- Радуловић 1956: Јован Радуловић, Аугментативно-пејоративна значења неких именица, *Наш језик* VIII/3–4, Београд, 106–113.
- РСЈ: *Речник српскога језика*, Матица српска, Нови Сад, 2007.
- РМС: *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I–VI, Матица српска (I–III и Матица хрватска), Нови Сад (I–III и Загреб), 1967–1976.
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVIII, Српска академија наука и уметности – Институт за српск(охрватск)и језик, Београд, 1959–.
- Стевановић 1964: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик. Грамаиички сисџеми и књижевнोजеиичка норма. I. Увод, Фонетика, Морфологија*, Научна књига, Београд.
- Ђорић 1981: Божо Ђорић, Именички суфикси с иницијалним *ч*, *Књижевни језик* X/4, Сарајево, 15–18.
- Ђорић 2008: Божо Ђорић, *Творба именица у српском језику*, Библиотека књижевност и језик, књ. 24, Друштво за српски језик и књижевност, Београд.
- Ђорић 2012: Божо Ђорић, О дериватима са значењем производа животињског порекла у српском језику, *Творба речи и њени ресурси у словенским језицима*, Филолошки факултет, Београд, 364–385.

Р е з ю м е

*Слободан Новокмет*НОВЫЕ СЛОВА С СУФФИКСОМ *-ИНА* И ЕГО ВАРИАНТАМИ
В СЕРБСКОМ ЯЗЫКЕ

Предметом настоящей работы являются новые слова, образующиеся с помощью суффикса *-ина* и его производных вариантов. Под новыми словами подразумеваем слова, неотмеченные и неописанные в трех референтных дескриптивных словарях сербского языка (*Речник српскохрватскога књижевног језика*; *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* и *Речник српског језика Матице сербске*). Материал для данной работы взят из двух словарей Джордже Оташевича *Речник нових и незабележених речи* и *Мали речник нових речи*. Сверка новых слов осуществлялась на интернет сайтах и в Электронном корпусе сербского языка (*Електронски корпус српског језика*). Цели нашей работы следующие: установление словообразовательно-семантических категорий, к которым принадлежат новые слова; установление продуктивности словообразовательных типов и вариантов суффикса *-ина*; установление функционально-стилистической принадлежности новых дериватов и нормативного статуса новой лексики в стандартном сербском языке.

ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

ФИГУРАТИВНЕ СЕМАНТИЧКЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ЛЕКСЕМА КОЈЕ ОЗНАЧАВАЈУ ГЕОГРАФСKE И АТМОСФЕРСКЕ ПОЈМОВЕ У СРПСКОМ ЈЕЗИКУ*

У раду ћемо са семантичког и лексикографског становишта анализирати лексеме којима се у српском језику примарно именују географски, геолошки и атмосферски појмови, а у чијој се полисемантичкој структури развијају секундарна значења која су квалификована као *фигуративна*. Циљ нам је да истражимо како трансформација компонената из семантичког садржаја ових лексема доводи до дисперзије њиховог примарног значења, односно да утврдимо који механизми полисемије омогућавају настајање нових значења лексема.

Кључне речи: лексема, географски појам, квалификатор „фиг.“, метафора, дисперзија значења, сема.

0. Лексеме које означавају географске, геолошке и атмосферске појмове у српској лингвистици тек су последњих година постале предмет интересовања истраживача. Исидора Бјелаковић посветила је у неколиким истраживањима посебну пажњу проучавању географске терминологије у српском језику из угла дијахроније. У коауторству са Радицом Ђукановић (Бјелаковић–Ђукановић 2007), Бјелаковићева је анализирала предстандарни лексикон из области опште географије и астрономије (једне од дисциплина опште географије), користећи као корпус дело Павла Соларића *Ново јражданско земљеописаније* из 1804. године. Ексерцирану грађу ауторке су представиле у виду термилошког речника једне епохе, разврставши лексеме према пореклу и семантичким пољима којима припадају. Приликом анализе дат је посебан осврт на фонетске карактеристике и транскрипцију географских термина с почетка 19. века. Исидора Бјелаковић и Љиљана Суботић (Бјелаковић–Суботић 2011) проучавале су колокације са лексемом *река* у језику географских приручника и уџбеника који су на српском језику објављени у 19. веку, у периоду 1804–1861. Ауторке су анализирале именичко-глаголске и придевско-именичке спојеве у којима лексема *река* функционише као примарни колокат, указујући притом на то како семантика примарног колоката утиче на природу структурне везе

* Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

унутар спојева. Највећи помак у лингвистичкој анализи географских појмова Исидора Бјелаковић направила је својом докторском тезом, која представља дијахронијску анализу географске терминологије код Срба у 18. и 19. веку.

0.1. Нашим истраживањем настојаћемо да дамо допринос семантичком проучавању географских појмова, подстакнути пре свега чињеницом да неки од њих развијају секундарна значења која су у речницима српског језика квалификована као фигуративна. Д. Гортан-Премк истиче да се у литератури обично не анализирају лексичке особености семантичког садржаја на који се односи номинација терминâ, већ се њихово специфично значење углавном тумачи ограниченом употребом у језику науке. Настојећи да детаљно истражи и објасни особености структуре лексичког значења термина, ауторка је показала да термини и терминологије реализације имају ограничену способност развијања полисемантичке структуре (Гортан-Премк 2004: 118). Разлог за то, између осталог, лежи у чињеници да семантичке компоненте из структуре лексичког значења термина нису продуктивне у настајању нових значења, већ показују неку врсту „семантичке стерилности, жаловости“. Тек спорадично, термини се могу развијати метонимијом или синегдохом, али до проширивања њиховог лексичког значења не долази метафоричким путем, јер је садржај термина појмовни и у њему нема „релевантних елемената реализације“ који су извор различитих метафоричких асоцијација (Ibid.: 119).

У раду ћемо показати како неке лексеме које функционишу као термини у научним областима географије и метеорологије, а истовремено припадају општем лексичком фонду, развијају секундарна значења управо механизмом лексичке метафоре. Лексеме овог типа привукле су нашу истраживачку пажњу јер очигледно не задовољавају општеприхваћен критеријум моносемантичности термина.

1. Као извор за формирање корпуса на коме је засновано ово истраживање користили смо једнотомни *Речник српског језика* Матице српске,¹ а као контролни извори послужили су нам наши вишетомни дескриптивни речници – *Речник српскохрватског књижевног језика* Матице српске² и *Речник српскохрватског књижевног и народног језика* САНУ.³ Ексерпирали смо 86 лексема које примарно означавају некакву географску, геолошку или атмосферску појаву, односно процес, а барем једна од секундарних семантичких реализација у структури одреднице у речнику означена је као *фигуративна*. Из РСЈ ексерпиране су најпре оне одреднице чије је примарно значење обележено једним од квалификатора *географски* (географија, географски) и *геолошки* (геологија, геолошки), а неко од секундарних значења у речничком чланку – квалификатором *фигуративно*. Било нам је значајно да управо примарно значење лексеме буде маркирано квалификатором, јер на основу тога можемо говорити о ограниченој сфери њене употребе у датој научној области, односно можемо сматрати ту лексему првенствено термилошком јединицом за дату научну

¹ У даљем тексту РСЈ

² У даљем тексту РМС.

³ У даљем тексту РСАНУ.

област – нпр. географију. Међутим, од укупно 86 лексема из наше грађе, пронашли смо свега пет (5) лексема чија је примарна семантичка реализација обележена квалификатором *џеоџр.* (*анџиџиод, брдо, брскуџи, кланац, џол*), односно свега шест (6) лексема чија је примарна реализација означена квалификатором *џеол.* (*еџиценџиар, ерозиџа, еруџиџа, конџломерайџи, џоџирес*). Дакле, примарно значење већине лексема које су ушле у корпус за ово истраживање није маркирано ниједним од наведених квалификатора, те смо приликом избора грађе пре свега били вођени семантичким критеријумом. Приметили смо да лексеме које примарно означавају некакав процес или појаву у природи начелно развијају секундарна значења, од којих су нека у лексикографској пракси квалификована као фигуративна. У раду ћемо анализирати искључиво *фигураџивне* семантичке реализације које налазимо у полисемантичкој структури ексцерпираних лексема, при чему за наше истраживање неће бити релевантно да ли је неко фигуративно значење уједно и једина секундарна реализација посматране лексеме (какав је, нпр., случај са лексемом *бара*) или је пак посреди само једна од секундарних реализација у нешто сложенијој полисемантичкој структури (нпр. лексема *блџио*).

Циљ нам је да покажемо да се фигуративна секундарна значења лексема којима се у српском језику именују географски, геолошки и атмосферски појмови махом односе на различите социолошке појаве или процесе, емотивна или духовна стања, расположења и сл. У раду ћемо настојати да утврдимо који механизми полисемије обично омогућавају развијање секундарних значења означених квалификатором *фигџи.* у речницима српског језика.

2. Теоријски оквир истраживања

Семантици већине лексема којима се именују појаве и процеси у природи приступићемо са традиционалног становишта у лингвистици, тумачећи дисперзију примарног значења као последицу деловања лексичке метафоре. Будући да нам је као основа за проучавање семантике лексема којима се именују географски и атмосферски појмови послужила њихова лексикографска обрада, као одговарајући метод за ово истраживање показала се компоненцијална анализа – издвајање семантичких компонената из структуре лексичког значења. У раду ћемо показати како активирањем појединих сема из семске структуре посматраних лексема долази до дисперзије њиховог примарног значења. Продуктивност компонената које носе информације о карактеристикама одређених процеса/појава/стања у атмосфери или Земљиној кори омогућава настајање секундарних значења која реферишу на различите психолошке, социолошке или емотивне процесе.

2.1. Имајући у виду да предмет нашег истраживања чине лексеме у чијој полисемантичкој структури налазимо секундарне реализације које су квалификоване као фигуративне, размотрићемо и неке теоријске проблеме који се тичу појма фигуративности у лексикологији и лексикографији. На самом почетку рада ваљало би зато указати и на извешан несклад који се уочава између теоријских закључака савремене српске лексикологије о фигуративном значењу и фигуративној употреби лексеме, с једне стране и домаће лексикографске праксе, с друге стране, у којој се та знања примењују.

Још 70-их година прошлог века Ирена Грицкат напомињала је да је неопходно разликовати „фигуративно значење речи од њене такозване фигура-

тивне употребе“ (Грицкат 1967: 219). Ауторка објашњава да је за фигуративну употребу одређене лексеме карактеристично да она и даље „стоји у сопственом појмовном амбијенту“, те не долази до метафоричког померања значења, већ се само лексема употребљава у „помереној, метафоричној групацији речи“. С друге стране, када се лексема нађе у тзв. нетипичном појмовном оквиру, реализује се њено ново, померено, фигуративно значење (Ibid: 219).⁴ Проблему фигуративности нарочиту је пажњу у неколиким радовима посветила Даринка Гортан-Премк. Анализирајући закључке Ирене Грицкат о разликама између фигуративне употребе одређене лексеме и њеног фигуративног значења, Д. Гортан-Премк указује на чињеницу да је за остваривање фигуративног значења неопходно да се лексема реализује у семантичкој позицији са детерминатором.⁵ Ауторка даље у раду разматра питање фигуративне употребе лексемâ, истичући да је фигуративна употреба практично сваке лексеме уобичајенија онда када се та лексема реализује у свом основном значењу, него у неком од секундарних (Гортан-Премк 2011: 30).

Конечно, проблем фигуративности у српској лингвистици разматран је и са становишта лексикографије, а њиме су се бавиле Милица Радовић-Теших (1984) и Даринка Гортан-Премк (2004, 2011). М. Радовић-Теших је, на примерима из лексикографске праксе која се примењује у изрази Речника САНУ, описала поступке у обради фигуративних значења у дескриптивним речницима српског језика. Већ на основу њеног рада закључује се да је употреба квалификатора *фиг.* у српској лексикографији у великој мери неуједначена. О томе је касније у више наврата писала Д. Гортан-Премк,⁶ предлажући у својим радовима потенцијална решења за овај лексикографски проблем и сугеришући у којим је случајевима употреба квалификатора *фиг.* оправдана, а у којим није. Она, наиме, сматра да симбол *фиг.* треба стављати као знак *фигураивне уйоиребе* лексеме, док га не би требало употребљавати испред дефиниција којима се описују секундарне семантичке релизације лексемâ, што значи да би му требало одузети способност да указује на тзв. *фигураивна значења*. Самим тим, ни значења која су индукована лексичком метафором, метонимијом или синегдохом и реализована у одређеној

⁴ Тако, рецимо, за фигуративну употребу лексеме *мрак* И. Грицкат наводи пример *Мрак који се надвио над њеовим живојом љосјаје све љуши*, истичући да су појмови *надвијање* и *зљушњавање* „типичан амбијент“ за реализацију ове речи. Као пример секундарног, фигуративног значења лексеме *мрак* ауторка наводи реченицу *Мрак њеовој живојом љосјаје му све љеже љодношљив* (Грицкат 1967: 219).

⁵ Д. Гортан-Премк (2011: 28–29) објашњава да је детерминатор заправо врста „лексичког партнера“, тј. реч или група речи која у датом контексту указује на то каква је семантичка трансформација посреди. Ауторка истиче да се у синтагми *мрак њеовој живојом*, у примеру Ирене Грицкат, ново значење лексеме *мрак* „не би могло развити без детерминатора *њеовој живојом*“. Више о семантичкој позицији са детерминатором и условљености значења лексеме местом њене реализације в. у Гортан-Премк 1992.

⁶ Ауторка указује на то да се квалификатор *фиг.* у пракси јавља у три случаја – „први је случај када се ставља испред примера којима се илуструје фигуративна употреба лексеме у оквиру каквог реалног значења, други је када се ставља испред кратке дефиниције исте такве употребе и трећи је када се ставља испред неких значења индукованих метонимијом, синегдохом и метафором“ (Гортан-Премк 2011: 31). Према тумачењу Д. Гортан-Премк, на основу домаће праксе у изрази речника, јасно је да се квалификатор *фиг.* користи и за обележавање фигуративне употребе одређене лексеме, и за обележавање њеног фигуративног значења.

семантичкој позицији са детерминатором – не би требало квалификовати као фигуративна.

Ипак, Д. Гортан-Премк поклања посебну пажњу квалификовању секундарних реализација у чијој је основи механизам метафоре, будући да само у том случају можемо евентуално говорити о експресивној маркираности семантичког садржаја лексеме. Ауторка, наиме, прави разлику између метафоричких преноса заснованих на трансформацији неке *експресивно немаркиране семе* (нпр. *семе облика, величине, боје* и сл.) и метафоричких преноса у чијој је основи *експресивно маркирана семантичка комбионација* (обично *семе колективне експресије*). Према је у пракси уобичајено да се иза дефиниције секундарног значења оба типа трансформација ставља квалификатор *фиг.*, Д. Гортан-Премк сматра да би лексикографи у својим обрадама требало да поступају другачије, и то на следећи начин: „Испред секундарних семантичких реализација индукованих метафором не стављати никакав квалификатор ако им семантички садржај није експресивно маркиран“ (Гортан-Премк 2011: 35). Уколико је пак сема која омогућава пренос имена с једног појма на други резултат колективне експресије, секундарна реализација биће експресивна, те ауторка предлаже да се у оваквим случајевима уместо квалификатора *фиг.* употребљава квалификатор *експр.*, што значи *експресивно* (Гортан-Премк 2011: 35). Тиме би се квалификатору *фиг.* одузела способност да маркира одређено значење и он би се употребљавао искључиво с циљем да обележи фигуративну употребу лексеме.

2.2. Будући да је један од критеријума при одабиру грађе за овај рад било то да у полисемантичкој структури лексеме која примарно означава географски појам постоји и барем једна секундарна семантичка реализација обележена квалификатором *фиг.*, интересовало нас је, између осталог, у којим се све случајевима лексикограф опредељивао за њега. Имајући у виду неуједначену употребу овог квалификатора у описним речницима (в. 2.1.), настојаћемо да утврдимо када можемо сматрати оправданим да се њиме обележавају секундарна значења у домену географске лексике, односно када га, по нашем мишљењу, не би требало користити.

3. Анализа грађе

На основу структурних компонената које чине семантичко језгро лексеме, ексцерпирану грађу класификовали смо у три групе: 1. лексеме које примарно означавају различите метеоролошке појаве и процесе – кретање ваздуха, промене ваздушног притиска, ветрове, падавине и сл. (нпр. *вихор, мајла, олуја*), односно процесе у Земљиној кори (нпр. *еруиција, земљотрес*); 2. лексеме које означавају облике рељефа, географски простор или тачку у том простору (нпр. *брдо, њонор, црвалија, врайоломија*); 3. лексеме чији се примарни семантички садржај односи на водене површине у природи, и то на кретање / мировање воде у њима (нпр. *море, океан, река*), а могу означавати и неку другу материју која је у вези са водом (*блајно, мочвара*). Приметили смо да се фигуративна значења посматраних лексема најчешће реализују метафоричким асоцијацијама заснованим на трансформацијама типа конкретно-апстрактно⁷, а тек у поједи-

⁷ Типове метафоричких асоцијација, који омогућавају пренос имена једног појма на други на основу некакве сличности, описала је Д. Гортан-Премк (в. у Гортан-Премк 2004: 85–109), наводећи асоцијативне везе типа конкретно-апстрактно као један од уобичајених индуктора полисемије у лексикону српског језика.

ним случајевима развој полисемантичке структуре одређене лексеме омогућава метонимија.

3.1. Лексеме које означавају метеоролошке и геолошке појаве и процесе

Међу примерима који означавају какву природну појаву или процес издвојиле су се две семантичке подгрупе – лексеме које означавају метеоролошке појаве и процесе у атмосфери и лексеме које означавају процесе у Земљиној кори. Семантичке компоненте које су индуктори метафоричког преноса код лексема из ових двеју подгрупа носе информацију о начину на који се манифестује именовани процес или појава, те о њиховим видљивим карактеристикама, размерама, условима у којима се јављају и одвијају или пак последицама које за собом остављају. Секундарна значења које се реализују активирањем оваквих садржаја обично се односе на какав психолошки, емотивни или друштвени процес, односно стање и махом су индукована метафором.

3.1.1. Лексеме које означавају врсте ветрова и ваздушних кретања

Анализа речничке грађе показала је да богат семантички потенцијал и тенденцију да развијају нова значења механизмом лексичке метафоре имају лексеме које примарно означавају различите ветрове и струјање ваздуха. Тако се лексема *бура* у РСЈ примарно дефинише као „снажан хладан ветар, обично праћен кишом или снегом, који дува у Далматинском приморју с копна на море, претежно зими“, а секундарна семантичка реализација квалификована је као фигуративна и може се односити на: а. „немире, потресе, борбе, сукобе (политичке, социјалне, економске и др.)“; б. „јако узбуђење, узнемирење, душевни немир, огорчење или јаку страст“; в. „веома снажно испољавање неког расположења, осећања“ (*бура нејодовања, бура ојорчења, бура срибе*). Активирање компонената које носе информацију о интензитету ваздушног струјања у атмосфери, затим о кружном кретању и комешању ваздуха – омогућава да се од примарног значења „ветар“ развију секундарна значења која се могу односити на различите социјалне, политичке, емоционалне и др. процесе. Овде су посредни метафоричке асоцијације засноване на трансформацијама типа конкретно → апстрактно (јак ветар → јако узбуђење, јак немир; комешање ваздуха → комешање емоција, друштвено превирање). Повезивање семантичких садржаја полазног појма (ветар) и циљних појмова (друштвене прилике, емотивно стање) врши се такође и на основу семе која се односи на околности под којима се дата појава у природи одвија: ветар је праћен падавинама → нестабилно друштвено/емотивно стање је обично праћено интензивним манифестацијама расположења – *бурним* реакцијама.⁸

⁸ На сличан начин развија се и полисемантичка структура лексеме *шалас* у РСМ (2. б. „оно што се постепено шири, надлази, захвата кога или што“; *шалас нейријайних асоцијација; шалас незадоволства*). Управо на примеру ове лексеме у руском језику, волна (срп. *шалас*), руска ауторка Кузњецова (1989: 111–112) објашњава везу између компонената основног и секундарног значења уопште: „Во фразе После выступления певца вспыхнула и прокатилась по залу новая волна аплодисментов слово волна выступает в переносном значении – ‘масса, поток чего-либо движущегося, следующего друг за другом на некотором расстоянии’; общие признаки ‘движение’, ‘последовательно-ритмичное’, ‘подобное движению волн’ связывают его с основным значением слова ‘водяной вал, образумый колебательными движениями водной поверхности’. Таким образом, слово в переносном значении одновременно соотносено с двумя денотатами: собственным и денотатом основного значения.“

На сличан начин развија се и полисемантичка структура лексема *вихор* и *олуја* у РСЈ. Примарни семантички садржај ових лексема односи се на метеоролошки процес који се у природи манифестује снажним ветром, падавинама, док се секундарне реализације у полисемантичкој структури лексема односе на друштвена збивања или човеков духовно-емотивни свет. Као један од заједничких елемената примарног семантичког садржаја ових двеју лексема и семантичких реализација које су у РСЈ обележене као фигуративне јесте сема интензитета. Уочавамо да „јак и брз ветар“ (*вихор*) може бити изворни домен за номинацију различитих процеса који се одвијају у човековом окружењу и карактерише их „велики замах, интензитет, жестина, силина“. С друге стране, индуктор секундарне семантичке реализације лексема *вихор*, која је у РСЈ идентификована под б., јесте семантичка компонента која носи информацију о *начину* на који се одређени процес одвија. Семе *врљожно* и у *ковийлац* индукују метафорички пренос врљожни ветар → метеж уопште (друштвени, емоционални итд.). Сличност између двеју појава, атмосферске и друштвене, огледа се у њиховој спољашњој манифестацији, што нас наводи да прву, конкретну (врљожно кретање ваздуха) користимо приликом номинације друге, апстрактније – *вихор револуције*, *вихор најезде* (РСЈ). Уочавамо да су метафоричке асоцијације које омогућавају развијање полисемантичке структуре лексема чија је архисема „ветар“ доследно засноване на трансформацијама типа конкретно → апстрактно.

У грађи ексцерпираној из РСЈ издвојиле су се неколике лексеми које примарно означавају падавине, а секундарна семантичка реализација (или нека од секундарних реализација, уколико их има више) маркирана је квалификатором *фий*. Нашу пажњу привукла је полисемантичка структура лексема *киша*, односно њена лексикографска обрада у Матичином речнику: „1. врста атмосферског талогa, вода која у капима пада из облака;⁹ 2. фиг. велика количина, мноштво, обиље (нечега): киша граната, киша суза, киша питања“. Уочавамо такође да се секундарно значење лексема *киша*, мотивисано метафором, увек реализује у контексту са семантичким детерминатором. Тако *киша* може означавати „мноштво, обиље“ само у именичкој партитивној синтагми (*киша іранайа*, *киша суза*, *киша йийања*), где се увек јавља у функцији партитивне речи.¹⁰ На семантичком плану, значајне су лексеми које се налазе у споју са лексемом *киша* (нпр. *іранайа*, *суза*, *йийања*), јер оне својим обликом (партитивним генитивом) и семантичким садржајем (означавају одређену количину нечега) упућују на семантички садржај лексема *киша* који се реализује у датим спојевима.

⁹ Примећујемо да у дефиницији примарног значења изостаје семантичка компонента која индукује секундарно значење, тј. недостаје информација о заједничкој карактеристици двају појмова, која је омогућила пренос номинације са једног појма на други. Искуство које поседујемо о примарној реалији (о киши као атмосферској појави), прецизније, о начину на који се она манифестује у природи (вода пада из облака у виду велике количине/мноштва капљица), чини да секундарну семантичку реализацију (велика количина, мноштво нечега) доживљавамо као јасно мотивисану. Ипак, сматрамо важним да лексикографска дефиниција примарног значења експлицира све семе који су продуктивне и које постају индуктори неког од секундарних начења. Када је посредни лексема *киша*, експлицитнија дефиниција основног значења од оне коју бележи РСЈ могла би гласити: „врста атмосферског талогa, вода која у *виду* велике количине/мноштва *капи* пада из облака“.

¹⁰ О структури партитивне синтагме в. у Станојчић–Поповић 2008.

Анализа корпуса показала је да међу лексеме чији се примарни семантички садржај односи на атмосферске појаве које се манифестују у виду падавина можемо сврстати и лексему *мећава*. Њено основно значење у РСЈ дефинисано је као „снежна олуја, јака вејавица“, а секундарна реализација у полисемантичкој структури квалификована је као фигуративна. Дисперзија примарног значења лексеме *мећава* иде у смеру семантичког уопштавања, те *мећавом* можемо назвати све „оно што се испољава, што навире, надлази у брзим, бројним налетима“ (РСЈ). Као синониме РСЈ бележи лексеме *навала* и *бујица*, наводећи притом и детерминаторе који упућују на реализацију секундарног семантичког садржаја лексеме *мећава* у датој позицији: „навала, бујица (нпр. речи, питања)“.¹¹

3.1.2. Лексеме које означавају опште атмосферске прилике

У групи лексема које означавају метеоролошке појаве и процесе у атмосфери издвојило се и неколико лексема чије је примарно значење у вези са каквим општим атмосферским приликама, односно временским условима: нпр. *јујовина* – „топло и влажно време (обично зими) са повећаном температуром и нижим атмосферским притиском“; *ведрина* – „стање (неба и атмосфере) без облака, безоблачност; плаветнило (неба)“; *мајла* – „згуснута водена пара (сићушне водене капљице или ледени кристалићи) у приземним слојевима ваздуха, која смањује видљивост“; *мраз* – „хладно време са температуром испод 0° Целзијусових; велика хладноћа, студен“. У полисемантичкој структури ових лексема, активацијом компонената из примарног садржаја, развијају се секундарне реализације чији се садржај односи на неке опште прилике и околности у којима човек живи и делује. Лексичко-семантичка анализа показује да су секундарна значења лексема из ове подгрупе најчешће индукована метафором заснованом на трансформацијама типа конкретно → апстрактно, при чему се врши пренос номинације са атмосферских стања, услова, околности на друштвена, психолошка, емоционална стања, услове, околности.

Посебно занимљивом за ово истраживање показала се значењска структура лексеме *мајла*, јер су чак три сродна значења (у оквиру значења које је у РСЈ забележено под 3) у РСЈ квалификована као фигуративна, при чему уз дефиниције налазимо и примере уобичајених лексичких спојева у којима се та значења реализују: „а. мрак, тама“, „б. нејасност, неодређеност, замућеност: идејна магла“, „в. занесењаштво, занос, опијеност: магле и идеали једног времена, романтичарска магла“. У формирању секундарних значења лексеме *мајла* учествовала је семантичка компонента која у структури примарног

¹¹ Електронски корпус српског језика, међутим, бележи само један пример у коме се лексема *мећава* налази у позицији са детерминатором који упућује на њено секундарно значење (*мећава зелених новчаница*). Насупрот томе, лексему *бујица*, коју РСЈ наводи као синоним лексеме *мећава* у значењу „мноштво/оно што навире, надлази у бројним налетима“, сасвим уобичајено налазимо у контексту који упућује на њено метафорично значење (*бујица људи*, *бујица њесама*, *бујица обећања*, *бујица ружичастих џамбика*, *бујица суза* итд.). Фреквенције семантичких реализација посматраних лексема у електронском корпусу, наводе нас да претпоставимо да је за лексему *бујица* типично и лексичко окружење у коме се реализује њено секундарно значење, док је употреба лексеме *мећава* у значењу које РСЈ бележи као секундарно – спорадична. Отуда проистиче наше уверење да је значење лексеме *бујица* у спојевима *бујица речи*, *бујица њијања* индуковано лексичком метафором, док је лексема *мећава* у спојевима *мећава речи*, *мећава њијања* само фигуративно употребљена, при чему за наведене лексичке спојеве можемо рећи да нису у духу српског језика.

значања носи информацију о околностима, прецизније о нивоу видљивости у физичком простору. Ограничена способност виђења у простору у коме се човек налази, односно смањење оптичке видљивости какво узрокује *мајла*, постају изворни домени за номинацију околности и стања уопште у којима је отежана перцепција – нпр. занос, занесењаштво, опијеност (в. *мајла 2в*). Исти метафорички пренос омогућава да *мајлом* назовемо и различите видове неодређености, нејасноће, замућености и сл. (в. *мајла 2б*). На основу овога можемо закључити да се полисемантичка структура лексеме *мајла* развија метафоричким асоцијацијама заснованим на трансформацијама типа конкретно → апстрактно: магла у ваздуху → неспособност рационалног расуђивања.

Сличан процес уочавамо и у полисемантичкој структури лексеме *ведрина*. Атмосферско стање *без облака* у вези је са нивоом осветљености у природи, а посредно и са степеном видљивости, односно са могућношћу перцепције коју човеку омогућава чуло вида. Сматрамо да је значење лексеме *ведрина* које РСЈ бележи под 3. „сјај, бистрина, непомућеност: ведрина ока“ засновано на продуктивности семе која у примарном садржају носи информацију о околностима, о степену видљивости, тј. способности виђења. Атмосферска *ведрина* тако постаје изворни домен за номинацију било које појаве, процеса, стања и сл. које карактерише присуство светлости, перцептивна моћ утемељена у човековој способности да „гледа“ свет око себе. Примећујемо да даљи развој полисемантичке структуре омогућавају метафоричке трансформације типа конкретно → апстрактно: стање неба без облака → добро расположење: духовно или емотивно стање које није нарушено никаквом непријатношћу. Отуда преноси „ведро небо“ (1б) → „ведро расположење“ (4а), „ведро, оптимистично гледање на ствари, ведрина духа“ (4б). Семантичка реализација коју РСЈ бележи под 4в: „ведар израз лица, озареност“ (нпр. *ведрина лица*) репрезентује нижи степен метафоричке апстракције у односу на реализације 4а и 4б, будући да је у основи преноса номинације извесна сличност у манифестацији *шмурној* времена (сиво небо прекривено облацима) и намрштеног, *шмурној* лица (лице прекривено борама које узрокује мрштење).

Механизам метафоре омогућио је и развитак полисемантичке структуре лексеме *хладноћа* у РСЈ, чији се примарни садржај односи на атмосферске прилике, на температуру ваздуха: „1. ниска температура, студен, зима“. Уочавамо да *хладноћа* може карактерисати човеково понашање (исп. *хладноћа 2а* у РСЈ: „смирено понашање, мирноћа, сталоженост“: *хладноћа на исцију*), а може се односити и на човеков емотивни свет (исп. *хладноћа 2б* у РСЈ: „одсуство присности, блискости; хладно, нељубазно, уздржано држање; резервисаност; нељубазност; затегнутост“: *хладноћа између мајке и сина*; *хладноћа односа*). Претпостављамо да је семантичка компонента из основног садржаја која носи информацију о одсуству топлоте (*ниска шемјерајштура, зима*) у секундарној реализацији трансформисана у сему *одсусјиво шисносћи, блискосћи*.¹²

¹² Како Д. Гортан-Премк (2004: 107) истиче, сема која индукује метафору може носити информацију о некој спољашњој особини денотата, али и информацију „о нашем поимању денотата“, тј. „о његовој сигнификативној вредности“. Тако је, сматра ауторка, у основи метафоричког преноса *висок човек* → *висок морал* заправо колективно вредновање *висине* као нечега позитивног. До сличног закључка долазимо анализом полисемантичке структуре неких лексема из наше грађе којима се примарно именују атмосферске прилике изазване температуром ваздуха. Реч је о лексемама *мраз* и *хладноћа*, чија секундарна значења указују на то да се појмови *шоло* и *хладно* различито

3.1.3. Лексеме које означавају процесе у Земљиној кори

Посебну семантичку подгрупу сачињавају лексеме које примарно означавају некакав процес у Земљиној кори, а полисемантичка структура им се усложњава метафоричким уопштавањем типа: процес у Земљиној кори → друштвени/емотивни процес великих размера/последица/интензитета. Такве су нпр. лексеме *ерозија*, *еруиција*, *земљотрес*, *пошрес*, чије је основно значење у лексикографској дефиницији обележено квалификатором *геол.*, а неке од секундарних семантичких реализација квалификатором *физ.* Примећујемо да код свих лексема овог типа заправо долази до дисперзије примарног значења механизмом метафоре. Тако *ерозија* примарно означава „процес разарања и одношења површинских делова Земљине коре...“, а метафоричком трансформацијом заснованом на продуктивности семе функције из примарног садржаја¹³ долази до семантичког уопштавања и *ерозија* постаје назив за *нарушавање*, *кварење*, *слабљење* уопште (исп. *ерозија* 4 у РСЈ). Дакле, семантичка компонента која је носилац информације о начину манифестације једног процеса у природи својом активнишћу омогућава да управо тај процес постане изворни домен за номинацију било ког процеса који се манифестује на сличан начин.

Семе које носе информацију о начину на који се одвија одређени процес у природи омогућавају развијање полисемантичке структуре лексеме *еруиција*, чије је основно значење у РСЈ обележено квалификатором *геол.* и дефинисано као „нагло избијање и избацивање вулканске лаве из унутрашњости на површину Земље“. Активирањем двеју компонената из датог примарног садржаја („нагло“ и „изаћи на површину“) стварају се услови да у одговарајућој семантичкој позицији лексема ерупција означи „изненадни и нагли, необуздан излив осећања“, при чему пренос номинације са природног на емотивни процес омогућава метафора¹⁴.

вреднују у нашој колективној свести – појам *шојло* има конотативни садржај „добро, пожељно“, док се појам *хладно*, наспрот томе, доводи у везу са нечим непријатним (о конотацији као компоненти лексичког значења в. у Ристић 1994 и Драгићевић 2007).

¹³ Исти лексички механизам доводи до развоја полисемантичке структуре лексеме *земљотрес* која, према РСЈ, примарно означава „подрхтавање Земљине коре, потрес, трес“, а секундарно „велико друштвено колебање, кризу“. Чини се, наиме, да је стање физичке равнотеже и стабилности тла под ногама вредновано високо у нашој колективној свести, те појам *земљотрес* (који имплицира изостајање равнотеже услед подрхтавања тла) има конотацију „нешто неповољно“. Отуда земљотрес постаје изворни домен за номинацију различитих неповољних социолошких прилика – економских криза, бурних друштвених промена, ратних сукоба и сл.

¹⁴ Електронски корпус српског језика бележи лексему *еруиција* укупно 122 пута у свим падежним облицима једине и множине, од чега се 38 пута ова лексема јавља у секундарном, метафоричком значењу. Уочавамо да се секундарно значење доследно реализује када се лексема *еруиција* јави у функцији независног конституента у именичкој синтагми са падежним атрибутутом, при чему функцију атрибута најчешће врши нека именичка лексема чије је значење у вези са човековим емотивним стањем: нпр. *еруиција* гнева, *еруиција* тинајућег незадовољства, *еруиција* одушевљења, *еруиција* смртоносног насиља, *еруиција* славља.

3.2. Лексеме које означавају облике рељефа и географска пространства

Међу посматраним лексемама постоји велики број оних чији примарни садржај може означавати некакав географски простор, и то, конкретније, одређену тачку у том простору или пак одређени облик рељефа.

3.2.1. У засебну подгрупу сврстали смо лексеме чије је семантичко језгро концентрисано око семе положаја, а као важне компоненте у структури лексичког значења издвајамо следеће семе: *вертикалан*, *узан*, *ишсан*, *непроходан*. Семантичка анализа ових лексема показује да је компонента *непроходан* обично комплементарна компоненти *вертикалан*, односно компонентама *ишсан* и *узак*. Другим речима, типично је да онај део рељефа за чији је положај релевантно вертикално простирање – истовремено буде непроходан. Сличну узajамну зависност примећујемо и између семантичких компонената *ишсан* (тј. *узак*) и *непроходан*, што имплицира да је део рељефа који карактерише некакав узак, збијен простор у исто време обично „тешко проходан“.

Међу лексемама у оквиру чијег се примарног значења као важна компонента уочава *вертикална димензија*, у корпусу налазимо следеће: *амбис*, *бездан*, *јаз*, *јонор*, *јровалија*, *урвина*. Дефиниције примарног значења лексема *бездан*, *јонор* и *јровалија* указују на то да свака од њих означава неко удубљење у рељефу (*бездан*: „1. дубока провалија чије се дно не може сагледати, понор, амбис; огромна дубина: бацити се у ~“; *јонор*: „1. а. провалија велике дубине, бездан. б. место где се река понорница губи под земљом“; *јровалија*: „1. велико удубљење у рељефу са стрмим странама, понор, бездан“). Активирањем семантичких компонената која носе информацију о вертикалном пружању („дубок“, „провалија“, „удубљење“, „понор“) долази до развијања секундарних значења ових лексема, која су махом апстрактна (*бездан*: „2. фиг. а. *бескрајност*, *неизмерност*; *неизмерна количина*, *мноштво*. б. *јројас*, *несрећа*, *зло*“; *јонор*: „3. фиг. а. *јројас*, *јоџибија*. б. *дубока разлика*, *неслањање у мишљењу*“; *јровалија*: „2. фиг. *раздор*, *разилажење*, *расцеј*: ~ између младих и старих“). Анализа примарног и секундарног значења показује да су ове три лексеме захваћене трансформацијама типа конкретно → апстрактно, међу којима уочавамо следеће: простор → стање; удубљење у рељефу → раздор; простор велике дубине → (а) неизмерност, бескрајност или (б) велико мноштво. Додатну пажњу привлачи чињеница да уколико се значење лексеме односи на вертикалан простор, тј. уколико је засновано на семи вертикалног положаја¹⁵ – у оквиру лексикографске дефиниције имплицира се кретање човека кроз тај вертикалан простор, тачније човеков положај у њему. С тим у вези, уочавамо и следећу метафоричку трансформацију: кретање наниже у вертикалном простору → пропаст, несрећа, зло, погибија (*бездан* 2б и *јонор* 3а).

3.2.2. Да бисмо поуздано утврдили како је развијено значење „неизмерна количина, неизмерно мноштво“, које у полисемантичкој структури лексеме

¹⁵ Анализирајући секундарне реализације релационих придева *висок* и *низак* у српском језику, Д. Гортан-Премк указује на сему „вертикално пружање“, која представља најважнију компоненту њиховог лексичког значења. Притом истиче да се семантички садржај лексеме *низак* разликује од семантичког садржаја лексеме *висок* „само по односу *знајно/незнајно*, везаном за сему вертикално пружање“ (Гортан-Премк 2004: 106).

*бездан*¹⁶ РСЈ бележи под 2.б, испитали смо и како је ова одредница обрађена у Речнику САНУ. Као потврде секундарног значења лексеме *бездан* Академијин речник бележи и следеће примере: *Нисам никоме дао ни да њакне у овај бездан боли и чежња, немира и нада* (М. Беговић); *Беше у њом њојледу читав бездан њрекора* (С. Ранковић). Већ на први поглед јасно је да је реч о неубичајеним семантичким позицијама за лексему *бездан*, као и да су примери које доноси РСАНУ у потпуности фигуративни и карактеристични за књижевно-уметнички стил. Контекст у коме је у сва три примера употребљена лексема *бездан*, као и њено најближе окружење (у питању су лексеме које означавају емоције, стање, расположење: *бол, чежња, немир, нада, милост, њрекор*), сугеришу да је за реализацију значења „неизмерна количина, неизмерно мноштво“ неопходна специфична позиција, у којој семантички детерминатор мора показивати да је посреди нешто апстрактно.¹⁷

Поређењем дефиниција примарног значења лексеме *бездан*, које бележе РСАНУ и РСЈ, уочили смо да између њих постоји једна значајна разлика (РСЈ: „дубока провалија чије се дно не може сагледати, понор, амбис; огромна дубина: бацити се у ~“; РСАНУ: „дубока провалија која се не може измерити, нити јој се дно може сагледати; бескрајна дубина“. Наиме, у дефиницију коју бележи РСЈ изостављена је управо она компонента која омогућава семантичку дисперзију (*који се не може измерити*), што дефиницију забележену у РСАНУ чини потпунијом и експлицитнијом.

За анализу лексема *бездан, њровалија, њонор* и других из ове групе, важно је и једно запажање Д. Гортан-Премк о условљености секундарних семантичких реализација контекстом. Наиме, проучавајући полисемију и секундарна значења лексема, Д. Гортан-Премк долази до закључка да је услов за реализацију свих секундарних значења (без обзира на то да ли су она индикована метафором, метонимијом или синегдохом) – постојање семантичке позиције са детерминатором, семантичким или синтаксичким (Гортан-Премк 2004: 110). Ауторка даље истиче да се основна значења лексема реализују слободно, а секундарна синтагматски (Гортан-Премк 2004: 112). Анализа наше грађе доводи нас до истог закључка, будући да је као сигнал за активирање секундарних семантичких компонената било које од ексцерпираних лексема – неопходан контекст.¹⁸ У прилог ове тезе говори и поменути пример који

¹⁶ Приметили смо да у синтагми *бездан њрекора* лексема *бездан* има функцију квантификатора и може се семантички изједначити са прилогом за количину *мнојо* или прилошком синтагмом *бескрајно мнојо* – исп. *Беше у њом њојледу (бескрајно) мнојо њрекора*.

¹⁷ Мала је вероватноћа да ће се у комбинацији са лексемом *бездан* наћи неки апелатив који означава конкретан, бројив предмет и практично је немогуће замислити комуникативну ситуацију у којој би се могао остварити исказ **Куйио сам бездан јабучка*. *Бездан* доследно функционише као квантификатор апстрактних ентитета, нечега неопипљивог, неизмерног, о чему сведоче и примери које бележи Електронски корпус: *бездан њразних речи; бездан људске доброће; бездан (њејове) мудрости; бездан њује*.

¹⁸ И обрада одреднице *њровалија* у РСЈ показује да је контекст неопходан као индикатор секундарног значења дате лексеме. Премда је РСЈ једнотомни речник, који због свог обима не бележи примере, у лексикографској обради лексеме *њровалија* описна дефиниција секундарног значења допуњена је минималним контекстом: „2. фиг. *раздор, разликање, расцеј*: ~ између младих и старих“. Предлошко-падежна конструкција „између младих и старих“ налази се у функцији падежног атрибута у именичкој синтагми *њровалија између младих и њтарих* и представља синтаксички

РСАНУ наводи као потврду за реализацију једног од секундарних значења лексеме *бездан* (*бездан њрекора*). Уосталом, секундарне реализације значења и засноване су на новим колокацијама у које одређена реч (у овом случају географски појам) ступа, при чему управни члан (именичке) синтагме сугерише о ком је значењу реч.

3.2.3. Полазећи од лексикографских дефиниција у речницима српског језика, примећујемо да лексеме *амбис*, *бездан*, *џонор* и *џровалија* имају практично исту референцијалну вредност (њима се именују слични семантички садржаји), на основу чега закључујемо да ове лексеме стоје у односу синонимије и притом формирају синонимски низ.¹⁹ Ово уверење поткрепљује и чињеница да при обради сваке од лексема из низа *амбис* – *бездан* – *џонор* – *џровалија* лексикограф иза описног дела дефиниције наводи као синоним одредничкој лексеми најмање једну од преостале три, повезујући тако значења различитих одредница. Уочавамо такође и да се у описном делу дефиниције, као архисема одредничке лексеме, може појавити нека од лексема које чине синонимски низ. Тако нпр. лексему *џровалија* можемо сматрати централним, доминантним чланом синонимског низа *амбис* – *бездан* – *џонор* – *џровалија*, јер се помоћу ње или описно дефинишу остали чланови низа или је пак налазимо у синонимском делу дефиниције. Односи између елемената низа и њихова позиција унутар дефиниције приказани су у следећој табели:²⁰

	у описном делу деф.	у синонимском делу деф.
амбис	/ ²⁰	провалија, понор, бездан
бездан	провалија	понор, амбис
понор	провалија	бездан
провалија	удубљење	понор, бездан

3.2.4. Посебну подгрупу међу лексемама које означавају некакав географски простор чине оне у чијој структури налазимо макар једну од семантичких компонената *џесан*, *узак*, *неџроходан*. Такве су нпр. у нашој грађи лексеме *бесџуђе*, *враџоломија*, *кланац*, *џеснац*, *џунџла*. Свака од наведених лексема примарно означава неки конкретан, ограничен простор у природи, а међу семама вишег ранга у семској структури лексичког значења налазимо сему *неџроходност*, која не само да носи информацију о физичким карактеристикама датог географског простора, већ имплицира и човеково кретање кроз њега. Метафоричком трансформацијом типа конкретно → апстрактно ова семантичка компонента се активира и постаје продуктивна у формирању секундарних значења лексема из ове подгрупе.

детерминатор који имплицира да се у датој синтагми реализује секундарно значење лексеме *џровалија*.

¹⁹ Диференцијацијом термина синонимски ред и синонимски низ бавила се у српској лингвистици Даринка Гортан-Премк. О синонимском низу ауторка говори као о ужем појму, који обухвата групу речи из истог синонимског реда, идентичних или врло блиских вредности, и у погледу денотације и у погледу конотације (Гортан-Премк 1982).

²⁰ Знак „/“ показује да лексикографску дефиницију чини само синонимска група речи, при чему је описни део изостављен.

Објаснићемо како долази до развијања полисемантичке структуре лексема *бесџуће* и *кланац*. Речник *српског језика* примарно дефинише *бесџуће* као „крај, предео без путева; тешко проходан, непроходан крај, терен“, док је лексема *кланац* у истом речнику дефинисана као „узан, издужен простор између брда и планина, теснац, клисура“. Компоненцијална анализа примарних семантичких реализација ових двеју лексема може се представити на следећи начин: *бесџуће* = „предео“ + „без пута“ + „тешко проходан“; *кланац* = „простор“ + „узан“ + „издужен“ + „између брда и планина“. Из примарног садржаја лексема *бесџуће* активирају се семантичке компоненте „без пута“ и „тешко проходан“ и метафоричком трансформацијом омогућавају развијање двају секундарних значења које бележи РСЈ и квалификује их као фигуративна – „безизлазно стање, дезоријентисаност, пометња; лутање“ и „погрешан пут, странпутица; застрањеност, заблуделост; разврат“. Уочавамо да се метафорички пренос номинације врши са конкретног појма (неког предела, тј. географског простора) на апстрактан појам (одређено стање/околности у којима човек живи), на основу њихове међусобне сличности. Наиме, „непроходан предео“ „без пута“ отежава човеково физичко кретање и сналажење у простору на сличан начин као што тешка ситуација отежава и онемогућава човеково сналажење и напредовање у животу. Даљим метафоричким уопштавањем, *бесџуће* постаје назив за сваки „погрешан“ пут, „застрањеност“ у моралном погледу, па чак и за „разврат“.

На сличан начин, механизмом метафоре, развијају се и полисемантичке структуре лексема *кланац* и *враћоломија* које бележи РСЈ. Из примарног семантичког садржаја лексема *кланац* издваја се и постаје продуктивна сема „узан“, индукујући секундарно значење које у структури одреднице „кланац“ бележи Матичин речник: „тежак, безизлазан положај, шкрипац“. Очигледно је да се појам „узак“ асоцијативним путем доводи у везу са појмовима „тесан“, „непроходан“, „отежавајући“ и претпостављамо да је у основи ове трансформације колективно вредновање семе из основног семантичког садржаја. С друге стране, дисперзију значења лексема *враћоломија* омогућава компонента „непроходан“ коју уочавамо у структури примарног садржаја. Као основно значење ове лексема РСЈ бележи значење „врлетан, непроходан крај; стрмина, провалија, урвина“, док се она секундарно дефинише као „вратоломна вежба, опасна, ризична радња, акробација“ (*враћоломија* под 2а), односно као „фиг. авантура, пустоловина; непромишљен и опасан, ризичан подухват“ (*враћоломија*, под 2б). Примећујемо да је само значење које Матичин речник бележи под 2б означено квалификатором *фиг.*, премда је и значење под а. развијено на исти начин – активирањем сема *врлетан* и *сјирм* из основног садржаја, односно метафоричком трансформацијом *врлетан/сјирм* → *ојасан*.

3.3. Лексема које означавају неку водену површину или неку растреситу/течну материју у природи

У анализираној грађи издвојила се и група лексема које означавају неку течну или пак неку растреситу материју. Поделили смо их у две подгрупе, у зависности од тога да ли се као важна компонента у структури лексичког значења јавља сема „вода“ или сема „земља“.

3.3.1. У прву подгрупу сврстали смо лексема чије семантичко језгро чине компоненте „земља“ и „расквашена“ и то су лексема: *блаћо*, *блаћиниште*, *либ*, *кал*, *каљуја*. Дисперзијом њиховог примарног садржаја развија се

секундарно значење које се односи на неке моралне особине или на носиоце тих особина. Уобичајено је да се „расквашена земља“ у метафоричком преносу типа конкретно → апстрактно трансформише у правцу означавања негативних моралних карактеристика.²¹ Претпостављамо да разлоге за овакву трансформацију опет треба тражити у колективном вредновању „расквашене земље“ као нечега „нечисто, прљавог“.

Метафорички пренос са конкретног на апстрактно примећујемо и у полисемантичкој структури лексема из наше грађе које примарно означавају неку растреситу смесу земље и воде у природи. Тако је, рецимо, лексема *блаћо* у РСЈ примарно дефинисана као „мека, лепљива смеса од расквашене земље или прашине, кал, глиб“, а у структури ове одреднице, под 4. налазимо неколике семантичке реализације означене квалификатором *фил.*: а. „олош, шљам“; б. „морална поквареност, порок; разврат; срамота, срам, понижење“; в. „ружне речи, измишљотине, лажи, клевете“. Примећујемо да су значења које РСЈ бележи под 4. заснована на лексичкој метонимији, у чијој је основи егзистенцијална веза између „блата“ и човека који се налази „у блату“. Имајући, међутим, у виду да се лексемом *блаћо* примарно именује „мека, лепљива смеса од расквашене земље“, стиче се утисак да метонимији мора претходити семантички процес у оквиру кога се изворни појам (*мокра, расквашена земља*) колективно вреднује као нешто што је „нечисто, прљаво“. Чини се, дакле, да тек након што колективно оценимо „меку, лепљиву смесу од расквашене земље“ као „прљавштину“ можемо вредновати човека који „западне“ у ту земљу као „олош, шљам“. Притом стичемо утисак да напореда са метонимијом делује и метафора заснована на трансформацији типа конкретно → апстрактно (физичка прљавштина човека у блату → морална, духовна прљавштина). Метафоричко повезивање *прљавој предмету* са *моралном*, односно *духовном прљавштином* одвија се у три смера, те се лексемом *блаћо* фигуративно могу именовати три различита денотата – *особа* (семантичка реализација под 4.а. – „олош, шљам“), *особина* или *постојање* такве особе (семантичка реализација под 4.б. – „морална поквареност, порок; разврат; срамота, срам, понижење“ и *оно што таква особа поводи* (семантичка реализација под 4.в. – „ружне речи, измишљотине, лажи, клевете“).

И полисемантичка структура осталих лексема из ове групе усложњава се на сличан начин као што је то случај са лексемом *блаћо*, пошто се и у њиховом примарном садржају као значајне компоненте уочавају семе „земља“ и „расквашена“. Тако је основно значење лексеме *кал*, које РСЈ бележи под а. – „расквашена земља, блато, глиб“. Одатле је, развијено значење „нечистоћа, прљавштина; измет“, које овај речник бележи под б. Чини се да је и овде посредни нека врста метонимијског семантичког уопштавања, које нам омогућа-

²¹ Да би се разумео метафорички пренос *расквашена земља* → *морална поклопаченост* (какав, нпр., уочавамо у структури лексеме *блаћо*), треба имати у виду како се развија полисемна структура придева *прљав*. Једно од примарних значења лексеме *прљав*, јесте значење „непоштен, нечистан; прљав, зао“, које РСЈ бележи под б. Имајући у виду да исти речник под а. бележи значење „који није чист, нечист, упрљан, умazan“, закључујемо да је у основи семантичког преноса /а./ → /б./ заправо метафора заснована на трансформацији типа конкретно → апстрактно.

ва пренос имена једног појма („расквашене земље“) на други, општији појам („прљавштину“).²²

Посебно питање представља оправданост употребе квалификатора *фиг.* при обележавању секундарних семантичких реализација лексеме *блајто*. Ако претпоставимо да у дисперзији примарног значења учествује метонимија, онда реализације које РСЈ бележи под 4. не би требало квалификовати као фигуративне.

3.3.2. У ексцерпираној грађи као посебна група издвојиле су се лексеме које означавају неку водену површину – нпр. *бара, море, мочвара, океан, река, слай*. Као централну компоненту у примарном садржају ових лексема (архисему) препознајемо семантичку компоненту „вода“. Међу семама вишег ранга, чија трансформација омогућава дисперзију примарног значења поменутих лексема, две су нарочито значајне, те ћемо им посветити неопходну пажњу. Прва је *сема величине*, која носи информацију о томе *колики је њпростор у њприроди који је испуњен водом*. Њеним активирањем долази до специфичног семантичког уопштавања, заснованог на преносу *велика њовршина воде у њприроди* → *било ишта велико*. Овај тип асоцијативног повезивања уочавамо у полисемантичкој структури лексема *море* и *океан* из наше грађе. Компоненцијално анализиран, основни, номинационални семантички садржај лексеме *море* изгледао би овако: *водено њпространство + велико + њејрејледно + дубоко + слано + окружено земљом*. Све семантичке реализације дате под тачком 2. у РСЈ мотивисане су семом *велико* из основног садржаја²³: „2. фиг. а. велико пространство нечега што подсећа на море (1); већа површина по којој се нешто пружа: море кукуруза, море магле, море цвећа. б. сразмерно велика количина неке течности: море крви, попити море ракије, море суза. в. уопште велики број, велика количина нечега, мноштво, обиље: море питања, море проблема“.

Друга компонента која може представљати мотивациону базу за асоцијативно повезивање двају значења у полисемантичкој структури лексема из ове подгрупе јесте сема која носи информацију *о крећашу / мировашу воде унутар дајтој воденој њпространства*. Компоненцијалном анализом долазимо до закључка да је пренос значења у структури лексеме *бара* („мања плитка стајаћа вода“ → „духовна учмалост“) индуован семом *мировања* из основног садржаја. Наиме, претпостављамо да се, путем метафоре, компонента „стајаћи“ (= „који стоји, мирује“) трансформише у компоненту „који се не развија / који стагнира“. Метафорички пренос *мировање* → *духовна неактив-*

²² У лексикографској обради лексема *блајто* и *кал* у РСЈ примећујемо извесну разлику. Наиме, лексема *кал* дефинише се под б. у Матичином речнику на следећи начин: „нечистоћа, прљавштина; измет; фиг. духовна прљавштина, срамота: уши пуне кала, човечји ~; излаз из овога хаоса и кала“. На овај начин је експлицирано како се развило значење „духовна прљавштина“, које РСЈ квалификује као *фигуративно*. С друге стране, у структури одреднице *блајто* у овом речнику изостаје семантичка реализација која посредује у дисперзији значења и омогућава трансформацију *расквашена земља* → *морална њрљавишина, њоквареност*. Стога обраду лексеме *кал* у РСЈ, као потпунију и експлицитнију, можемо сматрати примером бољег лексикографског решења.

²³ Запажамо да се секундарно значење по правилу реализује у позицији са синтаксичким детерминатором. Реч је, наиме, о именичким партитивним синтагмама, у којима се именица *море* увек јавља у функцији партитивне речи (нпр. *море цвећа, море суза, море њишања*) и има семантичку вредност прилога за количину *мноћо*.

носић, учмалосић заснива се на трансформацији типа конкретно → апстрактно: *физичко крейшање, најредовање* → *духовно крейшање, најредовање*.²⁴

4. Закључна разматрања

Семантичка анализа именица којима се у српском језику означавају географски, геолошки и атмосферски појмови показује тенденцију лексема овог типа да развијају секундарна значења, обично квалификована као фигуративна у домаћој лексикографској пракси. Разлагањем примарног садржаја посматраних лексема на семантичке компоненте, дошли смо до закључка да дисперзију основног значења по правилу омогућава лексичка метафора заснована на трансформацијама типа конкретно → апстрактно, док је тек у неколиким случајевима у основи семантичког преноса метонимија.

Секундарне реализације које налазимо у полисемантичкој структури ових лексема означавају различите апстрактне социолошке појаве, процесе, односе, околности, те емотивна или духовна стања, расположења, облике човековог понашања и сл. Често је у основи метафоричке индукције и колективно вредновање неке од сема из полазног садржаја, што указује на то да је употреба квалификатора *фић* у великом броју случајева оправдана. Другачије је, међутим, када су по среди семантичке реализације индуковане трансформацијом компоненте која носи информацију о облику, величини, интензитету или пак трансформацијом неке друге семе из примарног садржаја. У погледу фигуративног квалификовања, начелно проблематичне јесу полисемантичке структуре оних лексема из наше грађе које се усложњавају деловањем метафоре засноване на трансформацији типа конкретно → апстрактно.

За поједине случајеве тешко је утврдити да ли је по среди нова семантичка реализација лексема или је само реч о фигуративном примеру, односно о необичној семантичкој позицији за дату лексему. Будући да смо показали како је за остваривање секундарног значења у великом броју случајева неопходна специфична семантичка позиција са детерминатором, стиче се утисак да су, када је реч о посматраним лексемама, махом посредни само фигуративни примери. То би значило да се лексема заправо налази у онеобиченом лексичком окружењу, а да притом не долази ни до промене архисеме, ни до семантичке дисперзије (исп. нпр. *йасићи у бездан између сѣрмих йланинских висова* и *йасићи у бездан шѣје*). Колебање овог типа није изостало ни код самих лексикографа. У прилог томе говори чињеница да су секундарна значења добијена по истом моделу – каткад бележили (и квалификовали) као посебне реализације дате лексеме, а каткада их наводили као фигуративне примере у склопу њене примарне реализације.

Конечно, премда смо у овом раду настојали да укажемо на све семантичке и лексикографске проблеме уочене приликом анализе лексема које означавају различите појаве и процесе у природи, питање оправданости

²⁴ Сличне метафоричке трансформације карактеристичне су за многе глаголе кретања. Тако, нпр., метафорички пренос кретање → напредак индукује дисперзију примарног садржаја глаголске лексеме *сѣићи*, те у полисемантичкој структури ове одреднице у РСЈ под 1.а. налазимо значење „идући доспети на исто место, наћи се на истом месту с неким који је био измакао, достићи, сустићи“, а под 3.б. значење „узнапредовати, доспети (у стицању звања, положаја, угледа, у развоју и др.). – На тај начин нећеш далеко стићи“.

употребе квалификатора *фиі*. као медодолошког поступка у њиховој обради захтева додатну пажњу и остављамо га отвореним за нека наредна истраживања.

ИЗВОРИ И ЛИТЕРАТУРА

- Бјелаковић–Ђукановић 2007: Исидора Бјелаковић, Радица Ђукановић, Терминологија из области опште географије и астрономије у делу 'Ново грађанско земље-описаније' Павла Соларића (1804), *Прилози проучавању језика* 38, Нови Сад, 33–67.
- Бјелаковић–Суботић 2011: Исидора Бјелаковић, Љиљана Суботић, *Колокације са лексе-мом река у српском књижевном језику предстјандардне епохе – дијахроно-син-хрони план*, Годишњак Филозофског факултета XXXVI/1, Нови Сад, 33–44.
- Гортан-Премк 1982: Даринка Гортан-Премк, Синонимски низ у лексикографској дефиницији, *Научни састјанак славистја у Вукове дане* 12/1, Београд, 45–50.
- Гортан-Премк 1990: Даринка Гортан-Премк, О месту термина у лексичком фонду, *Научни састјанак славистја у Вукове дане* 18/1, Београд, 15–21.
- Гортан-Премк 1991: Даринка Гортан-Премк, О термилошким јединицама и њиховој обради у Речнику САНУ, *Наш језик* XXIX/1–2, Београд, 49–54.
- Гортан-Премк 1992: Даринка Гортан-Премк, О семантичкој позицији као месту реализације једне лексеме, *Јужнословенски филолоі* XLVIII, Београд, 13–23.
- Гортан-Премк 2004: Даринка Гортан-Премк, *Полисемија и орјанизација лексичкој сис-тема у српском језику*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.
- Гортан-Премк 2011: Даринка Гортан-Премк, О квалификатору фигуративно у српским (српскохрватским) дескриптивним речницима, *Лексиколоіја, ономастјика, синјакса*, Зборник у част Гордане Вуковић, Филозофски факултет, Нови Сад, 27–33.
- Грицкат 1967: Ирена Грицкат, Стилске фигуре у светлу језичких анализа, *Наш језик* XVI/4, 217–235.
- Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексиколоіја српској језика*, Завод за уџбенике, Београд, 2007.
- ЕК: *Електјронски корјус српској језика* <http://www.korpus.matf.bg.ac.rs/>.
- Кузњецова 1989: Эра Васильевна Кузнецова, *Лексикология русского языка*, Издательство „Высшая школа“, Москва.
- Радовић-Тешић 1984: Милица Радовић-Тешић, Проблем обраде фигуративних значења у описним речницима, *Лексикографија и лексиколоіја*, Институт за српскохрватски језик – Матица српска, Београд – Нови Сад, 145–150.
- Ристић 1994: Стана Ристић, Конотативни аспекти значења експресивне лексике, *Зборник Матјице срјске за филолоіју и линјвистјику* 37/1, Нови Сад, 537–542.
- РМС: *Речник срјскохрватској књижевној језика*, I–VI, Матица српска (I–III и Матица хрватска), Нови Сад (I–III и Загреб), 1967–1976.
- РСАНУ: *Речник срјскохрватској књижевној и народној језика*, I–XVIII, Српска академија наука и уметности — Институт за српск(охрватск)и језик, Београд, 1959–.
- РСЈ: *Речник српској језика*, Матица српска, Нови Сад, 2007.
- Станојчић–Поповић ¹¹2008: Живојин Станојчић, Љубомир Поповић, *Грамајтика срјској језика*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.

S u m m a r y

Jovana Jovanović

FIGURATIVE MEANINGS OF THE LEXEMS DENOTING GEOGRAPHICAL AND ATMOSPHERIC TERMS IN SERBIAN LANGUAGE

The paper is dealing with semantic and lexicographical analysis of nouns that primary designate geographical, geological and atmospheric terms in Serbian language. Our research is based on the geographical terms which have at least one figurative meaning in the polysemantic structure. This work intends to show the inconsistent use of the qualifier *figurative* ('фиг.') in lexicographic description of these words. At the same time it aims to point out that metaphor is the most common lexical mechanism that enable transformations within the semantic structure of geographical and atmospheric terms.

АНА РАНЂЕЛОВИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

МЕТАФОРИЧНА ЗНАЧЕЊА ЗООНИМА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ЉУДСКЕ ОСОБИНЕ*

У раду се са лексиколошког и лингвокултуролошког становишта анализирају метафорична значења зоонима која се односе на људске особине. Грађа је класификована према особини на коју се метафорично значење односи и према степену пожељности / непожељности истакнуте особине. Анализирана је и процентуална заступљеност полова у зоонимској метафорици.

Кључне речи: зооним, лексичка метафора, колективна експресија, експресивна лексика, језичка слика света.

1. УВОДНА РАЗМАТРАЊА

1.1. Теоријски оквир

Предмет овога рада представљају зооними чија се метафорична значења односе на људске особине. Иако се о метафори углавном размишља као о стилској фигури (Драгићевић 2007: 147), она не настаје увек из жеље за оригиналним, живописним изражавањем, већ из нужде за номинацијом одређених појмова услед недостатка речи у језику којима би се ти појмови именовали.

Човек има потребу да говори о предметима и појавама које га окружују. Када би сваки предмет био означен другим именом, комуникација међу људима била би знатно отежана због наших ограничених когнитивних могућности. Стога често прибегавамо метафори, метономији и синегдохи, механизмима којима се одређене речи употребљавају за именовање више појмова, при чему такве речи постају полисемичне, вишезначне (исп. Гортан Премк 2004).

Према Д. Гортан Премк, метафора је „пренос номинације с једног појма, референта на други, односно с једнога семантичког садржаја на други, мотивисан аналошким повезивањем семантичких компонената, сема нижег ранга, уз обавезно замењивање појмовне вредности, архисеме полазног семантичког садржаја појмовном вредношћу, архисемом циљнога семантичког садржаја“

* Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство просвете и науке Републике Србије. Представља делимично измењену верзију семинарског рада из курса *Лексика српског језика* на докторским студијама Филолошког факултета у Београду и рађен је под менторством проф. др Рајне Драгићевић.

(Гортан Премк 2004: 86). Представљајући све типове лексичких метафора,¹ Д. Гортан Премк издваја и метафоричне асоцијације засноване на семама колективне експресије (2004: 107–108). Под семама колективне експресије подразумевају се семантичке компоненте засноване на уверењима и представама целе језичке заједнице (Драгићевић 2007: 72).

Према Д. Гортан Премк, постоје две основне врсте метафоричких асоцијација којима је полазиште нека сема колективне експресије. Прва је она којој је полазна лексема фитоним или зооним, а циљна човек (нпр. *буквам* ћемо назвати глупу особу, незналицу, док *лав* представља храбру, неустрашиву особу). Друга врста је она у којој и полазна и циљна лексема именују човека (нпр. плашљивом мушкарцу можемо рећи да је *права жена*) (2004: 107).

Ми ћемо се у овом раду бавити првом групом – оном у којој је зооним полазна лексема, а човек циљна. Оваква значења сматрамо *експресивним*, а зоониме који их реализују називамо *експресивном лексиком*. Експресивном лексиком у српском језику бавила се С. Ристић. Она под *експресивношћу* подразумева сложену карактеристику „која се најопштије може одредити као изразита изражајност, која се остварује или конотативном семантичком структуром или нарочитом гласовном структуром“ (Ристић 2004: 18). Ауторка истиче да експресивна лексика представља посебан функционално-стилски слој, чије се значење, засновано на конотацији као специфичној макрокомпоненти, „одликује контекстуалном условљеношћу, али са ограниченим бројем варирања“ (Ристић 2004: 241). Према С. Ристић, експресивну лексику чине јединице другостепене номинације за исказивање субјективне оцене (позитивне или негативне) и емотивног става (одобравања и неодобравања) (Ристић 2004: 242).

Како експресивна значења настају, објаснићемо на примеру зоонимске метафорике. Најпре одређену животињу персонификујемо, тј. приписујемо јој људске особине. Тако, на пример, *лисица* за нас постаје лукава животиња. Затим, уочавајући сличност између понашања и особина одређених животиња и човека, новим метафоричким преношењем називе тих животиња поново усмеравамо на особе одређеног карактера или физичког изгледа. Зато се лукавој жени можемо обратити са: „*Лисице* једна!“. Оваква експресивна значења се на плану језичког система реализују као одређени национални и културни стереотипи (Ристић 2004: 242).

На колективну експресију утичу, пре свега, култура, традиција и обичаји једног народа (Драгићевић 2007: 73). На пример, у скандинавским земљама је распрострањен лов на китове, те не чуди што Норвежани користе метафору *кии* када говоре о крупним, дебелим женама. Говорник српског језика изабраће животињу која је у његовој култури заступљенија, те ће дебелу жену назвати *кравом* или *крмачом*. Није необично ни да имена животиња имају потпуно друкчије значење у различитим језицима (нпр. у српском језику *шеле* означава глупу особу, а у норвешком привлачног мушкарца). Стога би погрешно тумачење неке метафоре у страном језику представља крупну преводилачку

¹ Д. Гортан Премк издвојила је седам типова лексичке метафоре. То су: метафоричне асоцијације по облику, по боји, према месту (положају), метафоричне асоцијације засноване на трансформацијама типа конкретно–апстрактно, на трансформацији типа апстрактно–конкретно, метафоричне асоцијације засноване на семама колективне експресије и метафоричне асоцијације типа простор–време (Гортан Премк 2004: 90–108).

грешку. Савладавање страног језика требало би да подразумева и учење сема колективне експресије, које представљају значајан материјал у спознавању језичке (наивне) слике света једне лингвокултуролошке заједнице² (Драгићевић 2010: 11–13). Према Р. Драгићевић, језичка слика света јесте израз човекове способности да моделује и структурише слику стварности у одређеној лингвокултуролошкој заједници (Драгићевић 2010: 12). Збир прототипа који постоје у колективном сазнању једне нације представља њену националну слику света, која се кроз језик манифестује лексичким еквивалентима за те прототипе (Драгићевић 2010: 12). Када, на пример, говорник српског језика саговорника назове *сомом*, то значи да га сматра глупим јер се у нашој слици света *сом* доживљава као глупа риба.

1.2. Досадашња истраживања

Од седамдесетих година прошлог века, када је наступио први талас истраживања у области језика и пола, па све до данас, многи аутори посветили су пажњу изучавању зоонимске метафорике која се односи пре свега на жене (Хајнс 1999; Мишар 2002; Бајдер–Ђезуато 2003; Кјелтика 2005 и др.). Иако наведени радови имају различите теоријске и методолошке оквире, доносе јединствен општи закључак: кроз језик се одсликава инфериорна позиција жене у друштву, која је најчешће виђена као сексуално биће или као неинтелигентна, брбљива и подмукла особа (Хајнс 1999; Бајдер–Ђезуато 2003). У извесном броју радова се као допуна оваквим тврдњама изнесе позитивно конотирани примери зоонимске метафоризације мушкарца, који истичу његову храброст и одлучност, као и мушкарчеву активну улогу у друштву и односу међу половима (Хајнс 1999; Бајдер–Ђезуато 2003).

Подстакнута наведеним радовима, зоонимском метафориком о мушкарцима и женама у српском и норвешком језику бавила се Н. Ристивојевић Рајковић у раду *Зоонимска метафорика о мушкарцима и женама* (2008). Ауторка је анализирала основне разлике у концептуализацији жене и мушкарца у појмовним системима српског и норвешког језика. Њена анализа, спроведена на корпусу од 44 лексеме српског и 24 лексеме норвешког језика, показала је да су у свести говорника оба језика мушкарци и жене слично концептуализовани. Особине на којима се ове појмовне метафоре заснивају Н. Ристивојевић Рајковић је груписала у три групе: *физички изглед, сексуалности и духовне особине*, истакавши да се као доминантне особине у њеној грађи истичу глупост, примитивизам (као духовне) и дебљина, односно незграпност (као физичке особине) (Ристивојевић Рајковић 2008: 52).

Когнитивистички приступ приликом проучавања метафоричних значења зоонима применила је у свом раду и Д. Продановић Станкић (2004). Она је проучавала сличности и разлике код појмовних метафора са зоонимима у српском и енглеском језику. На основу анализираних грађе, ауторка закључује да се у оба језика јављају две опште појмовне метафоре: **ЉУДИ СУ ЖИВОТИЊЕ** и **ПОЈМОВИ / СТВАРИ СУ ЖИВОТИЊЕ**.

Допринос овој теми пружио је и Б. К. Каћенски у семинарском раду о метафоричном значењу именица у немачком језику (исп. Драгићевић 2007:

² Наивна слика света је културолошки обојена и заједничка за све припаднике једне језичке заједнице (Драгићевић 2010: 12).

73). Аутор нас информише да, на пример, *медвед* у немачком језику означава zgodног, снажног мушкарца, док је *йас* назив за лењог човека.

Секундарним семантичким реализацијама зоонима које се односе на предмете бавио се С. Новокмет (2012). Он је истакао велику разноврсност оваквих значења, међу којима се издвајају називи за домаће животиње који у исто време означавају алате и направе.

1.3. Предмет, корпус и циљеви анализе

Ипак, до сада се зоонимском метафориком која се односи на људске особине нико није темељно бавио на материјалу српскога језика. Имајући то у виду, као извор за ово истраживање узет је најновији једнотомни *Речник српскога језика*,³ објављен 2007. године у издању Матице српске. Пошто је РСЈ речник савременог језика, што заправо значи да би требало да осликава најновије лексичко стање нашег језика, било је интересно са лексиколошког становишта испитати следеће:

1. У којој мери су у њему заступљена метафорична значења зоонима која се односе на људске особине;
2. Какве се све људске особине исказују секундарним семантичким реализацијама назива за животиње (пожељне или непожељне, духовне или физичке и сл.). Полазећи од горенаведене поделе Н. Ристивојевић Рајковић, желели смо да анализирамо да ли је могуће без остатка распоредити сву грађу према тој класификацији;
3. Зашто долази до оваквих метафоричких преноса, односно због чега одређеној животињи приписујемо баш ту особину;
4. Које се људске особине најчешће јављају као атрибути одређених животиња;
5. Да ли постоји неки објективни критеријум који повезује све зоониме којима смо приписали исту особину;
6. Каква је процентуална заступљеност полова и које су сличности или разлике у зоонимској метафоризацији мушкараца и жена.

2. ПРЕДСТАВЉАЊЕ И АНАЛИЗА ГРАЂЕ

У РСЈ је забележено 157 зоонима са макар једним метафоричним значењем које се односи на људске особине.⁴ Таквих значења има 227 (102 лексеме реализују по једно метафорично значење које се односи на људске особине, 43 лексеме имају два таква значења, 10 лексема три, а по једна лексема има четири, односно пет оваквих значења).

Пошавши од поделе Н. Ристивојевић Рајковић, ексцерпирану грађу поделили смо на зоониме чија се значења односе на: физичке особине, духовне особине и сексуалност. У четврту групу сврстали смо граничне случајеве – оне који у себи садрже и физичке и духовне особине, односно физичке особине и сексуалност. Пету скупину чине хипокористична, а шесту пејоративна зна-

³ У даљем тексту – РСЈ.

⁴ У грађу су уврштене све морфолошке и творбене варијанте зоонима чија се метафорична значења односе на људске особине (нпр. буба–бубица, во–волоња, вук–вучић, голуб–голубан–голупче, гуска–гушчица, звер–зверка и сл.).

чења зоонима. У свакој од наведених група издвојићемо пожељна, непожељна и неутрална значења.

2.1. Метафорична значења зоонима која се односе на човекове физичке особине

У ову групу сврстана су значења која се односе на човеков општи физички изглед, старост, чистоћу и начин кретања. Укупно 22 лексеме реализују овакво метафорично значење, а зооним *чворак* има два значења која се односе на човеков физички изглед.

Зооними са значењем пожељне физичке особине су:

1. *веверица* – *брза, хитра, окрејна особа*;
2. *ждребац* – *снажан младић*;
3. *ждребица* – *здрава, млада, јака женска особа*;
4. *пиленце* – *лепо девојче, девојчурак*;
5. *цица* – *згодна, лепа женска особа*.

У следећу подгрупу издвојићемо зоониме са непожељним метафоричним значењем. То су:

1. *акреп* – *ружна, мршава особа (обично жена)*;
2. *волоња* – *ћром човек*;
3. *дропља* – *ћојазна, незћрајна, ћрома женска особа*;
4. *јарац* – *брадаћћ човек сличан јарцу*;
5. *кљусина* – *сћар, оронуо човек*;
6. *комарац* – *мршав, сћћан човек*;
7. *крешћалица* – *особа која има крешћав ћлас, која ћовори крешћћећи, крешћћаво*;
8. *мајмун* – *ружан човек*;
9. *мајмуница* – *ружна женска особа*;
10. *мечка* – *ћпрајава особа*;
11. *мрцина* – *изнемоћла, слаба особа*;
12. *рода* – *висока и кракаћћа жена*;
13. *црвић* – *мало, слабо деће, дећћешће*;
14. *чворак* – *уойћћће мали човек, кейец*.

Речничка грађа бележи и три зоонима чије је метафорично значење које се односи на човекове физичке особине неутрално:

1. *бумбар* – *крупно ћуначко деће или крупна ћуначка особа*;⁵
2. *гароња* – *ћарав, црномањасћћ човек*;
3. *чворак* – *мало деће*.

Занимљиво је истаћи да је лексема *бикуља* у свом секундарном значењу представљена као *крупна, робусна, снажна, једра жена*. Први део дефиниције (*крупна, робусна*) има пејоративни призив, док се други део (*снажна, једра*) чини пожељним. Заправо, изгледа да говорници српског језика имају позитив-

⁵ Занимљив је статус метафоричног значења лексеме *бумбар*. Када ћоме осло-
вимо 'крупно пуначко дете', чини се да је значење неутрално, или чак пожељно, хи-
покористично. Ако бисмо пак *бумбаром* назвали 'крупну пуначку особу', значење би
имало пејоративни призив.

ну колективну експресију према оним животињама које су по свом изгледу и снази крупније и надмоћније од људи. Такве животиње су *бик*, *бикуља*, *ждребац*, *ждребица* итд.

2.2. Метафорична значења зоонима која се односе на човекове духовне особине

Друга скупина је најбројнија – чини је 111 зоонима и они образују 151 метафорично значење које се односи на човекове духовне особине. У ову групу спада и лексема *мазјов*, са чак пет метафоричних значења, као и лексема *јајрица*, која има четири оваква значења. По три значења човекових духовних особина имају зооними *вук*, *јусеница*, *зверка*, *змај* и *крпељ*, док по два значења реализују следеће 24 лексеме: *аждаја*, *бестија*, *буба*, *буцов*, *имизавац*, *гуја*, *дебелокожац*, *жујокљунац*, *жујокљунка*, *јајара*, *јасипреб*, *крмак*, *куја*, *кукавица*, *кучка*, *лисица*, *мајмун*, *мрцина*, *јацов*, *јијавица*, *јијица*, *сом*, *сјока* и *шуша*.

Особе које су карактеристичне по пожељним духовним особинама именују следећи зооними:

1. бубица – *мирно*, *кројко*, *благо* и *повучено створење*;
2. вук – *храбар*, *одважан* и *искусан*, *прекаљен борац*, *јунак*, *јуначина*;
3. вук – *вредна* и *снажна*, *енерџична особа*;
4. грлица – *драга*, *мила женска особа*;
5. гуја – *неустрашив борац*;
6. зверка – *особа на високом њоложају*, *ушницајна особа*;
7. зверка – *оштроумна*, *разборита особа*;
8. змај – (често уз придеве: *огњени*, *огњевити*) *неустрашив*, *храбар*, *срчан човек*;
9. змај – *енерџичан*, *вредан човек*;
10. јагње – *кројка*, *мирна особа*;
11. кербер – *сироји чувар*;
12. кртица – *врло вредна*, *марљива особа*;
13. лав – *храбар*, *неустрашив човек*, *јунак*;
14. орао – *јунак*, *херој*;
15. птица – *особа на њоложају*, *важна особа*;
16. пчела – *вредна*, *марљива особа*;
17. соко – *храбар човек*, *јунак*.

Попут претходне скупине, и овде је много већи број зоонима чија су значења непожељна:

1. аждаја – *оно што је њрождрљиво* и *ѡрабљиво*;
2. аждаја – *зла*, *ојака жена*;
3. ајкула – *бездушни експлоататор*, *ѡрабљивац*, *ѡрабљивица*;
4. ала – *ѡрождрљива особа*;
5. аспид – *зла*, *ојака жена*, *ошћроконђа*, *наѡак-баба*;
6. бестија – *особа са животињским особинама*, *инстинкћима*, *нечовек*, *зверчовек*;
7. бестија – *бугала*;
8. брав – *оћраничена*, *ѡлуја особа*, *ѡлуйак*;
9. буба – (обично у изр. *лења* ~) *нерадник*, *ленићина*, *лењивац*;

10. буба – човек без моралних вредности, ѓад, рђа, ништинавило, нишков;
11. буцов – клијан;
12. буцов – љуџак;
13. во – љуџ, недошћујаван човек, љуџак;
14. волоња – љуџ човек;
15. вук – окрућан човек, насилник, џиранин, звер-човек;
16. вучић – дивљачан, џркосан дечак;
17. вучица – немилосрдна, окрућна женска особа;
18. гавран – љљачкаш, оћимач, ѓрабљивац;
19. гагрица – џврдица, шкрћица, себичњак;
20. гагрица – ѓрабљивац, ѓрабљивица;
21. гагрица – закерало, џанѓризало, ѓунђало;
22. гагрица – сићиничар;
23. гакуша – џорокуша, брбљивица;
24. глиста – удворица, улизица, љићавац;
25. глодар – онај који оћима џуђе, ѓрабљивац, оћимач, љљачкаш;
26. гмизавац – особа без свој ѓоноса, бескаракћерна особа, слабић;
27. гмизавац – ѓузавац, улизица, удворица, ѓолѓрон;
28. гњида – особа лошеј каракћера, безвредна одвратна особа, ѓад, ништина-рија;
29. говече – оћраничена, љуџа особа;
30. голуждравац – незрео, недорасћао, неискусан младић, жуџокљунац, бала-вац;
31. голуждравица – незрела, недорасла женска особа, балавица;
32. горила – ѓримџићван, ѓруб човек;
33. гуја – зла, ѓодмукла особа;
34. гуја – ојасна и љуџа, жесћока особа;
35. гусеница – шџеџочина;
36. гусеница – ѓоџован, ѓаразић;
37. гусеница – изелица;
38. гуска – љуџа женска особа, љуџача;
39. гушчица – љуџа млада женска особа;
40. дебелокожац – онај који може мноћо да оћрѓи, неосејљив човек;
41. дебелокожац – онај који нема осећање сћида;
42. детлић – ѓиздав младић, кицош;
43. жутокљунац – онај који је неискусан, незрео, наиван;
44. жутокљунац – балавац;
45. жутокљунка – она која је неискусна, незрела;
46. жутокљунка – балавица;
47. звер – суров, свиреј човек, зликовац;
48. зверка – необуздан, ојасан човек;
49. зец – љлашљива особа, кукавица;
50. змај – љуџа, бесна особа;
51. змија – (често у устаљеним обрћима и фразама) зла, ојака, љуџа особа;

52. јајара – *сиџан лойов, лойужа*;
53. јајара – *рђав, нейошџен човек*;
54. јастреб – *човек џврдих убеђења, нейоколебљив, немилосрдан човек*;
55. јастреб – *џрисџалица райоборне, аїресивне џолиџишке*;
56. јунац – *џлуйак, будала*;
57. јуне – *џлуйак, незналица*;
58. камелеон – *човек који мења своје мишљење и џонашање џрема џриликама и џоџребам*а;
59. кењац – *џвртоџлав човек*;
60. кер – *лош, рђав човек*;
61. кобац – *џрабљив, зао човек који наноси некоме шџеџу*;
62. коза – *несџрейна, џлуџа особа*;
63. коњ – *незџраџан, џлуй, оџраничен човек*;
64. крава – *џоїрдни назив за за џлуџу женску особу, за џлуйачу*;
65. крекетуша – *врло џричљива, брбљива жена*;
66. крмак – *безобзиран, нечасџан, лош, рђав човек*;
67. крмача – *безобразна, нечасна, лоша, рђава жена*;
68. крпељ – *особа која живи на рачун друџоџа, као џпаразит*;
69. крпељ – *израбљивач, крвоџиџа*;
70. крпељ – *онај којеџ се џеџко ослободиџи, који сџјално некоџа џраџи и до-саџује му, досадна, несносна особа*;
71. куја – *зла, рђава женска особа*;
72. куја – *џокварена, неморална женска особа*;
73. кукавица – *џлашљивац, сџирашљивац, слабић*;
74. кукавица – *уоџиџе особа која заслужује џрезир, бедник, ниџџариџа, ниџ-ков, мизериџа*;
75. кукумавка – *особа која сџјално јадикује, кукумавчи (и која џиме, како се верује, слуџи на зло)*;
76. курјачица – *зла, окуџйна, оџака жена*;
77. кучак – *лош, зао човек*;
78. кучка – *рђава, зла жена*;
79. кучка – *неморална, бескаракџерна особа уоџиџе*;
80. лептир – *несџјална, колебљива, лакомислена, неозбљвна особа*;
81. лисац – *онај који је лукав, џреїреден, џреїредењац, лукавац*;
82. лисица – *лукава, џреїредена особа*;
83. лисица – *џодмукла и злобна особа*;
84. маџарац – *умно оџраничен, џлуй човек, џлуйак*;
85. маџаре – *онај који џеџко схваџа, џлуйак, џлуџавко (уџоџребљива се џри обраћању некоме млађем, обично деџеџу)*;
86. маџарица – *џлуџава женска особа, џлуйача*;
87. мазгов – *џвртоџлав, својеџлав, задрџи човек*;
88. мазгов – *неразуман човек*;
89. мазгов – *будала, џлуйак*;
90. мазгов – *лењ, нерадан човек, лениџина, ленчуџа*;
91. мазгов – *вуџибайина*;

92. мајмун – особа која слепо подржава, ојонаша групе;
93. мајмун – блесав, будаласт, умно ојраничен човек, љуљак, будала;
94. мајмуница – женска особа која се јонаша љуљо, будаласто, примитивно;
95. мачак – лукав, прејреден човек, прејредењак;
96. миш – слабић;
97. мрцина – јојрдан назив за човека, кад се жели рећи да је нека особа рђава, лоша, безвредна, да је неко јад, нићков и сл.;
98. мрцина – велика ленићина;
99. музара – онај од које се, односно оно одакле се извлачи сјална материјална корист, нејресушни, нејсјрњи извор јрихода;
100. овца – љуља женска особа;
101. папагај – онај који мноо и којешја јрича, само јонавља оно шјоо групи јоворе;
102. пас – онај који својим јосјујцима изазива јрезир, зао, рђав човек;
103. пацов – онај који се јрикрада, шуња, завирује јо јујем сјанишју, који све жели да види, ојкрије;
104. пацов – крадљивац;
105. пијавица – израбљивач, зеленаш;
106. пијавица – онај који се наврзе на некоја и не јушја ја, онај која се човек не може лако решити;
107. прасац – морално јосрнуо, неморалан човек;
108. прасица – морално јосрнула, неморална особа;
109. псето – лоша, рђава особа;
110. птица – ојасно, сумњиво лице;
111. пузавац – јузава особа, удворица, улизица;
112. рис – јути, разјарен човек;
113. свиња – морално јройала особа;
114. смрдубуба – лош, рђав човек;
115. смрдиврана – лош, никакав човек;
116. сом – љуљан, будала;
117. сом – јројдрљивац;
118. стока – јријросја, некултурна, љуља особа;
119. стока – нејисјилинована, неуређена, некултурна маса јуди, руља;
120. тетреб – љуљак, будала;
121. тигрица – јушја, срдја женска особа;
122. теле – будала, љуљак;
123. ћуран – будала, љуљак;
124. ћурка – љуља, ојраничена женска особа, љуљача;
125. уш – неваљалац, нићков;
126. хијена – безобјирни јрабљивац, крволук;
127. хрчак – онај који лакомо јомила имовину;
128. црв – јонизна особа, улизица, јолтирон;
129. чавка – брбљива особа, блебетало, блебетуша;
130. цукац – нићков, неваљалац, хуља;

131. штене – *неваљало, рђаво дејше или уойишше неваљала, рђава, зла особа, йсе-шо;*
132. шуша – *несйособна, безвредна особа;*
133. шуша – *особа без икаквої уїледа, нишйтарија.*⁶

2.3. Метафорична значења зоонима која се односе на сексуалност

У литератури о односу језика и пола велики значај приписује се управо овој категорији. Већина страних аутора сматра да се зоонимском метафориком истиче само један аспект женског бића – сексуалност (Хајнс 1999; Бајдер–Ђезуато 2003). Управо је то први разлог због којег је Н. Ристивојевић Рајковић издвојила сексуалност у односу на две преостале категорије (2008: 49). Други разлог је тај што се на пољу сексуалности укрштају и физичке и духовне особине, па их је немогуће подвести под једну од те две скупине.

Резултати наше анализе показују да у РСЈ оваква грађа није обимна, тј. да свега осам зоонима⁷ реализује метафорично значење које се односи на човекову сексуалност:

1. ајгир – *йохойљив човек;*
2. ајгируша – *йохойљива, йушена женска особа;*
3. бикуља – *разуздана, раскалашна жена;*
4. вижла – *жена лакої морала, кокейа;*
5. ждребац – *йохойљив младић;*
6. камењарка – *неморална жена, блудница;*
7. рогоња – *йреварени муж;*
8. сојка – *женска особа лакої морала.*

2.4. Гранични случајеви

Анализирајући грађу, наишли смо на одређене лексеме чије је метафорично значење садржало и физичку и духовне особину. Таквих зоонима има 19:

1. бедевија – *круйна, незірайна и лења жена;*
2. видра – *врло окрејйна, сналажљива особа, мудра и лукава особа;*
3. вижла – *вишйка и живахна, несйашна женска особа, обично девојка, шийа-рица;*
4. вучица – *снажна, здрава и енерйична, борбена женска особа;*
5. квочка – *сйара, йрилена женска особа;*
6. крава – *йойрдни назив за йломазну, незірайну, йрайаву и йрому, лењу женску особу;*
7. крмак – *йрљав, неуредан човек;*
8. крмача – *йрљава, неуредна женска особа;*

⁶ У ову подгрупу можемо сврстати и метафорично значење збирне именице *йамад* – 'гадови, жгадија, олош'.

⁷ Иако грађа РСЈ из ове групе није обимна, чини се да оваквих именица има више. У *Речнику срйскохрвайскої књижевной и народной језика САНУ* се, на пример, *бикушом* назива похотљива жена, *бокуљом* и *кером* блудница, *јарац* и *јарчина* означавају превареног мужа, а *мекушца* представља путеног, сладострасног човека. Н. Ристивојевић Рајковић (2008: 50) бележи и неке примере из жаргона (нпр. *мацан* је пожељан мушкарац, а *згодна* и *привлачна* жена може бити *мачкица* или *риба*).

9. крме – *џрљава, неуредна особа*;
10. медвед – *незјрайан, џрайав (ређе неојесан или јлуј) човек*;
11. прасац – *замазан, џрљав, неуредан човек*;
12. прасе – *замазано, џрљаво, неуредно дејте*;
13. прасица – *замазана, џрљава, неуредна особа*;
14. пуж – *сјора, безвољна особа*;
15. свиња – *џрљав, неуредан човек*;
16. слон – *крујан, незјрайан и несјрејан човек*;
17. слоница – *крујна, незјрайна, несјрејна женска особа*;
18. тигар – *онај који каквим својим особинама јодсећа на јијра (хијра, сурова, одважна и сл. особа)*;
19. црв – *сијно, слабо, неуједно, јадно биће, обично мало дејте*.

Значења зоонима *видра, вижла, вуцица и ждребница* доживљавају се као позитивна, док су значења осталих лексема пејоративна. У овој групи издваја се зооним *јијар*, у чијем се метафоричном значењу бележе и пожељне (*хијар, одважан*) и непожељне особине (*суров*).

Међу граничним случајевима забележили смо и оне зоониме у чијем се значењу преплићу елементи сексуалности и физичког изгледа. То су лексеме *бик* ('снажан, похотљив човек') и *мачка* ('згодна, привлачна женска особа'), обе са пожељним значењем.

2.5. Хипокористичи

У пету групу сврстали смо хипокористике, односно речи од миља које се упућују драгим особама. Њих има 15. Зооними којима најчешће тепамо деци, али и одраслим драгим бићима су:

1. бубица – *назив одмила за дејте*;
2. голуб – *у јейању драјој особи*;
3. голубан – *у обраћању драјој мушкој особи или животињи*;
4. голубица – *у јейању драјој женској особи*;
5. голупче – *у јейању драјом дејтеју, драјој особи*;
6. јагње – *реч одмила каквој особи*;
7. кошута – *хиј. назив за девојку, односно жену*;
8. лане – *хијокористични назив за дејте, драјоја или драју и др.*;
9. магаре – *у јейању, нежном обраћању некоме (обично своме дејтеју), у значењу: драјо (моје), слајко (моје)*;
10. маче – *реч одмила, обично за дејте или друју вољену млађу особу*;
11. миш – *реч одмилаза дејте (обично јри јейању)*;
12. пиле – *мало дејте (у јейању)*;
13. птић – *реч од миља, обично јри обраћању дејтеју*;
14. соко – *назив одмила за драју мушку особу*;
15. цица – *надимак одмила драјој женској особи*.

2.6. Пејоративи

Шесту, последњу скупину чине пејоративи – речи с погрдним значењем. У РСЈ забележено је осам зоонима који образују оваква значења (зооним *јаишче* има два метафорична пејоративна значења). То су:

1. кобила – пеј. *о женској особи*;
2. крмак – уойишће ђојрдан назив за човека, који се уйошребљава у љушњи, йсовању и сл.;
3. крмача – уойишће ђојрдан назив за жену, који се уйошребљава у љушњи, йсовању и сл.;
4. крме – уойишће ђојрдан назив за некога, који се уйошребљава у љушњи, йсовању и сл.;
5. магарац – ђојрдна реч која се уйућује некоме у љушњи, срџи због онога што је урадио, учинио, рекао и сл.;
6. магарица – ђојрдна реч која се уйућује некој женској особи у љушњи, срџи, обично због онога што је учинила, рекла и др.;
7. пашче – ђојрдан назив за деџе;
8. пашче – ђојрдан назив за одраслог човека;
9. штене – пеј. *деџе, дечак*;

Интересантно је запазити да се код лексема *кобила* и *ишћене* пејоративност не назире из саме дефиниције већ једино из квалификатора *йеј.*, који јој претходи.

2.7. Могући узроци колективне експресије

Досадашња анализа показала је да се зоонимском метафориком најчешће истичу човекове духовне особине (66,52%). Овакво запажање је посебно занимљиво с обзиром на то да је тешко измерљива, нпр., *йлуйосџ* једног сома или *лукавосџ* неког мачка. Заправо, ми духовне особине „учитавамо“ појединим животињама, односно приписујемо им карактеристике на основу колективне експресије. Право је питање зашто одређеној животињи „учитавамо“ баш ту особину? Одговор би могао имати везе са нашом перцепцијом понашања појединих животиња. На пример, за већину животиња које човек користи зарад сопствене добити (гаји их да би се хранио њиховим месом) верује се да су *йлуйе* (*во, волоња, йовече, йуска, йушчица, коза, крава, овца, шеле, ћуран, ћурка*). Животиње које га лако преваре како би кришом дошле до свог плена, а у нашој грађи такве су *лисац, лисица* и *мачак*, човек назива *лукавим*. Претпостављамо да је *лейџир несџалан* и *колебљив* због тога што прелеће с цвета на цвет, а *јасџреб* је *нейоколебљив* и *немилосрдан* јер на такав начин лови свој плен. *Буцов* и *сам* окарактерисани су као *йлуйе* рибе зато што се хватају на варалицу и на бућку⁸.

С друге стране, интересантно је то да човек приписује одређене духовне особине животињама са којима није у честом контакту, затим онима са којима се никада није сусрео, па чак и митолошким животињама. У људској је природи да се јави осећање страха као реакција на непознато, те се овакве животиње (*аждаја, ајкула, ала, бесџија, хијена*), као и људи који се називају њиховим именима, сматрају *џрабљивим* или *крволочним*.

Метафорички пренос физичких особина се, као што је већ наведено, заснива на сличности у физичком изгледу, старости, чистоћи и начину кретања.

⁸ У питању су начини риболова. Варалица је вештачки мамац који на основу боје и облика имитира природну храну рибе (глисту, ситну рибу, мушицу, жабу и сл.). Њиме се хватају буцови. Бућка је дрвена направа којом риболовци ударају по води стварајући тиме карактеристичан звук који иритира сома и тако га маме на површину воде.

Јарчева брада подсећа на човечју, те отуда не чуди што се брадат човек назива *јарцем*. *Веверице* су у природи веома *брзе* и *хиџре*, а *волоње*, *медведи* и *мечке* су, због прекомерне тежине, *ћпроми* и *ћрайави*. *Крмак*, *крмача*, *крме*, *ћрасац*, *ћрасе*, *ћрасица* и *свиња* живе у обору и често се ваљају по блату, те их стога сматрамо *ћрљавим*.

Што се сексуалности тиче, наша грађа није потврдила резултате појединих страних научника на материјалу из енглеског, односно француског и италијанског језика (Хајнс 1999; Бајдер–Ђезуато 2003), у којима се наводи да зоонимска метафорика истиче подређену улогу жене на пољу сексуалности. У РСЈ је, имајући у виду и два гранична примера, забележено свега шест значења која се односе на женску сексуалност, док се четири значења односе на мушку, те самим тим сматрамо да у нашој грађи улога жене у овом домену није посебно истакнута.

Најзад, занимљиво је истаћи да када тепамо драгој особи, често употребљавамо назив неке птице (*јолуб*, *јолубан*, *јолубица*, *ййић*, *соко*), док је за увреду погодно користити зооним који именује стоку (*кобила*, *крмак*, *крмача*, *крме*, *маћарац*, *маћарица*).

3. ДОМИНАНТНЕ ОСОБИНЕ

Анализирајући зоонимску метафорику у српском и норвешком језику, Н. Ристивојевић Рајковић закључила је да се као доминантне особине и у српском и у норвешком језику истичу *ћлуйосћ* и *ћримйћивизам* код духовних, а *дебљина*, односно *незћрајносћ* код физичких особина (2008: 52). Она је анализирану грађу српског језика (44 зоонима) прикупила из једнојезичних речника, речника сленга, са интернета и на основу података добијених од информаната – матерњих говорника српског језика (Ристивојевић Рајковић 2008: 46). Наша грађа показала је донекле другачије резултате.

РСЈ као доминантну духовну особину у зоонимској метафорици бележи *злобу*, односно *рћжавосћ*. Укупно 29 зоонима у својим метафоричним значењима садржи ову особину. У питању су: *аждаја*, *асйида*, *буба*, *вук*, *вучица*, *јамад*, *ћњида*, *ћуја*, *звер*, *змија*, *јајара*, *кер*, *кобац*, *крмак*, *крмача*, *куја*, *курјачица*, *кучак*, *кучка*, *лисица*, *ћас*, *ћсећо*, *смордибуба*, *смордиврана*, *ћићар*, *уш*, *укац*, *ићиене* и *шуша*. Већину ових животиња чине предатори и грабљивице, којих се човек боји, али и инсекти, који човеку наносе штету. Ипак, занимљиво је да у наведеној групи постоји чак девет назива за пса (*јајара*, *кер*, *куја*, *кучак*, *кучка*, *ћас*, *ћсећо*, *укац*, *ићиене*), па се поставља питање зашто човек свог љубимца, којег сматра најбољим пријатељем, карактерише као *лошећ*, *злоћ* и *рћжавоћ*.

Као другу доминантну духовну особину издвојили смо *ћлуйосћ*. У РСЈ налази се 25 зоонима чија метафорична значења истичу управо ову особину. Најчешће су, уз изузетак *мајмуна*, *мајмунице* и *ћећреба*, у питању животиње из човековог блиског окружења – оне чијим се месом и производима храни, али и оне које човек гаји у функционалне сврхе (за ношење товара, вучу и сл.). То су: *брав*, *буцов*, *во*, *волоња*, *јовече*, *јуска*, *јуићица*, *јунац*, *јуне*, *коза*, *коњ*, *крава*, *маћарац*, *маћаре*, *маћарица*, *мазјов*, *овца*, *сом*, *сћока*, *ћеле*, *ћуран* и *ћурка*.

Следећа особина која се издваја по својој учесталости јесте *ћохойћливосћ*. Ово је уједно и доминантна особина на пољу сексуалности. Њоме се

одликује осам метафоричних значења зоонима у РСЈ: *ајџир*, *ајџируша*, *бик*, *бикуља*, *вижла*, *ждребац*, *камењарка* и *сојка*. Занимљиво је да се *похотљивост* у зоонимској метафорици која се односи на особе женског пола доживљава као врло непожељна – похотљива жена је *раскалашина*, *блудна* и *кокејина*.

Када су у питању физичке карактеристике, у нашој грађи издвојиле су се две особине – *врљавост* и *дебљина*, односно *крујноћа*. Свака од ових особина налази се у саставу седам метафоричних значења зоонима. *Неуредним*, односно *врљавим* сматрамо следеће животиње: *крмак*, *крмача*, *крме*, *йрасац*, *йрасе*, *йрасица* и *свиња*, док су *крујни* и *дебели*: *бедерица*, *бикуља*, *бумбар*, *дройља*, *крава*, *слон* и *слоница*.

У зоонимској метафорици ексцерпираној из РСЈ као најучесталија пожељна духовна особина јавља се *борбеност*, односно *храброст*. Она се јавља код следећих седам зоонима: *вук*, *вучица*, *ђуја*, *змај*, *лав*, *орао* и *соко*. У питању су предатори и грабљивице које се боре за свој плен. Телесна *снага* и *јачина* јесу најпродуктивније пожељне физичке особине. Њима је окарактерисано пет зоонима. То су: *бик*, *бикуља*, *вучица*, *ждребац* и *ждребица*.

4. ЗООНИМСКА МЕТАФОРИЗАЦИЈА МУШКАРАЦА И ЖЕНА

Покушавајући да одредимо која се метафорична значења зоонима из РСЈ односе искључиво на мушкарце, а која само на жене, наишли смо на проблем. Неспорним смо сматрали дефиниције чије су архисеме *дечак*, *младић*, *мушка особа* – њихова значења се односе на мушкарце, као и архисеме *девојка*, *девојчурак*, *жена*, *женска особа* – оне подразумевају само жене. Зооними у чијим се метафоричним значењима налази архисема *особа* односе се и на мушкарца и на жену, те смо их сматрали неутралним за овај сегмент истраживања. У случају да архисема у метафоричном значењу зоонима није експлицирана, анализирали смо архисему речи која је коришћена у дефиницији (нпр. једно од метафоричних значења зоонима *мазјов* гласи 'будала, глупак', а архисема лексеме *будала* јесте *особа*, па тумачимо да се наведено значење зоонима *мазјов* односи на оба пола).

Међутим, проблем настаје у тумачењу дефиниција чија је архисема лексема *човек*. Сам РСЈ као примарно и секундарно значење ове лексеме бележи:

човек јек. **чѡвјек**, -ѡка и **чѡвек** јек. **чѡвјек**, -а м (супл. мн. лѡуди, ген. лѡудѣ) **1.** *живи орѡанизам, сисар из реда йримайѡа који је йосѣйѡао највиши развојни сѣйуѡањ, друшѣвено биѣе које мисли, йовори и расѣолаже сѣйособношћу да сѣйвара оруђа и да се њима служи у йроцесу рада*, Homo sapiens. **2.** *зрео, одрасѣао мушкарца*: постати ~.

Дакле, реч *човек* је полисемична и у примарном значењу односи се и на мушки и на женски пол, док у секундарном значењу подразумева само мушкарца. Због тога лексикографски код ове лексеме остаје нејасан, односно не зна се на које су значење лексеме *човек* аутори РСЈ мислили када су је употребљавали у дефиницијама.

Како бисмо решили овај проблем, спровели смо анкету међу 10 лексикографа⁹ који раде на *Речнику срѣскохрвайској књижевној и народној језика*

⁹ Анкетирано је пет редактора и пет помоћних редактора.

САНУ, од којих су неки учествовали и у изради РСЈ. У анкети су наведена 44 метафорична значења зоонима чија је архисема *човек* и од испитаника се тражило да на основу сопствене језичке компетенције и лексикографског искуства заокруже на кога се употребљена архисема односи – само на мушкарца или и на мушкарца и на жену. За ово истраживање у обзир смо узели једино примере у којима су се лексикографи у више од 80% случајева сложили да се архисема *човек* односи само на мушкарца. Таквих одговора било је 25. Остале смо сматрали спорним или потпуно неутралним, те их нисмо узели у разматрање.

Сабравши одговоре из анкете са претходно класификованим значењима према полу, дошли смо до следећих података: у РСЈ налази се 56 (53,85%) метафоричних значења зоонима која се односе само на особине мушкараца и 48 (46,15%) значења која подразумевају искључиво женске карактеристике.

Мушкарци се најчешће поистовећују са крупним домаћим животињама (*ајџир*, *бик*, *во*, *волоња*, *јароња*, *ждребац*, *коњ*, *крмак*, *мазгов*, *јрасац*), али и са кућним љубимцима (*кер*, *кучак*, *мачак*, *јајјајај*, *јас*, *хрчак*). Углавном су виђени као зли, рђави (*вук*, *звер*, *кер*, *крмак*, *кучак*, *јас*), глупи (*буцов*, *во*, *волоња*, *коњ*, *медвед*), похотљиви (*ајџир*, *бик*, *ждребац*) и похлепни (*јавран*, *јлодар*, *јијавица*). Судећи по зоонимској метафорици из РСЈ, женама су сличније птице (*јакуша*, *јолубица*, *јолуждравица*, *јрлица*, *јуска*, *јучица*, *дройља*, *жујџокљунка*, *квочка*, *јшленце*, *рода*, *сојка*, *ћурка*) и грабљивице (*аждаја*, *асида*, *вучица*, *камењарка*, *курјачица*, *тирица*). Попут мушкараца, и оне су приказане као зле, рђаве (*аждаја*, *асида*, *вучица*, *крмача*, *куја*, *курјачица*, *кучка*), глупе (*јуска*, *јучица*, *крава*, *мајарица*, *мајмуница*, *овца*, *ћурка*) и похотљиве (*ајџируша*, *бикуља*, *вијсла*, *камењарка*, *сојка*), али нам је веома важан и њихов физички изглед, односно да ли су жене крупне и дебеле (*бикуља*, *дройља*, *крава*, *слоница*) или витке и згодне (*вијсла*, *мачка*, *цица*).

5. ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ

Експерпирењем грађе из РСЈ прикупљено је 157 зоонима који реализују 227 метафоричних значења везаних за људске особине. Анализом смо потврдили да поједини зооними имају развијену полисемантичку структуру и представљају продуктиван слој лексичког система српског језика.

Полазећи од поделе Н. Ристивојевић Рајковић, грађу смо распоредили у следећих шест група: (1) метафорична значења зоонима која се односе на човекове физичке особине, (2) метафорична значења зоонима која се односе на човекове духовне особине, (3) метафорична значења зоонима која се односе на сексуалност, (4) гранични случајеви, (5) хипокористички и (6) пејоративи.

Метафорична значења зоонима која се односе на људске особине често зависе од колективне експресије која је за ту животињу везана у одређеном народу, као и од њене заступљености у одређеној култури, мада то није увек случај. Наше истраживање је показало да човек „учитава“ неке особине и појединим животињама са којима се врло ретко сусреће, па и оним митолошким, које не постоје (*ајкула*, *аждаја* и сл.).

Класификација особина на којима се зоонимске метафоре заснивају показала је да животињама најчешће приписујемо своје духовне особине. У оквиру ове групе посебно се истичу *злоба*, односно *рђавост* (*ињиди*, *исејиди*)

и *їлуйосї* (*маїарац*, *ћурка*), и то код оба пола. *Злобне* и *рђаве* људе најчешће доживљавамо као грабљивице и инсекте, док за *їлуйе* особе користимо називе домаћих животиња. Код мушкараца се као доминантна особина запажа још и *їохлеїа* (*јавран*, *їодар*), и о таквим мушкарцима се говори као о штеточинама. Физички изглед се посебно издваја код жена – уочава се њихова *дебљина* (*бикуља*, *слоница*), односно *виїкосї* (*вижла*, *мачка*), док су оба пола често приказана као *неуредна* и *їрљава* (*їрасац*, *їрасица*). Као доминантне пожељне карактеристике и код мушкараца и код жена јављају се *храбросї* и *снаїа* (*лав*, *вучица*). Изгледа да човек код животиња позитивно доживљава и истиче оне особине којима и сām тежи, односно које већина људи у довољној мери не поседује. На пољу сексуалности истакнута је *їохойїљивосї*, која се код мушкараца може тумачити као пожељна (нпр. бик – *снажан*, *їохойїљив човек*), док је код жена увек непожељна (нпр. бикуља – *разуздана*, *раскалашна жена*). Када је реч о хипокористичима, углавном се тепа деци (*лане*, *їиле* и сл.), а пејоративи се најчешће упућују одраслим особама (*кобила*, *маїарац*).

Доминација зоонима са непожељним метафоричним значењем у односу на оне са пожељним значењем уклапа се у резултате које су многи лингвисти изнели проучавајући најразличитије парадигматски повезане групе лексема (исп. Драгићевић 2010: 115–123). У зоонимској метафорици огледају се очекивања друштвене заједнице према појединцу – он не сме бити дебео, прљав, рђав и глуп (Драгићевић 2010: 122–123), али би било пожељно да буде храбар и јак, попут животиња чија телесна снага превазилази човекове физичке могућности.

У РСЈ незнатно су заступљенија метафорична значења зоонима која се односе само на особине мушкараца у односу на значења која подразумевају искључиво карактеристике жена. Мушкарци су често виђени као крупне домаће животиње и кућни љубимци, а жене као грабљивице и птице, те, насупрот истраживањима појединих страних аутора (Хајнс 1999; Бајдер–Безуато 2003), закључујемо да зоонимска метафоризација у српском језику није указала на подређену улогу жене у друштву.

На крају, треба истаћи потребу да се зоонимска метафорика детаљније проучава на свеобухватнијој грађи, која би подразумевала и речнике жаргона, асоцијативне речнике, као и анкетирање изворних говорника српског језика. У овом се раду, нажалост, нисмо стигли бавити лексикографском обрадом метафоричних значења зоонима у РСЈ, што би било занимљиво са више аспеката – пре свега употребе полисемних речи у самим дефиницијама, али и различитих квалификатора (експр., жарг., пеј., разг., разг. пеј., фам., фиг., фиг. експр., фиг. еуф., фиг. жарг., фиг. ир., фиг. пеј., фиг. разг., фиг. хип., хип.). Но, ова тема остаје отворена за нека наредна истраживања.

ЛИТЕРАТУРА

- Бајдер–Безуато 2003: Fabienne Baidier, Sara Gesuato, Masculinist Metaphors. Feminist Research, *Das online Journal metaphorik.de* [интернет]; доступно на: <http://www.metaphorik.de/05/baidiergesuato.htm> [23. 6. 2012].
- Гортан Премк 2004: Даринка Гортан Премк, *Полисемија и оріанзација лексичкої сїстема у срїском језику*, Завод за уџбенике и наставна средства, Београд.

- Драгићевић 2007: Рајна Драгићевић, *Лексиколоија српског језика*, Завод за издавање уџбеника, Београд.
- Драгићевић 2010: Рајна Драгићевић, *Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу*, Друштво за српски језик и књижевност, Београд.
- Кјелтика 2005: Robert Kiełtyka, Zoosemic terms denoting female human beings: semantic derogation of women revisited, *Studia Anglica Posnaniensia: international review of of English Studies* 41, 187–186.
- Мишар 2002: Claire Michard, *Le sexe on linguistique. Sémantique ou zoologie*, L'Harmattan, Paris.
- Новокмет 2012: Слободан Новокмет, *Секундарне семантичке реализације зоолошких назива у српском језику*, реферат изложен на 42. Међународном научном скупу слависта у Вукове дане, Београд (у штампи).
- Продановић Станкић 2004: Диана Продановић Станкић, Метафоре с називима животиња у српском и енглеском језику, *Зборник Мајнице српске за филологију и лингвистику* 47/1–2, Нови Сад, 131–145.
- Ристивојевић Рајковић 2008: Наташа Ристивојевић Рајковић, Зоонимска метафорика о мушкарцима и женама, *Philologia* 6, Београд, 45–52.
- Ристић 2004: Стана Ристић, *Експресивна лексика у српском језику*, Институт за српски језик, Београд.
- РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVIII, Српска академија наука и уметности – Институт за српск(охрватск)и језик, Београд, 1959–.
- РСЈ: *Речник српског језика*, Матица српска, Нови Сад, 2007.
- Хајнс 1999: Caitline Hines, Foxy chicks and Playboy bunnies: A case study in metaphorical Lexicalization, *Cultural, Typological and Psychological Perspectives on Cognitive Linguistics*, Amsterdam, 9–23.

S u m m a r y

Ana Randelović

METAPHORIC MEANING OF ZOONYMS RELATING TO HUMAN CHARACTER TRAITS

The work analyzes, from a lexicological and linguistic-cultural point, the metaphoric meanings of zoonyms, in relation to human character traits. The material is classified according to the type of trait and to the degree of desirability / undesirability of the said trait. A percentage share of both sexes in the zoonym metaphoric content is also analyzed.

ВАСА ПАВКОВИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

КОСТИЋЕВИ ИСПИСИ ИЗ МАТАВУЉА КАО ДОПУНА ВУКОВОГ РЈЕЧНИКА*

У раду се разматра лексичка грађа из књиге песника Лазе Костића *Дойуна Вуковој рјечника*, коју је за штампу далеке 1913. године припремио Радивој Симоновић. Репринт ове интересантне књиге изашао је у Београду 2007. Посебна пажња посвећена је грађи коју је Лаза Костић црпао из прозе свог пријатеља, класика српског реализма Симе Матавуља.

Кључне речи: лексика, Вуков Рјечник, Лаза Костић, Радивој Симоновић, Симо Матавуљ, проза, значење, речник.

1. Пре неколико година објављена је у Београду занимљива књига на чијој корици стоји: Др Лаза Костић *Дойуна Вуковој рјечника*. Ту читамо и да је књигу приредио Др Радивој Симоновић.

У ствари, ради се о репринту наведеног издања, које је за савремено објављивање припремио Милован Витезовић. Премијерно је, наиме, *Дойуна Вуковој рјечника* изашла „у невреме“, баш када је започео Први светски рат „аустроугарским нападом на Србију“, и доживела је ратну судбину. „Примерци нису стигли до оних којима су намењени, већ су уништени“, каже у поговору Витезовић. Он додаје да је, колико се зна, сачуван само један примерак књиге у сомборској Народној библиотеци. На основу њега је 2007. године, безмало век касније, издато ово ново, репринтско издање. Иначе, сем два пропратна Симоновићева текста, књига садржи и инспиративан есеј Драгише Витошевића „Вуков рјечник и Лаза Костић“, који објашњава смисао Лазиног односа према Вуку, његовом Рјечнику и збиркама народне поезије.

Пре него што започнемо малу анализу грађе из књиге, напоменућемо да приређивач Милован Витезовић и издавач „Чигоја“ заслужују искрену захвалност научне и стручне јавности што су нашли могућности да објаве *Дойуну Вуковој рјечника*.

2. Како у предговору бележи Радивој Симоновић, опште је познато да је песник Лаза Костић често у рукама имао Вуков Рјечник и да је „необично доб-

* Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

ро знао садржину његову“. У поговору пак др Симоновић додаје: „Ја мислим да ваљда није било дана, кад Лаза није што год тражио у Вуку, али је зато и ванредно добро речник познавао“. Знајући то, Симоновић је после смрти Лазе Костића међу песниковим књигама тражио управо Вуков Рјечник. Нашао је два издања – старије, које је штампано у Бечу 1852. године, и млађе, штампано у Београду 1898. Прегледајући их, Лазин пријатељ је по маргинама открио велики број бележака писаних песниковом руком. Како каже, из пијетета према пријатељу, Симоновић је „жртвовао неколико вечери“ и из оба примерка исписао све речи са маргина, као и оне које су биле на цедуљицама, међу страницама обе књиге. Симоновићева намера је била практична – желео је да ову грађу учини приступачнијом онима који ће радити нова издања српског речника и који буду тумачили етимологије речи. Интересантно је забележити и следеће Симоновићеве речи: „Овде су извађене и многе старе познате речи, ако их је Лаза етимолошки протумачио, ако је поред старе речи упутио на нову, или ако је хтео да покаже белешком свезу између старих речи међу собом и свезу старих и нових речи“.

Разматрајући грађу Костићевих допуна, утврдио сам да је песник навео 1857 речи. Како бележи Симоновић, а то показује и ова грађа, Костић се држао античког принципа – читао је мало писаца, али врло аналитично и пажљиво. Тако се на списку писаца чије је текстове ексерцирао, сем књиге Вукових народних песама, налазе Симо Матавуљ, Ђуро Даничић, Лаза К. Лазаревић, Стеван Сремац, Јанко Веселиновић, Марко Цар, Ђорђе Петровића и Владан Ђорђевић. По неки пример Костић је исписао и из следећих извора: Бошковић, Будисављевић, Жив. Ј. (Јеремија Живановић), Срб I, Решетар (реч: *ионара*), Милан Ђ. Милићевић (реч: *ѝриром*) и др Симоновић (реч: *уврешен*). Сем тога, Костић је знао и да наведе реч коју је чуо од супруге, неког рођака, пријатеља или реч коју је он сам чуо и запамтио боравећи у неком крају нашег језика.

3. Сваки пример Костићеве ексерпције заслужује пажњу. Овде ћемо се позабавити исписима из прозе писца чији је пријатељ био, из Симе Матавуља, који је први по броју ексерцираних одредница. Наиме, од Матавуља је Костић „узео“ чак педесет речи.

Те речи је пронашао у Матавуљевим романима „Ускок“ и „Бакоња фра Брне“ (Костићева скраћеница „Бакоња“) и причама. Реч је чак о четрнаест прича: „Ново оружје“, „Чудотворна икона“, „Бошков пост“, „Поварета“ (код Костића „Поверета“), „Пошљедњи витезови“ (код Костића: „Пош. Вит.“, „Пошљ. Витезови“, „Пош. Витез“, „Пош. Витезови“, „П. Вит.“), „Јели се Чеврља огријешо“ (код Костића и „Јели се чеврља огр.“), „Догађаји у Сеоцу“, „Краљица“, „Учини као Страхинић“, „Покајан гријех“, „Ђукан Скакавац“ (код Костића и „Ђукан“), „Света освета“, „Војене силе – Пјеро и Дзандза“, „У туђинству“ (код Костића „У туђини“). Један пример је Костић пронашао и у „Биљешкама једног писца“ (скраћеница „Биљ.“, из Летописа МС).

4. Сада ћемо све Матавуљеве лексеме, одреднице у Костићевим допунама навести по азбучном реду и прокоментарисати.

бакочити се С. М.

У Речнику који прати Матавуљева Сабрана дела (у даљем тексту РСД), која су у осам томова приредили В. Латковић и Ђ. Радовић (Београд,

1953/1956), ова реч је објашњена на следећи начин: *размештајти се, кочојерити се; хвалијти се*.

Лексема у РСАНУ има три различита значења, а под **1.6. иравити се важан, кочојерити се**, наћи ћемо само један пример, и то из Матавуља: „Бивао је мање 'срећне руке' у лову, али се није мање бакочио“ (Мат. 12, 196).

брбати в. брблати 2. С. М.

У РСД је **брбати** дефинисано са: *ишајући изражити*.

У РСАНУ глагол **брбати** има два значења. Под **1. ирежурајти; изражити ишајући, иремејати**. Наведена су три примера, из Вукових народних приповедака, Јовићевићеве збирке речи из Црне Горе и из Матавуља. Његов пример гласи: „Тргали су шипци [нарови] са тавана, брбале се дуње по дну ковчега“ (Мат. 4, 243). Под значењем **2. чейркајти**, посведочен је само Матавуљев пример: „Са старим сам ишао у његову градину и брбао око ђерзонака“ (Мат. 11, 123).

варићак 3) на глави С. М. Витезов 4) сести на варићак

У наведеној Матавуљевој причи нашли смо потврду за прво значење: „... у лацманској ношњи, са 'варићаком' на глави, то је прости шјор-Иле“ („Из разнијех крајева“, Београд, 1923, стр. 37).

Исти пример је искоришћен у РСАНУ са значењем: *цилиндар (шешир)*. У РСД, међутим, стоји: *мера за жийо; суд којим се одређује та мера*. Ово значење је за ауторе РСАНУ било примарно, дефинисано са: *дрвени суд разне величине, обично као мера*. Лексема је богато посведочена, али без коришћења Матавуљевог примера.

врљак в. дечко С. Мат

Ова реч има више значења у РСАНУ, а најприближније ономе које Лаза Костић сигнализира је *врљавко*, с примером: „У тај мах један врљак удари ногом ... мршава пса“ (Мат. 1, 75). Врљав пак значи: *онај који је врљав*. Овај придев у РСАНУ нема потврде из Матавуља, а два значења речи врљав тичу се разрокости и кратковидости.

живолазан у Далм. С. М.

Костић бележи само основне податке о речи. Ради се о придеву који је Матавуљ често користио. Ево га у примеру из „Поварете“: „Тада Миш, живолазан младићак од шеснаест година, загрли брата ...“ („С мора и с планине“, Нови Сад, 1901, стр. 28).

У РСД стоји: *живахан*. Уз роман „Бакоња фра Брне“, из Сабраних дела, у речнику, стоји: *живахан, окрећан*. Реч је богато посведочена у РСАНУ, а први од седам примера је из Матавуља. И код именице живолазност, прва од три потврде је из дела нашег писца.

жито 5. бијело жито С. М. Ново оружје

Пример из Матавуљеве приче: „Једнога летњег дана бијаше моба на црковини. Жело се бијело жито (СД 1, стр. 433).

заблестити (заблештати) очи С. М.

Реч није пронађена код Матавуља, а не бележи је ни РСАНУ. Постоје, без Матавуљевих примера речи заблештати и заблештити. Тешко је рећи да ли је реч о евентуалној преписивачкој грешци Костића или Симоновића.

зарешетати (главом) С. М. Чудотворна икона (Богород. Тројеручица) Јавор 1892. 810.

Пошто нам није био доступан поменути извор, реч смо потражили у РСАНУ. Треће од три значења: *замахати, затирети (главом)*, означено је са необ., дакле, необично. Две једине потврде су управо из прозе Симе Матавуља. Прва: „Шуњо му [попу] љутио махну да одлази, а он уприје прстом у чело па опет зарешета главом: ’Залуду је ... залуду!’ (Мат. 1, 43). Друга: „Шта хоћеш ти? – издера се опет конте. Илија зарешета главом и диже руку да потапша конта по рамену“ (И. 12, 65). Интересантно је приметити две ствари. Прво, Лаза Костић је запазио ову реч, односно њено необично значење. Друго, реч није констатована у грађи РСАНУ ни код једног другог нашег писца.

изгомет (два изгомета) С. М.

На основу оскудних података, реч није првобитно констатована у неком од дела Симе Матавуља. У РСД стоји: *измећ, смећлишиће; изрод*.

РСАНУ реч означава као покрајинизам и доноси два њена значења. Прво је *измећ, ѿоан*. И посведочено је у три речника – РЈА, Поп. Ђ. 4 и Парч. 1. Друго, с назнаком да је реч о пејоративном значењу, и да се употребљава „и у зб. значењу“, дефинисано је са: *безвредна особа, ѿројалица, ѿд; ѿдови, олош*. Прва потврда је управо из дела Матавуља: „Два изгомета, један од господске руке, други од наше, састаше се да буду заједно на ругло народу!“ (Мат. 12, 72). Видљиво је из Костићеве маргиналне белешке да је мислио управо на овај пример, јер је навео и синтагму „два изгомета“ у загради своје одреднице.

кајачка (С. М. Бошков пост, за мужем удовица)

Костић бележи реч и извор, па додаје и мало објашњење, у наставку заграде. Пример из Матавуља гласи: „Све је то морало бити фатално за удовицу, двије године старију од младожење, четири године кајачку за бољешљивим мужем!“ („Приморска облича“, Нови Сад 1899, стр. 41).

Ову реч, са идентичним примером из Матавуља налазимо у РСАНУ. Он је наводи као придев **кајачки**, -а, -о и дефинише речима: *који жали за нечим, ојлакује некој*. Интересантно је да постоји и друго значење речи, с примером из М. Павлиновића, у значењу: *који доноси кајање, који се одликује кајањем*. Нејасан контекст је навео Костића да реч схвати као именицу.

катрабунаћ v. „велико амин“ С. М.

Штета је што Лаза Костић није навео податак о томе где се дотична лексема налази код Матавуља. Наиме, РСАНУ реч означава као покрајинизам и у дефиницији упућује: *в. клетвена бденија (иод бденија изр.)*, а једина потврда је Вуков Рјечник.

купљачина (скупљено као прошњом) С. М. Ново оружје

Пример пронађен у наведеној причи гласи: „Манастир имадијаше ње-што своје земље ... али дохотком од тога његова чељад не могаше прегодити, него се помагаху купљачином“ (СД 1, 433).

Исти Матавуљев пример користи РСАНУ у обради речи **купљачина** под тачком **1.а. добровољни ѿрилој у храни, роби и сл. који неко сакуји (ѿра-жећи, ѿросећи од других)**. Интересантно је да је из Матавуљеве прозе и једини пример за значење под **2. в. куйљавина**. – Ето какве нас Бог бјеше саставио под

једним кровом! ... То је примјерак купљачине људске каква се могла наћи у мајушној пријестоници црногорској (Мат. 11, 103).

Међувршје између Ловћена и Штировника v. С. М. Ускок 217

Овај топоним одиста налазимо у одговарајућем извору: „Ходаше по Међувршју, тој трављивој дубодolini између Ловћена и Штировника“ (Београд, 1902). Видљиво је да је Костић скоро дословце преписао Матавуље-ву синтагму као скраћену дефиницију.

наовитак „у наовитак око њих“ С. М. Ускок 108

Пример је констатован на страни коју наводи Костић: „Сви остали и женске стадоше у наовитак око њих“ (Београд, 1902). Опет је Костић навео и целу синтагму, да би посведочио контекстуалну употребу. У РСД је реч дефинисана са: *наоколо*.

У РСАНУ ова реч је дефинисана са: *већи број људи кружно њостављених, распоређених укруи, круи*. Један од два једина примера који реч потврђују је управо Матавуљев, онај који је и Лаза Костић забележио. У РСД је реч дефинисана са *наоколо*.

нарести у Далм. по отоцима С. М. Поверета v. нарасти c.f. литорест

Штампарска грешка је преименовала чувену Матавуљеву приповетку, али је пример пронађен баш у њој: „А Миш нареста? – А ка зла трава! („С мора и с планине“, Нови Сад, 1901, стр. 29).

У РСАНУ реч је означена као дијалектизам и упућена на *нарасиш*!. Од пет примера, два су из Матавуља. Онај који је навео Лаза Костић и пример: „Сад ви кажете да је наресло главно!“ (И. 12, 40).

науточ С. М. Пош. Вит.

Приповетка „Пошљедњи витезови“ пронађена је у постхумно објављеној Матавуљевој књизи. Пример гласи. „Говорило се да је њих Гарофола науточ помагала“ (Из разнијех крајева“, 1923, стр. 45). У РСД стоји објашњење: *кришом, крадомице*.

Прилог **науточ** у РСАНУ је означен као покрајинизам. Прво његово значење, дефинисано са: *кришом, кријући, крадомице* потврђено је управо и само са два Матавуљева примера. Први је горе наведени, а други, из истог дела гласи: „Лујо [је] почео кришом доносити птичице, које Гарофола такође науточ, храђаше у старинској кули“ (Мат. 12, 51). Поново се сусрећемо и са Костићевим одличним слухом за уочавање нових речи у Матавуљевој прози, а и са чињеницом да је Матавуљева потврда једина потврда за неку реч или, у овом случају, за њено значење.

овитак, овитка, С. М. Ускок 120

Пример: „Од њега на лијево, на овитак, сјеђаху исто тако још тројица“ (Београд, 1902). У РСД стоји: *круи чељади око месџа иде се иира; коло, венац*.

У РСАНУ, под тачком **2.** речи **овитак**, и са назнаком да је реч о покрајинизму, читамо: обично у изразу: **на овитак** *иолукружан, лучни иоложај нечеја, завијушак*.

Сем примера из „Ускока“, који је означио Лаза Костић, овде стоји још један пример из истог дела: „Да и ти поиграш ... по црногорски да поскочиш? – Хоћу, рече он и стаде пред овитак“ (Мат. 8. 52).

оклај „по оклајима“ С. М. Ново ор.

Пример: „... по оклајима пасијаху крдашца ситне и крупне стоке“ (СД 1, 451).

Исти пример из Матавуља једина је потврда ове покрајинске лексеме у РСАНУ. Ту је и дефиниција: *йојас ледине уз обрађено земљиште*.

поједак (С. М. Јели се чеврља огр.)

Матавуљев пример гласи: „Али се младожења узјогунио ... приговара им за свашто, тражи врх одбрана јела поједак, све му је криво, ништа му се не свиђа“ (СД 1, 215). Реч није констатована у другим речницима, а вероватно значи: *јело, храна које се једе после или поврх обода*. У Матавуљевом примеру уочљива је пејоративност.

поређе „на поређе“ С. М. Догађаји у Сеоцу с.ф. поредом

Пример: „Носио је котарицу у којој бјеше бискота, конзерве ... и рума. 'Ово нам је, синак, житак, а носићемо га на поређе!' рече. 'Ја ћу га сам носити' рекох“ („Приморска обличја“, Нови Сад, 1899, стр. 162). Реч није констатована у другим речницима, а значење би било: *редом, по реду, један за другим, ја ња њи* и сл.

притрунак С. Мат. Јели се Чеврља огријешо

Матавуљев пример из дотичне приче: „Тхе, јест младић под њезином вољом, јест њезин притрунак, али се чувај, дјевере, да не развргнеш свадбу, јер би ти сину присјело!“ (СД 1, под насловом „Чеврљино злочинство“).

Будући да РСАНУ није објавио томове с наредним речима, као добродошлу испомоћ користимо надаље РМС. Реч **притрунак** у овом речнику има два значења **1. љруње, љлева**, и **2. фиг онај који љричињава шћейцу, доноси несрећу**. Ово друго значење илустровано је Матавуљевим примером: „Али често и кад би Ошкоп сам стао, чуло би се урликање. Тада би се сваки ... прекрстио и препоручио светом Антуну који чува побожне душе од сотонског притрунка“. Питање је колико је значење у овом другом случају тачно дефинисано, а нама се Матавуљев пример који је Костић истакао на маргини Вуковог Рјечника чини као експресивна употреба првог значења ове лексеме.

разновити се С. М. као разићи се

Реч није констатована у другим речницима. А због минималних података о извору, нисмо је, нажалост, нашли ни код Матавуља.

раканце *dim.* од **ракно** С. М. Ново ор.

Пример нађен у Матавуљевој причи гласи: „У ћелији бијаше исти ред као и прије устанка, осим што се оружница преполовила и раканца излизала“ (СД 1, 458).

У РСД је одредница *раканац* дефинисана са *мало ракно*. А реч *ракно* са *сукно домаће*.

У РМС, међутим, налазимо одредницу **раканац**, означену као покрајинизам и дефинисану са: *јокривач*. Једини пример је управо из Матавуља: „[Кулаш] сав блатњав, покривен раканцем, зарза видећи Бакоњу“. Такође, налазимо и прокрајинизам **ракно**, који је навео Костић, дефинисан у два значења: **а. крашак сукнени шал (обично женски)**, с потврдом из Вуковог Рјечника и **б. врста сукненог јокривача**.

рачац С. М. Бакоња 148

У издању из 1893. на страни коју је Лаза Костић прибележио стоји: „... сипљиви Дувало јеђаше вечером више но Наћвар, те га, готово сваке ноћи, хваташе рачац“.

У РСД, иза текста романа „Бакоња фра Брне“, читамо дефиницију: *бологи* у *желуцу*.

Реч као покрајинизам констатује и РМС, а дефинише на исти начин. Први пример употребе речи је из А. Г. Матоша, а други управо горенаведени из Матавуља.

рукомија, е ф. здјела за мијење руку С. М. Ново ор.

Матавуљев пример је следећи: „Кругови, здјеле, рукомије и остало посуђе од коситера и олова, топљаше се у пушчана зрна“ (СД 1, 448). У РСД стоји и дефиниција: *умиваоник*. А у другој књизи је додато и: *лавор*.

У РМС налазимо ову реч означену као покрајинизам, а једини пример је управо из Матавуља: „У углу бјеше велики орман и до њега рукомија“. Реч је дефинисана на следећи начин: *врста посуде за умивање руку, лавор; умиваоник*. Чини се да пример који је Костић навео потврђује прву половину ове дефиниције, док је други пример из РМС потврда дела дефиниције иза тачке зареза.

самахан „без самахне божије помоћи“ С. М. Ускок 128

Пример: „Занаго, без самахне божје помоћи, ту не помаже људска памет!“ (Београд, 1902). У РСД постоји дефиниција ове речи: *сам, једини*.

сламоња = смољо? С. М. Биљ. Лет. М. С. 197. р. 95

Како се види, Костић није био сигуран у значење ове речи, јер је савим сигурно није имао у свом језичком знању. Нажалост, ни контекст из Матавуљевог мемоарског списка „Биљешке једног писца“, штампан премијерно у Летопису Матице српске, не помаже пуно. Пример гласи: „... питоми елантни младићи ... Тијем особинама одликоваху се од наших ђака, већином трунташа, сламоња и мурдара ...“. Реч није забележена у РМС. Вероватно у пејоративном науму означава неуредног човека, на чијем оделу се виде остаци сламе у којој је спавао.

слар С. М. Пошљ. Витезови

Пример иза Матавуљеве приче: „На слару сједијаху двије жене и троје дјеце“ („Из разнијех крајева, Београд, 1923, стр. 54). Реч није констатована у другим речницима.

сова 2 у Далм. на малом броду (барци) нешто. Гужве? С. М. На Јадрану. Краљица

Матавуљев пример из приче „Краљица“ гласи: „Краљица, оборенијех очију, зашијава веслом, старији јој брат намјешташе крму, а отац прибија сову на другом боку. Вјереник ... отисну брод ногом“ (СД 1, 319). Можда нам одговорно значења ове речи нуди РМС дефинишући лексему **совара** као *соха*. Вероватно је реч о некој врсти седала на којем се у чамцу седи за време пловидбе.

старогонче С. М. Пош. Витез.

У РМС налазимо ову реч, као покрајинизам, дефинисан речима: *онај који је дуго служио некога*. Једина потврда је управо из Матавуља: „Тај [је]

чово господско старогонче, од оних што су више сматрани као укућани него као слуге“. И овај пример речи потврђује како Матавуљево језичко богатство, тако и осећај Лазе Костића да уочи необичну, интересантну и ретку реч.

стојница у Далм. као обор С. Мат.

Пример из Матавуља гласи: „Пођем стојници, али ме одонуд срете пригушени лелек“ (у причи „Ђукан Скакавац“, СД 5, стр. 383). У РСД је као дефиниција понуђена реч *йојаџа*.

У РМС ова реч има три значења, сем прва два из Вуковог Рјечника, и треће, *ограђено и покривено местио*, потврђено једним примером управо из Симе Матавуља: „У доколици стиснуо би се по околини и крао стоку, док једном освану мртав под туђом стојницом“. Стојница очито означава ограђено и покривено место на којем стока *стиоји* преко ноћи или за невремена, на пример.

столовача у Ц. Г. као ниска столица без наслона С. М. Ускок

Пример је констатован на 121. страни наведеног романа: „Владика на великој, постављеној столовачи пребираше бројанице“.

У РМС постоји дотична лексема, са потврдом из прозе Михаила Лапића.

строп, а, m plafond С. Мат. Пош. Витезови. У туђини.

Матавуљев пример из прве приче: „Са каменијех степеница улази се у висок тријем, где је строп дрвен, а под сложен од ситнијех камичака“ („Из разнијех крајева“, Београд 1923, стр. 50). У причи „У туђинству“ (СД 5, стр. 272) нашли смо и пример: „Строп није био заклаћен, него на гредама прибијене даске“. У РСД је дефинисано: *шаваница*.

сутурати се v. сурвати се (С. М. Учини као Страхинић.)

Пример из дотичне Матавуљеве приче: „Јован Милошев бјеше се сутурао у њеки понор, сијекући гору“ (СД 1, стр. 287).

Реч није констатована у РМС. Али интересантно је да у њему постоје речи **сутура** и **сутуран**, покрајинизми који су дефинисани са: *неразбориша особа, будала*. Први пример је из дела Лазе Костића, а други из дела Матавуља! Исти речник доноси и реч **сутурисати** у значењу *довести у нејоволно стање, ујройасити*. Једина потврда је из С. М. Љубише.

тили у Војв. и Ц. Г. С. М. Покајан гријех Б. К. 1895, бр. 13, стр. 385 и 389. cf. тињи

Матавуљеви примери гласе: „... у тили час, у густој помрчини занијем село“ и „За тили час три стотине српских јунака бјеше на ногама“. У РСД, међутим, срећемо други облик: **тињи час** (за тињи час) *за шренушак, одмах, брзо*. У РМС налазимо обе одреднице и **тили** и **тињи**.

тмаст, а, о, С. М.

Реч је богато посведочена у РМС, без Матавуљевих примера.

топац, топца С. М. Ускок

У РСД стоји: *ујойалац, ујойљеник*. Реч нисмо пронашли код Матавуља, што може бити условљено и чињеницом да је Симо Матавуљ овај роман три пута мењао, при новим издањима. У РМС је реч дефинисана на исти начин и илустрована примерима из С. М. Љубише и Д. Шимуновића.

трајан, јна, јно dauerhaft С. М. Ново оп.

Матавуљев пример: „С почетка јесени ударише трајне кише, те од силне влаге позледи се Серавиму рана“ (СД 1, стр. 462). У РМС реч, наравно постоји, дефинисана са *који дуго траје, који се продужава на дужи временски период*.

трнац само у множ. „подилазе ме трнци“ С. М.

Реч је у овом значењу констатована у РМС.

тројичин пурак С. М. Ђукан Дело XI. 71

Овај израз није пронађен на месту означеном од стране Костића. Вероватно се мисли на пурка који се коље за празник Тројице или Тројичин дан.

тутуш С. М. Пош. Витез

У дотичној Матавуљевој причи налазимо пример: „Уђе један опћински стражар, њеки тутуш, коме сабља допираше до чланака“ („Из разнијех крајева, Београд, 1923, стр. 60). У РСД стоји дефиниција: *човек ниској раси*. Интересантно је да је реч дефинисана и у РСД, при издању романа „Бакоња фра Брне“, са: *сићан човек*. У РМС је реч дефинисана на исти начин, а прва потврда од две управо је Матавуљев горенаведени пример.

убетан „убетно место“ С. М. Догађаји у Сеоцу И.

Матавуљев пример: „Еле, мунтања је панорама, меридијана, вјечити календар, убетно мјесто“ („Приморска обличја“, Нови Сад, 1899, стр. 133). У РСД за **убетан** стоји дефиниција: *мрзак што доноси несрећу*. РМС констатује само покрајински прилог **убетно** у значењу *језиво, грозно, сирашно, ужасно*, илуструјући га примером из Ћопића.

упредак v. вртиљ. С. М. Ускок 10

Пример није пронађен на назначеном месту. Занимљиво је да је у РСД, у издању „Ускока“, ова реч дефинисана са: *оно што се ујреде, као фијџиљ*. И ово може бити условљено трима издањима „Ускока“, при којима је писац мењао текст. Али у РМС код одговарајуће одреднице, под значењем **а**. читамо дефиницију: *ујреден љрамен ваје или другој саниџејској материјала за рану*, и пример управо из Матавуља: „Рањеник освану ведрији ... те лакше поднесе испирање и увлачење упретка“.

устравица С. М. Ђукан Скакавац

У причи с тим насловом стоји и пример: „Ђукан нам је дуго причао о устравицама“ (СД 5, 391). А у речнику на крају тог тома стоји и објашњење: *оно што изазива страву; љривљење*. У РМС ова лексема је означена као покрајинизам и дефинисана са *велики страх, страва*. Један пример је из Матоша а други из Матавуља: „Посли онакога покора није чуда да ухвати ... устравица душевна човика“.

утажити се v. уталожити се С. М.

У РМС је одговарајућа реч дефинисана са *смирити се, стишати се*, а пример из Матавуља гласи: „Чевра се бјеше утажио крај браће“. Тај пример нам је, с обзиром на оскудност одреднице коју је успоставио Лаза Костић помогао да схватимо о којој се Матавуљевој причи ради. У причи с насловом „Чеврљино злочинство“ пронашли смо одговарајућу реченицу и лексему.

цибрина = цига? С. М. Ускок 112

Пример из Матавуља: „Напољу бјеше цибурина и снијег већ шкрипаше под њиховијем ногама“. У РСД стоји: *омразица, сумразица, мраз (кад је на њр. зими ведро ње се снећ мрзне)*. У РМС је реч погрешно, преуско дефинисана са *ведрина (неба)* и наведен је баш овај пример из Матавуља као једина потврда. Занимљив је Костићев покушај дефинисања, „цига“ који вероватно алудира на циганчиће, односно цигане у значењу *сиџан љрад*.

чит С. М. „чит малих пушака“

У причи „Пошљедњи витезови“ констатован је следећи пример. „... неколико комада старинскога оружја: цевердар, два мача, чит малијех пушака са великим позлаћеним јабукама ...“ („Из разнијех крајева“, Београд, 1923, стр. 36). У причи „Ново оружје“ Матавуљ има и пример. „Па им додаде шишану, два чита лаганијех леденица и два веља ножа ... један чит малијех пушака, красан рад фочанских кујунџија“ (СД 1, стр. 443). У РСД читамо: *џур. љерс. чифџи – љар*. А у истој колекцији Матавуљевих дела, у речнику уз „Бакоњу фра Брне“ читамо и дефиницију: *љар, два*. У РМС је реч **чит** упућена на **чифт** и потврђена управо једним Матавуљевим примером: „На сваком токе ... за пасом чит кубура и нож“. Турцизам **чифт** дефинисан је са *два истџоврсна или слична љредмеџа*.

швикнути в. звижнути С. М. Света освета

Пример: „Момче погледа око себе, па љутито швикну и замахну на овце ...“ („Из Црне Горе и Приморја“, Нови Сад, 1888). У РМС постоји одредница **швигнути**. Прво значење овог ономатопејски изведеног глагола приближава нас и Матавуљевом значењу. Дефиниција гласи: *звизнуџи, љроизвесџи ошџар звук (о бичу)*. Остаће загонетка да ли је момче звизнуло, испуштајући звиздук из уста, како је сматрао Костић, или је бичем произвело сличан звук.

шмедљати? С. М. П. Вит.

„Док Илија јеђаше овновину, – баш властеоски с почетка, онако шмедлајући, пак стаде буцати – дотле младићи причаху“ („Из разнијех крајева“, Београд, 1923, стр. 61). Такође, у причи „Ђукан Скакавац“ (СД 5, стр. 359) налазимо следећи пример: „Мијате, немој шмедлати око ње, него јој [кобили] одмах дигни задњу ногу“. Или је у прављењу одреднице погрешно Костић или је Р. Симоновић учинио то преписујући је. У сваком случају речници је не констатују. Глагол шмедлати би отприлике значио: *сџоро, оџрезно, оџежуџи обавџаџи неки љосао, раџиџи*.

штркнути, као прснути С. М. Војене силе – Пјеро и Дзандза итд.

У причи чије је прво име „Пијеро и Дзандза“ нашли смо пример: „Бортул поцрвени, а очи да му штркну, и промукао рече: 'Ја знам, да не би!'“ („Приморска обличја“, Нови Сад 1899, стр. 55). У РМС нема овог значења, иако постоје три под тим глаголом. Тешко је прецизније одредити значење дотичног глагола. Можда: *засузиџи, овлаџиџи се?* И Костићу су, очито, ова реч и њено значење били нејасни.

5. Наведене одреднице показују неколико важних и занимљивих ствари. Прво, потврђује се мишљење да је Матавуљев језик изразито богат, пун лепих, да тако кажемо, квалитетних покрајинизама, речи и идиома из различитих сфера људске активности. Често су управо његове речи, једина или најбоља потврда за многе лексеме у РСАНУ и РМС. Друго, Лаза Костић је имао слуха да препозна занимљиву реч и да је уврсти у списак својих допуна Вуковог

Рјечника. Треће, Лаза Костић је био изразито акрибичан преписивач, што се односи и на његовог пријатеља доктора Симоновића, захваљујући чијем труду је књига *Дойуна Вуковој рјечника* и настала. Грешака у одредницама је мало, и не може да се каже да ли су оне Костићеве или Симоновићеве (што у коначном погледу и није много важно).

Мада невелика, са стотинак страна, *Дойуна Вуковој рјечника* Лазе Костића складно допуњава његов интелектуални и песнички лик.

НАВЕДЕНИ РЕЧНИЦИ

Вук 1818: *Српски рјечник истолкован њемачкијем и латинским ријечма*, скупио га и на свијет издао Вук Стефановић у Бечу, Сабрана дела Вука Караџића, Просвета, Београд, 1966.

Парч. 1: Parčić Carlo A., *Vocabolario croato-italiano*, III edizione, Žara (Zadar), 1901.

Поп. Ђ. 4: Поповић Ђорђе, *Речник српскога и немачког језика...*, српско-немачки део, Панчево, 1895.

РЈА: *Рјеџник хрватскога или српскога језика*, на свијет издaje Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, I–XXI, Zagreb, 1880–1976.

РМС: *Речник српскохрватског књижевног језика*, I–VI, Матица српска (I–III и Матица хрватска), Нови Сад (I–III и Загреб), 1967–1976.

РСАНУ: *Речник српскохрватског књижевног и народног језика*, I–XVIII, Српска академија наука и уметности — Институт за српск(охрватск)и језик, Београд, 1959–.

РСД: *Речници уз Сабрана дела Симе Матавуља*, I–VIII (приредили В. Латковић и Ђ. Радовић), „Просвета“, Београд, 1953–1956.

РСЈ: *Речник српског језика*, Матица српска, Нови Сад, 2007.

ГРАЂА

Др Лаза Костић, *Дойуна Вуковој рјечника*, приредио Др Радивој Симоновић, (репринт), уредник Милован Витезовић, „Чигоја штампа“, Београд, 2007.

Симо Матавуљ, *Из Црне Горе и Приморја*, Београд, 1888.

Симо Матавуљ, *Бакоња Фра-Брне*, Београд, 1893.

Симо Матавуљ, *Приморска обличја*, Нови Сад, 1899.

Симо Матавуљ, *С мора и с њанине*, Нови Сад, 1901.

Симо Матавуљ, *Ускок*, Београд, 1902.

Симо Матавуљ, *Из разнијех крајева*, Београд, 1923.

СД: Сабрана дела Симе Матавуља, I–VIII, Просвета, Београд, 1953–1956.

Р е з ю м е

*Васа Павлович*ВЫПИСКИ ЛАЗЫ КОСТИЧА ИЗ СОЧИНЕНИЙ СИМО МАТАВУЛЯ
КАК ДОПОЛНЕНИЯ К СЛОВАРЮ ВУКА КАРАДЖИЧА

В данной работе рассматривается лексический материал, опубликованный в книге *Дојуна Вуковој Рјечника* (Дополнения к Словарю Вука Караджича), автором которой является поэт Лаза Костич. Эту книгу подготовил к печати и первоначально опубликовал в 1913. г. его друг д-р Радивой Симонович. Репринт первоиздания этого интересного собрания слов опубликован в Белграде в 2007 г. Особое внимание уделяется словам, извлеченным Костичем из прозы Симо Матавуля. На материале, состоящем из пятидесяти слов, рассматривается происхождение и природа отобранного материала и делается вывод, что язык Матавуля необыкновенно богат весьма интересными лексемами, и что Лаза Костич проявил исключительный талант к выделению и анализу данных слов. Тут нет ничего удивительного, если иметь в виду известный факт, что Костич ежедневно читал *Словарь* Вука Караджича и прекрасно владел этой тематикой.

Прикази

Зборник радова *Лексички слојеви*

Зборник радова *Лексички слојеви. Прилози српском фреквенцијском речнику*¹ представља резултат рада на потпројекту *Писци и језик*, као делу пројекта *Лексиколошка истраживања југоисточне Србије*, који се остварује у Центру за научна истраживања САНУ и Универзитета у Нишу. У оквиру овог пројекта до сада је објављено шест свезака (углавном зборника радова): 1) *Шта очекујем од истраживања језика писца*; 2) *Именослови српских писаца*; 3) *Квантитативни односи у прозној поезији*; 4) Драган Лилић: *Фразеологија Слободана Цунића*; 5) Недељко Богдановић: *Реч и јесма – Ушва златокрила Бранка Миљковића*; 6) Недељко Богдановић: *Поезички речник Гордана Тодоровића*.

Ова свеска је осмишљена као зборник који се састоји из фреквенцијских речника именица из по једне изабране приче писца југоисточне Србије: Стевана Сремца, Борисава Станковића, Слободана Цунића, Саше Хаџи Танчића и Радосава Стојановића.

Зборник се састоји из 143 странице и сачињавају га следеће целине: Предговор (стр. 5–7); Увод (стр. 7–15); Ана Савић Грујић: *Фреквенцијски речник именица у „Божјим људима“ Борисава Станковића* (стр. 15–49); Јелена Стошић: *Фреквенција именица у приповеци „Ибиш-аја“ Стевана Сремца* (стр. 49–67); Тања Милосављевић: *Фреквенцијски речник именица у приповеци „Кусидол“ Слободана Цунића* (67–83); Александра Јанић: *Фреквенцијски речник именица у приповеци „Галопирајући војник“ (I, II) Саше Хаџи Танчића* (стр. 83–101); Недељко Богдановић: *Фреквенција именица у причи „Динчина кућа“ Радосава Стојановића* (стр. 101–111); Недељко Богдановић: *Лексички фонд Миљковићеве „Ушве златокреле“* (стр. 111–125); Недељко Богдановић: *Уместо закључка – Десет најфреквенцијских именица* (стр. 125–127); Литература (стр. 127–131); Напомене о ауторима (стр. 131); Поговор рецензената (стр. 133–142); Садржај (стр. 143).

У Предговору и Уводу наводе се принципи којих су се аутори придржавали у састављању и анализи фреквенцијских речника. Наводи се да истра-

¹ Недељко Богдановић и Ана Савић Грујић (приређивачи), Центар за научноистраживачки рад САНУ и Универзитета у Нишу, Ниш, 2012, 143 стр.

Аутори: Недељко Богдановић, Тања Милосављевић, Ана Савић Грујић, Јелена Стошић, Александра Јанић.

живања изнесена у овој књизи имају два циља: први је опис језика значајних писаца који су живели и стварали у југоисточној Србији, а други циљ је „о-способљавање младог, филолошки образованог колектива за послове научног истраживања у области језика.“ Оба наведена циља заслужују пажњу и поштовање. Један део Увода посвећен је фреквенцијским речницима и резултатима овог типа лексикографије у свету и у Србији.

Након уводних поглавља следи анализа лексике по критеријуму фреквентности у изабраним причама писаца југоисточне Србије. Аутори су били принуђени да у току израде фреквенцијских речника разрешавају бројне недоумице изазване особинама речи у граматичком систему српског језика. Већину проблема решили су с успехом.

Ана Савић Грујић запажа да у 10 најфреквентнијих именица у *Божјим људима* Борисава Станковића спадају: *кућа, њоб, њобље, жена, њой, њосјак, црква, варош, њорба, дан*. Ауторка је изнела и податке о фреквенцији различитих падежних облика ових именица. Запазила је да у *Божјим људима* нема толико дијалекатске лексике као у неким другим Станковићевим делима.

Јелена Стошић уочава да именице чине 23% лексема у приповеци *Ибиш-аја* Стевана Сремца, а најфреквентније међу њима су следеће: *аја, Ибиш, сџаврија, човек, кућа, њара, дукаџ, комишија, Ниш, Јеђо*. У овом раду узимају се у обзир и властите именице, што се у другим радовима углавном не чини. Ауторка је уочила да се лексика у овој приповеци може поделити у три слоја – лексика пишевог језика, лексика нишког говора и лексика Јеђовог говора. Издвојена је најфреквентнија лексика из сваког од ових слојева.

Тања Милосављевић је анализирала фреквенцију именица у приповеци *Кусидол* Слободана Џунића. Овако изгледа списак 10 најфреквентнијих именица из ове приповетке: *јушџерица, њоље, љава, око, дан, сунце, време, светљ, вир, вода*. Ауторка запажа да се у приповеци преплиће хришћански и пагански тематски слој лексике, а да међу лексемама има доста маркиране лексике, као што су жаргонизми, архаизми, окационализми.

Александра Јанић је запазила да у обе приповетке Саше Хаџи Танчића које носе наслов *Галовирајући војник* има за нијансу више променљивих него непроменљивих речи (нешто више од 60% речи спадају у променљиве). Необичан је закључак да су глаголи у једној од ове две приповетке фреквентнији него именице. Најмање учестале променљиве речи су бројеви, а од непроменљивих издвајају се узвици, којих уопште нема у анализираним приповеткама. У најфреквентније именице из ове две приповетке спадају следеће: *коњ, војник, човек, шума, њуџ, фронџ, љава, ноја, лојор* и супстантивизирани придев *џреџиосџављени*.

Недељко Богдановић издваја следећих десет најфреквентнијих именица у причи Радосава Стојановића *Динчина кућа*: *кућа, Динча, њуџ, Чобанац, школа, сџенац, авлија, џодина, учџиљџица, сџрах*. Аутор је поделио именичку лексику у продуктивне тематски повезане групе лексема. То су, на пример, лексеме које означавају простор изван окућнице, топоними, хидроними, фитоними, зооними, зграде у домаћинству итд.

Недељко Богдановић је аутор још једног текста у књизи у којем се анализира лексика *Ујве златокриле* Бранка Миљковића. Проф. Богдановић је посветио целу једну књигу овом циклусу песама, а у раду који се налази у

овом зборнику обрадио је фреквенцију именица у једанаест песама. У анализираним песмама највише је именица, придева има дупло мање него именица, а број придева и заменица скоро да је једнак броју глагола. У десет најфреквентнијих именица спадају: *срце, дан, свети, сунце, ђесма, ноћ, иредео, шело, вајра, време*.

Аутори су се потрудили да своје радове уобличи на сличан начин. За кључке су доносили на материјалу од хиљаду лексема из сваке приповетке. У центру пажње биле су именице, али се корисне напомене износе и о другим врстама речи. У свим радовима представљено је десет најфреквентнијих именица. На основу тих спискова, проф. Н. Богдановић, на крају књиге, запажа да мали испитивани узорак показује да је фреквенција именица у вези са тематиком приповедака. Ипак, четири именице од оних које се налазе на добијеним списковима спадају у десет најфреквентнијих именица у *Скујном речнику* Смиљке Васић. То су именице *јодина, љуш, време* и *реч*. Овај податак указује на то да без обзира на недовољно богату грађу и на високу фреквентност именица у вези са темом приче, најфреквентнија лексика стандардног српског језика успева да се пробије на високу позицију чак и на овако ограниченој грађи, коју карактерише и постојање великог броја дијалектизама из југоисточне Србије. У свим радовима, аутори су дали и приказ лексичких слојева у анализираним приповеткама и на тај начин оправдали наслов који носи ова књига. Радови су уједначени и у том смислу што се у сваком од њих у првој фусноти износе основни биографски подаци о писцу анализираних приповетки. Читаоцима се тако пружа прилика да се упознају са животом писаца и да боље разумеју њихову везу са југоисточном Србијом.

Посебну пажњу привлачи идеја и добра воља проф. Недељка Богдановића да окупи младе истраживаче око себе, да их укључи у свој тим, да им зада одређене истраживачке задатке и да им пружи прилику да резултати рада на тим задацима буду објављени. Ваља похвалити и тему овог зборника, и то из више разлога.

Прво: млади истраживачи су радећи на фреквенцијском речнику морали разрешити велики број граматичких и семантичких проблема на које су наилазили. Своје недоумице и начине на које су их решавали аутори су изнели у фуснотама, али и у главном тексту својих радова. Да би донели добре одлуке, млади лингвисти морали су се послужити већим бројем речника и граматика српског језика, па је рад на овом послу за њих велика и важна лингвистичка школа.

Друго: најважнији задатак младих аутора радова у овом зборнику био је израда фреквенцијских речника. Израда оваквих речника подразумева мукоотрпну статистичку процедуру, за коју старији лингвисти често немају времена, знања ни могућности. Резултати ових истраживања, будући да су засновани на статистичким процедурама, морају бити поуздани, а као такви корисни су и за старије и искусније лингвисте. Од ових радова може се кренути у даља истраживања, за која су, можда, млади аутори овог зборника још увек недовољно искусни.

Треће: у српској лингвистици нема много радова посвећених најфреквентнијој лексици, а та лексика спада у репрезентативну, и то не само у књижевним делима из којих је ексцерпирана, већ и у основном лексичком фонду српског језика. Зато она заслужује пажњу истраживача.

Четврто: не треба посебно наглашавати колико је важно испитивати лексику писаца, а радови у овој књизи представљају допринос испитивању језика писаца, допринос дијалектолошкој лексикологији, али и допринос лексикологији књижевног српског језика.

Радови у овој књизи представљају, дакле, допринос лексикологији, дијалектологији, српској књижевности, као и поуздано полазиште за даља истраживања у овим наукама.

Рајна Драјићевић

Милош Ковачевић,
Линџосџилисџика књижевнџ џексџа

Српска лингвистичка јавност навикнута је да готово сваке године дочека по једну књигу професора Милоша Ковачевића. Пре неколико месеци објављена је *Линџосџилисџика књижевнџ џексџа*,¹ научно дело које припада и науци о књижевности (на основу материјала који обрађује и појмовно-терминолошког алата) и науци о језику (на основу метода, приступа и предмета којим се бави), па тиме показује интердисциплинарност, ма колико те дисциплине, као што су ове, међу собом биле блиске. Књига је настала обједињавањем већ објављених радова, а они су у већини штампани у зборницима са скупова на којима су изложени као реферати. *Линџосџилисџика књижевнџ џексџа* припада оној групи Ковачевићевих књига које се баве (лингво)стилистиком² и какве недостају српској науци о језику. Наиме, Ковачевић је један од малобројних лингвиста који узимају обзир стилистичке вредности књижевног текста анализирајући га с циљем описа конкретне језичке употребе. Другим речима, мало је оних који се удубљују у стилске особености свога истраживачког језичког корпуса, осим у начелу, с генералним претпоставкама функционалних стилова у целини.

У првом тексту *Анализе Шанџићеве џесме „Вече на шкољу“ и развојни џуџеви линџосџилисџике код Срба* дат је историјат лингвостилистике код Срба, на примеру песме Алексе Шантића „Вече на шкољу“. Та песма објединила је све лингвостилистичке јединице; лингвостилистичка истраживања базирала су се на оба плана – стилематичном и стилогеном. Проучени су сви језички нивои, све лингвостилистичке дисциплине оперисале су на овој пемси: и фоностилистика, и морфостилистика, и синтаксостилистика, и семантостилистика, и текстостилистика и графостилистика.

У студији *О џоеџизмима Лазе Косџића* Ковачевић проучава поетизме, тј. неологизме (кованице) Лазе Костића. Сви Костићеви неологизми су сти-

¹ Српска књижевна задруга, Београд, 2012.

² Она се придружује претходним Ковачевићевим књигама сродне тематике *Gramatika i stilistika stilskih figura*, Књижевна заједница „Другари“, Сарајево, 1991; *Сџилисџика и џрамаџика сџилских фиџура*, II допуњено издање, УНИРЕКС, Подгорица, 1995; *Сџилске фиџуре и књижевни џексџи*, Требник, Београд, 1998; *Сџилисџика и џрамаџика сџилских фиџура*, III допуњено и измењено издање, Кантакузин, Крагујевац, 2000; *Грамаџичке и сџилисџичке џеме*, Књижевна задруга, Бања Лука, 2003.

леми, како наглашава Ковачевић, а већина се може подвести под фонолошке фигуре настале различитим процесима, тј. фонолошким онеобичајењем: одузимањем (афереза, апокопа, синкопа), додавањем (прагога, простеза, епентеза), заменом (фонолошка и морфолошка супституција), уметањем. Средства којима се Костић служи у стварању нових речи су и творбени процеси (нпр. извођење нових речи, слагање), затим стварање антонимичких форми које не бележи стандард, стварање алтернативних форми за оне јединице које постоје, и др.

Расправа *Графостилематичност Ногове поезије* бави се графостилемима – визуелним стилемима који су настали графичким (словним, правописним или интерпункцијским) унеобичавањем. Ковачевић их дели на текстуалне и унутартекстуалне и анализира њихове појавне облике у Ноговим сонетима. За сонете Рајка Нога карактеристична је употреба мајускулних и минускулних графостилема. Ного малим почетним словом бележи антропониме, топониме и хагиониме, док великим почетним словима означава номинацијске или релацијске јединице. Њихова употреба мотивисана је семантичким (тропичним) или интонационо-синтаксичким разлозима.

У готово сваком раду Ковачевић помиње појмове стилематичности (стилске вредности неке јединице – формални план) и стилогености (функционално-стилске вредности јединице – функционални план). Тако, се и у раду *Пролејтичка фиџураивност у Ракијићевој поезији* посматра однос између та два појма, на нивоу специфичне микроструктуре, (граматичко)стилистичке пролепсе, тј. стилске фигуре пролепсе, која подразумева пребацивање елемената зависне реченице у главну у оквиру зависносложене реченице.

Наредни рад доноси лингвостилистичку анализу песме Вука Крњевића „Пјесан о жалној судби“, а следећи језичко-стилске особености збирке поезије Зорана Костића *Језикрвље*. Закључак прве анализе је да се у целој песми потврђује начело еквивалентности, док је закључак друге анализе (која није само лингвостилистичка, већ и тематско-стилистичка), да је лексички ниво с аспекта стилематичности и стилогености најзанимљивији, али и да је тај аспект повезујући у релацији теме и структуре поетског дела Зорана Костића.

На претходни рад тематски се надовезује следећи, у коме је предмет анализа збирки песама Момира Војводића *Самодржа језика српскога* и Милице Бакрач *Азбучник*. И Костић и Војводић и Бакрач имају заједнички главни мотив у својој поезији – распад српскохрватског језика који је носилац духовности српске нације. Три збирке поезије настале су, како и сами аутори, а и Милош Ковачевић, наводе, с циљем одбране имена српског језика. Разлика између последња два рада и оног који им претходи у томе је што се у поезија Зорана Костића анализира лингвостилистички, поезија Момира Војводића и Милице Бакрач анализира се претежно тематски (тематско-стилистички).

У другом делу књиге налазе се радови у којима се анализирају прозни текстови. Први се бави језичко-стилским карактеристикама дела Петра Пајића (збирки песама, приповедака и есеја): графостилемима – употребом двотачке у слободном тексту, у управном говору, неуправном и слободном неуправном говору, парадоксом... У наредном се раду Ковачевић такође бави анализом збирки приповедака, у овом случају реч је о приповеткама Видосава Стевановића. На основу спроведене анализе трију Стевановићевих збирки приповеда-

ка, Ковачевић закључује да је свака збирка стилистички различита, те да свака „има самосвојну стилску доминанту“ (251).

Следећи рад бави се новим жанром – бајком. Ковачевић тумачи језичко-стилске карактеристике бајки „Долина јоргована“ Тиодора Росића. Занимљиво је поређење народних и уметничких бајки, те навођење њихових разликовних особина. Наиме, иако је реч о само једној анализираној бајци, њеним упоређивањем са народним бајкама које су типизирани, виде се одређена одступања, то јест смер у којем се креће уметничка бајка. Делом, то се огледа у приближавању језика бајке савременом језичком изразу уметничке прозе (али и савременом језичком изразу у целини) кога карактерише употреба кондензатора (гл. прилога, именских предиката, номинализованих исказа), парцелације, слободног неуправног говора и др.

У раду *Језичка слика райа у роману „Тој је био врео“* Владимира Кеџмановића Ковачевић у уводу даје краћи сиже романа што је неопходно да би се анализирао језичко-стилска средства карактеристична за поменуто дело. Наиме, специфична форма приповедања, из угла немог једанаестогодишњег приповедача, условљава неколико битних карактеристика текста: специфичну реченичну структуру, специфичне начине преношења туђег говора, етнојезичку диференцијацију носилаца управног говора и графостилемске облике. Када је реч о структури реченице, оно што се издваја је парцелација као поступак у структурисању реченице. Парцелати су чести и разноврсни и чак фреквентнији у односу на непарцелисане структуре. Неуправни, управни и слободни управни говор имају карактеристичне особитости. Нестандарднојезичке особине у говору ликова имају статус етнолеката, што би значило да се помоћу специфичних језичких особина конфронтирају три етничке заједнице које живе у Сарајеву – српске, муслиманске и хрватске. Од графостилемских онеобичајења Кеџмановић се служи строфичном организацијом, специфичном бојом слова и неупотребом правописних знакова за управни говор.

Тема наредног рада је стилизација онима у роману *Јојей суганија* Тихомира Левајца. Често су оними у књижевним делима стилогени елементи, чак и у случају да они нису сами по себи стилематични, али су поменутом роману оними не само стилогени, тј. функционално-стилиски, већ и стилематични. Помоћу фигуре метаплазме Левајац мења гласовни и графички лик онима: антропонима, топонима и ергонима. У овом раду, као и у многим другима за пажа се Ковачевићева врло добра упућеност у стилске фигуре и у литературу посвећену стилистици, од античке па наовамо.

За разлику од претходних студија, где се типови туђег говора помињу мимогред или су само део лингвостилистички анализираних појава, у последња два рада књиге Ковачевић туђи говор узима за основни предмет анализе. У раду који је посвећен роману *Сапа* Петра Сарића проучава различите типове туђег говора (ауторски, индиректни, директни дијалогски, директни монолошки, недословни директни и слободни неуправни говор), док у раду чији су корпус романи Меше Селимовића и Скендера Куленовића, *Тврђава* односно *Понорница*, предмет је само слободни неуправни говор, што је тема за коју је последњих година Ковачевић живо заинтересован.

Корист од ове књиге је вишеаспектна. Њен допринос огледа се у очвршћивању (релативно) младе (бар код нас) лингвистичке дисциплине – лингвостилистике, њеном терминолошком и методолошком разгрнавању и

(само)потврђивању. С друге стране, као и остале његове књиге, Ковачевићева *Линџостилистџика* добар је модел и узор, посебно младим лингвистима, за то како треба одабрати тему и њој приступати. Ову књигу обогаћују још неки елементи важни за нас који се бавимо научним и истраживачким радом, а то су регистри, именски и појмовни. Захваљујући одлуци да се издавачка права препусте реномираној кући каква је Српска књижевна задруга, књига је и визуелно богатија и технички уређенија и, на крају, лекторисана.

Марина Николић

Стана Ристић, *О речима у српском језику (творбени и лексикографско-лексиколошки аспекти)*

Књига *О речима у српском језику*¹ представља резултате истраживања ауторке Стане Ристић у последњих неколико година који су презентовани научној јавности на конференцијама и публиковани у часописима. Монографија садржи три поглавља, са насловима: *Најновије појаве у творби речи, Речи у речницима и граматицима, Црквена лексика у лексикону савременог српског језика*.

Прва два рада монографије разматрају творбене процесе у новој лексици на материјалу из електронског корпуса Ђорђа Оташевића, са циљем да се укаже на тенденције промена у динамици развоја српског језика на синхронном плану, и то са морфолошког, семантичког, социolingвистичког и нормативног становишта. Они носе називе *Творбени процеси у најновијем периоду развоја лексике српског језика* и *Преглед најновијих творбених процеса по врстама речи*. Запажено је да се лексички фонд српског језика најновијег времена богати на више начина: увођењем нових речи за нове реалије и појмове из различитих области, позајмљивањем речи и творбених форманата из других језика, активирањем постојећих творбених модела, а у мањем обиму и променом значења речи. Поред тога, евидентне су и појаве детерминације и жаргонизације. Ауторка разматра продуктивност домаћих и страних форманата у творби префиксала и сложеница и долази до закључка да је домаћи префикс *не-*, у најновијем развоју српског језика, сачувао творбени модел 'домаћи префикс + домаћа основа', а да творбени типови са страним формантима *анти-*, *контра-*, *квази-* и *псеудо-* показују појачани процес хибридизације јер се у већини примера сви форманти везују за домаће основе. Показало се да квантитативни утицај хибридизације одражава позитивно на стабилизацију лексичке норме српског језика и његових функционалних стилова, и то како у одржавању доминације домаћих творбених елемената над страним, тако и у тенденцији стабилизовања стања у регруписавању новонастале идиолекатске и супстандардне лексике у стандардне идиоме српског језика.

Анализирани су и творбени процеси присутни и у оквиру деривације. Они су исцрпно приказани за сваку врсту речи. Деривацију именица појачано прате појаве мутације, модификације и транспозиције. Код новонасталих

¹ Монографије 14, Институт за српски језик САНУ, Београд, 2012, 192 стр.

придева евидентни су сви продуктивни типови творбе, а иновације се јављају у проширивању дистрибутивног потенцијала основе било да се ради о дериватима или сложеницама: *сандучастӣ*, *бундевастӣ*; *амебоидан*; *дубоковид*. Иновације се испољавају и код прилога десупстантивног порекла. Они су настали универбизацијом од предлошко-падежних синтагми, што је мотивисано језичком економијом. То су прилози типа: *индексно* – путем индекса, *скицозно* – у виду скице, *филмично* – путем филма. Иновације код глаголске лексике јављају се у знатно мањем броју и крећу се у оквиру регуларних творбених типова. Већи број таквих лексема припада оказационализмима десупстантивног образовања који илуструју идиолекатску креативност у коришћењу творбених потенцијала, типа: *рођајши се*, *искурирајши*, *наклавиријши се*, *цејширајши* итд. Специфични су и десупстантивни глаголи, типа *амбасаџоровајши*, *амајшеризовајши се* итд., који представљају иновације и са социолингвистичког и са творбеног становишта. Корпус нове лексике нормативно је врло разнолик и у њега спадају: неологизми, оказационализми и потенцијална лексика. Та разноврсност се огледа на творбеном, морфолошком и семантичком плану, у сегменту домаћих и у сегменту позајмљених творбених елемената. Може се закључити да велики број нове лексике настаје у појачаним процесима интелектуализације и жаргонизације језика, при чему је највећу улогу одиграо процес урбанизације лексике српског језика.

У раду *Творенице са ђрефиксима не- и антиш-* разматране су префиксалне творенице са значењем супротности са семантичког, функционално-стилског и нормативног плана. Ова два префикса из сфере логичких основа негације, супротности и супротстављености носе не само велики творбени и стилогени потенцијал него и велики граматичко-категоријални потенцијал, чија сфера деловања, осим семантичких компонената, захвата модификацију препозицијског, синтаксичног или дискурсног садржаја, што указује на њихово партикулско порекло. Придевске и именичке творенице са префиксом *не-* нису прави опозитиви непрефигираних, јер не значе само негацију одређеног садржаја него и његову негативну нијансу (уп. *нејошӣен*, *нечовечан*; *невасӣи-тање*, *неискреностӣ*). У овим случајевима префикс *не-*, осим значења негације и супротстављености, реализује и секундарно значење супротстављености, напоредности, симетричности, на основу чега се јавља у конкурентном односу са префиксима *антиш-* и *јрошӣив-*. Поред тога, префикс *не-* конкурентан је и домаћем префиксу *без-* на основу заједничког смисла 'негације' (уп. *нешкола* 'без школе'), мада је конкуренција код именичких префиксала искључиво на прагматичком и стилском плану. У значењима 'лош, рђав' и 'неправи, непро-тотипичан' остварује се конкурентан однос са формантима *назови-*, *надри-*, *квази-*, *јсеудо-* (уп. *немајстӣор* – *назови-* / *надри-* / *квази-* / *јсеудонамајстӣор*). Префикс *антиш-* означава особину супротну оној из основног придева, нпр. *антишалкохолно* (пиће), али много чешће казује особину било чега што је настројено противнички према ономе што се означава речју у основи, нпр. *антишалкохолно* (друштво), *антишфашистӣички*. Секундарне реализације овог префикса имају значење дуалне симетричности, наспрамности, потом супротстављености типа узајамности, као и значење негације.

У делу монографије посвећене творбеним и семантичким особености-ма нових речи разматрају се и сложенице са препозитивним конституентима домаћег порекла и са значењем квантификације, типа: *велико-*, *високо-*, *ниско-*,

йолу-, *йре-* и *средње-*. Рад је назван *Сложенице са йворбеним елементима у значењу квантификације*. Заједничка творбена карактеристика свих побројаних домаћих конституената са значењем квантификације јесте процес хибридизације својствено сложеницама код којих је основни део сложенице страног порекла. Препозитивни конституент *велико-* по продуктивности и са истим значењем конкурише елементу *веле-*, мада у корпусу нових речи ни један ни други творбени тип сложеница није продуктиван. Интензификатори *йре-* и *ви-соко-* у значењу појачаног степена у придевским и прилошким сложеницама показују повећану продуктивност. Конституент *йре-*, поред релативне квантификације, има и својство интензификатора градационог типа. Конституент *йолу-* има два значења 'половина (чега)' (*йолукруї, йолувод, йолувреме, йолуїд-ишїе, йолуїон*) и 'половичан, делимичан, недовољан, недовршен' (*йолусан, йолусвесїй, йолуосмех, йолусвейлосїй, йолуїон* (боје), *йолуїроизвод, йолуци-линдер*). У значењу 'непотпуности, недовршености' деинтензификатор *йолу-* развија прагматску негативну компоненту и може се сврстати у релативне квантификаторе. Овај деинтензификатор, када означава неодређени, прелазни степен у ублажавању садржаја у смислу 'и овако и онако', представља најпогодније језичко средство за исказивање друштвене и економске релативности и неизвесности (уп. *йолучовек, йолуїосїйодин, йолуидиоїй*).

Улога властитих именица, топонима и антропонима једнако је интересантна и са творбеног и са социолингвистичког и културолошког становишта у процесу настанка нових речи у српском језику. Овом проблематиком се Стана Ристић бави у раду *Творба речи од властїиїтих именица*. Продуктивни творбени типови се реализују у деривацији, док су префиксални и префиксално-суфиксални типови творбе заступљени мањим бројем примера или појединачним случајевима. Најпродуктивнији творбени тип од имена земаља и народа представљају именички деривати са суфиксом страног порекла *-изација*. Овакви деривати чести по творби са глаголским основама (уп. *румунизација, африканизација, курдизација, албанизација, јуїословенизација, косовизација*) карактеристични су за политички дискурс и публицистички стил и реализују значења са негативном конотацијом.

На основу грађе из дескриптивног Речника САНУ, ауторка је приступила творбеној и лексикографској анализи граматичких речи: прилога, предлога, везника, партикула и узвика, и своје запажање истакла у раду *Грамаїиїчке речи у дескриїиїтивном речнику*. Она је уочила да се у обради граматичких речи јављају бројне недоследности у лексикографском опису. Разлог за такве пропусте је, најчешће конверзија, као продуктивни творбени процес, чест код граматичких речи, којом се променом функције мења и врста граматичких речи. Ауторка је истакла да је дословно издвајање једне врсте граматичких речи настале конверзијом од друге врсте граматичких речи спроведено једино код начинских прилога насталих од придева. Тешкоће се јављају у одређивању примарне функције и значења појединих врста речи, као и у одређивању граница између њих, а у лексикографској пракси проблем у одређивању функција граматичких речи врло често се решава у оквиру полисемне структуре основне лексеме.

Статус заменичких речи и њихове семантичке и синтаксичке карактеристике представљене су на примеру заменице *сам*, *-а*, *-о* и неутрумских облика показних заменица *їи*, *ово*, *оно*, које је ауторка обрадила у раду *Неки*

аспектима граматичкој и семантичкој ситуације заменичких речи. Заменица сам се по морфолошким карактеристикама сврстава у придевске заменице јер, на првом месту, реализује атрибутивне, детерминативне функције у реченици (*Сам Петар ми је ово рекао* (Лично Петар...)). Међутим, заменицу *сам* карактерише и деиктичко значење непосредне просторне и временске усмерености, усредсређености на одређено лице, предмет, појаву и појам (Он је говорио топло из самог срца). Заменица се може јавити у облику одређеног вида, у значењу истоветности, што је приближава придевима (*Све сами дукати*; *Одећа од саме свиле*). Поред тога, она реализује и занчење издвајања јединствености или јединичности, што је приближава логичким речима, типа: *само, једино, осим*. У овом случају, заменица се приближава партикулама.

Рад *Глаголи визуелне перцепције у српском језику* базира се на лексичко-косемантичкој и граматичкој анализи примера употребе глагола *видети* и *легдаи*, као типичних представника поткласе глагола визуелне перцепције, чија се правила употребе у српском језику реализују у оквиру шест серија, али са различитом дистрибуцијом. Прве три серије засноване су на прототипичној ситуацији визуелне перцепције са регуларним синтаксичким распоредом улога субјекта и објекта перцепције, док су остале три серије мање регуларне, што се на синтаксичком плану реализује најчешће укидањем улоге субјекта перцепције и експонирању улоге објекта перцепције уз употребу речи *се* уз глаголе (у безличним конструкцијама и медијалним значењима) и/или померањем улоге субјекта перцепције у трећу синтаксичку позицију у форми логичког субјекта у дативу.

Последња два рада односе се на лексикографску обраду црквене лексике савременог српског језика. Први је назван *Ситуације црквене лексике у корпусу савременог српског језика* и односи се на нормативни статус овог слоја лексике и на степен семантичке адаптације у општи лексикон српског језика у односу на актуелно друштвено-историјско и претходно социјалистичко време. Анализом значења лексема: *Бој, Господ, ајосиол, јеванђеље, исјовесј, исјоведати / исјоведити*, обрађених у раду *Значења црквене лексике у општем лексикону савременог српског језика* показано је колико значајно место у речнику савременог српског језика заузима црквена лексика и указано је на разлике између функционалних стилова, динамичнијег световног и затвореног сакралног комплекса.

Стана Ристић монографију *О речима у српском језику* базирала је на творбеним и лексикографско-лексиколошким процесима уоченим на примерима из електронског корпуса нових речи Ђорђа Оташевића, као и на корпусу екскерпираном из дескриптивних речника савременог српског језика. Поједина истраживања су допуњена савременим синтаксичким достигнућима. Значајан допринос науци монографије Стане Ристић представља чињеница да се она бавила творбеним и семантичким појавама процеса урбанизације језика, процеса који још није завршен. Такође, монографија указује на битне лексикографске пропусте, посебно у обради функционалних речи, на основу којих се унапређује лексикографска пракса. Треба похвалити ауторкину ширину како у познавању најсавременијих лингвистичких достигнућа, тако и у избору обраде различитих лингвистичких тема.

Зборник радова *Књижевни (с)тандардни* језик и језик књижевности

Пети међународни научни скуп *Српски језик, књижевност, уметност* одржан је 29. и 30. октобра 2010. године на Филолошко-уметничком факултету Универзитета у Крагујевцу и на њему је учествовало 98 домаћих и иностраних лингвиста, књижевних теоретичара, историчара и критичара, као и теоретичара музике. Зборник *Књижевни (с)тандардни* језик и језик књижевности¹ доноси 40 радова из области језика, у којима су, применом различитих лингвистичких метода, разматрани готово сви аспекти опште теме: дијалекатски, лексиколошки, контрастивнолингвистички, социolingвистички итд. Лингвисти су пажњу посветили пре свега оним питањима која се, према речима уредника, тичу „(међу)односа књижевног као стандардног језика и језика књижевности, с једне стране, и (међу)односа књижевног или стандардног језика и свих му (не)конкурентних идиoma у различитим сферама језичке употребе (писаним и усменим, условљеним како различитим типовима језичког раслојавања тако и различитим врстама функционалних стилова, његових подстилова и жанрова)“.

(Не)рационалност српског правописа предмет је истоименог рада Радоја Симића, у којем аутор указује на чињеницу да је, после Мркаља и Вука, српски правопис претрпаван граматиком и граматичким правилима, тако да је данас један од најтежих и најкомпликованијих, док Милош Ковачевић у прилогу „Префиксалне творенице са значењем поновљености у савременом српском језику“ анализи подвргава творбеносемантичко поље *поновљености* у савременом српском језику.

„Глаголи визуелне перцепције у српском језику“ наслов је рада у којем Стана Ристић, на основу лексичкосемантичке и граматичке анализе примера употребе глагола *видети* и *иљедати*, утврђује припадност ових глагола поткласи глагола визуелне перцепције.

Реферат Јованке Радић „Именички род у језику и равноправност полова у друштву (Логички ниво и моција рода у српском језику)“ посвећен је испитивању услова под којима називи за лица мењају род. Ауторка указује на логичке грешке у спољашњем, феминистичком идеологијом усмераваном

¹ Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2011, 514 стр.

нормирању српског језика, као и на контрадикторност и несврсисходност тих подухвата.

Драгана Вељковић Станковић у чланку „Прагматичко значење и употреба апроксимативних прилога и прилошких израза у српском језику“ разматра утицај конвенционалних импликатура на семантичко и прагматичко значење адвербијалних апроксиматора и утврђује да тачност процене зависи од степена, а не од типа апроксимације.

Прилог Милице Радовић-Тешић „Лексички нивои у прози Драгослава Михаиловића“ посвећен је разноврсности лексику у прози Драгослава Михаиловића и открива да се лексички потенцијал овога писца огледа пре свега на књижевном/стандардном и регионалном/дијалекатском нивоу, док Славка Величкова у раду „Лексичка средства за исказивање времена у српском језику“ разматра особине лексема *доба* и *иодне* контрастирајући их са одговарајућим речима у бугарском језику.

„Облици зависних падежа деминутивних именица средњег рода на *-це* и *-че* у једнини“ наслов је студије Сање Ђуровић, у којем ауторка даје попис деминутивних именица на *-це* и *-че* које имају дублете у зависним падежима и анализира их с морфолошког аспекта.

Предмет интересовања Димке Савове у реферату „Неодређенолични облици глагола у српском језику“ јесте једна врста деагентивних реченица – једночлане реченице с предикатом у глаголском облику за треће лице множине, док је циљ рада „Начинске реченице у савременом српском језику: статус и семантички потенцијал“ Марине Николић идентификовање и дефинисање начинских реченица.

Мартин Стефанов у прилогу „Нека запажања о декомпоновању предиката у српском књижевном језику с краја XIX и почетка XX века“ анализира смену структурних модела и разлоге који условљавају структурну варијабилност тих језичких конструкција, а пажњу посвећује и семантичкој кондензацији, док Веселина Ђуркин у реферату „Експресивне могућности сложених субординацијских везника у књижевноумјетничком стилу“ указује на то да сложени субординацијски везници, измештени из функционалистичког окружења у којем се најчешће појављују, постају емоционално-експресивна средства.

Полазећи од критеријума рашчлањеност/нерашчлањеност зависних реченица, Тања Русимовић у раду „Парцелација зависне реченице у романима *Усйон* и *йад Паркинсонове болести* С. Басаре и *Той је био врео* В. Кецмановића“ показује да се све зависне клаузе могу парцелисати, а да је разлика у степену стилистичности.

Компаративном анализом примера из савременог грчког и српског језика аутори рада „Предлошко-падежне акузативне конструкције у савременом грчком за изражавање темпоралних значења и њихови преводни еквиваленти на српски“ Предраг Мутаваџић, Дарко Тодоровић и Војкан Стојичић откривају неке карактеристичне разлике у третману акузатива, старог индоевропског падежа. Исти метод користи и Веран Станојевић у чланку „О резултативности у француском и у српском“ испитујући услове испољавања резултативног значењског ефекта у француском и српском језику.

Рад Тијане Ашић „Слободни индиректни говор и његови стилски ефекти у прози А. Камија и В. Стевановића“ посвећен је употреби слободног ин-

директног говора у роману „Странац“ А. Камија и у приповеткама В. Стевановића из збирке „Периферијски змајеви“.

У студији „Додатна запажања о поредбеним фразеологизмима у српском и шпанском језику“ Анђелке Пејовић показују се сличности и разлике у структури и значењу поредбених фразеологизама у српском и шпанском језику.

Мирјана Мишковић-Луковић у реферату „Релеванција, концептуална семантика и превођење“ испитује примену когнитивно-комуникацијског принципа релеванције у превођењу концептуалног језичког материјала.

„Реченични прилози у српском и енглеском језику: успостављање везе између синтаксе и семантике прилога“ назив је рада Гордане Димковић-Телебаковић, у којем се нуде неки могући начини интерпретирања одређених положаја прилога у реченици.

Анализом дискурса бави се неколико аутора. Тако, Јелена Јовановић-Симић у прилогу „Нека запажања о новинарској стилистици“ утврђује два битна стилска момента у новинарском тексту: да је новинарство по суштини стилски неутрална вербална појава и да је у новинарском тексту могуће и допуштено стилско активирање језика. Страхинја Степанов пажњу такође посвећује новинском дискурсу користећи притом теорију концептуалне метафоре. Наиме, он у раду „Начини концептуализације економске кризе у новинском дискурсу (когнитивно-критичка анализа новинских чланака посвећених финансијској кризи)“ анализира начин на који се језичким средствима конституише и конституише (светска) економска криза.

Језику медија посвећен је и коауторски рад Савке Благојевић и Сандре Стефановић „Елементи емфатичности у приказима Европске уније у српским медијима у светлу критичке анализе дискурса“, као и прилог „Метафора рата у медијском дискурсу Србије“ Надежде Силашки, у којем се ауторка бави метафоричким опсегом изворног домена рат у медијском дискурсу Србије са становишта теорије појмовне метафоре.

Питањима употребе англицизама, њиховог разумевања и кодификације у свакодневном дискурсу омладине посвећен је реферат „Језичка акултурација и интерференције у говору средњошколаца – на примеру рецепције нових англицизама“ Марине Јањић, док се у раду Јулијане Вучо „Српски језик и језици образовања“ тумаче ставови везани за постизање академске компетенције на матерњем језику и језицима школовања као услову за формирање академски образованог грађанина.

Више аутора пажњу је посветило дијалектолошким темама. Тако, Радивоје Младеновић у прилогу „Језик дијалекта и дијалекатски језик у Записима Ивана Степановича Јастребова“ истражује аутентичност дијалекатских записа из српских говора на Косову и Метохији, као и говора Мијака у Дебарској области у Македонији у књизи Ивана Степановича Јастребова, док Никола Рамић у раду „Акценат прилога у српским говорима југозападне Босне“ настоји да представи стање акцената у категорији прилога у српским ијекавским говорима југозападне Босне. Дијалекатска фразеологија предмет је интересовања Драге Бојовић, која у чланку „Транспозиција фразеологизама у систему лексичко-граматичких типова дијалекатских фразеологизама“ показује могућности транспозиције фразеолошких јединица из једног у други тип.

Питањима српског језика у дијаспори посвећен је реферат Марије Илић „Историзам и 'аутентичност' у дијалектологији: пример српског у Мађарској“, као и коауторски рад „Улога прве генерације говорника српског језика у процесу одржавања / замене језика у дијаспори“ Иване Вучине Симовић и Ане Јовановић.

Језик са дијахроног становишта посматрају Миодраг Јовановић у чланку „Денталне оклузиве у *Пашићровским исцравама* у поређењу са паштровским говором и језиком С. М. Љубише“, Јелица Стојановић у прилогу „Морфонолошке карактеристике генитива и локатива множине у *Пашићровским исцравама* (16–19. вијек)“, Надежда Јовић у реферату „О лексици *Зборника закона и уредба из 1867. године*“, као и Јордана Марковић у раду „Задес – о старини, употреби и значењу лексеме“.

Неколико аутора пажњу посвећује творби антропонима. Тако се Иван Петров Чобанов у прилогу „За србските мъжки лични имена, деривати от съкратени композити“ бави српским мушким личним именима добијеним од скраћених корена сложеница механизмом додатне деривације, док Борян Георгиев Јанев и Иван Петров Чобанов у чланку „За србските мъжки лични имена, образувани чрез конверсия“ антропониме, између осталог, разматрају према лексичком значењу полазне речи пре процеса онимизације. И Гергана Атанасова Петкова за предмет истраживања узима српска мушка лична имена, али с латинским кореном, па у раду „За србските мъжки лични имена с латински корен в състава си“ настоји да опише сва таква имена и њихове варијанте, а Михај Радан у прилогу „Карашевска антропонимија у прошлости и данас“ приказује и анализира део карашевске антропонимијске грађе из прве половине XVII века.

Зооними и фитоними тема су два прилога: „Трагови симболике овце (*Ovis aries*) у српској традицији“ Видана Николића и „О мјесту лексеме дуња (*Cydonia oblonga*) у термилошком систему и општем лексикону“ Неђа Јошића.

Поједине проблеме са којима се преводиоци у свом раду сусрећу приближила нам је Биљана Голубовић рефератом „Изаови и избори – О преводу Зебалдових дела на српски језик“.

„Германизми у српском језику на подручју Шумадије између два светска рата“ наслов је студије Јулијане Вулетић-Ђурић, у којој ауторка приказује континуум опадања и пораста употребе посуђеница из немачког језика између два светска рата у публицистичком функционалном стилу, утврђује облике германизма на подручју Шумадије у наведеном периоду и доноси класификацију посуђених лексема.

Кристина Мирнић у раду „Персуазивност рекламне комуникације“ даје преглед језичких средстава којима реклама проналази нове начине, стратегије и обрасце у остварењу свог крајњег циља – стварања позитивног мишљења и куповине производа.

Захваљујући значају опште теме као и разноврсним и иновативним студијама које доноси, зборник *Књижевни (с)тандардни* језик и језик књижевности представља изузетно корисно штиво како за оне које дата тема занима, тако и за оне који желе да допринесу неком од аспеката њеног истраживања.

Зборник радова *Савремена проучавања језика и књижевности* III/1

Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу био је 12. марта 2011. године трећи пут домаћин младим филолозима, који су научној јавности представили своја достигнућа из двеју тематско-научних области: из лингвистике и из књижевности. Своје радове презентовало је преко 120 излагача из Србије, Црне Горе, Босне и Херцеговине и Украјине. Излагања су се одвијала у оквиру осам језичких и шест књижевних секција. Сви радови који су прошли научну рецензију угледних лингвиста и прочавалаца књижевности публиковани су у двотомном зборнику. Први том доноси реферате са секције *Савремена проучавања језика*, а други са секције *Савремена проучавања књижевности*.

Прва књига зборника *Савремена проучавања у језику и књижевности*¹ доноси укупно 46 лингвистичких реферата. У уводном поглављу уредници истичу да су реферати на III скупу младих филолога били готово расподељени у две велике групе. Прву чине реферати који су се бавили проблемима из свих системсколингвистичких дисциплина и њој припадају углавном србистички радови. Другу групу представљају реферати контрастивног или методичког типа, и то су по правилу радови младих филолога који се баве страним филологијама.

Сви радови тематски су разврстани у шест поглавља: I. *Дијалектолошка и ономастичка проучавања* (садржи три рада), II. *Морфолошка и творбена проучавања* (садржи четири рада), III. *Лексикосемантичка проучавања* (садржи осам радова), IV. *Синтаксичка проучавања* (садржи четири рада), V. *Стилистичка и семантичка проучавања* (садржи девет радова) и VI. *Примењенолингвистичка проучавања* (садржи осамнаест радова).

Прва тематска целина, *Дијалектолошка и ономастичка проучавања*, започиње радом М. Петровић Савић, „О пореклу свадбених обичаја и неке њене историјске потврде (област Рађевина)“ (15–12), где се ауторка бавила анализом лексике свадбених обичаја са аспекта порекла ове лексике. У помену целину спадају и радови Т. Танасковић, „Мушки надимци у селу Шљивовцу код Крагујевца“ (23–31) и Б. Вељовић, „О неким особинама фонетизма говора Тутина и околине“ (33–43).

¹ Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2012, 500 стр.

Поглавље *Морфолошка и њворбена љроучавања* садржи четири рада. Реферат Д. Цвијовић, „О неким граматичко-семантичким особинама именица на -о у српском језику“ (47–53) посматра наведене именице са становишта граматичких категорија рода и броја. У раду „Творбена анализа неких именица из класе етника у српском језику“ (55–64), ауторке И. Маринковић и Ј. Јовановић посматрале су творбене начине којима ове лексеме настају, као и моционе суфиксе који учествују у грађењу имена женских етника. Рад А. Ранђеловић, „Терминологско-методолошки проблеми у именичкој префиксацији“ (65–70), бави се проблемима у дефинисању основних појмова именичке префиксације и одређивањем њеног места међу осталим творбеним начинима. А. Спасојевић у реферату „Неке морфолошке особености у језику романа *Ходочашће Арсенија Њејована* Борислава Пекића“ (71–82) анализира морфолошка застарела језичка средства ексерпирана из наведеног романа у односу на континуитет савременог стандардног језика.

Трећу тематску групу, *Лексичкосемантичка љроучавања*, чини осам реферата. Н. Ивановић је са творбено-семантичког и стилистичког аспекта анализирао индивидуализме у раду „Индивидуална лексика: творбено-семантичке и творбено-стилске одлике индивидуализама у српском језику (на материјалу из Речника САНУ)“ (85–100). Семантиком глаголских префикса бавиле су се М. Стојановић, „Семантика глаголског префикса *љре-* у српском језику“ (101–112) и Н. Миланов, „Семантика глаголског префикса *љо-* у српском језику“ (141–151). Ђовор политичара проучавала је С. Слијепчевић у реферату „О апстрактној лексици у политичком дискурсу (на примеру концептуализације Србије)“ (113–120). Семантичку структуру неких ботаничких назива приказала је Ј. Јанковић у раду „Фитоними од придева *бео* у српском језику“ (121–139), а Ј. Милошевић посматрала је глаголе ударања – „Глаголи са значењем ударања у савременом српском језику (лексичко-семантичка анализа)“ (153–164). Реферат Д. Станић, „Променљиви придеви са именичком основом који означавају боје“ (165–174), анализира поменуте придеве са творбено-морфолошког становишта и класификује их према семантичком и етимолошком критеријуму. Колокацијски опсег лексеме *реч* приказао је И. Књијар у раду „О неким колокацијама с именицом *реч*“ (175–180).

Четврта целина, *Синтаксичка љроучавања*, доноси четири рада. Први је компаративни реферат Т. Крстић, „Модалне и временске употребе кондиционала презента у француском и потенцијала у српском језику“ (183–193). В. Јовановић истраживала је ситуационе типове стања у француском језику – „О једном типу ситуације у француском језику“ (195–201). О основама за грађење партиципских придева говори рад М. Жарковић, „Партиципски придеви као премодификатори именичке фразе“ (203–212). Коауторски реферат Н. Живковић и К. Акић, „Формална семантика неких глаголских времена у српском језику“ (213–224) бави се аспектвалним вредностима и темпоралном структуром одређених глаголских времена.

Под насловом *Стилистичка и семантичка љроучавања* обједињено је следећих девет реферата: В. Ђевриз Нишић, „О кумулацији осамостаљених језичких јединица у роману *Очеви и оци* Слободана Селенића“ (227–231), Ј. Максимовић, „Метонимија у новинским извештајима“ (233–237), С. Новомет, „Сликовитост поредбених конструкција у роману *Тврђава* Меше Селимовића“ (239–247), М. Милосављевић Тодоровић и М. Спасојевић, „О особе-

ностима огласа на интернет сајтовима намењеним оглашавању“ (249–255), А. Милчић Радовановић, „Административна лексика у преводима романа Ive Andrića на engleski“ (257–263), С. Миловановић, „Језичко-стилске одлике романа *Одбрана и Последњи дани* Борислава Пекића“ (265–276), А. Шеховић, „Рецепција архаизама код говорника српског језика“ (277–284), К. Озер, „Номиналне форме ословљавања на факултету“ (285–296), А. Шарчевић и И. Николић, „Концептуалне метафоре у српском, енглеском и шпанском језику – локализација унутар универзалног система“ (297–307).

Последњи, шести део, *Примењенолингвистичка проучавања*, тематски и методолошки је најразноврснији. Он обухвата осамнаест радова: Б. Ускоковић, „Мотивација за учење немачког језика изван оквира обавезног школовања“ (311–321), Ј. Вулетић, „Анализа часова немачког језика у крагујевачким средњим школама са аспекта коректуре грешака“ (323–329), Н. Вукајловић, „Разлози студената за страх од усменог изражавања на немачком језику“ (331–340), Т. Кukić, „Izostavljanje određenog člana kod učenika italijanskog jezika kao stranog čiji je maternji jezik srpski“ (341–349), Д. Јеротијевић, „Предлози наставника за превод енглеских фразних глагола са партикулом *off*“ (351–365), С. Буљановић, „О могућностима преводња глаголских времена, člana i roda s мађарског на српски: пример романа Mora Jokaija *Zlatan čovek*“ (376–378), К. Крстић, „Невербална комуникација у настави шпанског језика“ (379–389), М. Станојевић, „Бењаминов есеј *Загађај преводиоца* и његова сродност са теоријом језика Вилхелма фон Хумболта – истраживање Крисоле Камбас“ (391–396), М. Кебара, „Психолошке основе лингвистичке теорије Јана Бодуена де Куртенеа као пионирски допринос настанку психолингвистике“ (397–405), Д. Синадиновић, „Улога различитих компонената мотивације у учењу енглеског као страног језика код одраслих“ (407–420), И. Ћирковић Миладиновић, „Афективни аспекти учења енглеског као страног“ (421–430), Р. Сузић и Т. Дабић, „Веза између мотивације за учењем енглеског језика и језичке анксиозности“ (431–442), С. Хорњак, „Фактор мотивације у процесу усвајања страних језика“ (443–452), М. Марковић, „Неки аспекти примене теорије вишеструких интелигенција на учење енглеског као страног језика у основној школи“ (453–462), М. Банковић, „Утицај енглеског језика на давање назива провредним субјектима у Републици Србији“ (463–468), В. Radenković Šošić и Ј. Воžović, „Улога преводња и nastavi stručnog jezika“ (469–474), М. Стојковић, „*Clickers* – значај и могућност примене енглеског језика“ (475–480), К. Аксић, „Семантичка категоризација глагола са префиксом *раз-* и њихови енглески еквиваленти“ (481–491).

На самом крају зборника налази се поглавље *Аутори* (492–500), које садржи кратке биографије свих аутора.

Значај овога зборника огледа се пре свега у томе што подстиче афирмацију младих филолога који су тек закорачили у научне воде. Радови коју су овде објављени на одређени начин представљају актуелни тренутак савремене лингвистике из перспективе њених најмлађих проучавалаца. Посебно треба истаћи да је број учесника на IV научном скупу младих филолога био врло импозантан, те је овај скуп засигурно постао традиционално место окупљања докторанада филолошких наука.

ВЛАДИМИР ЖИВАНОВИЋ
МАРИНА СПАСОЈЕВИЋ
ДРАГАНА ЦВИЈОВИЋ
АНЕТА СПАСОЈЕВИЋ
(Институт за српски језик САНУ, Београд)

НАШ ЈЕЗИК I–XLIII – БИБЛИОГРАФИЈА СА РЕГИСТРИМА (1932–2012)*

Увод

Године 2012. навршава се осамдесет година од излажења првог броја часописа Наш језик. Намера аутора је да овом приликом саставе библиографију, праћену додатним регистрима, која ће, поред обележавања годишњице, да пружи увид у целокупан фонд објављених радова, као и да олакша њихово претраживање. Тако је у овој библиографији обухваћен период излажења часописа од његовог оснивања, 1932. године, до 2012.

Библиографија часописа Наш језик класификована је хронолошки, од најстаријег до најновијег датума. Радови аутора су обухваћени регистром аутора. Намера аутора ове библиографије, одредивши се за хронолошку организацију, била је да се стекне увид у наслове научних чланака онако како су они објављивани од 1932. године све до данас и да тиме она постане користан извор за проучавање тема и праваца интересовања за језик.

Часопис Наш језик изашао је до сада у педесет књига. Динамика излажења се мењала током овако дугог временског раздобља, па је часопис излазио у својој старој серији, у предатном издању (до 1941. год.) у осам књига, од којих је последња, осма књига, изашла само у једној свесци. Поновно објављивање часописа је покренуто 1949. године, од када је часопис објавио четрдесет три књиге из нове серије.

Библиографија која је пред читаоцима садржи 1618 библиографских јединица и у њој је заступљено преко 320 аутора. На крају библиографије, поред регистра аутора, налази се и веома исцрпан предметни регистар. Због просторне ограничености нисмо могли да унесемо све појединачне речи које се обрађују у радовима, већ су регистри сачињени по тематском принципу.

* Овај рад је настао у оквиру пројекта 178009 *Лингвистичка истраживања савременог српског књижевног језика и израда Речника српскохрватског књижевног и народног језика САНУ*, који у целини финансира Министарство за просвету и науку Републике Србије.

Предметни регистар су израдили аутори библиографије и у њега су придружили кључне речи чланака онако како су их дефинисали сами аутори чланака (кључне речи уз сваки чланак излазе од XXXIV књиге Нашег језика). Регистар аутора садржи разрешена имена скоро свих аутора чланака, с обзиром на то да су се аутори, нарочито у првим годинама излажења часописа непотпуно потписивали. Такође, библиографији су прикључени регистри излажења рубрика „Језичке поуке“ и „Наша пошта“ и „Језички пабирци“, за које није рађен предметни регистар, јер су питања и појаве обрађиване у њима веома разноврсни (а малог обима и често се понављају)¹. Оне нису обухваћене ни ауторским регистром, јер је, осим неауторизованих, било и оних прилога код којих се није могао поуздано утврдити аутор. Због тога су ове рубрике заједнички обједињене у пропратним регистрима. Ауторски, предметни, као и остали регистри, чине библиографију информативном и једноставном за употребу.

Библиографија је урађена по међународном стандарду ISBN (CP) и труд је био усмерен на доследност и тачност у попису чланака. Часопис је раније објављивао попис расправа и чланака Нашег језика састављан од стране Јованке Миловановић у броју XX и XXVI/1, Мирослава Николића у броју XXX, као и Марине Спасојевић и Драгане Настановић у броју XL, чиме се приближио пуној библиографији која је данас пред читаоцима.

¹ Ово су разлози зашто ови написи нису обухваћени ни хронолошком библиографијом.

БИБЛИОГРАФИЈА ЧАСОПИСА НАШ ЈЕЗИК

1932–1933. – Годиште 1

1. Наша реч / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 1–3.
2. Српскохрватски књижевни језик / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 4–11. | Уп. 11, 19
3. Nastava maternjeg jezika u našim srednjim školama / М[iлош] S. Moskovljević. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 11–13.
4. О „честољубљу“ / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 13–15.
5. Правобранилаштво или правобраниоштво / Д[рагутин] Костић. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 15–18.
6. Глаголи на -ети, -им, и -ити, -им / М[илош] С. Московљевић. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 18–21.
7. Доћи ћу, а не доћићу / Д[анило] Вушовић. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 21–22.
8. Коњма или коњима / Р[адомир] Алексић. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 23–26.
9. О трећем лицу множине времена садашњег у глагола као умети, успети и сл. / Р[адосав] Бошковић. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 26–27.
10. Погрешна употреба предлога код / М[илош] С. М[осковљевић]. – Год. 1, св. 1 (1932), стр. 27.
11. Српскохрватски књижевни језик / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 2 (1932), стр. 33–38. | Уп. 2, 19
12. Наш књижевни језик у средњој школи / Мих[аило] Стевановић. – Год. 1, св. 2 (1932), стр. 38–43.
13. О „светогледу“ / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 2 (1932), стр. 43–47.
14. Каљаче – снежњаче / Д[рагутин] Костић. – Год. 1, св. 2 (1932), стр. 47–48.
15. Он се је радовао или он се радовао / Р[адомир] Алексић. – Год. 1, св. 2 (1932), стр. 48–50.
16. Транскрибовање пољских имена / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 2 (1932), стр. 50–52.
17. Вокатив сингулара од именица мама, тата, ујна и баба, тетка, стрина / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 1, св. 2 (1932), стр. 52–55.
18. За исправније штампање / И. – Год. 1, св. 2 (1932), стр. 55–57.
19. Српскохрватски књижевни језик / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 3 (1932), стр. 65–71. | Уп. 2, 11
20. „Bugarska zverstva“ / S[tjepan] Bosanac. – Год. 1, св. 3 (1932), стр. 71–72.
21. О стварању нових речи / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 3 (1932), стр. 72–76.
22. Klonimo se varvarizma / М[iлош] S. Moskovljević. – Год. 1, св. 3 (1932), стр. 76–82.

23. Откад и откако / Д[рагутин] Костић. – Год. 1, св. 3 (1932), стр. 82–84.
24. „Чехословачки језик“ / П[етар] Ђорђевић. – Год. 1, св. 3 (1932), стр. 84–85.
25. Из нашег правописа [писање установа] / Р[адомир] Алексић. – Год. 1, св. 3 (1932), стр. 85–86.
26. Шта ми хоћемо / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, св. 4 (1932), стр. 97–100.
27. Неколико начелних питања / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, св. 4 (1932), стр. 100–110. | Уп. 33
28. Обе очи или оба ока / М[илош] Ивковић. – Год. 1, св. 4 (1932), стр. 110–112.
29. Употреба предлога у са генитивом / Б[ранко] Милетић. – Год. 1, св. 4 (1932), стр. 112–115.
30. О роду у личним глаг. облицима / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 1, св. 4 (1932), стр. 116–118.
31. Олакотан и отеготан / Д[анило] Вушовић. – Год. 1, св. 4 (1932), стр. 118–119.
32. И моје две три мрвице : разговор са нашим читаоцем / Д[рагутин] Костић. – Год. 1, св. 4 (1932), стр. 119–122. | Уп. 34
33. Неколико начелних питања / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, св. 5 (1932), стр. 129–143. | Уп. 27
34. И моје две три мрвице : разговор са нашим читаоцем / Драг[утин] Костић. – Год. 1, св. 5 (1932), стр. 143–149. | Уп. 32
35. Преудешавање грчколатинских међународних речи на -ium (-ion) / Д[рагутин] Костић. – Год. 1, св. 5 (1932), стр. 149–154.
36. Да се разумемо! / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 6 (1932), стр. 161–165.
37. Primjedbe nekim dojakošnjim člancima u „Našem jeziku“ / T[omislav] Maretić. – Год. 1, св. 6 (1932), стр. 166–168.
38. Слобода народног језика или језичка грешка? / И. – Год. 1, св. 6 (1932), стр. 168–171.
39. Лекар и лечник / М[илош] Московљевић. – Год. 1, св. 6 (1932), стр. 171–173.
40. Летење или лећење? / П[етар] Ђорђевић. – Год. 1, св. 6 (1932), стр. 173–174.
41. О изговору ч, ц и ђ, ђ / Б[ранко] Милетић. – Год. 1, св. 6 (1932), стр. 174–177.
42. Из интерпункције / Ј. – Год. 1, св. 6 (1932), стр. 177–178.
43. Један пример / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 7 (1932), стр. 193–199.
44. Како речи добивају нова значења / Д[рагутин] Костић. – Год. 1, св. 7 (1932), стр. 199–202.
45. Чије су речи калдрма, кѝрија? / Гл[иша] Елезовић. – Год. 1, св. 7 (1932), стр. 202–204.
46. Нешто о употреби наставка ар у једној групи туђих речи / Радосав Бошковић. – Год. 1, св. 7 (1932), стр. 205–209.
47. Још о глаголу нестати / М[илош] С. Московљевић. – Год. 1, св. 7 (1932), стр. 210–212.
48. Нешто о употреби партиципа на -вши / Д[анило] Вушовић. – Год. 1, св. 7 (1932), стр. 212–213.
49. Култура језика код Чеха / П[етар] Ђорђевић. – Год. 1, св. 7 (1932), стр. 213–218.
50. Прави пут / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 8 (1933), стр. 225–230.
51. Поводом једног питања / А[лександар] Б[елић]. – Год. 1, св. 8 (1933), стр. 230–235.

52. Мало из историје речи / Д[рагутин] Костић. – Год. 1, св. 8 (1933), стр. 236–238.
53. О употреби заменице свој / Д[анило] Вушовић. – Год. 1, св. 8 (1933), стр. 238–240.
54. Помоћу и с помоћу / Р[адомир] Алексић. – Год. 1, св. 8 (1933), стр. 241–242.
55. Зашто умотворина, а не умотворевина / М[ихаило] Стевановић. – Год. 1, св. 8 (1933), стр. 242–244.
56. Неправилна употреба неких бројних израза / Д[анило] Вушовић. – Год. 1, св. 8 (1933), стр. 244–245.
57. Насиље над језиком / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 9 (1933), стр. 257–262.
58. О грађењу глаголских именица на -ње и -ће / А[лександар] Белић. – Год. 1, св. 9 (1933), стр. 262–268.
59. Око изговора и писања неких туђих речи / Д[рагутин] Костић. – Год. 1, св. 9 (1933), стр. 268–272.
60. „Тачка гледишта“ / А[leksandar] Raunov. – Год. 1, св. 9 (1933), стр. 273–274.
61. Поводом чланка г. А. Паунова / Р[адосав] Бошковић. – Год. 1, св. 9 (1933), стр. 275–278.
62. Negovanje književnog jezika kod Poljaka / Stanislav Rospond. – Год. 1, св. 9 (1933), стр. 278–283.
63. После прве године / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, св. 10 (1933), стр. 289–295.

1933–1934. – Годиште 2

64. Једно начелно питање [глаголски прилог садашњи у придевској служби] / А[лександар] Белић. – Год. 2, св. 1 (1933), стр. 1–6.
65. „Насушни хлеб“ и „свагдањи крух“ / М[илан] Будимир. – Год. 2, св. 1 (1933), стр. 6–9.
66. Антологија ружнога / Марко Цар. – Год. 2, св. 1 (1933), стр. 9–12.
67. Још нешто о речима на -иште / Отакар Колман. – Год. 2, св. 1 (1933), стр. 13–19.
68. Где, камо, куд(а) / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 2, св. 1 (1933), стр. 19–24.
69. „Родна реч“ / М[илош] С. Московљевић. – Год. 2, св. 1 (1933), стр. 24–26. | Приказ
70. О променљивости радног (прошлог) глаголског придева / А[лександар] Белић. – Год. 2, св. 2 (1933), стр. 33–39.
71. Језичко осећање и језичко знање / М[илан] Будимир. – Год. 2, св. 2 (1933), стр. 40–43.
72. Босиљак / Х[енрик] Барић. – Год. 2, св. 2 (1933), стр. 43–47.
73. Значење неколико туђих речи употребљених од наших класичних писаца / Гл[иша] Елезовић. – Год. 2, св. 2 (1933), стр. 47–50.
74. Око израза насушни / П[етар] Ђорђевић. – Год. 2, св. 2 (1933), стр. 50–53.
75. О акцентским облицима: човёка, човёку... / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 2, св. 2 (1933), стр. 53–55.
76. Позоришни језик / А[лександар] Белић. – Год. 2, св. 3 (1933), стр. 65–67.
77. Prvi januara ili prvi januar / М[ilan] Rešetar. – Год. 2, св. 3 (1933), стр. 68–69.
78. Iz savremenog života našeg jezika / Fr[an] Plešić. – Год. 2, св. 3 (1933), стр. 69–71.
79. Множина, обична и збирна / Д[рагутин] Костић. – Год. 2, св. 3 (1933), стр. 72–76.

80. „Опкладионица“ и тим поводом о именицама на -ионица, -аоница / М[илош] С. Московљевић. – Год. 2, св. 3 (1933), стр. 76–77.
81. О значењу неких речи и израза / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 2, св. 3 (1933), стр. 78–81. | Уп. 131, 151
82. „Хвала лепа!“ и „хвала лепо!“ / Д[анило] Вушовић. – Год. 2, св. 3 (1933), стр. 81–84.
83. Однос предлога према неким одричним речима / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 2, св. 3 (1933), стр. 84–87.
84. Још неколико речи о позоришном језику / А[лександар] Б[елић]. – Год. 2, св. 4 (1933), стр. 97–99.
85. Kritik ili kritičar i t. d. / Т[omislav] Maretić. – Год. 2, св. 4 (1933), стр. 99–100.
86. Незнани јунак / А[лександар] Б[елић]. – Год. 2, св. 4 (1933), стр. 100–102.
87. О узрочном значењу свезице „пошто“ / Д[анило] Вушовић. – Год. 2, св. 4 (1933), стр. 103–105.
88. О vokativu jednine nekih imenica muškog roda, naročito imena i prezimena / М[илош] С. Moskovljević. – Год. 2, св. 4 (1933), стр. 105–107. | Уп. 104
89. [трећи] III међународни лингвистички конгрес у Риму / А[лександар] Белић. – Год. 2, св. 4 (1933), стр. 108–114. Приказ.
90. „Први јануара или први јануар“ / Павле Радивојевић. – Год. 2, св. 4 (1933), стр. 114–116.
91. Опет о позоришном језику / А[лександар] Б[елић]. – Год. 2, св. 5 (1934), стр. 129–132.
92. Kritik ili kritičar / Fran J. Tučan. – Год. 2, св. 5 (1934), стр. 133–134.
93. Бошко / И. – Год. 2, св. 5 (1934), стр. 134–136.
94. Мешање предмета пре- и при- код неких речи / Милош С. Московљевић. – Год. 2, св. 5 (1934), стр. 136–140.
95. Речи: васељена, васиона и васиљена, њихова употреба, значење и порекло / Д[анило] Вушовић. – Год. 2, св. 5 (1934), стр. 140–145.
96. О двојаким завршеницама неких туђица / П[етар] Ђорђић. – Год. 2, св. 5 (1934), стр. 145–149.
97. Језик у убеницима за српскохрватски језик / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 2, св. 5 (1934), стр. 150–154.
98. Мало стилистике / [Драгутин] К[остић]. – Год. 2, св. 5 (1934), стр. 154.
99. Дикција / А[лександар] Б[елић]. – Год. 2, св. 6 (1934), стр. 161–163.
100. U vezi s jednim principskim pitanjem / Stjepan Ivšić. – Год. 2, св. 6 (1934), стр. 164–168.
101. Germanizmi u brojenju / М[илан] Rešetar. – Год. 2, св. 6 (1934), стр. 169–170.
102. О краљу и цару / П[етар] Ђорђић. – Год. 2, св. 6 (1934), стр. 170–176.
103. Горјети или горети у књижевном језику ијекавског наречја / Јован Л. Вуковић. – Год. 2, св. 6 (1934), стр. 176–180.
104. О vokativu jednine nekih imenica muškog roda, naročito imena i prezimena / М[илош] Московљевић. – Год. 2, св. 6 (1934), стр. 180–183. | Уп. 88
105. Како треба разумети неке стихове у једној народној песми / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 2, св. 6 (1934), стр. 183–184.
106. „Београдски стил“ / А[лександар] Белић. – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 193–200.
107. Облик Југословен / П[етар] Ђорђић. – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 200–201.
108. „Gospoda profesor“ / М[ihailo] Janjanin. – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 202–204.
109. О писању великих слова по нашем савременом правопису / Д[анило] Вушовић. – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 205–208.

110. Један предлог за неколико назива [за место на ком се чувају животиње] / Вој[ислав] Ж. Милојевић. – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 209–210.
111. Неке особености шаховског језика / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 210–212.
112. *Še nekoliko slovenskih imen za novce / Stanko Bunc.* – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 212–213.
113. Име Београда / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 213–214.
114. Значење неких стихова у народним песмама / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 2, св. 7 (1934), стр. 214–215.
115. Против туђица / Милан Вукићевић. – Год. 2, св. 8 (1934), стр. 225–228.
116. Germanizam u brojenju? / Fr[an] Plešić. – Год. 2, св. 8 (1934), стр. 228–229.
117. Грчка подлога књижевних језика / М[илан] Будимир. – Год. 2, св. 8 (1934), стр. 230–234.
118. Бања, купалиште, купељ, купатило, купка / М[илош] С. Московљевић. – Год. 2, св. 8 (1934), стр. 234–237.
119. Још о вокативу једине неких именица мушког рода / Ј[ован] Л. Вуковић. – Год. 2, св. 8 (1934), стр. 238–241.
120. О пореклу и значењу речи „колач“ / Д[анило] Вушовић. – Год. 2, св. 8 (1934), стр. 241–246.
121. Именица академија и њене изведенице / П[етар] Ђорђевић. – Год. 2, св. 8 (1934), стр. 246–247.
122. Прилог спортској терминологији / Д[рагутин] Костић. – Год. 2, св. 8 (1934), стр. 247–251.
123. О уједначавању граматичких облика нашег књижевног језика / А[лександар] Б[елић]. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 257–259.
124. Prag ili Praga? / Fr[an] Plešić. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 260–261.
125. Још о туђицама / А[лександар] Белић. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 261–264.
126. О pisanju velikih slova po našem pravopisu / R[anko] Muždeka. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 264–266.
127. О писању великих слова по нашем савременом правопису / Д[анило] Вушовић. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 266–268.
128. Из живота речи. Постапак речи срећа и развитак њеног значења / М[илош] С. Московљевић. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 268–272.
129. Употреба предлога према / М[ихаило] Стевановић. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 273–276.
130. „Хлеб наш насушни“ / Владимир Марган. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 277–278.
131. О значењу неких речи и израза / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 278–283. | Уп. 81, 151
132. Slovenački „frakar“ / Fr[an] Plešić. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 283.
133. Један погрешно схваћен стих народне песме / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 284.
134. Читаоцима / Уредништво Нашег језика. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 284–285.
135. „Naš jezik“ / M[irko] Perković. – Год. 2, св. 9–10 (1934), стр. 285–289. | Приказ.

1934–1935. – Годиште 3

136. Нова азбука / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 1 (1934), стр. 1–3.

137. О неким туђим географским именима / Josip Smodlaka. – Год. 3, св. 1 (1934), стр. 4–5
138. О нашој средњошколској граматичици / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 1 (1934), стр. 5–11. | Уп. 145
139. Глосе о јединственом наречју / Јован Радуловић. – Год. 3, св. 1 (1934), стр. 11–16.
140. Питање туђица / П[етар] Ђорђевић. – Год. 3, св. 1 (1934), стр. 16–19.
141. О jednom principskom pitanju [transkripciji vlastitih imena] / Fran J. Tučan. – Год. 3, св. 1 (1934), стр. 19–22.
142. О значењу речи: сермија, мал, благо и др. / Ј[ован] Л. Вуковић. – Год. 3, св. 1 (1934), стр. 22–26.
143. Краљ Александар / Уредништво Нашег језика. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 33.
144. О једном књижевном изговору / Уредништво Нашег језика. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 35–36.
145. О нашој средњошколској граматичици / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 37–44. | Уп. 138
146. О писању туђих имена / П[етар] Ђорђевић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 45–47.
147. О писању туђих имена / М[илош] С. Московљевић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 47–49.
148. Камен – рипа – статива / Д[рагутин] Костић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 50–52.
149. Још о писању riječi velikim početnim slovom / R[anko] Muždeka. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 52–53.
150. Још о писању reči velikim početnim slovom / Д[анило] Вушовић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 53–54.
151. О значењу неких речи и израза / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 54–57. | Уп. 81, 131
152. Туде riječi / R[ikart] K[amov] Jeretov. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 58.
153. Видоглед / Пет[ар] Л. Вукићевић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 58.
154. Наше речи и туђице / Драг. Јовичић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 58–59.
155. О значењу речи ђунија / Гл[иша] Елезовић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 59–60.
156. Откуд реч „зеленаш“? / Д[анило] Вушовић. – Год. 3, св. 2 (1934), стр. 60.
157. У спомен и славу Вука Караџића / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 65–71.
158. Схватање важности српскохрватског језика у средњој школи / М[ихаило] Стевановић. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 71–77.
159. Napomene i primedbe k 8 broju godine II „Našeg jezika“ / Fr[an] Ilesić. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 77–80.
160. Међу, између, из и са / И. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 81–83.
161. Да ли Бања Лука или Бањалука? / Ст[ојан] Бијелић. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 84–85.
162. Да ли Бања Лука или Бањалука? / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 85–86.
163. Хроника или кроника? / П[етар] Ђорђевић. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 86–87.
164. О значењу неких речи и израза / С[има] Тр[ојановић]. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 88–89.
165. „Пијан као мајка“ / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 89.
166. Ђорђе, Ђуро и сл. / П[етар] Ђ[орђевић]. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 89–90.
167. Слагање подмета с копулом / Ђ[орђе] Киселиновић. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 90–91.

168. О значењу једног стиха народне песме / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 3, св. 3 (1934), стр. 91.
169. Т. Маретић / Уредништво Нашег језика. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 97–98.
170. Smijemo li dirnuti u ovo pitanje? [zajednički knj. j. Srba i Hrvata] / Mirko Perković. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 99–100.
171. Има ли локатива (седмог падежа) у српскохрватском језику? / И. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 100–105.
172. Питање „главног“ и „споредног“ у настави српскохрватског језика / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 105–111.
173. О једном књижевном изговору / Богић Новелић. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 111–112.
174. О једном књижевном изговору / Drag. Jovičić. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 113–114.
175. Ходочашће / П[етар] Ђорђевић. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 114–118.
176. Неколике напомене / М[илош] С. Московљевић. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 118–120.
177. Из историје речи / Милан Поповић. – Год. 3, св. 4 (1935), стр. 121.
178. Свети Сава / П[етар] Ђорђевић. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 130–132.
179. Стил и језик / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 133–141.
180. Још о riječi hodočašće / Stjepan Ivšić. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 141–143.
181. Наук или наука? / М[илош] С. Московљевић. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 143–146.
182. Да ли задовољан с чим или задовољан чим? / Д[анило] Вушовић. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 147–149.
183. О нашим варивима / С[има] Тр[ојановић]. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 150–151.
184. О значењима неких речи / Милан Поповић. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 151–152.
185. О значењима неких речи / Н[овак] Новаковић. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 152.
186. Из једног писма Франа Мажуранића / Уредништво Нашег језика. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 152.
187. Наши помагачи / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 3, св. 5 (1935), стр. 153–155.
188. Језик и музика / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 6 (1935), стр. 161–166.
189. Је ли стигло вријеме да се уклони јекавски књижевни изговор? / М[илан] Решетар. – Год. 3, св. 6 (1935), стр. 166–169.
190. „Главно“ и „споредно“ у раду и оцењивању писмених задатака / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 3, св. 6 (1935), стр. 169–172.
191. Одрични и учестали, а не: одречни и учестани / М[ихаило] Стевановић. – Год. 3, св. 6 (1935), стр. 173–176.
192. Staje za stoku i živinu / Vlado Babić. – Год. 3, св. 6 (1935), стр. 176–180.
193. Још о „први јануара“ / С[ветозар] Георгијевић. – Год. 3, св. 6 (1935), стр. 180–183.
194. Рипа – ринути – зипа: камен / Ј[ован] Л. Вуковић. – Год. 3, св. 6 (1935), стр. 183–186.
195. Наши учитељи: Даничић, Новаковић, Стојановић / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 7 (1935), стр. 193–200.
196. Писање „женских“ презимена / Д[рагутин] Костић. – Год. 3, св. 7 (1935), стр. 200–206. | Уп. 203

197. О језику, govoru, pismu i azbuci / S[reten] Živković. – Год. 3, св. 7 (1935), стр. 206–209.
198. О имену Ђорђе / П[етар] Ђорђевић. – Год. 3, св. 7 (1935), стр. 209–212.
199. Jezik u jednoj slovenačkoj beletrističkoj knjizi / Fr[an] Plešić. – Год. 3, св. 7 (1935), стр. 212–215.
200. О значењу речи: капија, ерлија, везек, сувача / Душ[ан] Марјановић. – Год. 3, св. 7 (1935), стр. 215–217.
201. Неколико прилога значењу речи / М[илош] С. Московљевић. – Год. 3, св. 7 (1935), стр. 217–220.
202. Размишљања о језику / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 225–229.
203. Писање „женских“ презимена / Д[рагутин] Костић. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 229–236. | Уп. 196
204. Српскохрватски језик на пријемном испиту / М[иодраг] С. Л[алевић]. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 236–240.
205. О pravopisu / S[reten] Živković. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 240–245.
206. О језику Пера Слијепчевића / Милан Вукићевић. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 245–248.
207. Учитель, наставник, професор / П[етар] Ђорђевић. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 248–251.
208. Клиске / С[има] Тр[ојановић]. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 251–252.
209. Moreuz / Fr[an] Plešić. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 252.
210. Још неколико ријечи што означавају камен / Новак Новаковић. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 252–253.
211. Још неколико ријечи што означавају камен / М[илан] Поповић. – Год. 3, св. 8 (1935), стр. 253.
212. Колико се у нашем језику огледа наше народно јединство? / А[лександар] Белић. – Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 257–264.
213. Naša pomorska terminologija / F. Stojanov. – Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 264–269.
214. О azbuci i pismu / S[reten] Živković. – Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 269–273.
215. Кукуруз / Гл[иша] Елезовић. – Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 273–277.
216. О лексичкој и стилској диференцијацији српскога и хрватскога књижевног језика / Р[адосав] Бошковић. – Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 277–282.
217. Инфинитив и свезица „да“ са презентом / М[ихаило] Стевановић. – Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 282–288.
218. Облици трпног садашњег времена / П[етар] Ђорђевић. – Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 288–290.
219. О речи претпостављени / Ј[ован] Л. Вуковић. – Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 290–292.

1935–1936. – Годиште 4

220. Дубровник и његово место у духовном развиту нашег народа / А[лександар] Белић. – Год. 4, св. 1 (1935), стр. 1–8.
221. Прилог питању о називима кукуруза / Д[оброслав] Б. Тодоровић. – Год. 4, св. 1 (1935), стр. 8–11.
222. О etimološkom (tradicionalnom) i fonetičkom pravopisu / S[reten] Živković. – Год. 4, св. 1 (1935), стр. 11–20.
223. Матерњи језик у говору и раду наставника / Тугомил Ујчић. – Год. 4, св. 1 (1935), стр. 20–23.

224. Родбински и својбински називи / Новак Новаковић. – Год. 4, св. 1 (1935), стр. 24–26.
225. У добри час! / А[лександар] Б[елић]. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 33–35.
226. Borba *oko novog i starog pravopisa* / S[reten] Živković. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 35–38.
227. Из медицинске терминологије / М[илош] С. Московљевић. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 38–44.
228. Како треба писати имена светаца / Петар Рађеновић. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 44–46.
229. О ženskim prezimenima / М[ihailo] Janjanin. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 47–50.
230. О пореклу и значењу именице роб / Д[анило] Вушовић. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 50–53.
231. Једна напомена поводом акузатива / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 53–55.
232. О изразима: „Он је лисица“, „Он је лис“ и сл. / Ђорђе Прерадовић. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 55–56.
233. О промени именице Беране / М[иодраг] С. Л[алевић]. – Год. 4, св. 2 (1935), стр. 56–58.
234. Граматика у школи / Пријатељ средње школе. – Год. 4, св. 3 (1935), стр. 65–67.
235. Кварење песама / Д[рагутин] Костић. – Год. 4, св. 3 (1935), стр. 68–73.
236. О savremenom srpskohrvatskom pravopisu / S[reten] Živković. – Год. 4, св. 3 (1935), стр. 73–78.
237. Два вида нашег књижевног језика према другим словенским језицима / П[етар] Ђорђић. – Год. 4, св. 3 (1935), стр. 78–82.
238. О хемиским називима: водоник – водик, кисеоник – кисик / В[укић] М. Мићовић. – Год. 4, св. 3 (1935), стр. 82–85.
239. Значење завршних стихова у народној песми „Бановић Страхиња“ / Д[анило] Вушовић. – Год. 4, св. 3 (1935), стр. 85–89.
240. Речи и изрази / Ж. Алексић. – Год. 4, св. 3 (1935), стр. 89–90.
241. Стална потреба / А[лександар] Б[елић]. – Год. 4, св. 4 (1936), стр. 97–100.
242. Именице типа бденије / П[етар] Ђорђић. – Год. 4, св. 4 (1936), стр. 100–107.
243. Још о употреби свезице „да“ с презентом место инфинитива / М[илош] С. Московљевић. – Год. 4, св. 4 (1936), стр. 107–113.
244. Значење завршних стихова у народној песми „Бановић Страхиња“ / Д[рагутин] Костић. – Год. 4, св. 4 (1936), стр. 113–118.
245. Важност српскохрватских писмених задатака у средњој школи / Тугомил Ујчић. – Год. 4, св. 4 (1936), стр. 119–121.
246. И намакну гојне воле / [Драгутин] К[остић]. – Год. 4, св. 4 (1936), стр. 122.
247. О суперлативу / Карел Чапек. – Год. 4, св. 4 (1936), стр. 122–123.
248. О грађењу нових речи / А[лександар] Б[елић]. – Год. 4, св. 5 (1936), стр. 129–131. | Уп. 256, 262, 270, 275
249. Dva pravopisa / Slobodan Kovačević. – Год. 4, св. 5 (1936), стр. 132–134.
250. Прилог пољопривредној терминологији / М[илош] С. Московљевић. – Год. 4, св. 5 (1936), стр. 134–137.
251. Vjelogorica, crnogorica / Vladoje Dukat. – Год. 4, св. 5 (1936), стр. 137–139.
252. Три случаја народне етимологије / Миљивој Павловић. – Год. 4, св. 5 (1936), стр. 139–141.
253. Protiv kvarenja narodnog jezika / Đuro Šurmin. – Год. 4, св. 5 (1936), стр. 141–142.

254. Нешто о главним питањима народног језика у нижим разредима средњих школа / Ј[ован] Вуковић. – Год. 4, св. 5 (1936), стр. 142–151. | Уп. 261, 269
255. Jezički prilozi / Ivan Koštiál. – Год. 4, св. 5 (1936), стр. 151–153.
256. О грађењу нових речи / А[лександар] Б[елић]. – Год. 4, св. 6 (1936), стр. 161–165. | Уп. 248, 262, 270, 275
257. О двојезичним сложеницама таутолошког типа / М[илан] Будимир. – Год. 4, св. 6 (1936), стр. 165–168.
258. Именице типа божанство / П[етар] Ђорђевић. – Год. 4, св. 6 (1936), стр. 169–172.
259. Још нешто о завршним стиховима песме „Бановић Страхиња“ / Бранислав Крстић. – Год. 4, св. 6 (1936), стр. 172–179.
260. Шта је појам речи „кнез“, а шта речи „књаз“ у нашем језику XIX века? / Св. М. Гребенац. – Год. 4, св. 6 (1936), стр. 179–183.
261. Нешто о главним питањима народног језика у нижим разредима средњих школа / Ј[ован] Вуковић. – Год. 4, св. 6 (1936), стр. 183–188. | Уп. 254, 269
262. О грађењу нових речи / А[лександар] Б[елић]. – Год. 4, св. 7 (1936), стр. 193–197. | Уп. 248, 256, 270, 275
263. Називи за воћњаке : још један прилог пољопривредној терминологији / М[илош] С. Московљевић. – Год. 4, св. 7 (1936), стр. 197–202.
264. Предикат збирних именица / М[ихаило] Стевановић. – Год. 4, св. 7 (1936), стр. 202–206.
265. Ne sud već svjedočenje / D. Paunov. – Год. 4, св. 7 (1936), стр. 206–213.
266. Prilog jeziku društvenog saobraćanja : o značenju reči „gospoda“ / Nikola Rončević. – Год. 4, св. 7 (1936), стр. 213–214.
267. Кварење народног језика / Стојан Бијелић. – Год. 4, св. 7 (1936), стр. 214–216.
268. Једна нова реч у дубровачком говору [морозинати] / Х[аралампје] Поленаковић. – Год. 4, св. 7 (1936), стр. 216.
269. Нешто о главним питањима народног језика у нижим разредима средњих школа / Ј[ован] Вуковић. – Год. 4, св. 7 (1936), стр. 217–219. | Уп. 254, 261
270. О грађењу нових речи / А[лександар] Б[елић]. – Год. 4, св. 8 (1936), стр. 225–232. | Уп. 248, 256, 262, 275
271. Белешка о једном глаголском времену код Љуб. Недића / Исидора Секулић. – Год. 4, св. 8 (1936), стр. 233–236.
272. Још о значењу завршних стихова у народној песми „Бановић Страхиња“ / Драг[утин] Костић. – Год. 4, св. 8 (1936), стр. 236–245.
273. Читанка српскохрватског језика у нижим разредима средњих школа / Тугомил Ујчић. – Год. 4, св. 8 (1936), стр. 245–253.
274. Кнез и књаз / П[етар] Ђорђевић. – Год. 4, св. 8 (1936), стр. 253–255.
275. О грађењу нових речи / А[лександар] Б[елић]. – Год. 4, св. 9–10 (1936), стр. 257–264. | Уп. 248, 256, 262, 270
276. Још о значењу завршних стихова у народној песми „Бановић Страхиња“ / Драг[утин] Костић. – Год. 4, св. 9–10 (1936), стр. 264–272.
277. Napomene povodom stranih reči / A. Krasovski. – Год. 4, св. 9–10 (1936), стр. 273–274.
278. Istra: iz istorije ove reči / Fr[an] Ilić. – Год. 4, св. 9–10 (1936), стр. 274–275.
279. Hvale vredan posao / M[ihailo] Janjanin. – Год. 4, св. 9–10 (1936), стр. 275–276.

1936–1937. – Годиште 5

280. Наука и живот / А[лександар] Б[елић]. – Год. 5, св. 1 (1936), стр. 1–5. | Уп. 288
281. Радио и језик / М[илош] С. Московљевић. – Год. 5, св. 1 (1936), стр. 5–8.
282. Protiv kvarenja srpskohrvatskog narodnog (književnog) jezika / А[leksandar] Раупов. – Год. 5, св. 1 (1936), стр. 8–11.
283. Поводом погрешно проширене употребе речи „бразда“ / Д[оброслав] Б. Тодоровић. – Год. 5, св. 1 (1936), стр. 11–14.
284. Moda i manir у језику / Fr[an] Plešić. – Год. 5, св. 1 (1936), стр. 14–19.
285. Значење неких речи и израза / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 5, св. 1 (1936), стр. 19–22.
286. Кроз листове / В[ојислав] К[ујунџић]. – Год. 5, св. 1 (1936), стр. 22–23.
287. Dr Jovan Bogičević: Lehrbuch der Serbokroatischen sprache, Beograd, Geca Kon A. G. Verlag, 1936, стр. 208, цена 50 дин / М[илош] С. Московљевић. – Год. 5, св. 1 (1936), стр. 23–24. | Приказ
288. Наука и живот / А[лександар] Б[елић]. – Год. 5, св. 2 (1936), стр. 33–37. | Уп. 280
289. Значење глаголског префикса „с“ које се губи / Д[рагутин] Костић. – Год. 5, св. 2 (1936), стр. 37–40.
290. Kajkavsko nepostojano „с“ у štokavskom dijalektu / Slobodan Kovačević. – Год. 5, св. 2 (1936), стр. 40–42.
291. О предмету синтаксе / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 5, св. 2 (1936), стр. 42–45.
292. Значење и употреба речи „злочест“ / Д[анило] Вушовић. – Год. 5, св. 2 (1936), стр. 45–48.
293. Неколико прилога терминологији и правопису / М[илош] С. Московљевић. – Год. 5, св. 2 (1936), стр. 48–53.
294. Босански језик или стил? / А[лександар] Б[елић]. – Год. 5, св. 3 (1936), стр. 65–69.
295. Protiv kvarenja našega narodnoga jezika / Đuro Šurmin. – Год. 5, св. 3 (1936), стр. 69–75.
296. Да се царско не разлази лице / Д[рагутин] Костић. – Год. 5, св. 3 (1936), стр. 76–78.
297. О називима за занатлиски и друга занимања / Тугомил И. Ујчић. – Год. 5, св. 3 (1936), стр. 79–84.
298. Богаћење језика / А[лександар] Б[елић]. – Год. 5, св. 4 (1937), стр. 97–100.
299. Осећај и осећање / М[илош] С. Московљевић. – Год. 5, св. 4 (1937), стр. 101–110.
300. Завршно о завршним стиховима у Вукову Бановићу Страхињи / Д[рагутин] Костић. – Год. 5, св. 4 (1937), стр. 110–117.
301. Значење и употреба речи „одива“ / Д[анило] Вушовић. – Год. 5, св. 4 (1937), стр. 117–119.
302. Алгебарско х (икс) у скопском говору / Х[аралампије] Поленаковић. – Год. 5, св. 4 (1937), стр. 119–120.
303. Више семантике! [трпни глаголски придев у придевској служби] / А[лександар] Б[елић]. – Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 129–135.
304. „Што“ и „шта“ / Никола Рончевић. – Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 135–151.
305. Прилог нашој спортској терминологији / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 152–157.

306. Облик субјекта пасивних реченица / М[ихаило] Стевановић. – Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 157–164.
307. О pisanju tuđih složenica / S[reten] Živković. – Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 164–167.
308. Српскохрватски језик на nižем течајном испиту / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 167–175.
309. Два прилога [1. борна кола; 2. онидит–онеђат] / М[илош] С. Московљевић. – Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 175–179.
310. Око проучавања језика / А[лександар] Б[елић]. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 193–198.
311. Нешто о прилагођавању туђих именица нашим / Д[рагутин] Костић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 199–204. | Уп. 350
312. Кога је рода именица наочари / М[ихаило] Стевановић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 204–208.
313. „Доња земља“ и „Морава“ / Ђорђе Сп. Радојичић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 208–211.
314. О значењу и употреби речи „житарица“ / Д[анило] Вушовић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 212–215.
315. Otkud romanizmi i dubrovački dijalektizmi u stolačkom govoru / Safet Burina. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 215–217.
316. Једна употреба поредбене свезице „као“ / М[ихаило] Стевановић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 217–220.
317. Једна употреба поредбене свезице „као“ / Д[анило] В[ушовић]. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 220–222.
318. Српскохрватски језик на nižем течајном испиту / Даринка А. Стојановић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 222–224.
319. Još o imenima na -ek / Vladoje Dukat. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 224–225.
320. Pisanje nepostojanoga e (štok. a) u imeničkoj promjeni / Mirko Kovačić. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 225–227.
321. Српскохрватски језик на вишем течајном испиту / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 227–231.
322. Поводом израза морнарски официр / Наталија Радошевић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 231–234.
323. „Ваневропски континенти“ / Ан. Красовски. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 235–236.
324. Један прилог о употреби енклитичког заменичког облика ју / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 236–240.
325. „Морално је“ и „неје морално“ / В[ладислав] Басекић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 240–241.
326. Један нов речник [Вујаклијин] / М[илош] С. Московљевић. – Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 241–246. | Приказ
327. Језичко осећање и граматичка анализа / А[лександар] Б[елић]. – Год. 5, св. 9–10 (1937), стр. 257–267.
328. О погрешној употреби ближег објекта уз извесне глаголе / Јов[ан] Вуковић. – Год. 5, св. 9–10 (1937), стр. 267–274.
329. Кафенисање у Сарајеву / Миливој Павловић. – Год. 5, св. 9–10 (1937), стр. 275–278.
330. Једно ретко значење речи поштен и поштење / М[илош] С. Московљевић. – Год. 5, св. 9–10 (1937), стр. 278–280.
331. Стан – поглед / Миливој Павловић. – Год. 5, св. 9–10 (1937), стр. 281–284.

332. К питању о роду у личним глаголским облицима / Гаврило Г. Нађов. – Год. 5, св. 9–10 (1937), стр. 284–286.
333. Морално и морање / Х[уго] Клајн. – Год. 5, св. 9–10 (1937), стр. 286–288.

1937–1938. – Годиште 6

334. У славу Вукову! / Уредништво Н[ашег] језика. – Год. 6, св. 1–2 (1937), стр. 1–2.
335. Вук Карацић и наш књижевни језик / А[лександар] Белић. – Год. 6, св. 1–2 (1937), стр. 3–24.
336. Вуков назив „простонародњи“ / П[етар] Ђорђић. – Год. 6, св. 1–2 (1937), стр. 25–28.
337. Зашто су Руси помагали Вука / Наталија Радошевић. – Год. 6, св. 1–2 (1937), стр. 29–38.
338. Прослава стопедесетогодишњице рођења Вука Ст. Карацића / М[илош] С. Московљевић. – Год. 6, св. 1–2 (1937), стр. 38–61.
339. Још о неким речима / Анат. Красовски. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 87–88.
340. Др. Томислав Маретић: 13. XII. 1854 – 15. I. 1938 / А[лександар] Б[елић]. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 65–69.
341. Оци, очеви и оцеви / А[лександар] Б[елић]. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 69–73.
342. О неким физичким називима / В[укић] М. Мићовић. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 73–78.
343. Писање (писани-е) са значењем сликање / Ђорђе Сп. Радојичић. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 78–81.
344. Још о имену Ђорђе / Х[аралампије] Поленаковић. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 83–85.
345. Avion – krilatica / М[ilivoje] М. Jovanović. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 85–86.
346. Још о неким речима / Анат. Красовски. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 87–88.
347. Опера / Маринко Станојевић. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 88–89.
348. Nekoliko pisama Frana Kurelca / P[op] J[erko] Gršković. – Год. 6, св. 3 (1938), стр. 89–93.
349. Народни и књижевни језик / А[лександар] Б[елић]. – Год. 6, св. 4 (1938), стр. 97–102.
350. Нешто о прилагођавању туђих именица нашим / Д[рагутин] Костић. – Год. 6, св. 4 (1938), стр. 102–106. | Уп. 311
351. О hemiskoj terminologiji / V[ladimir] Njegovan. – Год. 6, св. 4 (1938), стр. 106–112.
352. Бранкова жеља да се у Ђачком растанку стави „из њег“ место „изањ“ / Ђорђе Сп. Радојичић. – Год. 6, св. 4 (1938), стр. 112–114.
353. Prilog geografskoj terminologiji / Slobodan Kovačević. – Год. 6, св. 4 (1938), стр. 114–125.
354. Позоришни језик / А[лександар] Б[елић]. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 129–137.
355. Белешка о једном глаголском времену / Исидора Секулић. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 137–139.
356. Употреба и значење предлога због и ради / М[ихаило] Стевановић. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 139–150.
357. Шта значи умрак у запису патријарха Пајсија (из 1624/25 год.)? / Ђорђе Сп. Радојичић. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 151–156.
358. О upotrebi zapete u naporednim rečenicama u srednjoškolskim udžbenicima / Mate Hraste. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 156–161.

359. Нов бранич нашег књижевног језика [Хрватски језик] / М[илош] С. Московљевић. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 162–163.
360. Једна чешка књига о нашем књижевном језику [Julius Heideureich, Spisovne jazyky v Jugoslavii] / М[илош] С. Московљевић. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 163–165. | Приказ
361. Jedno pismo d-га Tomislava Maretića / Mirko Perković. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 165–167.
362. Тумачење стихова народне песме / Д[рагутин] Костић. – Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 167–168.
363. Из живота речи / А[лександар] Б[елић]. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 177–201.
364. Напоредна употреба заменице који и односних све지ца: да, где, како, те и што / М[ихаило] Стевановић. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 202–210.
365. О енклитици „је“ и њеном намештању / Светозар Георгијевић. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 210–217.
366. Месец черешнар / Ђорђе Сп. Радојичић. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 217–223.
367. Два случаја скраћивања реченица / Милош Иванчевић. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 223–224.
368. Прилог постанку прилога / Милош Иванчевић. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 224–225.
369. Sitan prilog našem folkloru / Mirko Perković. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 225–227.
370. Један пример насиља над језиком / Б[ранко] М[илетић]. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 227–229.
371. Потаја / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 229–232.
372. Доситеј или Доситије Обрадовић / Х[аралампије] Поленаковић. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 232–233.
373. Тролетница, тролетна грозница / [Драгутин] К[остић]. – Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 234.
374. Август Мусић: 1856–1938 / А[лександар] Б[елић]. – Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 241–243.
375. Замјенице „ко“ и „који“ и њихови облици / Слободан Ковачевић. – Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 243–245.
376. Појава новијих дублетних облика код неких именица [наставци -ом/-ем, -ови/-еви] / Маринко Станојевић. – Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 245–247.
377. Из школе / Драгољуб Илић. – Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 247–249.
378. Паде *giiie* у зелену траву / Мил[ош] Ив[анчевић]. – Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 250.
379. Преглед часописа / Бранко Милетић. – Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 250–265.
380. О imenima mesta u Dalmaciji / М[ate] Hraste. – Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 266–268.
381. Наш административни језик / М[иодраг] М. Милетић. – Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 268–269.

1939–1940. – Годиште 7

382. Стилистика и граматика / А[лександар] Б[елић]. – Год. 7, св. 1 (1939), стр. 1–5.
383. Писати „на машину“ или „на машини“? / М[илош] С. Московљевић. – Год. 7, св. 1 (1939), стр. 6–8.

384. Речи на „овина“ и њихова значења / Сретен Живковић. – Год. 7, св. 1 (1939), стр. 8–12.
385. Прилог тумачењима Горског вијенца / Д[рагутин] Костић. – Год. 7, св. 1 (1939), стр. 13–16.
386. Још из школе / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 7, св. 1 (1939), стр. 16–18.
387. Још нешто о „потаји“ / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 7, св. 1 (1939), стр. 19.
388. Један необичан облик имперфекта [почеху] / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 7, св. 1 (1939), стр. 19–21.
389. Прилог објашњењу назива „кикерики“ / Д[оброслав] Б. Тодоровић. – Год. 7, св. 1 (1939), стр. 21–24.
390. Стилистика у светлости женевске школе I / А[лександар] Б[елић]. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 33–39. | Уп. 410, 415
391. Прилози речнику: Из ватрогасних организација / Миливој Павловић. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 40–44.
392. Употреба дужих и краћих придевских облика у народном и Његошевом десетерцу / С[ветозар] Матић. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 45–50.
393. Маретић и Љуб. Стојановић о неодређеном придевском облику / С[ветозар] Матић. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 50–51.
394. Још о понављању радње у прошлости / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 51–53.
395. Ситнице језикословне / М[иливој] Павловић. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 53–58.
396. Прилози речнику страних речи / М[иливој] Павловић. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 58–61.
397. Речничка грађа / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 61–65.
398. Преминути / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 65–67.
399. О седьмьихъ възраст чловѣка / Ћорђе Сп. Радојичић. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 67–68.
400. Нове појаве у београдском изговору / М[илош] С. Московљевић. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 69–72.
401. Прилог тумачењу народних песама : Овца пре(х)одница / Д[рагутин] Костић. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 73–78.
402. Са и без – у и ван – улазе и излазе из... / С. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 78–79.
403. Редак пример самосталне употребе основног предлога / И. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 79–80.
404. Конструктор – депилатор / М. П. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 81.
405. Ширење инфинитива типа -ирати / М. П. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 81–82.
406. Из техничког речника / М. П. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 82–83.
407. Из гробљанског речника / С. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 84.
408. При превођењу / С. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 84.
409. Данило Вушовић / Р[адомир] А[лeksiћ]. – Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 86–88.
410. Стилистика у светлости женевске школе II / А[лександар] Б[елић]. – Год. 7, св. 4 (1939), стр. 97–101. | Уп. 390, 415
411. Један прилог објашњењу значења имперфективног аориста / М[ихаило] Стевановић. – Год. 7, св. 4 (1939), стр. 101–104.
412. О језику и стилу у једном књижевном приказу / Јован Ј. Вуковић. – Год. 7, св. 4 (1939), стр. 105–111.
413. Почетна настава падежа у нашим школама : Једно мишљење / И[лија] Мамузић. – Год. 7, св. 4 (1939), стр. 111–120.

414. Из школе : Како наши млади писци уџбеника примају добронамерне напомене? / Драгољуб Ј. Илић. – Год. 7, св. 4 (1939), стр. 120–124.
415. Стилистика у светлости женевске школе III / А[лександар] Б[елић]. – Год. 7, св. 5 (1939), стр. 129–133. | Уп. 390, 410
416. Поводом неких Његошевих стихова / А[лександар] Б[елић]. – Год. 7, св. 5 (1939), стр. 134–136.
417. Оглушити се / А[лександар] Б[елић]. – Год. 7, св. 5 (1939), стр. 136–142.
418. О *deklinaciji prezimena na -e* / Mirko Perković. – Год. 7, св. 5 (1939), стр. 142–143.
419. О исправљању домаћих задатака из српскохрватског језика / Јован Ј. Вуковић. – Год. 7, св. 5 (1939), стр. 143–153.
420. О потреби уједначавања наставе српскохрватског језика / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 7, св. 5 (1939), стр. 154–157.
421. Српскохрватски књижевни језик и правопис / А[лександар] Белић. – Год. 7, св. 6 (1939), стр. 161–168.
422. „Neke mjesne vlastite imenice za žensku čeljad“ / Mirko Perković. – Год. 7, св. 6 (1939), стр. 169–171.
423. Значење неких речи и израза / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 7, св. 6 (1939), стр. 171–173.
424. Значење речи „салитра“ у нашим преводима Старога завета / В[укић] М. Мишовић. – Год. 7, св. 6 (1939), стр. 173–175.
425. Уз примедбе г. Вуковића „О исправљању домаћих задатака“ / И[лија] Мамузић. – Год. 7, св. 6 (1939), стр. 176–184.
426. Неки случајеви одричних реченица / Милош С. Московљевић. – Год. 7, св. 6 (1939), стр. 184–187.
427. Ситни прилози речнику / Лексикограф. – Год. 7, св. 6 (1939), стр. 187.
428. Београд и књижевни језик / А[лександар] Белић. – Год. 7, св. 7 (1940), стр. 193–196.
429. Рефлексивни глаголи и променљивост радног глаголског придева / М[ихаило] Стевановић. – Год. 7, св. 7 (1940), стр. 196–205.
430. О грађењу неких придева на -ски од географских имена / Милош С. Московљевић. – Год. 7, св. 7 (1940), стр. 205–209.
431. Поводом „Критике 'новога' (Белићева) правописа“ / Јован Ј. Вуковић. – Год. 7, св. 7 (1940), стр. 210–222.
432. Поводом писања о нашем књижевном језику / Уредништво Нашег језика. – Год. 7, св. 8 (1940), стр. 225–226.
433. „Од града кључеви“, „праг од куће“ и сличне конструкције / Рад[омир] Алексић. – Год. 7, св. 8 (1940), стр. 226–229.
434. Разнолика служба прилога „ретко“ / Д[рагутин] Костић. – Год. 7, св. 8 (1940), стр. 229–233.
435. Svsebica i svseban / Mirko Perković. – Год. 7, св. 8 (1940), стр. 233–235.
436. Уз одговор г. Мамузића поводом питања о исправљању домаћих задатака / Јован Ј. Вуковић. – Год. 7, св. 8 (1940), стр. 236–247.
437. Из живота речи / З. М. – Год. 7, св. 8 (1940), стр. 248.
438. Бенешихева граматика / А[лександар] Б[елић]. – Год. 7, св. 9–10 (1940), стр. 257–268.
439. О новим променама Вукова правописа / Ј[ован] Ј. Вуковић. – Год. 7, св. 9–10 (1940), стр. 268–278.
440. Поводом објашњења имена Загреб / М[илош] С. Московљевић. – Год. 7, св. 9–10 (1940), стр. 278–279.

441. Прилог тумачењу Горског вијенца / Д[рагутин] К[остић]. – Год. 7, св. 9–10 (1940), стр. 280.

1941. – Годиште 8

442. Хрватски стручњаци о књизи г. г. Губерине и Крстића / Ј[ован] Л. Вуковић. – Год. 8, св. 1 (1941), стр. 1–10.
 443. Погодбене реченице у III разреду средње школе / И[лија] Мамузић. – Год. 8, св. 1 (1941), стр. 10–18.
 444. Авион – крилатица / Радослав Павловић. – Год. 8, св. 1 (1941), стр. 18–20.
 445. Поводом питања једног нашег читаоца / Ј[ован] Л. В[уковић]. – Год. 8, св. 1 (1941), стр. 21–24.

1949–1950. – Годиште 1, нова серија

446. Пред новим задацима / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 1–6.
 447. О стављању запете / А[лександар] Белић. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 7–23.
 448. Двојство облика посесивних придева и заменица на -ов и -ин / М[ихаило] Стевановић. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 24–38.
 449. „У приповетки“ и сл. / А[лександар] Б[елић]. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 39–41.
 450. Мразови: мразеви; носови: носеви и сл. / Ј[ован] Вуковић. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 42–43.
 451. Мразови: мразеви; носови: носеви и сл. / Б[ранислав] Милановић. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 43–53.
 452. Мразови: мразеви; носови: носеви и сл. / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 53–54.
 453. „Знаоци“ – „таоци“? / А[лександар] Б[елић]. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 55–57.
 454. Из живота речи / Гл[иша] Елезовић. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 58–60.
 455. Крвавити и крварити / Св[етозар] Марковић. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 67–68.
 456. Позив стручњацима и читаоцима! : Формалистичко или стварно проучавање матерњег језика у школама / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 70–71.
 457. Уз педесетогодишњицу наставничког рада проф. А. Белића / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 73–74.
 458. Напомене о данашњим задацима књижевног језика : Предавање новинарима и књижевницима, прерађено и допуњено / А[лександар] Белић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 75–107.
 459. Синтаксичка и стилска вредност предлога с / М[ихаило] Стевановић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 108–115.
 460. О придевима типа ораћи / Р[адосав] Бошковић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 116–131.
 461. Питање практичности новог начина стављања запете / Драг[иша] Живковић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 132–137.
 462. Поводом претходног чланка / А[лександар] Б[елић]. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 138–141.
 463. О народним речима за „зихернадлу“ / В[укић] М. Мићовић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 142–145.

464. Присуствовати и бити присутан / Б[ранислав] Милановић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 146–150.
465. Ђорав и слеп / Св[етозар] Марковић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 151–153.
466. Абдест, абдес, авдест, авдес и сл.; аваз / Гл[иша] Елезовић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 154–160.
467. Још неколико речи о адраповцу / Гл[иша] Елезовић. – Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 160–162.
468. О сложеницама / А[лександар] Белић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 169–177.
469. Именице које се свршавају на -ло / Исидора Секулић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 178–179.
470. Постапак и значење именица на -ло / М[ихаило] Стевановић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 180–190.
471. О издавању Луче Микрокозме : с тумачењем неких стихова / Н[икола] Банашевић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 191–207.
472. О значењу речи сјера (сера, сира) / В[укић] М. Мићовић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 208–209.
473. Слово ј пре Вука / Мираш Кићовић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 210–212.
474. Преводилачки рад и питања језика / Драгиша Живковић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 213–225.
475. Реформа наше рукописне ћирилице / Св[етислав] Предић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 226–233.
476. Скраћенице у говору и писању / Б. Ацић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 234–236.
477. О писању руских имена по оцу / К[ирил] Т[арановски]. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 237–238.
478. Негација уз „све што“ и сличне изразе / С[ветислав] П[редић]. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 239–241.
479. Наш одговор [двострука негација] / А[лександар] Б[елић]. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 241–243.
480. „Синтаксички“ / С[ветислав] П[редић]. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 243–244.
481. Одговор / А[лександар] Б[елић]. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 244.
482. Глеђ, глеђа; глета, глето / Гл[иша] Елезовић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 245–247.
483. Оронути – значење и порекло / Св[етозар] Марковић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 248–251.
484. „Иптен“ (хиптен) : реч у употреби код нашег припростог света / Чед[омир] Јањчић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 252–253.
485. Косир, косијер; Сњијег...; Дублијер–дуплир / Перо Шоћ. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 253–255.
486. Допуна: (исправка) / А[лександар] Белић. – Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 262.
487. Из српскохрватске синонимике / А[лександар] Белић. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 263–277. | Уп. 500
488. Транскрибовање неких македонских имена / М[ихаило] Стевановић. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 278–284.

489. Протестни, азбестни итд.; телефонисткиња, пијанисткиња итд. / Р[адосав] Б[ошковић]. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 285–294.
490. Заменички облик собом уз глаголе носити, водити и сл. / Б[ранислав] Милановић. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 295–302.
491. О значењу израза жежено злато и суво злато / В[укић] М. Мићовић. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 303–310.
492. О употреби личних и безличних облика глагола требати / Св[етозар] Марковић. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 311–317.
493. О изговору речи жљоб и жљезда / Иван Поповић. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 318–322.
494. Поводом наших стручних терминологија / А[лександар] Паунов. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 323–326.
495. „Пестиш“ у једној Вуковој пословици / М[ладен] Лесковац. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 327–328.
496. Из семантике [„говорити на некога“] / Милка Ивић. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 329–330.
497. Читаоцима и пријатељима нашег часописа / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 341–342.
498. Редак јубилеј [стогодишњица Бечког књ. договора] / А[лександар] Белић. – Год. 1, н. с., св. 9–10 (1950), стр. 343–348.
499. Текст Књижевног договора и Главних правила за јужно нарјечје / Вук Стеф[ановић] Караџић. – Год. 1, н. с., св. 9–10 (1950), стр. 349–354.
500. Из српскохрватске синонимике / А[лександар] Б[елић]. – Год. 1, н. с., св. 9–10 (1950), стр. 355–364. | Уп. 487
501. Један нарочити облик глаголског прилога садашњег [познавајући] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 365–372.
502. Читаоцима и пријатељима нашег часописа / Уредништво Нашег језика. – Год. 1, н. с., св. 9–10 (1950), стр. 381.

1950–1951. – Годиште 2, нова серија

503. Српски језик и књижевност у средњој школи / А[лександар] Белић. – Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 1–8.
504. Употреба заменице свој / М[ихаило] Стевановић. – Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 9–25.
505. О једносложним речима у српском стиху / К[ирил] Тарановски. – Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 26–41.
506. О значењу речи пестиш / Аница Шаулић. – Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 42–45.
507. Још о ријечи буђ / А[лександар] Паунов. – Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 46–49.
508. „У страха су велике очи“ / И[грутин] Стевовић. – Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 50–52.
509. Из живота речи: Брашњеница и сл.; Врсти се, врзати се и врзмати се / Св[етозар] Марковић. – Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 53–57.
510. Омски или омовски? / И[грутин] Стевовић. – Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 58–64.
511. Језичка критика / А[лександар] Белић. – Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 71–75.
512. О неким питањима савременог књижевног језика [именичка и заменичко-придевска промена] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 76–93.

513. Порекло неких личних имена наших [Петка, Недеља] / С[ветозар] Матић. – Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 94–95.
514. Поводом језичких објашњења уз другу књигу Вукових народних песама / Ј[ован] Вуковић. – Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 96–116.
515. Још један пример са и на месту старог јага у нашем књижевном језику екавског наречја [додијати] / П[авле] Ивић. – Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 117–124.
516. „Која смрт храни, другој не да“ / С[ветозар] Матић. – Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 125–126.
517. Мозол, мосур, мрсољ и сл. / И[ван] Поповић. – Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 127–139.
518. „Смрека – клека – боровица“ и „смрча – оморика – смрека“ / А[лександар] Паунов. – Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 140–147.
519. У интересу што боље књиге / Уредништво Нашег језика. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 151–154.
520. О променљивости броја два / Св[етозар] Марковић. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 155–161.
521. Значење неких стихова из Његошеве Луче микрокозма / М[ихаило] Стевановић. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 162–167.
522. О писању ј у промени страних именица м. рода на и / Б[ранислав] Милановић. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 168–172.
523. Једно језичко објашњење Кочићеве Суданије / Ј[ован] Радуловић. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 173–186.
524. Непотребни варваризми / Св[етислав] Предић. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 187–195.
525. Језичко значење и пословице / Аница Шаулић. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 196–201.
526. Значење глагола гласати / Св[етозар] Марковић. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 202–204.
527. Неколико прилога речнику нашег језика / И[ван] Поповић. – Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 205–219.
528. Из новије акцентуације / А[лександар] Белић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 227–237. | Уп. 562
529. Белешке о језику Његошевом у Лучи и Вијенцу / С[ветозар] Матић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 238–245
530. О именици доба у нашем језику / Србислава Ковачевић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 246–255.
531. Садржати или садржавати? / Б[ранислав] Милановић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 256–264.
532. О неким стручним називима / В[укић] М. Мићовић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 265–278. | Уп. 564, 572, 578
533. Дихати и дисати / Ј[ован] Радуловић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 279–289.
534. Правоснажан или правноснажан / Св[етозар] Марковић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 290–293.
535. Омски или омовски / В. Ђ. Јовановић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 294–295.
536. Поводом претходног чланка / И[грутин] Стевовић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 296–299.
537. О дефиницији огледа / Св[етислав] Предић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 300–303.

538. О претходном чланку / Д[рагиша] Живковић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 304–306.
539. О неким техничким изразима / Б. Вајагић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 307–308.
540. Неколико начелних речи [о техничкој терминологији] / П[авле] Васић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 309–310.
541. Која смрт храни, другој не да / Аница Шаулић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 311–312.
542. Вљаге, вљаке; фљага, фљаге; фљака, фљаке; фалогe, фаланге / Гл[иша] Елезовић. – Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 313–326.

1951–1952. – Годиште 3, нова серија

543. Његош и национална култура наша / А[лександар] Белић. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 1–5.
544. Деминутиви с наставком -ић (и -чић) / М[ихаило] Стевановић. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 6–11.
545. О именицама на -ист(а) и сл. / Св[етозар] Марковић. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 12–27.
546. О роду страних именица / Св[етислав] Предић. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 28–33.
547. Важност реченичног акцента у пословицама / Х[уго] Клајн. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 34–36.
548. „Једна смрт не да другој“ / М[илан] Влајинац. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 37–38.
549. „У интересу што боље књиге“ / Ур[едништво Нашег језика]. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 39–45.
550. Речи изведене од основе „магнет“ / П. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 46–47.
551. Диваљ – дивљи / Б[огољуб] Јањић. – Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 48–49.
552. О језичким поукама / А[лександар] Б[елић]. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 73–78.
553. Синтакса и интерпункција : Поводом анализе неких стихова из народних песама / Миливој Павловић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 79–90.
554. Напоредна употреба заменица који и чији у посесивној служби / М[ихаило] Стевановић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 91–97.
555. Разумети се у шта или у чему / И[грутин] Стевовић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 98–103.
556. Стајати–стојати / Иван Поповић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 104–115.
557. Још о слову ј пре Вука / Милован Сучевић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 116–117.
558. Једно значење речи алат / Св[етозар] Марковић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 118–119.
559. Рад на стварању медицинске терминологије / Александар Ђ. Костић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 120–122.
560. Нека питања о правилној употреби речи у књижевном језику / М[илорад] Јовичић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 123–127.
561. Одговор на стављена питања / Б[ранислав] Милановић. – Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 128–144.
562. Из новије акцентуације / А[лександар] Белић. – Год. 3, н. с., св. 5–6 (1952), стр. 149–153. | Уп. 528

563. Облици допуне уз глагол лагати / М[ихаило] С[тевановић]. – Год. 3, н. с., св. 5–6 (1952), стр. 154–159.
564. О неким стручним називима / В[укић] М. Мићовић. – Год. 3, н. с., св. 5–6 (1952), стр. 160–170. | Уп. 532, 572, 578
565. Још о подизању културе нашег књижевног језика / Ј[ован] Радуловић. – Год. 3, н. с., св. 5–6 (1952), стр. 171–186.
566. О употреби акузатива енклитичких личних заменица уз предлоге / Иван Поповић. – Год. 3, н. с., св. 5–6 (1952), стр. 187–195.
567. О једном случају мешања свежа да и што / И[рена] Грицкат. – Год. 3, н. с., св. 5–6 (1952), стр. 196–207.
568. Цео и читав / Св[етозар] Марковић. – Год. 3, н. с., св. 5–6 (1952), стр. 208–216.
569. За добар књижевни језик / А[лександар] Белић. – Год. 3, н. с., св. 7–8 (1952), стр. 223–225.
570. Неки акценатски дублети / М[ихаило] Стевановић. – Год. 3, н. с., св. 7–8 (1952), стр. 226–241.
571. Облик зависних падежа деминутивних именица на -це... / Б[ранислав] Милановић. – Год. 3, н. с., св. 7–8 (1952), стр. 242–258.
572. О неким стручним називима / В[укић] М. Мићовић. – Год. 3, н. с., св. 7–8 (1952), стр. 259–266. | Уп. 532, 564, 578
573. Италијан – Талијан / Св[етислав] Предић. – Год. 3, н. с., св. 7–8 (1952), стр. 267–269.
574. Инструментал именица женског рода на сугласник / Иван Поповић. – Год. 3, н. с., св. 7–8 (1952), стр. 270–279.
575. Југославија и сродне изведене речи : поводом скорашње дискусије у Редакцији нове Југословенске енциклопедије / А[лександар] Б[елић]. – Год. 3, н. с., св. 9–10 (1952), стр. 287–290.
576. Накнадно додате и уметнуте реченице и стављање запете / Драгиша Живковић. – Год. 3, н. с., св. 9–10 (1952), стр. 291–302.
577. Замаскирати, закауфлирати... сконцентрисати / М[ихаило] Стевановић. – Год. 3, н. с., св. 9–10 (1952), стр. 303–308.
578. О неким стручним називима / В[укић] М. Мићовић. – Год. 3, н. с., св. 9–10 (1952), стр. 309–321. | Уп. 532, 564, 572,
579. Речи изведене од основе магнет / В[ладимир] В. Петровић. – Год. 3, н. с., св. 9–10 (1952), стр. 322–325.
580. Прилог географији неких наших речи / И[ван] Поповић. – Год. 3, н. с., св. 9–10 (1952), стр. 326–332.

1952–1953. – Годиште 4, нова серија

581. О уједначавању у књижевном језику / А[лександар] Белић. – Год. 4, н. с., св. 1–2 (1952), стр. 1–8.
582. Значење придева с наставком -аст и његових варијаната / [Миливој] Павловић. – Год. 4, н. с., св. 1–2 (1952), стр. 9–24. | Уп. 590, 599
583. О једноме облику имперфекта и поводом њега [тип *ношаше*] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 4, н. с., св. 1–2 (1952), стр. 25–32.
584. Још о речима изведеним од именице магнет / В[укић] М. Мићовић. – Год. 4, н. с., св. 1–2 (1952), стр. 33–37.
585. О употреби бројног придева обоји / Б[ранислав] Милановић. – Год. 4, н. с., св. 1–2 (1952), стр. 38–44.

586. Инфинитивна основа неких глагола III врсте / Иван Поповић. – Год. 4, н. с., св. 1–2 (1952), стр. 45–57.
587. Поводом стогодишњице II издања Вукова Рјечника / Милош С. Московљевић. – Год. 4, н. с., св. 1–2 (1952), стр. 58–68.
588. Око језика и правописа / А[лександар] Белић. – Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 75–82.
589. Неки „спорни“ јекавизми [тип добријех–добријем] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 83–98.
590. Значење придева с наставком -аст и његовим варијантама / М[иливој] Павловић. – Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 99–114. | Уп. 582, 599
591. Глагол стожити / Павле Ивић. – Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 115–117.
592. Израз „издржати до краја“ / Милка Ивић. – Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 118–122.
593. Неке немачке речи из некадашње Војне Границе / И[ван] Јерковић. – Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 123–125.
594. Авиони на млазни погон / П[авле] Ивић. – Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 126–127.
595. Ортопедисати – ортопедисање / И[грутин] Стевовић. – Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 128–133.
596. Напомене о српскохрватском правопису / А[лександар] Белић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 139–148.
597. За јединствен правопис српскохрватског језика / М[ихаило] Стевановић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 149–170.
598. О писању великих писмена / А[лександар] Б[елић]. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 171–174.
599. Значење придева с наставком -аст и његовим варијантама / М[иливој] Павловић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 175–195. | Уп. 582, 590
600. Употреба предлога са уз глаголе писати и сл. у одређеним значењима / А[лександар] Белић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 197–201.
601. Глагол подлежати – његово значење и вид / Б[ранислав] Милановић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 203–215.
602. О допусном значењу свезице и и речи иједан, имало, ико и сл. / И[рена] Грицкат. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 217–228.
603. О транскрибовању латинских именица у медицинској терминологији / Александар Ђ. Костић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 229–237.
604. О речима никл, кабл и њима сличним / В[укић] М. Мићовић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 238–242.
605. Једна занемарена област наставе језика и књижевности у нашој средњој школи [стил] / Р[адмило] Димитријевић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 243–252.
606. Нека размишљања о граматичи и љубитељима нашег језика / Иван Поповић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 253–266.
607. „Језик“, часопис за културу хрватског књижевног језика / М[илош] С. Московљевић. – Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 267–270.
608. О састављеном и растављеном писању речи / А[лександар] Белић. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 281–295.
609. Апстрактне именице с наставком -ост / Мил[ивој] Павловић. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 296–307.
610. О грађењу и транскрибовању придева од латинских именица / А[лександар] Ђ. Костић. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 308–315.

611. Око назива нашег језика / М[ихаило] С[тевановић]. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 316–322.
612. Сложенице са велико- / С[ветозар] Матић. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 323–328.
613. О облицима: двама и двјема / Милија Станић. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 329–334.
614. О употреби облика бише / М[иодраг] С. Лалевих. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 335–339.
615. Још нешто о именима типа Јово и Раде / А[сим] Пецо. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 340–343.
616. Вештица = штрига „лептирица“ / Иван Поповић. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 344–347.
617. Лична имена Богомила и Богомил / Ђорђе Сп. Радојичић. – Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 348–349.

1953–1954. – Годиште 5, нова серија

618. Лингвистика у књижевности / Свет[озар] Георгијевић. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 1–8.
619. О грађењу сложених скраћеница у нашем савременом књижевном језику / Св[етозар] Николић. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 9–17.
620. Род и облици промене сложених скраћеница / М[ихаило] Стевановић. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 18–26.
621. О грађењу и транскрибовању неких речи латинског порекла / Св[етислав] Предић. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 27–35.
622. Значења и варијанте значења придева ваздушаст / М[иливој] Павловић. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 35–44.
623. О изразима мачи гребештаци и гребешко гвожђе у народним песмама / В[укић] М. Мићовић. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 45–51.
624. Прилози за разјашњење извесних назива оружја у народним умотворинама / Г[авро] Шкриванић. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 52–60. | Уп. 698
625. Енклитички облик личне заменице као знак модалности / Милка Ивић. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 61–64.
626. Обрада промене значења речи / М[иодраг] С. Лалевих. – Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 65–74.
627. У добри час! / А[лександар] Б[елић]. – Год. 5, н. с., св. 3–4 (1953), стр. 81–84.
628. Напoredна употреба инфинитива и презента са свезицом да / М[ихаило] Стевановић. – Год. 5, н. с., св. 3–4 (1953), стр. 85–102. | Уп. 635
629. Граница слога и растављање речи на слоге / Ј[ован] Вуковић. – Год. 5, н. с., св. 3–4 (1953), стр. 103–117.
630. Поводом расправе проф. Ј. Вуковића : „Граница слога и растављање речи на слоге“ / А[лександар] Белић. – Год. 5, н. с., св. 3–4 (1953), стр. 118–125.
631. О једном случају употребе речи [одвијати се] / Р[адмило] Димитријевић. – Год. 5, н. с., св. 3–4 (1953), стр. 126–130.
632. „Втори век“ / Ђ[орђе] Сп. Радојичић. – Год. 5, н. с., св. 3–4 (1953), стр. 131–133.
633. „Независно“ сложене реченице и однос простих реченица у њима / М[устафа] Ајановић. – Год. 5, н. с., св. 3–4 (1953), стр. 134–147. | Уп. 639, 646
634. О упрошћавању поделе на слоге у српскохрватском језику / А[лександар] Белић. – Год. 5, н. с., св. 5–6 (1954), стр. 151–164.

635. Напоредна употреба инфинитива и презента са сљеизом да / М[ихаило] Стевановић. – Год. 5, н. с., св. 5–6 (1954), стр. 165–185. | Уп. 628
636. Узрочне конструкције с предлозима због, од, из у савременом књижевном језику / Милка Ивић. – Год. 5, н. с., св. 5–6 (1954), стр. 186–194.
637. Из термилошке билежнице [ботаничка терминологија] / А. Панов. – Год. 5, н. с., св. 5–6 (1954), стр. 195–199.
638. Бундева, тиква, дулек и др. : Једна термилошка анкета / М[илош] С. М[осковљевић]. – Год. 5, н. с., св. 5–6 (1954), стр. 200–205.
639. „Независно“ сложене реченице и однос простих реченица у њима / [Мустафа Ајановић]. – Год. 5, н. с., св. 5–6 (1954), стр. 206–221. | Уп. 634, 646
640. О сложеним реченицама и сродним појавама / А[лександар] Белић. – Год. 5, н. с., св. 7–8 (1954), стр. 227–234. | Уп. 647
641. Двојаки облици глагола на -ивати/-авати / Б[ранислав] Милановић. – Год. 5, н. с., св. 7–8 (1954), стр. 235–249.
642. О данашњем акценту аориста / М[ихаило] Стевановић. – Год. 5, н. с., св. 7–8 (1954), стр. 250–263.
643. Пољска женска презимена у нашем језику / Ђ[орђе] Живановић. – Год. 5, н. с., св. 7–8 (1954), стр. 264–266.
644. Вокално н у нашем књижевном изговору / К[ирил] Т[арановски]. – Год. 5, н. с., св. 7–8 (1954), стр. 267–268.
645. О употреби придева многи и сличних придева у једнини / И[рена] Грицкат. – Год. 5, н. с., св. 7–8 (1954), стр. 269–277.
646. „Независно“ сложене реченице и однос простих реченица у њима / М[устафа] Ајановић. – Год. 5, н. с., св. 7–8 (1954), стр. 278–291. | Уп. 634, 639
647. О сложеним реченицама и сродним појавама / А[лександар] Белић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 297–305. | Уп. 640
648. Акценат радног глаголошког придева / М[ихаило] Стевановић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 306–318.
649. Шта је исправније: пише се „великим словом“ или „с великим словом“ ? : Прилог синтакси / М[илош] С. Московљевић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 319–325.
650. О расправи дра М. Московљевића / А[лександар] Белић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 326–328.
651. Значење израза пламени мачеви и сл. у народним песмама / В[укић] М. Мићовић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 329–333.
652. Требачки, трепачки или трепчански? / Р[адован] Л[алић]. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 334–336.
653. Један Вуков латинизам [види ми се] / С[ветозар] Матић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 337–340.
654. О значењима заменице којешта / Милка Ивић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 341–346.
655. Поковац и поковина / М[илан] Беговић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 347–348.
656. Акценат у изговору неких спикера Београдског радија / И[грутин] Стевовић. – Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 349–353.

1954–1955. – Годиште 6, нова серија

657. О синтаксичкој конструкцији са сљеизом што / А[лександар] Б[елић]. – Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 1–6.
658. Акценат трпног придева / М[ихаило] Стевановић. – Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 7–19.

659. О конструкцији види му се / Св[етозар] Георгијевић. – Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 20–25.
660. Потребe стручних терминологија / Александар Ђ. Костић. – Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 26–32.
661. Положај замјеничке енклитике у вези са напоредном употребом инфинитива и презента са свезицом да / Св[етозар] Марковић. – Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 33–40.
662. Како треба изговорити и разумети Његошев стих „Чудна попа, јади га не били“? / Милош С. Московљевић. – Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 41–45.
663. Језичка ситуација у Норвешкој / Милимир Дражић. – Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 46–50.
664. О језику у преводу два страна филма / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 51–57.
665. Поводом анкете о књижевном језику и правопису и састанка у Новом Саду од 8–10 децембра о. г. / А[лександар] Белић. – Год. 6, н. с., св. 3–4 (1954), стр. 65–73.
666. Анкета Летописа Матице српске, Новосадски договор о књижевном језику и правопису и његови закључци / М[ихаило] Стевановић. – Год. 6, н. с., св. 3–4 (1954), стр. 74–90.
667. О деklinацији именице подне / Б[ранислав] Милановић. – Год. 6, н. с., св. 3–4 (1954), стр. 91–108.
668. Поводом необичне употребе једног облика [гл. прилога прошлог од несвршених глагола] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 6, н. с., св. 3–4 (1954), стр. 109–115.
669. Још о Његошевем стиху „Чудна попа, јади га не били!“ / Милија Станић. – Год. 6, н. с., св. 3–4 (1954), стр. 116–118.
670. О стручним терминологијама / А[лександар] Б[елић]. – Год. 6, н. с., св. 5–6 (1955), стр. 133–137.
671. Новосадски договор према одзивима на њ / М[ихаило] Стевановић. – Год. 6, н. с., св. 5–6 (1955), стр. 138–147.
672. Облици имена: звања, занимања, дужности и титула женских лица / Св[етозар] Николић. – Год. 6, н. с., св. 5–6 (1955), стр. 148–152.
673. О сложеницама типа „народнорепубликанац“ и поводом њих / М[ихаило] Стевановић. – Год. 6, н. с., св. 5–6 (1955), стр. 153–159.
674. О једном случају стављања запете [субјекатске реченице у инверзији] / А[сим] Пецо. – Год. 6, н. с., св. 5–6 (1955), стр. 160–168.
675. Белешке о језику и стилу у Коренима Д. Ћосића / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 6, н. с., св. 5–6 (1955), стр. 169–179.
676. Белешке о језику и стилу у Коренима Д. Ћосића / С[ветозар] Георгијевић. – Год. 6, н. с., св. 5–6 (1955), стр. 179–185.
677. О значају посматрања властитог језика за познавање језика уопште / А[лександар] Белић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 197–208.
678. Сложени глаголски облик или сложеница / М[ихаило] Стевановић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 209–224.
679. О облику једног глагола у екавском изговору [из(ј)ести] / Б[ранислав] Милановић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 225–236.
680. О виду глаголског облика будем / Павле Ивић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 237–245.
681. О једном вокативу [Каје Касије] / Ђ[орђе] Живановић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 246–247.

682. Ипак, *quieta non movere* / Св[етислав] Предић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 248–250.
683. О акценту презимена као Илић, Пантелић и сл. / П[авле] Ивић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 251–254.
684. Подваљак / Ћ[орђе] Живановић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 255–257.
685. Првак „Болшеог театра“ / Б[огдан] Терзић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 258–260.
686. О повезивању наставе језика и књижевности у вишим разредима средње школе / Драгиша Живковић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 261–272.
687. Обрада субјекта / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 273–286.

1955–1956. – Годиште 7, нова серија

688. Друштвени утицај на развитак српскохрватског књижевног језика / А[лександар] Белић. – Год. 7, н. с., св. 1–2 (1955), стр. 1–13.
689. Граница слога у речима српскохрв. језика / М[ихаило] Стевановић. – Год. 7, н. с., св. 1–2 (1955), стр. 14–30.
690. Грести и грести / Милија Станић. – Год. 7, н. с., св. 1–2 (1955), стр. 31–38.
691. Грести и грести / Уредништво нашег језика. – Год. 7, н. с., св. 1–2 (1955), стр. 39–40.
692. Међународни славистички састанак у Београду (15–21 септембра 1955) / К[ирил] Тарановски. – Год. 7, н. с., св. 1–2 (1955), стр. 41–50.
693. Значај лингвистичких студија за опште језичко образовање / А[лександар] Белић. – Год. 7, н. с., св. 3–4 (1955), стр. 65–68.
694. О језику једног написа / М[ихаило] Стевановић. – Год. 7, н. с., св. 3–4 (1955), стр. 69–86.
695. Глаголи на -нити с облицима промене -ну-/-не- основа / Б[ранислав] Милановић. – Год. 7, н. с., св. 3–4 (1955), стр. 87–106.
696. Још о *izrazima videti se i videti mu se* / N[ikola] Rončević. – Год. 7, н. с., св. 3–4 (1955), стр. 107–116.
697. Једна ријетка а потребна ријеч [гасан – који је угасио жеђ] / А[сим] Пецо. – Год. 7, н. с., св. 3–4 (1955), стр. 117–120.
698. Прилог за разјашњење неких назива оружја у народним умотворинама / Г[авро] Шкриванић. – Год. 7, н. с., св. 3–4 (1955), стр. 121–124. | Уп. 624
699. Говор и језик / А[лександар] Белић. – Год. 7, н. с., св. 5–6 (1956), стр. 131–139.
700. Још нешто о облику футура / М[ихаило] Стевановић. – Год. 7, н. с., св. 5–6 (1956), стр. 140–152.
701. О неким специфичностима у употреби приповедачког императива / Митар Пешикан. – Год. 7, н. с., св. 5–6 (1956), стр. 153–166.
702. О војвођанској ономастици / Св[етозар] Георгијевић. – Год. 7, н. с., св. 5–6 (1956), стр. 167–177.
703. Спољашњи знаци међусобне везе и унутрашњи смисао реченица / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 7, н. с., св. 5–6 (1956), стр. 178–191.
704. Значај рада Комисије за уједначење правописа / А[лександар] Белић. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 197–204.
705. Глаголски облици пасива / М[ихаило] Стевановић. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 205–216.
706. Летење, сјечење / А[лександар] Б[елић]. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 217–222.

707. Значење неких речи и израза у народним песмама / В[укић] М. Мићовић. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 223–233.
708. Облици колективних именица на -ад / А[сим] Пецо. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 234–246.
709. Уз појаву једног речника [А. Костић, Медицински речник] / Милош С. Московљевић. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 247–253.
710. Две грешке код двојице писаца [промена придева; промена гл. сломити] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 254–259.
711. Однос између квалитативног генитива и квалитативног инструментала / Милка Ивић. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 260–269.
712. О уметку -ов- (-ев-) у множини именица прве врсте / Митар Пешикан. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 270–275.
713. Обрада подређених реченица / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 276–288.

1956–1957. – Годиште 8, нова серија

714. О науци о језику у средњој школи / А[лександар] Б[елић]. – Год. 8, н. с., св. 1–2 (1956), стр. 1–5.
715. Императивне сложенице / М[ихаило] Стевановић. – Год. 8, н. с., св. 1–2 (1956), стр. 6–18.
716. О облику и значењу речи накрпат у песми Бановић Страхиња / Р[адмило] Димитријевић. – Год. 8, н. с., св. 1–2 (1956), стр. 19–22.
717. Уз чланак проф. Љ. Јонкеа „Неколико ријечи о одјелима Новосадског састанка“ / М[ихаило] Стевановић. – Год. 8, н. с., св. 1–2 (1956), стр. 23–27.
718. Промјене глагола врети и зрети / А[сим] Пецо. – Год. 8, н. с., св. 1–2 (1956), стр. 28–35.
719. Језик и стил Сијарићевих „Бихораца“ / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 8, н. с., св. 1–2 (1956), стр. 36–52.
720. Наш правопис у новој обради / А[лександар] Белић. – Год. 8, н. с., св. 3–4 (1956), стр. 65–70.
721. Измене у правопису српскохрватског језика / М[ихаило] Стевановић. – Год. 8, н. с., св. 3–4 (1956), стр. 71–85.
722. Значај новог правописа : Предавање на радију 12. I 1957 / А[лександар] Белић. – Год. 8, н. с., св. 3–4 (1956), стр. 86–88.
723. О неким особинама футура II (футура егзактног) / И[рена] Грицкат. – Год. 8, н. с., св. 3–4 (1956), стр. 89–105.
724. Аугментативно-пејоративна значења неких именица / Јован Радуловић. – Год. 8, н. с., св. 3–4 (1956), стр. 106–113.
725. Старословенски језик / А[лександар] Белић. – Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 125–127.
726. Око значења аориста / М[ихаило] Стевановић. – Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 128–144.
727. О неправилним облицима глагола извинити (се) и његовом значењу / Б[ранислав] Милановић. – Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 145–150.
728. О наставцима -ана, -лија, -лук и -дија / Б[орис] Марков. – Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 151–170.
729. „Одредни придев у српскохрватском језику“ : Осврт на чланак проф. С. Ристића / М[итар] Пешикан. – Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 171–174.
730. Социјатив без предлога с / А[сим] Пецо. – Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 175–183.

731. Акценат присвојних придева типа момков, очев, сестрин / Берислав М. Николић. – Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 184–188.
732. Неретвански или неретљански / Б[иљана] Шљивић Шимшић. – Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 189–195.
733. Једна научна и практична потреба [лингвистички атлас] / А[лександар] Белић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 201–204.
734. Одредбе самосталних речи / М[ихаило] Стевановић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 205–225.
735. Откуда Филипу Вишњићу презиме Вишњић / В[укић] М. Мићовић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 226–232.
736. Једна необична употреба предлога / С[ветозар] Матић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 233–235.
737. Разлика између предлога због и услед / И[рена] Грицкат. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 236–241.
738. О називу сабља димишкиња / В[укић] М. Мићовић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 242–245.
739. О значењу: види ми се = чини ми се / С[ветозар] Матић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 246–247.
740. О значењу стиха „Давор', шаро, давор', добро моје!“ / Б[ождар] К[овачевић]. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 248–250.
741. О појавама везаним за глаголску рекцију / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 251–258.
742. Запослен, запослење / Берислав М. Николић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 259–262.
743. Најзад имамо српско-руски речник / М[илош] С. Московљевић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 263–268. | Приказ
744. Прилог лексици народних говора / Аница Шаулић. – Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 269–285.

1958–1959. – Годиште 9, нова серија

745. Поводом језичких испитивања и излагања нашег часописа / А[лександар] Белић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 1–4.
746. Реченице без развијених главних делова / М[ихаило] Стевановић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 5–23.
747. Смиреност Андрићева казивања : скица / Берислав М. Николић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 24–31.
748. О једном глаголском дублету [заценути се, зацентити се] / Б[ранислав] Милановић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 32–42.
749. Уз чланак Б. Милановића : „О једном глаголском дублету“ / М[илија] Станић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 43.
750. Уз чланак Б. Милановића : „О једном глаголском дублету“ / М[илош] С. Московљевић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 44–46.
751. О облику „Србљи“ / С[ветозар] Матић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 47–53.
752. Неколико напомена о значењу речи накрпат / В[укић] М. Мићовић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 54–58.
753. О једном преводу с француског / Михаило Павловић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 59–68.
754. Деведесетогодишњица проф. О. Брока / Милош С. Московљевић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 69–72.

755. О квантитету једног вокала презентске основе [презент типа смјјѐм] / Милија Станић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 73–75.
756. Како је постала реч курион? / Гргур Берић. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 76.
757. Д-р Јован Радуловић / Уредништво Нашег језика. – Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 80.
758. Два значајна подухвата словенске науке [лингвистички атласи] / А[лександар] Белић. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 81–85.
759. Још нешто о придевској функцији радног глаголног придева / М[ихаило] Стевановић. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 86–92.
760. Вуков однос према екавским песмама народним / С[ветозар] Матић. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 93–101.
761. О Ивићеву „смедеревско-вршачком дијалекту“ / Милош С. Московљевић. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 102–107.
762. Шарац вода ладна / Мил[ивој] Павловић. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 108–109.
763. Облик футура у прошлости : прилог дискусији: да ли је футур само сложени глаголни облик / Св[етозар] Марковић. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 110–115.
764. О дужини вокала и у наставку -ички / Мил[ија] Станић. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 116–119.
765. Артиљерија или артилерија? / Асим Пецо. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 120–123.
766. „Девет љутих лава“ у песми „Смрт мајке Југовића“ / Б[ожидар] К[овачевић]. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 124–127.
767. Традиција Вукова у Тршићу / Берислав М. Николић. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 128–131.
768. Исидора Секулић / Б[ерислав] М. Н[иколић]. – Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 141–142.
769. Јединство новог правописа / А[лександар] Белић. – Год. 9, н. с., св. 5–6 (1958), стр. 145–147.
770. О аутентичности глагола гракнути се у једном Његошеву стиху / М[ихаило] Стевановић. – Год. 9, н. с., св. 5–6 (1958), стр. 148–153.
771. Погрешна употреба неких назива [Албанац, Арбанас; словеначки, словенски; Скопље, Битољ или Скопје, Битола] / М[илош] С. Московљевић. – Год. 9, н. с., св. 5–6 (1958), стр. 154–158.
772. Нови препев Пушкинова Евгенија Оњегина / И[рена] Грицкат. – Год. 9, н. с., св. 5–6 (1958), стр. 159–173.
773. О неким језичким и стилским појавама у приповијеткама Милована Ђ. Глишића / Голуб Добрашиновић. – Год. 9, н. с., св. 5–6 (1958), стр. 174–195.
774. О грађењу имена становника у односу на имена земаља и места / Митар Пешикан. – Год. 9, н. с., св. 5–6 (1958), стр. 196–205.
775. Прилог проучавању стила Лазе К. Лазаревића / Берислав М. Николић. – Год. 9, н. с., св. 5–6 (1958), стр. 206–212.
776. Поводом Ракићева језика / А[лександар] Белић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 217–219.
777. О језику у једном приказу и поводом тога језика / М[ихаило] Стевановић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 220–226.
778. Употреба предлога код (с генитивом) уз глаголе кретања / Б[ранислав] Милановић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 227–242.

779. У коју категорију речи спада реч „као“: Прилог синтакси и лексикографији? / М[илош] С. Московљевић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 243–249.
780. Деоба глагола по објекту / Сретен Живковић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 250–256.
781. Из акцентологије [акценат и квантитет, акценат у страним речима] / Милија Станић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 257–264.
782. Из правописне праксе: Промена туђих личних имена и презимена / Св[етозар] Марковић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 265–273.
783. Вуков Немачко-српски речник / Н[икола] С. Половина. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 274–279.
784. Из Вуковог превођења / С[ветозар] Матић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 280–282.
785. О питању смедеревско-вршачког дијалекта / Павле Ивић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 283–290.
786. Покретно а на крају неких предлога као диференцијални семантички знак / И[рена] Грицкат. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 291–301.
787. О рефлексу кратког ђ, иза р у књижевном језику јужнога изговора / Петар Сладојевић. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 302–304.
788. О месту енклитике у реченици / Митар Пешикан. – Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 305–311.

1960. – Годиште 10, нова серија

789. Стварање дужине претходног самогласника или прелаз л у о / М[ихаило] Стевановић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 1–9.
790. О називима неких пољопривредних алатки : Прилог терминологији и лексикографији/ Милош С. Московљевић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 10–17.
791. Запошљен, запошљење или запослен, запослење? / Св[етозар] Марковић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 18–23.
792. О неким особинама стила и језика Милана Богдановића / Берислав М. Николић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 24–28.
793. Једна врста непотпуних реченица код савремених писаца / Живојин Станојчић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 29–43.
794. Настава српскохрватског језика у Француској / Михаило Павловић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 44–54.
795. О роду именице бол / Душанка Игњатовић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 55–59.
796. Једно̀ничити, једно̀удити, тримирити, седмирити / Звездана Павловић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 60–63.
797. Свила тавлија / Ђорђе Трифуновић. – Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 64–65.
798. Александар Белић / М[ихаило] Стевановић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 69–80.
799. Сећање на једну дијалектолошку екскурзију с професором Белићем / М[илош] С. Московљевић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 81–83.
800. Боравак професора д-р Александра Белића у Херцеговини 1903. г. : Држање аустро-угарских власти према београдском професору / Хамдија Капиџић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 84–87.
801. Академски речници и њихови задаци : Поводом прве књиге Речника Српске академије наука / И[рена] Грицкат. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 88–100.

802. Почетак организованог рада на лингвистичкој географији код нас / Павле Ивић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 101–107.
803. О једном основном и неколика узгредна проблема : Поводом једне рецензије [Вуковићеве граматика Брабец–Храсте–Живковић и средњошколске М. Стевановића] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 108–138.
804. О речима глукоза – гликоза, валенца – валенција, супстанца–супстанција / В[укић] М. Мићовић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 139–142.
805. Заменички облик свију у савременом књижевном језику / Б[ранислав] Милановић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 143–148.
806. Квантитет завршног самогласника компаратива прилога / Милија Станић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 149–153.
807. Квантитет завршног самогласника 3. л. мн. аориста и имперфекта / Петар Ч. Сладојевић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 154–155.
808. Делити мишљење и слични изрази / Живојин Станојчић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 156–164.
809. О неким синтаксичким колебањима / М[иодраг] С. Лалевић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 165–170.
810. Осврт на приповедачки стил Бранка Ћопића / Берислав М. Николић. – Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 171–179.
811. Уз појаву новог правописа / М[ихаило] С[тевановић]. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 187–191.
812. Обележавање именичког рода у српскохрватском књижевном језику / Милка Ивић. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 192–211.
813. Академијски речници и њихови задаци : Поводом прве књиге Речника Српске академије наука / Ирена Грицкат. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 212–227. | Уп. 801
814. Именице с наставцима -че и -чић / Борис Марков. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 228–246.
815. Ознака и одредба као лингвистички термини / М[ихаило] Стевановић. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 247–251.
816. Облик инстр. једн. именица м. р. на сугласник / Биљана Шљивић Шимшић. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 252–260.
817. Још о роду и облику именице наочари / Б[ранислав] Милановић. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 261–264.
818. О роду и промени три наша топонима [Пештер, Рожаје, Рогозна] / Д[анило] Барјактаревић. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 265–268.
819. Из лексикологије : гласкати се, перда / Д[анило] Барјактаревић. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 269–273.
820. Буктети – буктати / Берислав М. Николић. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 273–278.
821. Крвавити, крвављење; крварити, крварење / Драгољуб Д. Јеремић. – Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 279–283.

1961. – Годиште 11, нова серија

822. Прилози објашњењу принципа новог правописа / М[ихаило] Стевановић. – Год. 11, н. с., св. 1–2 (1961), стр. 1–15.
823. О тумачењу неких речи и израза у Горском вијенцу / В[укић] М. Мићовић. – Год. 11, н. с., св. 1–2 (1961), стр. 16–29.
824. Вокатив једнине неких мушких и женских личних имена [на -к, -х, -ц, -с, -з; на -ија, -ца] / А[сим] Пецо. – Год. 11, н. с., св. 1–2 (1961), стр. 30–43.

825. Прилог проучавању порекла шумадијско-војвођанског дијалекта / Берислав М. Николић. – Год. 11, н. с., св. 1–2 (1961), стр. 44–56.
826. Нови правопис и штампа / М[ихаило] Стевановић. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 63–68.
827. Прилози и њихов однос према придевима и придевским значењима / Ирена Грицкат. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 69–80.
828. О посесивним придевима на -овљев/-евљев / Б[ранислав] Милановић. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 81–89.
829. Наша медицинска терминологија и нови правопис / Александар Ћ. Костић. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 90–95.
830. Поводом чланка проф. др А. Костића / М[ихаило] Ст[евановић]. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 96–101.
831. Прилози упознавању живота и рада Александра Белића / Милоје Р. Николић. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 102–108.
832. Губити (~ се) / Берислав М. Николић. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 109–115.
833. О виду једног придева [тајан–тајни] / Драгољуб Д. Јеремић. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 116–119.
834. Девети лекторат српскохрватског језика у Француској / Бранко Јелић. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 120.
835. Олаф Брок (1867–1961) / Милош С. Московљевић. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 121–124.
836. Глиша Елезовић / Б[ерислав] М. Н[иколић]. – Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 125–126.
837. Напомене о новом правопису / Митар Пешикан. – Год. 11, н. с., св. 5–6 (1961), стр. 133–161.
838. Уз напомене о новом правопису / М[ихаило] Стевановић. – Год. 11, н. с., св. 5–6 (1961), стр. 162–179.
839. Примјена једног правописног правила у нашој штампи [писање назива организација, установа итд.] / А[сим] Пецо. – Год. 11, н. с., св. 5–6 (1961), стр. 180–193.
840. Корелације и поремећаји у њима / М[иливој] Павловић. – Год. 11, н. с., св. 5–6 (1961), стр. 194–195.
841. Једна акценатска алтернација у савременом српскохрватском језику [типа ју̀нак : јуна́ка; ло̀мим : ломі́мо итд.] / Берислав М. Николић. – Год. 11, н. с., св. 5–6 (1961), стр. 196–200.
842. Падежне синтагме с предлогом за / М[ихаило] Стевановић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 207–225.
843. Објашњење једне појаве формалне неконгруенције у броју / М[иливој] Павловић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 226–228.
844. Из правописне праксе: Реч-две о писању речи великим почетним словом / Св[јетозар] Марковић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 229–233.
845. Облици топонима у књижевном језику / А[сим] Пецо. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 234–248.
846. Нека запажања о правилима новог Правописа у вези с писањем туђих имена / Мидхат Шамић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 249–254.
847. Откуда именици глад два рода и две промене / Душанка Игњатовић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 255–259.
848. Пракљача, перајка, пераљка, перач / Д[анило] Барјактаревић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 260–262

849. О глаголу обрести (се), обрети се / Драгољуб Д. Јеремић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 262–269.
850. Етимолошки приноси / Берислав М. Николић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 269–272.
851. Прилози упознавању живота и рада Александра Белића / Милоје Р. Николић. – Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 273–304.

1962. – Годиште 12, нова серија

852. Рекција глагола и облици њихове допуне / М[ихаило] Стевановић. – Год. 12, н. с., св. 1–2 (1962), стр. 1–11.
853. Акценат именица женског рода типа гла́ва, ви́ла / А[сим] Пецо. – Год. 12, н. с., св. 1–2 (1962), стр. 12–24.
854. О неким искуствима из рада са француским студентима / Биљана Шљивић Шимшић. – Год. 12, н. с., св. 1–2 (1962), стр. 25–34.
855. Гаснути (гаснути се) : гасити (гасити се) / О[лга] Ристић. – Год. 12, н. с., св. 1–2 (1962), стр. 35–40.
856. О семантичкој диференцијацији облика загризен и загрижен / Егон Фекете. – Год. 12, н. с., св. 1–2 (1962), стр. 41–46.
857. У Речки или у Речкој? / Славко Вукомановић. – Год. 12, н. с., св. 1–2 (1962), стр. 47–49.
858. Бранислав Грујић и Никола Шубин: Речник руско-српскохрватски и српскохрватско-руски са кратком граматику руског језика : „Обод“, – Цетиње, 1961 / Владимир Гудков. – Год. 12, н. с., св. 1–2 (1962), стр. 50–56. | Приказ
859. Ремећења језичких система и језичке норме / М[ихаило] Стевановић. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 65–77.
860. О једној особености прилога и прилошких синтагми у српскохрватском језику / И[рена] Грицкат. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 78–89.
861. Рекције и функције / М[иливој] Павловић. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 90–93.
862. Нека запажања о преводима у нашој дневној и недељној штампи / Михаило Павловић. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 94–104.
863. Деклинација поименичених придева / Б[ранислав] Милановић. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 105–123.
864. Још о компаративу и компарацији / Душанка Игњатовић. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 124–129.
865. Падеж објекта у негативним реченицама у савременом српскохрватском књижевном језику / Даринка Гортан Премк. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 130–148.
866. О акценту вокатива неких именица / М[илија] Станић. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 149–155.
867. Акценатски вид проклIZE и енклизе у српскохрватском језику / Берислав М. Николић. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 156–178.
868. О облицима презента глагола дахтати, дрхтати и сл. / Драгољуб Д. Јеремић. – Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 179–191.
869. Придевска служба трпног придева од глагола који немају тог облика / М[ихаило] Стевановић. – Год. 12, н. с., св. 7–10 (1962), стр. 201–208.
870. Неке језичко-стилске одлике Матавуљеве прозе / Голуб Добрашиновић. – Год. 12, н. с., св. 7–10 (1962), стр. 209–232.
871. Акценат именица женског рода типа во́да, ко́за / А[сим] Пецо. – Год. 12, н. с., св. 7–10 (1962), стр. 233–245.

872. Слово ј у Србији пре Вука / Д[анило] Барјактаревих. – Год. 12, н. с., св. 7–10 (1962), стр. 246–251.
873. Белешке о језику и стилу Јакова Игњатовића у роману „Васа Решпект“ / Олга Банковић Тодоровић. – Год. 12, н. с., св. 7–10 (1962), стр. 252–269.
874. Акценат изведених именица у српскохрватском књижевном језику / Бери-слав М. Николић. – Год. 12, н. с., св. 7–10 (1962), стр. 270–279. | Уп. 882

1963. – Годиште 13, нова серија

875. За чување акценатског система књижевног језика / М[ихаило] Стевановић. – Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 1–10.
876. Структура семантичке мултиваленције / М[иливој] Павловић. – Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 11–17.
877. Нека запажања о речнику у нашем новом правопису / Св[етозар] Марковић. – Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 18–47.
878. Употреба збирних бројева са именицама у множини / Б[ранислав] Милановић. – Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 48–56.
879. О неким „икавизмима“ ијекавског изговора [сијао, гријао, гди, волијо, усиђе-лица итд.] / А[сим] Пецо. – Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 57–63.
880. Синтагме с предлогом до с обзиром на својства предлога уопште / Даринка Гортан Премк. – Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 64–80.
881. О једној употреби предлога на / Славко Вукомановић. – Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 81–94.
882. Акценат изведених именица у српскохрватском књижевном језику / Бери-слав М. Николић. – Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 95–114. | Уп. 874
883. Шта и што у савременом српскохрватском језику / М[ихаило] Стевановић. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 127–136.
884. О облику и деklinацији имена места типа Бошњане, Рибаре у савременом књижевном језику / Бранислав Милановић. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 137–168.
885. О Речнику Српске академије наука и уметности : Уз рецензију М. С. Московљевића / Митар Пешикан. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 169–196.
886. Придеви с наставцима -ив и -љив / М[ихаило] Стевановић. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 197–207.
887. Новине у морфологији унесене најновијим именицама страног порекла / Душанка Игњатовић. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 208–224.
888. Употреба израза „ради се о“ у књижевном језику / А[сим] Пецо. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 225–232.
889. Реч и контекст / Живојин Станојчић. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 233–238.
890. Акцентовање узвика / Милорад Дешић. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 239–245.
891. Прилог за утврђивање српскохрватске нормативне акцентуације / Берислав М. Николић. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 246–264.
892. О пореклу и промени топонима Речка / Славко Вукомановић. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 265–270.
893. О званичном називу нашега језика / А[сим] Пецо. – Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 271–273.

1964–1965. – Годиште 14, нова серија

894. Продуктивност неких наставака којима се граде *nomina agentis* / М[ихаило] Стевановић. – Год. 14, н. с., св. 1 (1964), стр. 1–19.
895. Је ли Вук у Рјечник уносио речи из Горскога вијенца? / Р[адосав] Бошковић. – Год. 14, н. с., св. 1 (1964), стр. 20–26.
896. Језик наше медицинске литературе / Александар Ђ. Костић. – Год. 14, н. с., св. 1 (1964), стр. 27–42.
897. Стилске функције једног дијалектизма [вас] / Живојин Станојчић. – Год. 14, н. с., св. 1 (1964), стр. 43–48.
898. Двојаки облици једног изведеног придјева [сребрен и сребрн] / А[сим] Пецо. – Год. 14, н. с., св. 1 (1964), стр. 49–54.
899. Неколико допуна о употреби интерпункцијских знакова : Питања за дискусију / М[идхат] Шамић. – Год. 14, н. с., св. 1 (1964), стр. 55–61.
900. Нови правопис и транскрибовање италијанских имена / Момчило Д. Савић. – Год. 14, н. с., св. 1 (1964), стр. 62–65.
901. Падежна синонимика у језику Вука Стеф. Карацића / Љубомир Поповић. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 73–129.
902. Покушаји стварања српске научне терминологије средином прошлог века / И[рена] Грицкат. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 130–140.
903. Неколико ријечи о геолошкој терминологији / Илија Павићевић. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 141–149.
904. Радио-телевизија и језик / М[ихаило] Стевановић. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 150–155.
905. Око суфикса *икаст* (ичаст) / Р[адосав] Бошковић. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 156–158.
906. Око два стиха из Горскога вијенца / Р[адосав] Б[ошковић]. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 159–161.
907. Пличина и плићина / А[сим] Пецо. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 162–165.
908. Гриња / Д[анило] Барјактаревић. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 166–168.
909. Прилози проучавању живота и рада Александра Белића : Из Белићеве преписке са Пером Ђорђевићем / Милоје Р. Николић. – Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 169–188.
910. Неке лексичко-стилске разлике, а не језичке варијанте / М[ихаило] Стевановић. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 195–226.
911. Белешке етимолошке и граматичке / Р[адосав] Б[ошковић]. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 227–234.
912. Посесивни генитив и присвојни придев / М[иливој] Павловић. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 235–238.
913. Значење и функције генитивне синтагме с предлогом од / М[ихаило] Стевановић. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 239–262.
914. Једна група зависно-упитних реченица / Радоје Симић. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 263–271.
915. Вукова Писменица и Мразовићева Славенска граматика / Берислав М. Николић. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 272–273.
916. Два фонетска лика једне посуђенице [комад, комат] / А[сим] Пецо. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 274–283.
917. Проблем српскохрватске медицинске терминологије / Александар Ђ. Костић. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 284–291.

918. Још о геолошкој терминологији / Илија Павићевић. – Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 292–299.

1966. – Годиште 15, нова серија

919. Глаголска времена у зависним реченицама : Према примерима из језика Вука Ст. Караџића / Р[адоје] Симић. – Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 1–57. | Уп. 927
920. Око суфикса *ica* / Р[адосав] Б[ошковић]. – Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 58–61.
921. Синтагме с генитивом и предлогом *c(a)* / М[ихаило] Стевановић. – Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 62–76.
922. Наслови – посебна категорија писане речи / И[рена] Грицкат. – Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 77–95.
923. Глаголски облици и симболика у „Играма“ Васка Попе / Душан Јовић. – Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 96–102.
924. Још о *rečima* (likovima) što i šta / N[ikola] Rončević. – Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 103–107.
925. Посесивна функција суфикса *-ица* у јужнословенској топонимији / В[ладислав] Лубас. – Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 108–113.
926. О неким питањима критичког издавања српских писаца / Берислав М. Николић. – Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 114–117.
927. Глаголска времена у зависним реченицама: Према примерима из језика Вука Ст. Караџића / Р[адоје] Симић. – Год. 15, н. с., св. 3–4 (1966), стр. 121–157. | Уп. 919
928. Генитивне синтагме с предлогом *код* и неке њихове опозиције / М[ихаило] Стевановић. – Год. 15, н. с., св. 3–4 (1966), стр. 158–179.
929. О начелима обраде и развијања стручне терминологије / Митар Пешикан. – Год. 15, н. с., св. 3–4 (1966), стр. 180–194.
930. Предлошки изрази у савременом српскохрватском језику / Љубомир Поповић. – Год. 15, н. с., св. 3–4 (1966), стр. 195–220.
931. О двојакном облику предлога у секвенци *c/са* + падежни облик / Живојин Станојчић. – Год. 15, н. с., св. 5 (1966), стр. 257–287.
932. Употреба суфикса *-је* у језику неких српских и хрватских романтичарских песника / Олга Цвијић. – Год. 15, н. с., св. 5 (1966), стр. 288–294.
933. О једном случају падежне неконгруенције / Илија Павићевић. – Год. 15, н. с., св. 5 (1966), стр. 295–301.

1967. – Годиште 16, нова серија

934. Понављање почетног реченичног члана као стилско средство за истицање / Љубомир Поповић. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 1–21.
935. Два начина актуализације компонената односне реченице / П. А. Дмитријев. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 22–26.
936. Једна синтагма с аблативним генитивом у стилској функцији поређења и епитета / М[ихаило] Стевановић. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 27–31.
937. Релативно који и што / И[рена] Грицкат. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 32–48.
938. Граматичка асоцијативна средства у делу Хроника моје вароши М. Настасијевића / Живојин Станојчић. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 49–62.
939. Облици допуна уз глаголе: свирати, гудети, дувати, ударати и сл. / Е[гон] Фекете. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 63–77.

940. Две сродне синтаксичке конструкције [субјекатски генитив, субјекатски акузатив] / Игрутин Стевовић. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 78–83.
941. *Nomina agentis* изведена суфиксом -ло / Милица Бабић. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 84–92.
942. Јекавски облик једног прилога / А[сим] Пецо. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 93–96.
943. Лексичко-фразеолошке иновације условљене присношћу са писаним текстом и граматичким навикама / Јован Кашић. – Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 97–108.
944. Пасторални ономастички термини типа *duč* и *bač*- / М[иливој] Павловић. – Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 115–118.
945. Шта даје за проучавање глаголске семантике чиста (граматичка) перфектизација путем префиксације / Ирена Грицкат. – Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 119–126.
946. Утицај турског језика на фонетику штокавских говора / А[сим] Пецо. – Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 127–145.
947. Граматизоване потврдне/одричне категорије у књижевном српскохрватском језику / Живојин Станојчић. – Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 147–157.
948. Покушај структурног поређења српскохрватског и руског језика са нарочитим обзиром на аутоматске (типске) грешке Срба у руском језику / Наталија Радошевић. – Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 159–170.
949. Један периферијски староцрногорски говор (Мрковићки) у свјетлости историје језика, међудијалекатских и међујезичких појава / Лука Вујовић. – Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 171–192.
950. Невоље рада на нашим описним речницима / Митар Пешикан. – Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 193–204.
951. Одразити се „на стандард“ или „на стандарду“ / Е[гон] Фекете. – Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 205–210.
952. Стилске фигуре у светлу језичких анализа / И[рена] Грицкат. – Год. 16, н. с., св. 4 (1967), стр. 217–235.
953. Облици другог дела сложеног предиката као допуне безлично употребљеног глагола требати / М[ихаило] Стевановић. – Год. 16, н. с., св. 4 (1967), стр. 237–243.
954. О систему заменичких речи / Митар Пешикан. – Год. 16, н. с., св. 4 (1967), стр. 245–267.
955. Проблем понављања једног реченичног дела / Љубомир Поповић. – Год. 16, н. с., св. 4 (1967), стр. 269–290.
956. За Вука и противу њега / М[ихаило] Стевановић. – Год. 16, н. с., св. 5 (1967), стр. 297–315.
957. Дијалекатске особине у пјесничком језику Алексе Шантића / А[сим] Пецо. – Год. 16, н. с., св. 5 (1967), стр. 317–339.
958. Неке особености изражавања атрибутивних односа у српскохрватском језику / П. А. Дмитријев. – Год. 16, н. с., св. 5 (1967), стр. 341–349.
959. Реченице са елиптичним предикатом / Љубомир Поповић. – Год. 16, н. с., св. 5 (1967), стр. 351–373.

1968–1969. – Годиште 17, нова серија

960. Употреба неких предлога са а на крају и без њега / М[ихаило] Стевановић. – Год. 17, н. с., св. 1–2 (1968), стр. 1–9.
961. Глагол стати и семантичка супротност уз инфинитив / Мил[ивој] Павловић. – Год. 17, н. с., св. 1–2 (1968), стр. 10–22.
962. Јесу ли потребна ограничења? [прилози где, куда, камо] / П. А. Дмитријев. – Год. 17, н. с., св. 1–2 (1968), стр. 23–40.
963. Неколико ситнијих синтаксичких балканизама у српскохрватском језику / И[рена] Грицкат. – Год. 17, н. с., св. 1–2 (1968), стр. 41–51.
964. „О кукову дне“ – *Ad calendae graecas* / Велимир Михаиловић. – Год. 17, н. с., св. 1–2 (1968), стр. 52–58.
965. Ка основама акцентуације севернијих млађих новоштокавских говора / Берислав М. Николић. – Год. 17, н. с., св. 1–2 (1968), стр. 59–82.
966. Избор Александра Белића за академика / Милоје Р. Николић. – Год. 17, н. с., св. 1–2 (1968), стр. 83–96.
967. Научно дело Александра Белића : Уз десетогодишњицу његове смрти / М[ихаило] Стевановић. – Год. 17, н. с., св. 3 (1969), стр. 109–124.
968. Понављање речи ради стилског појачавања значења / Љубомир Поповић. – Год. 17, н. с., св. 3 (1969), стр. 125–142. | Уп. 975
969. Приступ обради падежних синтагми у средњој школи / Даринка Гортан Премк. – Год. 17, н. с., св. 3 (1969), стр. 143–154. | Уп. 981, 998, 1004, 1012, 1049
970. Ка основама акцентуације источнохерцеговачког дијалекта / Берислав М. Николић. – Год. 17, н. с., св. 3 (1969), стр. 155–169.
971. Језик у дневној штампи / М[ихаило] Стевановић. – Год. 17, н. с., св. 4 (1969), стр. 173–195.
972. Покушај стварања нових термина из астронаутике / Мил[ивој] Павловић. – Год. 17, н. с., св. 4 (1969), стр. 196–197.
973. Род и број топонима Неменикуће / Б[ранислав] Милановић. – Год. 17, н. с., св. 4 (1969), стр. 198–206.
974. Оскрнавити, оскрнавити, оскрнавити и слична лексичка образовања у нашем језику / Е[гон] Фекете. – Год. 17, н. с., св. 4 (1969), стр. 207–230.
975. Понављање речи ради стилског појачавања значења / Љубомир Поповић. – Год. 17, н. с., св. 4. (1969), стр. 231–246. | Уп. 968
976. Коректност језика је обавеза свих који пишу / М[ихаило] Ст[евановић]. – Год. 17, н. с., св. 5 (1969), стр. 247–256.
977. Разликовање властитих и апелативних имена у топонимији / Митар Пешикан. – Год. 17, н. с., св. 5 (1969), стр. 257–263.
978. О посесивном генитиву личних имена / Мирослав Б. Николић. – Год. 17, н. с., св. 5 (1969), стр. 264–283.
979. Турске позајмице неосманског порекла / М[илан] Адамовић. – Год. 17, н. с., св. 5 (1969), стр. 284–298.
980. Иницијалне консонантске групе у нашем књижевном језику / З[вездана] П[авловић] Стаменковић. – Год. 17, н. с., св. 5 (1969), стр. 299–306.
981. Приступ обради падежних синтагми у средњој школи / Даринка Гортан Премк. – Год. 17, н. с., св. 5 (1969), стр. 307–319. | Уп. 969, 998, 1004, 1012, 1049

1970–1971. – Годиште 18, нова серија

982. Стварање јединства књижевног језика Срба и Хрвата и данашње стање тог јединства / М[ихаило] Стевановић. – Год. 18, н. с., св. 1–2 (1970), стр. 1–79.
983. Лексичко благо нашег језика и нормативни однос према њему / М[итар] Пешикан. – Год. 18, н. с., св. 1–2 (1970), стр. 80–92.
984. Вук–Даничићеви акценатски принципи и наша стандардна прозодијска норма / А[сим] Пецо. – Год. 18, н. с., св. 1–2 (1970), стр. 93–102.
985. Придевске заменице са морфемом *-кѹ одн. *-кѹ у књижевном језику / Живојин Станојчић. – Год. 18, н. с., св. 1–2 (1970), стр. 103–109.
986. Терминолошка праксиологија неких наших старијих медицинских писаца / Александар Ђ. Костић. – Год. 18, н. с., св. 1–2 (1970), стр. 110–114.
987. О неким случајевима рефлексивности глагола у српскохрватском књижевном језику / Обрен Илић. – Год. 18, н. с., св. 1–2 (1970), стр. 115–124.
988. Однос основе и наставка -овати, -исати, -ирати глагола страног порекла / Олга Цвијић. – Год. 18, н. с., св. 3 (1970), стр. 131–161.
989. Прилог тумачењу конструкција типа глад ме и сл. / Живојин Станојчић. – Год. 18, н. с., св. 3 (1970), стр. 162–168.
990. Диј. цабрен – постан (unfettig) – етимолошки есеј / В[елимир] Михаиловић. – Год. 18, н. с., св. 3 (1970), стр. 169–170.
991. Дистрибуција облика инструментала сингулара заменица: ја, он/оно, она, ко, што, тај/то / Мирослав Б. Николић. – Год. 18, н. с., св. 3 (1970), стр. 171–186.
992. О потенцијалу П у књижевном језику / М[ихаило] Стевановић. – Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 195–200.
993. Један актуелан проблем наше фонетике : изговор и писање фонеме х / А[сим] Пецо. – Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 201–219.
994. Акценат интернационализама у савременом српскохрватском књижевном језику / Берислав М. Николић. – Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 220–228.
995. Одређивање језичког типа једног еуфемизма [обезличавање] / Ж[ивојин] Станојчић. – Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 229–234.
996. Прилог методима испитивања песничког језика на песми „Сопоћани“ Васка Попе / Душан Јовић. – Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 235–249.
997. Нешто о деклинацији властитих именица страног порекла у нашем језику / Е[гон] Фекете. – Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 250–262.
998. Приступ обради падежних синтагми у средњој школи / Даринка Гортан Премк. – Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 263–271. | Уп. 969, 981, 1004, 1012, 1049
999. Два случаја синтаксичке аналогije [дуго времена, често пута] / Радоје Симић. – Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 272–282.

1972–1973. – Годиште 19, нова серија

1000. Поводом једног случаја употребе енклитике између делова синтагме / М[ихаило] Ст[евановић]. – Год. 19, н. с., св. 1 (1972), стр. 1–6.
1001. Основни принципи творбе речи у савременом српскохрватском књижевном језику / Берислав М. Николић. – Год. 19, н. с., св. 1 (1972), стр. 7–20. | Уп. 1009, 1018
1002. Један пример погрешне аналогije [Закарпатје] / А[сим] Пецо. – Год. 19, н. с., св. 1 (1972), стр. 21–25.
1003. Чиниоци континуитета у књижевном језику / Ж[ивојин] Станојчић. – Год. 19, н. с., св. 1 (1972), стр. 26–42.

1004. Приступ обради падежних синтагми у средњој школи / Д[аринка] Гортан Премк. – Год. 19, н. с., св. 1 (1972), стр. 43–52. | Уп. 969, 981, 998, 1012, 1049
1005. Босанскохерцеговачки „Правописни приручник“ / Милија Станић. – Год. 19, н. с., св. 1 (1972), стр. 53–64.
1006. Глаголи на -ати са двојаком презентском основом / Бранислав Милановић. – Год. 19, н. с., св. 2–3 (1972), стр. 69–118. | Уп. 1032, 1094
1007. Семантичке девијације и интерференције / М[иливој] Павловић. – Год. 19, н. с., св. 2–3 (1972), стр. 119–134.
1008. С маргина двају прилога из два часописа [језичко-стилске грешке] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 19, н. с., св. 2–3 (1972), стр. 134–141.
1009. Основни принципи творбе речи у савременом српскохрватском књижевном језику / Берислав М. Николић. – Год. 19, н. с., св. 2–3 (1972), стр. 142–154. | Уп. 1001, 1018
1010. О начинским реченицама са везником (а) да / Љубомир Поповић. – Год. 19, н. с., св. 2–3 (1972), стр. 155–164.
1011. Око облика допуне једног израза из правне терминологије [имати право на] / М[ихаило] Стевановић. – Год. 19, н. с., св. 2–3 (1972), стр. 165–169.
1012. Приступ обради падежних синтагми у средњој школи / Д[аринка] Г[ортан] Премк. – Год. 19, н. с., св. 2–3 (1972), стр. 170–180. | Уп. 969, 981, 998, 1004, 1049
1013. Немарност према језику у дневној штампи / М[ихаило] Стевановић. – Год. 19, н. с., св. 4–5 (1973), стр. 189–203.
1014. Предлози над, под, пред, и изнад, испод и испред с одговарајућим падежним облицима у функцији одређивања просторних односа / Драгана Мршевић. – Год. 19, н. с., св. 4–5 (1973), стр. 204–227.
1015. Предлог код уз генитив глаголских и других апстрактних именица у функцији одређивања времена и његове семантичко-синтаксичке опозиције / Милица Радовић Тешић. – Год. 19, н. с., св. 4–5 (1973), стр. 228–255.
1016. Из текстилне терминологије / Миро Л. Арсенијевић. – Год. 19, н. с., св. 4–5 (1973), стр. 256–264.
1017. Старословенска *adiectiva possessiva* на њћ / Р[адосав] Бошковић. – Год. 19, н. с., св. 4–5 (1973), стр. 265–272.
1018. Основни принципи творбе речи у савременом српскохрватском књижевном језику / Берислав М. Николић. – Год. 19, н. с., св. 4–5 (1973), стр. 273–286. | Уп. 1001, 1009

1973–1974. – Годиште 20, нова серија

1019. Институт за српскохрватски језик и програми његова рада / М[ихаило] Стевановић. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 1–10.
1020. Трећина посла на изради великог речника САНУ / Митар Пешикан. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 11–22.
1021. Језички часописи Института : Оснивање часописа и њихов карактер – пре II светског рата и за 10 послератних година (1950–1960) / М[ихаило] Стевановић. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 23–31.
1022. Засебне књиге Института / Мих[аило] Стевановић. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 31.
1023. Часописи Института за неколико последњих година (од 1960. до данас) : Српски дијалектолошки зборник / Берислав М. Николић. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 31–37.

1024. Часописи Института за неколико последњих година (од 1960. до данас) : Јужнословенски филолог од 1960 до данас / Ж[ивојин] Станојчић. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 37–40.
1025. Часописи Института за неколико последњих година (од 1960. до данас) : Наш језик од 1960 до данас / Љ[убомир] Поповић. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 40–41.
1026. О сталној рубрици „Језичке поуке“ у Нашем језику / Душанка Игњатовић. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 41–44.
1027. Попис расправа и чланака објављених у Јужнословенском филологу и Нашем језику / Јованка Миловановић. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 45–143. | Библиографија
1028. Поводом седамдесетогодишњице рођења и одласка у пензију професора Михаила Стевановића / [приредила Даринка Гортан Премк]. – Год. 20, н. с., св. 1–5 (1973–1974), стр. 145–156.

1975. – Годиште 21, нова серија

1029. „Језички неспоразуми“ / М[ихаило] Стевановић. – Год. 21, н. с., св. 1–2 (1975), стр. 1–6.
1030. Основни типови фразеолошких обрта у савременом српскохрватском књижевном језику / Берислав М. Николић. – Год. 21, н. с., св. 1–2 (1975), стр. 7–13.
1031. Један категоријски случај глаголске хомонимије и формалне двовидности [надавати, 'доста дати': надавати итератив према надати] / Митар Пешикан. – Год. 21, н. с., св. 1–2 (1975), стр. 14–25.
1032. Глаголи на -ати са двојаком презентском основом / Бранислав Милановић. – Год. 21, н. с., св. 1–2 (1975), стр. 27–124. | Уп. 1006, 1094
1033. Научници и књижевници о Даничићу / [припремио] Милија Станић. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 137–140.
1034. Рјечник хрватскога или српскога језика ЈАЗУ и његов први уредник Ђуро Даничић / Павле Рогић. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 141–150.
1035. Око неких старосрпских личних хипокористика [Драгле, Драгље, Будља] / Радосав Бошковић. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 151–157.
1036. Фреквенција сажетих и несажетих облика у зависним падежима заменица мој, твој, свој и који у савременом српскохрватском књижевном језику / Мирослав Николић. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 158–166.
1037. О једној појави дисимилације у речима страног порекла (контингент – контингент и сл.) / Слободанка Бошков. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 167–171.
1038. Акценат презимена на -овић (-евић) са двосложном и вишесложном основом / Милија Станић. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 172–183.
1039. Још о акценту презимена на -овић / -евић : уз чланак М. Станића / М[итар] Пешикан. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 183–186.
1040. Подаци анкете о акценту презимена на -овић (-евић) / Милосав Тешић. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 186–193.
1041. [четврти] IV међународни састанак слависта у Укуве дане / Љиљана Јухас. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 194–195.
1042. Награда Радио-телевизије Београд Речнику САНУ / М[ирослав] Николић. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 195–196.
1043. Оснивање Комисије Радио-телевизије Београд за српскохрватски језик / М[ирослав] Николић. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 196–197.

1044. Уз годишњицу смрти проф. Миливоја Павловића : Библиографија радова пок. проф. Миливоја Павловића у „Нашем језику“ / Уредништво Нашег језика. – Год. 21, н. с., св. 3 (1975), стр. 198–199.
1045. Стилистичка схватања Александра Белића : Уз петнаестогодишњицу смрти нашег великог научника / Берислав М. Николић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 203–214.
1046. Три старе именице које нису то [Јурећ, Дечанин, Хаарц] / Радосав Бошковић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 215–222.
1047. Граница слога и неке појаве у вези са њом / А[сим] Пецо. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 223–229.
1048. Прилог проучавању Ђура Даничића као акцентолога / Берислав М. Николић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 230–232.
1049. Приступ обради падежних синтагми у средњој школи / Д[аринка] Гортан Премк. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 233–239. | Уп. 969, 981, 998, 1004, 1012
1050. Писање арапских речи у српскохрватском језику / Дарко Танасковић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 240–254.
1051. Замена арапских гласова у традиционалним српскохрватским арабизмима / Никола Родић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 254–261.
1052. Транскрипција арапских имена у светлу наше правописне и језичке норме : уз чланак Д. Танасковића / Митар Пешикан. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 261–266.
1053. Неколико примера транскрипције арапских имена / Дарко Танасковић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 266–267.
1054. О етнику Косовац и Косовар / Н[икола] Родић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 268–269.
1055. Род именице мито / М[илица] Вујанић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 269–270.
1056. О употреби двају глагола: 1. користити (се); 2. захвалити (се) / Д[аринка] Гортан Премк. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 270–274.
1057. Савјетовање у Сарајеву о раду на пројекту „Школска терминологија“ / Мевлида Караца Гарић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 275–276.
1058. [пети] V међународни састанак слависта у Вукове дане / Љиљана Јухас. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 276–278.
1059. Прва југословенска ономастичка конференција / Звездана Павловић. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 278–279.
1060. Трајни лингвистички значај Симоновићеве термилошке грађе : In memoriam аутору „Ботаничког речника“ / Митар Пешикан. – Год. 21, н. с., св. 4–5 (1975), стр. 280–281.

1976–1977. – Годиште 22, нова серија

1061. Белић о „Нашем језику“ и нашим задацима : Уз стогодишњицу рођења Александра Белића, оснивача и првог уредника часописа „Наш језик“ / [приредила] Д[аринка] Гортан Премк. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 3–7.
1062. Иако неопходна, ревизија нормe књижевног језика треба да се врши опрезно / М[ихаило] Стевановић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 8–14.
1063. Један половино објашњен суфикс српскохрватски [-аћ] / Радосав Бошковић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 15–17.
1064. Прилог нормирању ријечи оријенталног поријекла у нашем језику / А[сим] Пецо. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 18–23.

1065. Турске позајмице неосманског порекла / М[илан] Адамовић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 24–34.
1066. О упрошћавању сугласничких скупова стн, здн, штн, ждн у придевским облицима / Милица Вујанић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 35–42.
1067. Деклинабилност и индеклинабилност бројева два, три, четири / Гојко Краљевић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 43–52.
1068. Променљивост бројева 2–4 у штокавским говорима / Мирослав Николић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 52–56.
1069. Неки подаци и ставови о променљивости бројева / [припремила] Милица Радовић Тешић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 56–63.
1070. Речник САНУ као путоказ за правилан однос према туђицама / Милосав Тешић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 64–67.
1071. Старање француског радија и телевизије о језичкој култури / Драгана Мршевић Радовић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 68–69.
1072. О утицају радија, телевизије и других новинарских служби на језичку културу / Митар Пешикан. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 69–76.
1073. Питања и одговори [индивидуалне речи; велико слово у називима с дво-струком одредбом] / М[илица] Вујанић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 76–78.
1074. Питања и одговори [транскрипција и адаптација речи из пољског и руских презимена на -нин] / Гордана Јовановић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 78–79.
1075. Девета књига Речника САНУ / З[орица] Г[олубовић] С[танојчић]. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 80.
1076. Научни скуп посвећен Даничићевом јубилеју у организацији САНУ и ЈАЗУ / М[илорад] Симић. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 81–82.
1077. Дисертације са сербокroatистичком тематиком у СССР / М[аријана] П. Киршова. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 82–85.
1078. Берислав Николић / Уредништво Нашег језика. – Год. 22, н. с., св. 1–2 (1976), стр. 86–91.
1079. Речник и језичка култура : Поводом изласка из штампе последње књиге Рјечника ЈАЗУ / Живојин Станојчић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 95–97.
1080. О босанско-херцеговачкој деклинацији *Sálko*, *Sálkē* : неколико речи / Радосав Бошковић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 98–100.
1081. Предлог код с генитивом неправих (конкретизованих) глаголских именица / Милица Радовић Тешић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 101–115.
1082. Поводом неких предлога за допуну правила о знацима интерпункције / М[ихаило] Стевановић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 116–122.
1083. Још о промени именица типа Раде / М[илија] Станић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 123–125.
1084. Начелна и конкретна питања транскрипције имена из далекоисточних језика / Митар Пешикан. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 126–137.
1085. Кинеска географска имена у нашој картографији / Радмила Ковачевић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 137–143.
1086. Особености кинеских властитих имена / Li Ju-Giu. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 143–146.
1087. Правила и примери транскрипције јапанских географских имена / Никола Родић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 146–149.
1088. Глаголи уснити и уснути / Милица Вујанић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 150–152.

1089. Потреба сарадње ономастичара и географа / Звездана Павловић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 153–155.
1090. О српскохрватским и албанским именицама на -ар : Поводом облика Косовар / Драгутин Мићовић. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 155–157.
1091. [шести] VI међународни научни састанак слависта у Вукове дане / Љ[иљана] Јухас. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 158–160.
1092. О једном корисном термилошком приручнику [Научно-технички речник руско-српскохрватски] / Д[аринка] Гортан Премк. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 160–161. | Приказ
1093. Уз Речник жаргона [Д. Андрића] / Д[аринка] Гортан Премк. – Год. 22, н. с., св. 3 (1976), стр. 161–162. | Приказ
1094. Глаголи на -ати са двојаким презентском основом / Бранислав Милановић. – Год. 22, н. с., св. 4–5 (1977), стр. 163–306. | Уп. 1006, 1032

1977–1978. – Годиште 23, нова серија

1095. Уз Речник српскохрватског књижевног језика : неколико података и неколико речи / Даринка Гортан Премк. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 3–5.
1096. О етимолошком и секундарном х и о једном глаголском дублету [обрва/опхрва] / Бранислав Милановић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 6–20.
1097. Зависносложене реченице за исказивање експресивности / Љубомир Поповић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 21–29.
1098. О изведеницама типа усисивач / Мирослав Николић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 30–36.
1099. Однос граматичких и лексичких средстава за диференцирање значења у српскохрватском и руском језику / Радмило Маројевић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 37–44.
1100. Порекло термина орт у векторском рачуну / Татомир Анђелић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 45–46.
1101. О значењу речи лила / Д[аринка] Гортан Премк. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 47–49.
1102. Употреба и семантичка вриједност глагола умријети и преминути / Драго Ћупић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 49–52.
1103. Латинско *fundamentum* у једном народном говору / Милосав Тешић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 53.
1104. Оглед о неким недостацима језика дневне штампе / М[ихаило] Стевановић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 54–64.
1105. Потреба даљег рада на правописним питањима [мерне јединице, Либија и цамахирија и итетици, транскрипција, писање назива предузећа] / Мустафа Ајановић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 65–69.
1106. Ораховчанин и Ораховичанин, ораховачки и ораховички / Ј[ордан] Моловић. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 69–71.
1107. Напомене о неким нормативним питањима / Митар Пешикан. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 71–82.
1108. Савјетовање о правописној проблематици у Босни и Херцеговини / А[сим] Пецо, Митар Пешикан. – Год. 23, н. с., св. 1–2 (1977), стр. 83–84.
1109. Десет томова Речника САНУ / Митар Пешикан. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 87–92.
1110. Жива (*hydrargyrum*) у јужнословенским језицима / Фрањо Већеслав Мареш. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 93–94.

1111. О двозначним конструкцијама / Љубомир Поповић. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 95–103.
1112. Функција и значење присвојне заменице мој / Милица Радовић Тешић. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 104–113.
1113. Поводом чланка: о скраћеницама и „нефонетичности“ нашег правописа / М[ихаило] Стевановић. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 114–121.
1114. Неке фразеолошке особености спортског језика / Драгана Мршевић Радовић. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 121–129.
1115. Против двосмислености и нејасноће / Гојко Краљевић. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 129–132.
1116. Карактеристике српскохрватске терминологије металургије праха у поаређењу са руском / Стаменка М. Радић. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 133–146.
1117. О језичком благу у вези с употребом речи „тежина“ / Данило Каменаровић. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 147–149.
1118. Тридесет година рада Института за српскохрватски језик / Бранислава Аранђеловић Живковић. – Год. 23, н. с., св. 3–4 (1978), стр. 150–165.
1119. Основе књижевног језика Проте Матије Ненадовића / Д[ушан] Јовић. – Год. 23, н. с., св. 5 (1978), стр. 169–174.
1120. Творба именица суфиксима на -(а)ц / Стјепан Бабић. – Год. 23, н. с., св. 5 (1978), стр. 175–186.
1121. О префиксоидима у српскохрватском језику / Иван Клајн. – Год. 23, н. с., св. 5 (1978), стр. 187–198.
1122. Семантичке разлике и употребне вредности придева српски и србијански / Егон Фекете. – Год. 23, н. с., св. 5 (1978), стр. 199–209.
1123. Типични случајеви колебања конгруенције у приповеткама Исака Самоковлије / Петар Ђукановић. – Год. 23, н. с., св. 5 (1978), стр. 210–215.
1124. Прилог разради опште концепције уџбеника / Смиљка Васић. – Год. 23, н. с., св. 5 (1978), стр. 216–224.
1125. Неколико речи о терминолошким задацима писаца уџбеника / Д[аринка] Г[ортан] Премк. – Год. 23, н. с., св. 5 (1978), стр. 224–225.
1126. Питања и одговори [називи занимања] / [Митар Пешикан]. – Год. 23, н. с., св. 5 (1978), стр. 226–228.

1979–1980. – Годиште 24, нова серија

1127. О неким појавама амбивитета у вези са комбиновањем детерминације и координације / Љубомир Поповић. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 3–20.
1128. Два „неправилна“ глагола VIII (Белићеве) врсте [спати, ћутати] / Бранислав Милановић. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 21–33.
1129. О појави термина речник и његовој афирмацији у српској лексикографији / Владимир Гудков. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 34–39.
1130. Дистрибуција наставака генитива множине именица женског рода с основом на групу сугласника / Милица Радовић Тешић. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 40–55.
1131. Номинација цвјетног праха у стручној и народној пчеларској терминологији / Саво Пујић. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 56–62.
1132. Неки проблеми савремене језичке културе / Асим Пецо. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 63–66.
1133. Употребна вредност језика / Смиљка Васић. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 66–68.

1134. Пuteви и услови сређивања наше језичке нормe / Митар Пешикан. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 68–80.
1135. Незнање које се јавно препоручује [овлашћен/овлаштен] / Милорад Симић. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 80–81.
1136. Русоов, а не Русовљев / Јордан Моловић. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 81.
1137. Нека питања методике рада на творби речи / Маријана Киршова. – Год. 24, н. с., св. 1–2 (1979), стр. 82–91.
1138. Јован Суботић као граматичар / Ирена Грицкат. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 95–106.
1139. О граматичкој информацији и семантичкој идентификацији у великом описном речнику / Д[аринка] Гортан Премк. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 107–114.
1140. О дефиницијама у Речнику САНУ / Милорад Дешић. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 115–128.
1141. Нека размишљања о класификацији и о промени глагола у савременом српскохрватском језику / Т[атјана] П. Попова. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 129–138.
1142. Још о класификацији српскохрватских глагола / Митар Пешикан. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 139–146.
1143. Нека размишљања о стандардизацији нашег језика / А[сим] Пецо. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 147–152.
1144. Бринемо ли се довољно о језику / Драго Ћупић. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 152–161.
1145. О значењу придева писмен / А[сим] Пецо. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 161–163.
1146. Дистинктивна вредност придевских облика писан, писани и писмен, писмени / Е[гон] Фекете. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 163–169.
1147. Једна непотпуна синтагматска детерминација [конструкција типа историјски и споменици културе] / Драго Ћупић. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 169–172.
1148. Језик песника / Ј[ордан] Моловић. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 172–173.
1149. О неким питањима из области нормe књижевног језика : уз прилог Ј. Моловића [гл. облици гл. дељати, јахати, стајати; покретни вокали; акузатив живо/неживо] / Слободанка Бошков. – Год. 24, н. с., св. 3 (1980), стр. 173–177.
1150. О аспектима семантичке анализе / Т[атјана] Батистић. – Год. 24, н. с., св. 4–5 (1980), стр. 183–216.
1151. Гласовне промене у проклзи у српскохрватском језику на основу експерименталних истраживања / Зорка Кашић. – Год. 24, н. с., св. 4–5 (1980), стр. 217–246.
1152. О варијантама једне речи [тло/тле/тли] / Бранислав Милановић. – Год. 24, н. с., св. 4–5 (1980), стр. 247–260.
1153. О једном глаголу на -ати са двојаким основом презентa [шкакљати] / Петар Ћукановић. – Год. 24, н. с., св. 4–5 (1980), стр. 261–265.
1154. Стилистичке вриједности личног имена у прози Хасана Кикића / Асим Пецо. – Год. 24, н. с., св. 4–5 (1980), стр. 266–271.
1155. Двојаки облици глагола мрети/мријети / М[итар] Пешикан. – Год. 24, н. с., св. 4–5 (1980), стр. 272–275.
1156. Одговор на једно питање [Шлеска или Шљонск] / М[итар] Пешикан. – Год. 24, н. с., св. 4–5 (1980), стр. 276–277.

1981–1982. – Годиште 25, нова серија

1157. Лексикографски поступак у речницима САНУ и ЈАЗУ : приказан на глаголима са префиксом за / Ирена Грицкат. – Год. 25, н. с., св. 1–2 (1981), стр. 3–23.
1158. Рјечник ЈАЗУ као показатељ јединствености хрватскосрпског дијасистема и посебности варијаната стандардног језика / Драгица Малић. – Год. 25, н. с., св. 1–2 (1981), стр. 24–62.
1159. Придевска негација префиксима (не-, а-, дис-, без-) / Дана Бошков. – Год. 25, н. с., св. 1–2 (1981), стр. 63–67.
1160. Звоно и комоњити се – реликти архаичне словенске лексике у штокавским говорима / Вјеслав Бориш. – Год. 25, н. с., св. 1–2 (1981), стр. 68–73.
1161. Штокавско-чакавска размеђа / Асим Пецо. – Год. 25, н. с., св. 1–2 (1981), стр. 74–81.
1162. Именице с наставцима -у/-ију у генитиву множине / Мирослав Николић. – Год. 25, н. с., св. 1–2 (1981), стр. 82–99.
1163. Питања и одговори / Митар Пешикан. – Год. 25, н. с., св. 1–2 (1981), стр. 100–105.
1164. Питања и одговори / Д[аринка] Г[ортан] Премк. – Год. 25, н. с., св. 1–2 (1981), стр. 106.
1165. Свака истоветност или сличност у два језика није позајмица, одн. утицај једног од њих на други / М[ихаило] Стевановић. – Год. 25, н. с., св. 3 (1981), стр. 111–117.
1166. Функционалност турцизама у роману „Дервиш и смрт“ Меше Селимовића / А[сим] Пецо. – Год. 25, н. с., св. 3 (1981), стр. 118–128.
1167. О множинским облицима неких именица са варијабилном (неједнакосложном) основом [тело, подне] / Владимир Гудков. – Год. 25, н. с., св. 3 (1981), стр. 129–135.
1168. Употреба приједлога преко у српскохрватском стандардном језику / Милош Ковачевић. – Год. 25, н. с., св. 3 (1981), стр. 136–158.
1169. О сложеном начину компарације у српскохрватском / В[ладимир] Гудков. – Год. 25, н. с., св. 3 (1981), стр. 159–161.
1170. Улога локалног говора у развијању говорне културе ученика / Милорад Дешић. – Год. 25, н. с., св. 3 (1981), стр. 162–166.
1171. Занимљива граматика : Милан Шипка: Занимљива граматика, изд. Школска књига, Загреб, 1981, 151 стр. / Милија Станић. – Год. 25, н. с., св. 3 (1981), стр. 167–168. | Приказ
1172. Напредак у стручној обради писања арапских имена код нас / Митар Пешикан. – Год. 25, н. с., св. 3 (1981), стр. 169–180.
1173. За континуитет у књижевном језику и у његовом усавршавању / Ж[ивојин] Станојчић. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 183–188.
1174. Морфема -тељ- у савременом српскохрватском језику / Стана Ристић. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 189–230.
1175. Полисемија и хомонимија у рјечницима савременог српскохрватског језика / Милорад Дешић. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 231–241.
1176. О дистрибуцији фонема уз иницијално г у српскохрватском језику / Васа Павковић. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 242–247.
1177. О основама маљин- и маљин- : одговор Асиму Пеци / Милан Могуш. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 248–254.
1178. Неколико напомена уз претходни чланак проф. М. Могуша / А[сим] Пецо. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 254–264.

1179. Поводом неких спорних језичких питања у „Енциклопедији Југославије“ / Митар Пешикан. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 265–268.
1180. О једном случају употребе предлога с(а) / Ратомир Цвијетић. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 269–272.
1181. О „правилном“ и уобичајеном у књижевном језику / Ј[ордан] Миловић. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 273–279.
1182. О обради транскрипције кинеских имена у оквиру нормативистичких пројеката у БиХ / Митар Пешикан. – Год. 25, н. с., св. 4–5 (1982), стр. 280–292.

1983–1985. – Годиште 26, нова серија

1183. Пола века од покретања „Нашег језика“ / Митар Пешикан. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 3–5.
1184. Морфема -тељ- у комбинацији са другим суфиксним морфемама / Стана Ристић. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 6–24.
1185. Још једном о аналитичком компаративу у српскохрватском / Милан Сурдучки. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 25–33.
1186. О лексичким синонимима / Милорад Дешић. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 34–41.
1187. О речнику нових речи [Ј. Ђирилова] / Д[аринка] Г[ортан] Премк. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 42–47. | Приказ
1188. Моја последња о мајлину / Милан Могуш. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 48–49.
1189. О речима заблудан, заблудан и блештати, блештати / Мирослав М. Николић. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 50–53.
1190. О именици стопало/стопала / Селена Сеферовић Арсеновић. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 54–56.
1191. Ђуричин или Ђурицин / Милија Станић. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 57–58.
1192. Уз осамдесетогодишњицу рођења Михаила Стевановића / Даринка Гортан Премк. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 59–60.
1193. Попис расправа и чланака – Наш језик XXI – XXV / Јованка Миловановић. – Год. 26, н. с., св. 1 (1983), стр. 61–69. | Библиографија
1194. Радосав Бошковић : 1907–1983 / Михаило Стевановић. – Год. 26, н. с., св. 2–3 (1984), стр. 73–82.
1195. Допринос српских писаца стварању књижевног језика у другој половини XIX века / Егон Фекете. – Год. 26, н. с., св. 2–3 (1984), стр. 83–93.
1196. О неким појмовима и њиховој примјени у језичкој анализи / Татјана Батистић. – Год. 26, н. с., св. 2–3 (1984), стр. 94–138.
1197. Српскохрватска лексикографија XIX века : преглед лексикографских концепција / Даринка Гортан Премк. – Год. 26, н. с., св. 2–3 (1984), стр. 139–146.
1198. Именице орах и орао, глаголи ићи и јести : из моје дијалектолошке биљежнице / Асим Пецо. – Год. 26, н. с., св. 2–3 (1984), стр. 147–151.
1199. Етник, ктетик и норма : поводом облика Козарчанин и козарачки / Божо Ћорић. – Год. 26, н. с., св. 2–3 (1984), стр. 152–159.
1200. Предавање Александра Белића у Москви 1898. године / Ђорђе Живановић. – Год. 26, н. с., св. 2–3 (1984), стр. 160–164.
1201. Извори супстанције и структуре српскохрватског књижевног језика / Живојин Станојчић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 167–180.
1202. Структура слога и проблем силабизације у српскохрватском језику / Радоје Симић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 181–204.

1203. Именичка образовања с префиксима над- и под- / Милица Радовић Тешић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 205–219.
1204. Неки случајеви конгруенције у језику Марка Миљанова / Бранислав Остојић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 221–227.
1205. Гласовне промене у енклизи / Зорка Кашић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 228–233.
1206. Неки проблеми српскохрватске дијалектолошке номенклатуре / Драгољуб Петровић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 234–240.
1207. Термин видео / Јасмина Михајловић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 241–252.
1208. Из проблематике именица с месним значењем / Ивана Прибићевић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 253–260.
1209. Негација уз инфинитив и рјечцу да + презент / Милорад Ћирковић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 261–263.
1210. Писање сложених скраћеница / Душан Николић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 264–268.
1211. Напомене уз два претходна прилога / Митар Пешикан. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 269–272.
1212. Око часа и сата / Митар Пешикан. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 273–275.
1213. О актуелним проблемима нашег књижевног језика / Павле Ивић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 276–281. | Хроника
1214. Четврт века од смрти Александра Белића / Д[раго] Ћупић. – Год. 26, н. с., св. 4–5 (1985), стр. 282.

1986–1988. – Годиште 27, нова серија

1215. Усмјеравање језичког описа – од граматике до комуникацијске компетенције / Татјана Батистић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 3–37.
1216. Употреба инфинитива у језику А. Шеное, М. Глишића, З. Мајдака и Д. Ненадића / Владо Ђукановић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 38–66.
1217. О једном синтаксичком и семантичком моделу сложених реченица са каузалном клаузом која се уводи везником што / Ксенија Милошевић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 67–71.
1218. Прилог проучавању варијабилних именичких облика генитива множине / В[ладимир] П. Гудков. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 72–76.
1219. Појаве недеклинирања географских имена у синтагми са номенклатурним термином / Богољуб Станковић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 77–89.
1220. Примери фонетске и творбене адаптације старије књижевне лексике у Речнику српскохрватског књижевног и народног језика САНУ / Гордана Јовановић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 90–92.
1221. О неким дијалектолошким класификационим терминима / А[сим] Пецо. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 93–100.
1222. Спорни везник с обзиром да / Милош Ковачевић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 101–113.
1223. О облицима видилац/вид(ј)елац / М[ирослав] Николић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 114–117.
1224. Око алтернативне употребе двају облика у другом делу сложеног футура / Вида Стевановић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 118–124.
1225. Око сата и часа / Мирослав Крвар. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 125–129.

1226. Још о часу и сату : писмо једног читаоца / Томислав Илић. – Год. 27, н. с., св. 1–2 (1986), стр. 130–132.
1227. Прилози допуњавању и осавремењивању наше правописне норме / Павле Ивић [et al.]. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 137–158.
1228. Уз претходни прилог / Митар Пешикан, Асим Пецо. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 159–160.
1229. Стандардни српскохрватски језик у оквиру савремених двојезичних речника (са српскохрватским као првим језиком) / Егон Фекете. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 161–170.
1230. Усмјеравање језичког описа – од граматике до језичке компетенције / Татјана Батистић. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 171–223.
1231. Уз теорију о врстама речи / Радоје Симић. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 224–241.
1232. Оквири употребе наставака -а и -и у генитиву множине именичке друге деklinације / Владимир Гудков. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 242–278.
1233. Писање имена из холандског језика / Јелица Новаковић Лопушина. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 279–284.
1234. Како да изговарамо Вуково презиме / Милија Станић. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 285–287.
1235. Ужичка лексика у Вуковом Рјечнику из 1852. / Мирослав Николић. – Год. 27, н. с., св. 3–4 (1987), стр. 288–291.
1236. Наука о српском језику код Срба у другој половини XIX века / Ирена Грицкат. – Год. 27, н. с., св. 5 (1988), стр. 295–323.
1237. Епистоларни стил Вука Караџића / Милосав Ж. Чаркић. – Год. 27, н. с., св. 5 (1988), стр. 324–331.
1238. Опсервације о варирању компаративних облика / Владимир Гудков. – Год. 27, н. с., св. 5 (1988), стр. 332–336.
1239. Прилози допуњавању и осавремењивању наше правописне норме (II) / Павле Ивић [et al.]. – Год. 27, н. с., св. 5 (1988), стр. 337–362.
1240. О транскрипцији Арбанашких (Албанских) имена / Драгутин Мићовић. – Год. 27, н. с., св. 5 (1988), стр. 363–365.

1988–1990. – Годиште 28, нова серија

1241. О отвореним друштвеним проблемима нашег језика / Уредништво Нашег језика. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 3–7.
1242. Потреба заштите ћирилице / Уредништво Нашег језика. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 8–10.
1243. Обликовање инструментала једине у именичкој трећој деklinацији / Владимир Гудков. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 11–24.
1244. Гласовна структура риме и њена функција у поезији Бранка Миљковића / Милосав Ж. Чаркић. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 25–41.
1245. Аугментативи са суфиксом -ина, -етина, -урина у Вуковом речнику / Маријана Кишова. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 42–54.
1246. Контекст и типови лексичке хомонимичности / Данко Шипка. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 55–59.
1247. Прилози допуњавању и осавремењивању наше правописне норме (III) / Павле Ивић [et al.]. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 60–88.
1248. Трансфонемизација српскохрватске антропонимије / Игор Гостл. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 89–101.

1249. Још о прилагођавању имена из енглеског и италијанског језика / Митар Пешикан. – Год. 28, н. с., св. 1–2 (1988), стр. 102–105.
1250. Допринос Александра Белића развоју и афирмацији наставе српскохрватског језика / Милорад Дешић. – Год. 28, н. с., св. 3 (1989), стр. 109–122.
1251. Зависна реченица са спецификативном значењем / Милош Ковачевић. – Год. 28, н. с., св. 3 (1989), стр. 123–135.
1252. О дистрибуцији алтернативних наставака у облицима инструментала једине именичке прве деклинације / Владимир Гудков. – Год. 28, н. с., св. 3 (1989), стр. 136–157.
1253. О лексици у прози Воје Чолановића / Васа Павковић. – Год. 28, н. с., св. 3 (1989), стр. 159–182.
1254. Поводом једног Његошевог стиха [Рећи ћу јој да сам со сијао] / Драгана Мршевић Радовић. – Год. 28, н. с., св. 3 (1989), стр. 182–186.
1255. Исходати 2 часа, истрчати 9,85 секунди и сл. / Весна Тешић. – Год. 28, н. с., св. 3 (1989), стр. 187–189.
1256. Баснодром / Сања Тирић. – Год. 28, н. с., св. 3 (1989), стр. 189–190.
1257. Предлог поправке амандмана XXVI на Устав СР Србије / Уредништво Нашег језика. – Год. 28, н. с., св. 3 (1989), стр. 191–193.
1258. Став САНУ о језику : уз расправу о језичким одредбама у уставу СР Хрватске / Уредништво Нашег језика. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 197–199. | Summary
1259. Рад на осавремењивању наше правописне норме / Митар Пешикан. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 200–213. | Summary
1260. Прилог дискусији о описним и односним придевима у српскохрватском језику / Ирена Грицкат. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 214–223. | Summary
1261. Обликовање вокатива једине именичке I деклинације у књижевним текстовима XX века / Владимир П. Гудков. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 224–240. | Summary
1262. О нужности студиознијег приступа проучавању пасивних конструкција с трпним партиципима / Владимир П. Гудков. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 241–245. | Summary
1263. Један нарочити тип напоредних конструкција с придевским односним реченицама / Љубомир Поповић. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 246–261. | Summary
1264. Фонолошка структура риме и неки аспекти њене реализације у поезији Десанке Максимовић / Милосав Ж. Чаркић. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 262–287. | Summary
1265. Рјечници језика писаца – велики задатак наше лексикографије / Милорад Дешић. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 288–294. | Summary
1266. Симетрија и асиметрија у антонимским релацијама / Данко Шипка. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 295–301. | Summary
1267. Из историје српскохрватских израза [ићи од Понтија до Пилата; слати (кога) од попа до ковача] / Д[рагана] Мршевић Радовић. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 302–308. | Summary
1268. Још једном о творбеном статусу именица баснодром, ракетодром / Галина П. Тиртова. – Год. 28, н. с., св. 4–5 (1990), стр. 309–312. | Summary

1991–1994. – Годиште 29, нова серија

1269. Правила писања великог слова / Митар Пешикан. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 1–34. | Summary

1270. Приноси српскохрватској етимологији (I) [жамља, коњ, испрел, прења, султан] / Вјеслав Бориш. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 35–48. | Summary
1271. О термилошким јединицама и њиховој обради у Речнику САНУ / Даринка Гортан Премк. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 49–54. | Summary
1272. Гранање значења речи које означавају кућу и њене делове / Рајна Марковић. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 55–76. | Summary
1273. Однос околишних назива према времену / Ђорђе Оташевић, Биљана Сикимић. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 77–81. | Summary
1274. О једном значењу речи „насељеник“ / Весна Ломпар. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 82–83. | Summary
1275. Придеви одређеног и неодређеног вида у делима Ђамила Сијарића / Хаснија Муратагић Туна. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 84–95. | Summary
1276. Гласовна структура стиха / Милосав Ж. Чаркић. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 96–111. | Summary
1277. Два прилога Стојана Новаковића нашој акцентологији / Асим Пецо. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 112–122. | Summary
1278. О мењању географских имена и урбаних микротопонима / Митар Пешикан. – Год. 29, н. с., св. 1–2 (1991), стр. 123–130. | Summary
1279. Уз монографију „Пет векова српског штампарства“ : Поводом 500-годишњице штампања Октоиха првогласника црнојевићког, прве ћириличке књиге на словенском југу / Митар Пешикан. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 131–154. | Резюме
1280. Српскохрватски језик у бугарским лексикографским приручницима / Лили Лашкова. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 155–161. | Резюме
1281. Енклитика и квантитет / Асим Пецо. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 165–172. | Резюме
1282. Инструментал за живо у пасивним конструкцијама / Срето Танасић. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 173–181. | Резюме
1283. О неким врстама српскохрватских именичких сложеница : у књижевним текстовима и речницама / Маријана Киршова. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 182–196. | Резюме
1284. Песничке метафоре Бранка Радичевића / Милосав Ж. Чаркић. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 197–228. | Резюме
1285. Лексички систем и лексичко значење : преглед општих појмова / Стана Ристић. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 229–234. | Резюме
1286. Из кирилографске терминологије / Васа Павковић. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 235–241. | Резюме
1287. Прилог расправи о писању великог и малог слова / Драгољуб Збиљић. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 241–254. | Summary
1288. На чему је наш књижевни језик данас / Митар Пешикан. – Год. 29, н. с., св. 3–4 (1993), стр. 255–257.
1289. Поређење понуђених правописних правила / Митар Пешикан. – Год. 29, н. с., св. 5 (1994), стр. 259–278. | Резюме
1290. Ка могућој класификацији страних речи с најучесталијим префиксима грчког и латинског порекла / Марко Поповић. – Год. 29, н. с., св. 5 (1994), стр. 279–300. | Summary
1291. Стране речи у описним речницима са аспекта лексичког нормирања / Стана Ристић. – Год. 29, н. с., св. 5 (1994), стр. 301–305. | Резюме
1292. Садржај речника неологизама / Ђорђе Оташевић. – Год. 29, н. с., св. 5 (1994), стр. 306–317. | Summary

1293. Терминологија куће и покућства у Судимљи под Копаоницом / Драгана Исаиловић. – Год. 29, н. с., св. 5 (1994), стр. 318–326. | Резюме
1294. О читању скраћеница / Егон Фекете. – Год. 29, н. с., св. 5 (1994), стр. 327–331. | Zusammenfassung
1295. О дугим енклитикама у српском књижевном језику / Мирослав Николић. – Год. 29, н. с., св. 5 (1994), стр. 332–337. | Резюме

1995–1996. – Годиште 30, нова серија

1296. Ђуро Даничић : Поводом 170. годишњице рођења / Драго Ћупић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 1–14. | Резюме
1297. Недеклинабилне именице у српском језику / Мирослав Николић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 15–43. | Резюме
1298. О употреби глагола требати / Срето Танасић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 44–52. | Резюме
1299. Страни лексички елементи и ћирилично писмо / Егон Фекете. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 53–62. | Zusammenfassung
1300. Коса црта (/) као интерпункцијски знак / Милица Радовић Тешић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 63–66. | Резюме
1301. Нормативност и лексичко нормирање у дескриптивној лексикографији / Стана Ристић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 67–75. | Резюме
1302. О структури и семантици деривата / Даринка Гортан Премк. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 76–81. | Резюме
1303. Један експанзивни тип нових именичких сложеница : Беобанка и сл. / Мирослав Николић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 82–87. | Резюме
1304. Значење придева са префиксом не- / Ђорђе Оташевић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 88–95. | Summary
1305. Новозабележена народна имена гљива / Ибрахим Хацић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 96–108. | Резюме
1306. Стилистика на српском језичком подручју : кратак историјски преглед / Милосав Ж.Чаркић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 109–121. | Résumé
1307. „Београдски стил“ – преломни период у развоју српског стандардног језика / Владо Ђукановић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 122–132. | Summary
1308. О правописној норми у српској језичкој култури / Митар Пешикан. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 133–147. | Резюме
1309. Садржај часописа чији је издавач (или суиздавач) Институт за српски језик САНУ / М[ирослав] Николић. – Год. 30, н. с., св. 1–5 (1995–1996), стр. 148–184.

1996. – Годиште 31, нова серија

1310. Митар Пешикан : 1927–1996 / Драго Ћупић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 1–7.
1311. Библиографија Митра Пешикана / Андреј Пешикан. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 8–19.
1312. О неким значењима у заменичким (и прилошким) речима на к- / Ирена Грицкат. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 21–23. | Резюме
1313. Глагол између рјечника и синтаксе / Срето Танасић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 24–34. | Резюме
1314. Непроменљиви придеви у српском језику / Мирослав Николић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 35–54. | Summary

1315. Развој правописних схватања код Срба у 19. веку : о транслацији фонема у графеме и основном правописном принципу / Владо Ђукановић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 55–64. | Summary
1316. Неке правописне дилеме : Питања и одговори / Егон Фекете. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 65–70. | Zusammenfassung
1317. О бојити/фарбати и још понечем / Милка Ивић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 71–75. | Summary
1318. О платисемији / Даринка Гортан Премк. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 76–84. | Summary
1319. Експресивна и стилска употреба збирних именица са суфиксом -ија / Стана Ристић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 85–95. | Summary
1320. О неким парадигматским лексичким скуповима / Рајна Драгићевић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 96–105. | Summary
1321. О компаративима придева с префиксима о- и по- / Рада Стијовић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 106–109. | Summary
1322. Народни називи за кишу са сунцем / Биљана Сикимић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 110–120. | Summary
1323. Окамењена имена. Прилог познавању предсловенских остатака у оронимији Црне Горе / Аледсандар Лома. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 121–132. | Summary
1324. Оними са основом стрж- / Звездана Павловић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 133–136. | Summary
1325. Етимолошке белешке : сх. бага, баглама, баге, багља / Снежана Петровић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 137–140. | Summary
1326. Неки примери укрштања романске и оријенталне лексике / Зорка Кашић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 141–145. | Summary
1327. Именице на -ура у нашем језику / Асим Пецо. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 146–162. | Summary
1328. Творба придева са префиксом не- / Ђорђе Оташевић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 163–170. | Summary
1329. Из поетског језика М. Црњанског – у светлу Јакобсонових учења / Живојин Станојичић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 171–178. | Summary
1330. Стил – појам и дефиниција / Милосав Ж.Чаркић. – Год. 31, н. с., св. 1–5 (1996), стр. 179–184. | Summary

1997–1998. – Годиште 32, нова серија

1331. Поводом заменица сав, сваки (и сродних речи) / Ирена Грицкат. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 1–6. | Резюме
1332. Дистрибуција и правила употребе партикула „и“ и „ни“ у српском књижевном језику / Милош Ковачевић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 7–25. | Zusammenfassung
1333. О узрочном значењу конструкције у + локатив / Душка Кликовац. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 26–37. | Summary
1334. Конструкција под + акузатив с временским значењем / Срето Танасић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 38–43. | Summary
1335. Поводом петнаестог тома Речника САНУ / Егон Фекете. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 45–51. | Zusammenfassung
1336. Универбација / Ђорђе Оташевић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 52–63. | Résumé

1337. О термину машља / Видан Николић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 64–67. | Резюме
1338. Неколико напомена о именици кѹзб / Милан Драгичевић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 68–71. | Резюме
1339. Примена теорије језичке личности у језичким истраживањима / Стана Ристић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 73–87. | Résumé
1340. Дијалекатске особине у писаној речи Десанке Максимовић / Асим Пецо. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 88–97. | Résumé
1341. Развојни правци српске лингвистике текста / Милосав Ж.Чаркић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 98–119. | Summary
1342. Терминолошка творба и правопис / Радоје Симић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 121–126. | Zusammenfassung
1343. Др Бранислав Милановић : 1911–1997 / А[сим] Пецо. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 127–128.
1344. Објављени радови Б. Милановића / Н[икола] Рамић. – Год. 32, н. с., св. 1–2 (1997), стр. 128–129.
1345. О реченицама типа ко то каже/ко да то каже / Милка Ивић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 131–133. | Summary
1346. О критеријумима за семантичко нормирање речи / Иван Клајн. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 134–147. | Summary
1347. Неке специфичности отворене и затворене класе речи / Зорка Кашић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 148–152. | Summary
1348. О значењу српског глаголског префикса раз- : когнитивнолингвистички приступ / Душка Кликовац. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 153–167. | Summary
1349. Значење речи дух и душа у савременом српском језику : концептуална анализа / Стана Ристић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 168–178. | Résumé
1350. Суфикс -чија/-ција у српском књижевном језику : Стилско-семантички аспект / Првослав Радић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 179–191. | Résumé
1351. Континуанте глагола *duti / Звездана Павловић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 192–197. | Résumé
1352. О једном примеру семантичке диференцијације међу синонимима [крух, хлеб, погача] / Милан Драгичевић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 198–200. | Резюме
1353. Основне лексеме родбинског сродства у „Српским народним загонеткама“ Стојана Новаковића / Сава Анђелковић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 201–217. | Summary
1354. Из језика „Сеоба“ Милоша Црњанског (1) / Живојин Станојчић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 218–225. | Summary
1355. Богатство боја у писаној речи Десанке Максимовић / Асим Пецо. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 226–239. | Résumé
1356. Поетска функција језика / Милосав Ж.Чаркић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 240–249. | Résumé
1357. Књижевни и/или стандардни језик : прилог појмовно-терминолошком разграничењу / Милан Шипка. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 250–258. | Summary
1358. Промена основне фреквенције у двосложним речима са дугосилазним акцентом / Мирјана Соколовић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 259–270. | Résumé
1359. Српски језик на крају века / Павле Ивић, Слободан Реметић, Светозар Стијовић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 271–279. | Приказ

1360. Даринка Гортан Премк, О полисемији и организацији лексичког система у српском језику / Мирослав Николић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 280–282. | Приказ
1361. Лингвистички ентузијазам : Владимир Недељковић, Језички тренутак / Егон Фекете. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 283–288. | Приказ
1362. Јован Ајдуковић, Русизми у српскохрватским речницима: принципи адаптације, речник / Милена Стојановић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 289–291. | Приказ
1363. Документи Одбора за стандардизацију српског језика / Одбор за стандардизацију српског језика. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 293–300.
1364. Др Петар Ђукановић : 31. III 1949 – 24. XI 1998 / Михаило Шћепановић. – Год. 32, н. с., св. 3–4 (1998), стр. 301–302.

1999–2000. – Годиште 33, нова серија

1365. О реченицама типа отишла је код мајке/отишла је до мајке / Милка Ивић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 1–4. | Summary
1366. Сложени везник тим више што / Сњежана Кордић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 5–14. | Zusammenfassung
1367. Временска употреба конструкција на + акузатив и у + акузатив са именицама које значе годишње доба / Срето Танасић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 15–23. | Резюме
1368. О речима изведеним од имена одн. презимена познатих личности / Мирослав Николић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 24–35. | Summary
1369. О облицима компаратива придева низак / Живојин Станојчић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 36–41. | Summary
1370. Постуман и постумно или постхуман и постхумно / Никола Родић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 42–46. | Résumé
1371. Скраћеничке сложенице и ортографска норма / Слободан Марјановић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 47–55. | Резюме
1372. Неке карактеристике придева са префиксима о- и по- у савременом српском језику / Стана Ристић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 57–67. | Summary
1373. О значењу придева снисходљив / Никола Рамић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 68–75. | Summary
1374. Птица богомољица / Биљана Сикимић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 76–89. | Summary
1375. Ни абера нема / Снежана Петровић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 90–98. | Summary
1376. Рефлекси групе -п(ь)п- у српској топонимији / Алесандар Лома. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 99–106. | Summary
1377. О топониму Приче / Звездана Павловић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 107–111. | Summary
1378. Редак дијалекатски глагол из југоисточне Србије: сневѣрам се и сл. / Јасна Влајић Поповић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 112–118. | Summary
1379. Таворити / Марта Бјелетић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 119–126. | Summary
1380. Лингвистичка стилистика / Радоје Симић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 127–137. | Резюме
1381. Неки стилистичко-семантички аспекти дисторзије придева у поетским структурама / Милосав Ж. Чаркић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 138–148. | Резюме

1382. Из језика „Сеоба“ Милоша Црњанског (2) / Живојин Станојчић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 149–154. | Summary
1383. О језику обазриво и одговорно / Бранислав Брборић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 155–172.
1384. Нове и незабележене речи (I) / Ђорђе Оташевић. – Год. 33, н. с., св. 1–2 (1999), стр. 173–184.
1385. Каже се: сео поред ње, али не и: *устао поред ње; зашто? / Милка Ивић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 185–187. | Резюме
1386. О граматичко-семантичким проблемима исказа стало ми је до некога/до нечега / Егон Фекете. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 188–197. | Zusammenfassung
1387. Белешке о категорији јединичности у српском језику / Богдан Л. Дабић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 198–203. | Резюме
1388. Репартиција и конкуренција наставака генитива множине именица женског рода са сугласничком скупином на крају основе / Бранислав Остојић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 204–210. | Резюме
1389. Суфикс -ист/а/ у српском стандардном језику / Божо Ђорић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 211–235. | Резюме
1390. О краћењу дужина првих компонената именичких сложеница у српском језику / Станимир Ракић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 236–243. | Резюме
1391. Летилица или лет(ј)елица? : За чвршће критеријуме нормирања / Милан Шипка. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 244–253. | Summary
1392. Неједнаки облици једног глагола : жвакати/жватати / Асим Пецо. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 254–256. | Резюме
1393. Експресивна лексика у најновијем омладинском жаргону и у савременом српском језику : социolingвистички аспекти употребе и развоја / Стана Ристић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 257–272. | Резюме
1394. Отићи до кумине куће / Првослав Радић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 273–277. | Summary
1395. Настанак и структура српског књижевног језика / Бранкица Чигоја. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 279–294. | Резюме
1396. Приче / Недељко Богдановић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 295–299. | Резюме
1397. Данко Шипка, Основи лексикологије и сродних дисциплина, Матица српска, Нови Сад, 1998 / Даринка Гортан Премк. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 301–306. | Приказ
1398. Правопис српског језика – Приручник за школе / Мирослав Николић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 307–317. | Приказ
1399. Иван Клајн, Лингвистичке студије, Партенон, Београд, 2000 / Ђорђе Оташевић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 318–320. | Приказ
1400. Ранко Бугарски, Лица језика (социolingвистичке теме) / Владо Ђукановић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 321–325. | Приказ
1401. Симпозиј о босанском језику и поводом њега / Бранислав Брборић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 326–332. | Приказ
1402. Из савремене руске србистике : В. П. Гутков, Славистика. Србистика, Москва, Издательство МГУ, 1999 / Срето Танасић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 333–337. | Приказ
1403. О Речнику Милоша Московљевића / Егон Фекете. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 338–342. | Приказ

1404. Отворена књига : Милан Шипка, Зашто се каже?, Популарна лингвистика 3, ЦПЛ Београд / Прометеј, Нови Сад 1998, 272 / Бранкица Чигоја. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 343–344. | Приказ
1405. Библиографија радова из морфологије и творбе речи (1950–2000) / Милица Радовић Тешић, Весна Ломпар. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 345–379.
1406. Видови диференцијације између говора и књижевнојезичке норме / Блажо Милићевић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 381–386.
1407. Нове и незабележене речи – грађа (II) / Ђорђе Оташевић. – Год. 33, н. с., св. 3–4 (2000), стр. 387–401.

2001–2003. – Годиште 34, нова серија

1408. Једно давно постављено питање: значе ли откад и откако исто? / Милка Ивић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 1–5. | Summary
1409. Кушаров модел заједничког књижевног језика и правописа за Хрвате и Србе / Љубомир Поповић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 6–44. | Summary
1410. О асиметричним кондензованим низовима / Радоје Симић, Јелена Јовановић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 45–70. | Резюме
1411. Граматичка основа и наставци именица типа име–имена / Мирослав Николић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 71–83. | Резюме
1412. О бирократизацији српског језика / Душка Кликовац. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 85–110. | Summary
1413. О ктетицима српски и србијански у свјетлу лексичко-семантичке норме / Милан Шипка. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 111–122. | Summary
1414. Стандардни језик и дијалекти / Срето Танасић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 123–130. | Резюме
1415. Информације о граматичкој и лексичкој спојивости у дескриптивном речнику / Стана Ристић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 131–140. | Резюме
1416. О конверзији сложених придева у именице / Станимир Ракић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 141–144. | Summary
1417. Прилог семантичко-деривационом речнику српскога језика (деривационо гнезда придева / Рајна Драгићевић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 145–151.
1418. Статус српског језика у образовању / Јованка Радић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 152–156. | Приказ
1419. Иван Клајн, Творба речи у савременом српском језику : Први део: Слагање и префиксација / Мирослав Николић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 157–161. | Приказ
1420. Првослав Радић, Турски суфикси у српском језику, изд. Институт за српски језик САНУ, Библиотека ЈФ, књ. 17, Београд 2001, стр. 211. / Милица Радовић Тешић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 162–165. | Приказ
1421. Рајна Драгићевић, Придеви са значењем људских особина у савременом српском језику, Институт за српски језик САНУ, Београд, 2001. / Александра Марковић. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 166–169. | Приказ
1422. Мирослав Николић, Обратни речник српскога језика, Београд, 2000. / Даринка Гортан Премк. – Год. 34, н. с., св. 1–2 (2001), стр. 170–172. | Приказ
1423. О неким Вуковим месним и временским придевским одредбама / Милка Ивић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 173–176. | Summary
1424. Поводом неких непроменљивих речи [већ, још, тек] / Ирена Грицкат. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 177–180. | Резюме

1425. Природни и граматички род именица / Мирослав Николић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 181–194. | Summary
1426. О проблему конверзије придева у именице / Станимир Ракић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 195–208. | Резюме
1427. Реконструкција сугласника у критичком издању Горског вијенца / Радмило Маројевић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 209–233. | Резюме
1428. О неким паралелама између лужичко-српског и сх језика / Богдан Л. Дабић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 234–243. | Резюме
1429. Једна српско-украјинска топонимистичка паралела : Семигњеве : Семигнів / Аледсандар Лома. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 244–251. | Zusammenfassung
1430. Предлог кодекса употребе српског стандардног језика / Милан Шипка. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 253–271. | Summary
1431. О класификацији функционалних стилова у нашој стручној литератури : Извештај Комисији за корпус Одбора за стандардизацију српског језика / Душка Кликовац. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 272–275.
1432. О значењу речи паведрина / Александра Марковић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 276–280.
1433. Уз четврту књигу Лингвистичких огледа Милке Ивић / Срето Танасић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 281–285. | Приказ
1434. Александар Младеновић, Повеље кнеза Лазара (текст, коментари, снимци), Чигоја штампа, Београд, 2003, 349 стр. / Бранкица Чигоја. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 286–289. | Приказ
1435. Милица Радовић Тешић, Именице с префиксима у српском језику, Институт за српски језик САНУ, Библиотека Јужнословенског филолога, Нова серија, књ. 20, Београд 2002, стр. 216 / Живојин Станојчић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 290–292. | Приказ
1436. Jezik i demokratizacija (Zbornik radova), Sarajevo: Institut za jezik, 2001. – 348 str. / Милан Шипка. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 293–310. | Приказ
1437. Никола Родић : 1940–2003 / Слободан Реметић. – Год. 34, н. с., св. 3–4 (2002–2003), стр. 311–314.

2004. – Годиште 35, нова серија

1438. Појам *verum focus* и његово сигнализовање у савременом стандардном српском / Милка Ивић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 1–5. | Summary
1439. Морфонолошке алтернатије и морфолошка анализа : на примерима из српског књижевног језика / Мирослав Николић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 6–12. | Резюме
1440. Статистички и кориснички оријентисана граматика: пример именица мушког рода / Данко Шипка. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 13–22. | Summary
1441. Анализа приступа придевима у сербокroatистичким граматикама / Весна Ломпар. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 23–29. | Резюме
1442. Придеви с наставком -ићи / Милан Шипка. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 30–45. | Summary
1443. Придеви и прилози с префиксом без- / Ђорђе Оташевић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 46–53. | Резюме
1444. Називи за животиње у српском језику с обзиром на њихов род / Сања Ђуровић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 54–65. | Summary

1445. Реконструкција самогласника у критичком издању Горског вијенца / Радмило Маројевић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 67–115. | Резюме
1446. Паремолошки стил(ови) / Јелена Јовановић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 117–135. | Summary
1447. Перципирање финалних вокала у деклинацији страних мушких имена и презимена на вокал / Марина Спасојевић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 137–154. | Zusammenfassung
1448. Српски језички приручник / Рада Стијовић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 155–158. | Приказ
1449. Стана Ристић, Експресивна лексика у српском језику (теоријске основе и нормативно-културолошки аспекти), Институт за српски језик САНУ, Монографије 1, Београд, 2004 / Бојана Милосављевић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 159–162. | Приказ
1450. Нови језички савјетник / Срето Танасић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 163–166. | Приказ
1451. Маја Ђукановић, Жељко Марковић, Основи граматике словеначког језика (издавач: Филолошки факултет у Београду. – Година издања: 2001) / Тања Самарџић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 167–168. | Приказ
1452. Семантичко-деривациони речник, Свеска 1: Човек – делови тела, ед. Лингвистичке свеске 3, изд. Филозофски факултет, Одсек за српски језик и лингвистику, Нови Сад 2003, 373 стр. / Милица Радовић Тешић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 169–173. | Приказ
1453. Сугестије за израду WEB сајта Института за српски језик САНУ / Ненад Милорадовић, Софија Милорадовић. – Год. 35, н. с., св. 1–4 (2004), стр. 175–181.

2005. – Годиште 36, нова серија

1454. О тзв. „транзитивним именицама“ које означавају људска бића / Милка Ивић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 1–5. | Summary
1455. Граматичке особине дискурса електронских ћаскаоница / Биљана Радић Бојанић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 6–15. | Summary
1456. Деклитизација везника – неки теоријски и практични проблеми : теоријско-терминолошки приступ / Јелена Јовановић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 16–34. | Summary
1457. О везном вокалу и везном морфему у неким основним типовима сложеница у српском језику / Станимир Ракић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 35–53. | Summary
1458. Префиксална творба речи – деривација или композиција : Наставни и ваннаставни аспект / Јованка Радић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 54–67. | Summary
1459. Метафорични појам 'лица' у контексту теорије о учтивости / Бојана Милосављевић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 68–75. | Summary
1460. О једном типу морфосинтаксичког речника [рекцијски и валенцијски речник] / Гордана Штрбац. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 76–85. | Summary
1461. Значења изведених апстрактних именица у српском језику : на материјалу из Речника САНУ и Речника МС / Ненад Ивановић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 86–99. | Summary
1462. Неки аспекти прагматичке употребе деминутивних именица / Владан Јовановић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 100–103. | Summary
1463. Семантичко-деривационо гнездо лексеме радити / Мирјана Гочанин. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 104–125. | Резюме

1464. Милка Ивић, О речима. Когнитивни, граматички и културолошки аспекти српске лексике. Лингвистички огледи, пет, Библиотека XX век 151, Београд, 2005, 139 стр. / Марина Спасојевић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 127–133. | Приказ
1465. Срето Танасић, Синтаксичке теме / Ивана Коњик. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 134–138. | Приказ
1466. Предраг Пипер, Рајна Драгићевић, Марија Стефановић, Асоцијативни речник српског језика, Део 1, од стимулуса ка реакцији, Београд, 2005, 525 стр. / Драгана Радовановић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 139–142. | Приказ
1467. Предраг Пипер, Рајна Драгићевић, Марија Стефановић, Асоцијативни речник српског језика (I део; од стимулуса ка реакцији), Београд, 2005, 5–525, изд. Београдска књига, Филолошки факултет Универзитета у Београду, Службени лист / Даринка Гортан Премк. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 143–145. | Приказ
1468. Милорад Радовановић, Планирање језика и други списи / Срето Танасић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 146–149. | Приказ
1469. Српски језички саветник / Наташа Вуловић. – Год. 36, н. с., св. 1–4 (2005), стр. 150–153. | Приказ

2006. – Годиште 37, нова серија

1470. Поводом једног питања постављеног 1936. године у Нашем језику [добровољац или драговољац] / Милка Ивић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 1–3. | Summary
1471. Необразложени изузетак „млазњак“ / Милан Шипка. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 5–13. | Summary
1472. Глаголи говорења у функцији метајезичких модификатора / Стана Ристић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 15–24. | Резюме
1473. О судбини „пределних речи“ : Размишљања о једном Стеријином лексикографском прилогу / Васа Павковић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 25–32. | Резюме
1474. Перифрастични предикат у новинским насловима / Ивана Коњик. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 33–41. | Резюме
1475. Неколико напомена о тзв. посесивном перфекту у српском језику / Мотоки Номаћи. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 43–51. | Резюме
1476. Суфикси за грађење ктетика (од ојконима у Војводини) / Маријан Јелић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 53–64. | Резюме
1477. Српски језик у нормативном огледалу (50 одлука Одбора за стандардизацију српског језика). – Приредили Бранислав Брборић, Јован Вуксановић, Радојко Гачевић, Библиотека Пут у речи, Београдска књига, Београд, 2006, 442 стр. / Марина Николић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 65–72. | Приказ
1478. Херцеговачка презимена / Асим Пецо. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 73–75. | Приказ
1479. Милан Шипка, Језик и политика. – Београд: Београдска књига, 2006. – 237 стр. / Предраг Пипер. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 77–80. | Приказ
1480. Стана Ристић, Раслојеност лексике српског језика и лексичка норма, Институт за српски језик САНУ – Монографије 3, Београд, 2006, 210 стр. + регистри / Ненад Ивановић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 81–87. | Приказ
1481. Марта Бјелетић, Исковрнути глаголи. Типови експресивних превербалних форманата (на српском и хрватском језичком материјалу), Монографије 2, Београд, Институт за српски језик САНУ, 2006, 490 стр. / Марина Спасојевић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 89–91. | Приказ

1482. Уз један важан славистички јубилеј у Србији : Славистика, Књига X, Главни уредник: Богољуб Станковић, Београд, 2006, 513 стр. / Софија Милорадовић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 93–96. | Приказ
1483. Семантичко-деривациони речник, Свеска 2: Човек – унутрашњи органи и ткива, психофизиолошка стања и радње, психофизичке особине, сродство / Ивана Коњик. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 97–102. | Приказ
1484. Јелица Стојановић, Драга Бојовић, Српски језик између истине и обмане, (Социо)лингвистичка анализа стања у Црној Гори, Јасен, Београд, 2006, 161 стр. / Стана Ристић. – Год. 37, н. с., св. 1–4 (2006), стр. 103–107. | Приказ

2007. – Годиште 38, нова серија

1485. Два наша јубилеја : Седамдесет пет година Нашег језика и шездесет година Института / Срето Танасић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 1–4.
1486. Актуелни увиди у „врсте речи“ / Милка Ивић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 5–7. | Summary
1487. О односима између придева и прилога / Милка Ивић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 9–13. | Summary
1488. Из проблематике реченица с везницима кад, док и чим / Срето Танасић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 15–26. | Резюме
1489. Џус, ђус и дјус / Милан Шипка. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 27–34. | Summary
1490. О неким изразима са лексемом глас у српском језику / Владан Јовановић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 35–42. | Summary
1491. Семантичко-деривациона анализа броја пет / Ивана Лазивић Коњик и Наташа Вуловић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 43–64. | Резюме
1492. Два незабележена грецизма у старосрпском језику : глаголи гарепсати и утаксати / Владимир Поломац. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 65–70. | Резюме
1493. Бараба – један европски дијалектизам / Лука Бренеселовић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 71–105. | Zusammenfassung
1494. Шеста књига Лингвистичких огледа Милке Ивић / Срето Танасић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 107–110. | Приказ
1495. Седмнаеста књига Академијиног речника, Речник српскохрватског књижевног и народног језика, књ. XVII: одвркао – Опово, Институт за српски језик САНУ, Београд, 2006, стр. I – CXIII + 800 / Бојана Милосављевић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 111–113. | Приказ
1496. Иван Клајн, Милан Шипка, Страни изрази и изреке: правне норме, максиме, сентенције, афоризми (из латинског, грчког и савремених европских језика). – Нови Сад: Прометеј, 2007. – 327 стр. / Предраг Пипер. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 114–119. | Приказ
1497. Речници Ђорђа Оташевића / Даринка Гортан Премк. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 120–125. | Приказ
1498. Славко Вукомановић, Српски језик и његов развој, изд. Завод за уџбенике, Београд 2006, стр. 255 + Додатак: Азбучни ред слова и њихови називи; Бан Кулин: Повеља о пријатељству и трговини; Потписи великог жупана Стефана Немање и кнеза Мирослава / Егон Фекете. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 126–128. | Приказ
1499. Јелица Јокановић Михајлов, Акценат и интонација говора на радију и телевизији, Библиотека Књижевност и језик, књига 14, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2006, 279 стр. / Дина Томић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 129–132. | Приказ

1500. Радивоје Жугић, Језик медија. Огледи о језику и телевизији, Едиција ТВ полица, Библиотека РТВ теорија и пракса, Нова серија, књ. 4, Београд, Радио-телевизија Србије, 2006, стр. 152 / Марина Спасојевић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 133–135. | Приказ
1501. Kirsten Malmkjær (editor) et al.: The Linguistics Encyclopedia, Second edition. Great Britain, USA and Canada, 2004, Routledge (xv–xli + 643) / Ненад Ивановић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 136–142. | Приказ
1502. Богдан Л. Дабић : 1935–2007 / Срето Танасић. – Год. 38, н. с., св. 1–4 (2007), стр. 143–144.

2008. – Годиште 39, нова серија

1503. Приступ српским речима он и неко усклађен с актуелним теоријским виђењима / Милка Ивић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 3–4. | Summary
1504. Велико слово „из поштовања“ / Милан Шипка. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 5–17. | Summary
1505. Творба, значење и деклинација именица на -ист(а) / Милан Шипка. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 19–33. | Summary
1506. О проблемима превођења неких лексичких јединица из области православне духовности са руског на српски језик / Ружица Бајић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 35–42. | Резюме
1507. О неким поступцима лексикографске обраде твореница / Владан Јовановић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 43–52. | Резюме
1508. О принципима за израду речника колокација у српском језику / Гордана Штрбац. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 53–67. | Summary
1509. О облицима глагола (-)бд(ј)ети и снабд(ј)ети / Марина Спасојевић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 69–80. | Summary
1510. Беспослен или незапослен / Мирјана Гочанин, Ивана Лазић Коњик. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 81–86.
1511. Милка Ивић, Лингвистички огледи, Треће, допуњено издање, Библиотека XX век 61, Београд, 2008, 339 стр. / Марина Спасојевић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 87–90. | Приказ
1512. В. П. Гудков, Исследование частных вопросов истории славянских языков, Москва, 2007, 124 стр. / Мотоки Номаћи. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 91–94. | Приказ
1513. Зборник Матице српске за славистику 71–72, Нови Сад, 2007, 617 стр. / Марија Милосављевић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 95–99. | Приказ
1514. Нова истраживања језичке слике стварности / Срето Танасић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 101–103. | Приказ
1515. Ново о творби именица у српском језику : Божо Ђорић, Творба именица у српском језику, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2008, 256 стр. / Владан Јовановић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 105–109. | Приказ
1516. Милан Шипка, Култура говора, Библиотека Приручници, Прометеј, Нови Сад, 2008, 387 стр. / Марина Николић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 111–113. | Приказ
1517. Од пописа преко описа до прописа – Језичке доумице, књига друга / Драгана Настановић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 115–117. | Приказ
1518. Др Софија Мићић, Медицински речник: енглеско-српски, српско-енглески, Прво издање, Београд: Завод за уџбенике, 2007, 879 стр., XVI стр. илустр. / Ивана Лазић Коњик. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 119–121. | Приказ

1519. Српски језик у (кон)тексту, Књига I, Зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 26. и 27. октобра 2007. године, 475 стр. / Милица Марјановић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 123–127. | Приказ
1520. Biljana Radić Bojanić, Diskurs elektronskih časakaonica na engleskom i srpskom jeziku, neko za chat?!, Novi Sad, Filozofski fakultet, Futura publikacije, 2007, 106 стр. / Бојана Мојсиловић. – Год. 39, н. с., св. 1–4 (2008), стр. 129–132. | Приказ

2009. – Годиште 40, нова серија

1521. Мјесто Нашег језика у изучавању српског стандардног језика : Поводом XL књиге нове серије / Срето Танасић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 3–5. | Summary
1522. О слоговној неједнакости неких израза коришћених како у Вуковом тако и у савременом стандардном српском језику / Милка Ивић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 7–8. | Summary
1523. За рационалан прилаз нормирању језика – на једном примеру из српске синтаксе / Живојин Станојчић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 9–12. | Summary
1524. Творба глаголског прилога прошлог у српском књижевном језику / Мирослав Николић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 13–23. | Резюме
1525. Значење и употреба глагола захвалити (се) / Милан Шипка. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 25–31. | Summary
1526. Придеви и прилози с префиксом ин- и и- / Ђорђе Оташевић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 33–41. | Резюме
1527. Глаголи са интерфиксом -о/е- у савременом српском језику / Драгана Ратковић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 43–51. | Резюме
1528. Темелји модерне српске синтаксе : Једно подсјећање на Ђуру Даничића / Срето Танасић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 53–59. | Резюме
1529. О „Нашој пошти“ у Нашем језику / Марина Спасојевић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 61–76. | Резюме
1530. О лингвистици Милке Ивић / Драгана Настановић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 77–80. | Приказ
1531. Зборник радова Драгу Ћупићу у част / Марина Спасојевић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 81–85. | Приказ
1532. Књига о речима и речнику : Милица Радовић Тешић, С речима и речником, Учитељски факултет Универзитета у Београду, 2009, 285 стр. / Владан Јовановић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 87–91. | Приказ
1533. Душка Кликовац, Језик и моћ: огледи из социolingвистике и стилистике, Библиотека XX век : Круг, Београд, 2008, 347 стр. / Ивана Маринковић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 93–96. | Приказ
1534. Рекцијски речник српско-хрватских глагола Балдура Панцера / Страхинја Степанов. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 97–103. | Приказ
1535. Бранислава Јелић, Речник приповедака Лазе Лазаревића, Нови Сад: Матица српска, 2008 / Ивана Лазић Коњик. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 105–107. | Приказ
1536. Милан Ајдановић, Функционално оптерећење суфикса за обележавање особа / Данијела Станић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 109–114. | Приказ
1537. Славистика, Књига XIII, Славистичко друштво Србије, Београд, 2009, 585 стр. / Наташа Марковић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 115–120. | Приказ

1538. Српски језик XIV/1–2, Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, Београд, 2009, 778 стр. / Милица Марјановић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 121–125. | Приказ
1539. Разговор с академиком Иреном Грицкат / Милица Радовић Тешић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 127–130.
1540. Наш језик : књ. XXXI–XL / Марина Спасојевић, Драгана Настановић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 131–145. | Библиографија
1541. Ирена Грицкат Радуловић : 19. 1. 1922 – 7. 4. 2009 / Драго Ћупић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 147–148.
1542. Један одлазак: Егон Фекете : 1931 – 15. март 2009 / Срето Танасић. – Год. 40, н. с., св. 1–4 (2009), стр. 149–150.

2010. – Годиште 41, нова серија

1543. О неким, досада неразматраним, информативним критеријумима од којих зависи коришћење/некоришћење предлога од / Милка Ивић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 3–5. | Резюме
1544. О исказним могућностима српског израза бол болује у XX веку / Милка Ивић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 7–8. | Резюме
1545. Геминација у српском језику / Милан Шипка. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 9–21. | Summary
1546. О морфолошко и синтаксичко-семантичким особеностима пар(ов)а глагола (-)жив(ј)ети : (-)живити / Марина Спасојевић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 23–36. | Резюме
1547. О наративној форми оговарања / Бојана Милосављевић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 37–46. | Summary
1548. Милорад Радовановић, Увод у фази лингвистику, Нови Сад: Издавачка књижница Зорана Стојановића, 2009, 162 стр. / Марина Николић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 47–50. | Приказ
1549. Рада Стијовић, Српски језик (норма и пракса), Београд: Чигоја штампа, 2009, 202 стр. / Милица Марјановић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 51–53. | Приказ
1550. Рајна Драгићевић, Вербалне асоцијације кроз српски језик и културу, Библиотека Књижевност и језик, књ. 33, Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2010, 248 стр. / Данијела Станић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 55–59. | Приказ
1551. Наташа Вуловић, Лексика у приповеткама Лазе К. Лазаревића, Монографије 8, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2010, 266 стр. / Драгана Настановић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 61–63. | Приказ
1552. Владан Јовановић, Деминутивне и аугментативне именице у српском језику, Монографије 9, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2010, 178 стр. / Марина Спасојевић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 65–67. | Приказ
1553. Марина Николић, Теорија језичке културе, Монографије 11, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2010, 223 стр. / Бојана Мојсиловић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 69–71. | Приказ
1554. Српски језик, књижевност, уметност. Зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 31. октобра и 1. новембра 2008. год., Књига I, Српски језик у употреби, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет 2009, 477 стр. / Наташа Миланов. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 73–76. | Приказ
1555. Место енклитике у реченици / Одбор за стандардизацију српског језика. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 77–80.

1556. Др Драго Ћупић : 19. март 1932 – 18. јун 2010 / Срето Танасић. – Год. 41, н. с., св. 1–2 (2010), стр. 81–83.
1557. Облици инструментала једнине именица и-врсте у српском књижевном језику / Мирослав Николић. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 3–48. | Резюме
1558. О граматичком одређењу назива за лица у српској лексикографији / Јованка Радић. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 49–61. | Summary
1559. С Ћириловом или с Ћириловим? : О деklinацији презимена с наставком -ов, -ев, -ин у српском језичком стандарду / Милан Шипка. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 63–73.
1560. Сава Мркаљ као фонолог / Милош Окука. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 75–83. | Резюме
1561. Везник пак у српском језику / Александра Марковић. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 85–97. | Summary
1562. О могућностима семантичке идентификације лексеме печеница у великом описном речнику / Ивана Лазић Коњик. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 99–105. | Резюме
1563. Александар Белић и Институт за српски језик / Срето Танасић. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 107–111. | Резюме
1564. Друштво за српски језик и књижевност и часопис Наш језик / Слободан Ж. Марковић. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 113–117. | Резюме
1565. Стана Ристић, Модификација значења и лексички модификатори у српском језику, Монографије 10, Београд: Институт за српски језик САНУ, 2009, 242 стр. / Владан Јовановић. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 119–123. | Приказ
1566. Миланка Бабић, Огледи из прагматичке синтаксе, Источно Сарајево: Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, 2010, 227 стр. / Ивана Маринковић. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 125–128. | Приказ
1567. Савремена проучавања језика и књижевности. Година I/књига 1. Зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу, Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет, 2009, 590 стр. / Марина Спасојевић. – Год. 41, н. с., св. 3–4 (2010), стр. 129–131. | Приказ

2011. – Годиште 42, нова серија

1568. Творба и значење именица на -л(а)ц и -тељ у српском језичком стандарду / Милан Шипка. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 3–12. | Summary
1569. Префиксација и рекција комуникативних глагола : на примеру глагола говорити и његових префиксала / Гордана Штрбац. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 13–23. | Summary
1570. Радни глаголски придев у систему врста речи / Марина Спасојевић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 25–39. | Резюме
1571. Још о феноменима говореног језика : дескриптивна форма оговарања / Бојана Милосављевић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 41–46. | Summary
1572. О неким особеностима семантичког калкирања у војној терминологији / Владан Јовановић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 47–54. | Резюме
1573. О деривацији *nomina actoris* / Светлана Слијепчевић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 55–60. | Summary
1574. Вељко Брборић, Правопис и школа / Срето Танасић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 61–65. | Приказ
1575. Ђорђе Оташевић, Тематски речник српског језика 1 / Данко Шипка. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 67–69. | Приказ

1576. Милан Стакић, Морфо(но)лошке теме / Марина Спасојевић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 71–73. | Приказ
1577. Зборник радова Језик, књижевност, промене: језичка истраживања / Милица Стојановић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 75–77. | Приказ
1578. Зборник радова са II научног скупа младих филолога Савремена проучавања језика и књижевности II/1 / Данијела Станић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 79–82. | Приказ
1579. Надежда Силашки, Тајана Ђуровић, Биљана Радић Бојанић, Јавни дискурс Србије, когнитивно-критичка студија / Светлана Слијепчевић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 83–86. | Приказ
1580. Милка Ивић (1923–2011) / Срето Танасић. – Год. 42, н. с., св. 1–2 (2011), стр. 87–92.
1581. Још једном о глаголу требати: теорија, употреба и норма / Душка Кликовац. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 3–23. | Summary
1582. Структура и значење ироничних фразема у српском језику / Милан Шипка. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 25–28. | Summary
1583. Два сродна реченична конституента – допунски предикатив и предикативни атрибут / Александра Марковић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 29–37. | Summary
1584. О лексичким спојевима с именицом мода и придевом модни / Драгана Цвијовић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 39–45. | Резюме
1585. Милан Шипка, Стандарднојезичка преиспитаивања 3 / Данијела Станић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 47–52. | Приказ
1586. Милица Радовић Тешић, Граматички и лингвистички појмовник / Марина Спасојевић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 53–56. | Приказ
1587. Зборник Језички систем и употреба језика / Марија Милосављевић Тодоровић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 57–60. | Приказ
1588. Гордана Штрбац, Допуне комуникативних глагола. Синтаксичко-семантички и лексикографски опис / Светлана Слијепчевић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 61–63. | Приказ
1589. Марина Николић, Сводни регистар питања из српске говорне културе: према језичким саветницима / Ивана Маринковић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 65–66. | Приказ
1590. Милан Шипка : 1931–2011 / Срето Танасић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 67–69.
1591. Академик Асим Пецо : 27. јул 1927 – 7. децембар 2011 / Живојин Станојчић. – Год. 42, н. с., св. 3–4 (2011), стр. 70–73.

2012. – Годиште 43, нова серија

1592. О једном типу ергонима у српском језику / Сања Ђуровић, Јелена Петковић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 3–14. | Summary
1593. Лексичко-семантичке и стилске одлике императивних сложеница у српском језику / Драгана Ратковић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 15–28. | Резюме
1594. О неким творбеним типовима променљивих придева који означавају боје / Данијела Станић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 29–44. | Summary
1595. О глаголима чија семантика обухвата емоције из домена туге / Ивана Маринковић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 45–61. | Summary
1596. Концептуализација појма савест у српском језику / Светлана Слијепчевић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 63–75. | Summary

1597. О променљивости именица са значењем сродника у синтагматским везама са личним именима / Анета Спасојевић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 77–89. | Summary
1598. Примена правописа у неким београдским културним водичима / Ана Ранђеловић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 91–101. | Резюме
1599. Софија Милорадовић, Музички жаргон младих и младежний музикални сленг. Компаративни поглед / Владан Јовановић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 103–108. | Приказ
1600. Зборник радова Творци српског књижевног језика / Ана Ранђеловић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 109–112. | Приказ
1601. Ново о директном објекту у српском језику : Нада Арсенијевић, Падежи правог објекта у стандардном српском језику / Срето Танасић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 113–115. | Приказ
1602. Рајна Драгићевић, Лексикологија и граматика у школи (методички огледи) / Данијела Станић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 117–120. | Приказ
1603. Гордана Вушовић Радивојевић (24. фебруар 1934 – 5. април 2012) / Срето Танасић. – Год. 43, н. с., св. 1–2 (2012), стр. 121–122.
1604. Часопис Наш језик и српски стандардни (књижевни) језик / Срето Танасић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 3–10. | Резюме
1605. Развој концепције и структуре часописа Наш језик за 80 година излагања / Марина Спасојевић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 11–19. | Резюме
1606. Лингвистички аспекти назива јавно односно народно здравље / Стана Ристић и Ивана Лазић Коњик. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 21–25. | Резюме
1607. Музички глаголи или просвирај да би се усвирао / Софија Милорадовић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 27–34. | Резюме
1608. Дискурс описа са функцијом дефиниције / Славко Станојчић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 35–54. | Summary
1609. Нове речи са суфиксом -ина и његовим варијантама у српском језику / Слободан Новокмет. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 55–68. | Резюме
1610. Фигуративне семантичке реализације лексема које означавају географске и атмосферске појмове у српском језику / Јована Јовановић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 69–87. | Summary
1611. Метафорична значења зоонима која се односе на људске особине / Ана Ранђеловић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 89–105. | Summary
1612. Костићеви исписи из Матавуља као допуна Вуковог Рјечника / Васа Павковић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 107–118. | Резюме | Прилог
1613. Зборник радова Лексички слојеви / Рајна Драгићевић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 119–122. | Приказ
1614. Милош Ковачевић, Лингвостилистика књижевног текста / Марина Николић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 123–126. | Приказ
1615. Стана Ристић, О речима у српском језику (творбени и лексикографско-лексиколошки аспекти) / Данијела Станић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 127–130. | Приказ
1616. Зборник радова Књижевни (стандардни) језик и језик књижевности / Марија Милосављевић Тодоровић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 131–134. | Приказ
1617. Зборник радова Савремена проучавања језика и књижевности III/1 / Ана Ранђеловић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 139–280. | Приказ
1618. Наш језик I–XLIII – библиографија са регистрима (1932–2012) / Владимир Живановић, Марина Спасојевић, Драгана Цвијовић, Анета Спасојевић. – Год. 43, н. с., св. 3–4 (2012), стр. 139–280. | Библиографија

РЕГИСТАР ИЗЛАЖЕЊА РУБРИКЕ ЈЕЗИЧКЕ ПОУКЕ

1932–1933. – Годиште 1

- Год. 1, св. 1 (1932), стр. 28–33.
- Год. 1, св. 2 (1932), стр. 58–64.
- Год. 1, св. 3 (1932), стр. 86–91.
- Год. 1, св. 4 (1932), стр. 122–126.
- Год. 1, св. 5 (1932), стр. 154–158.
- Год. 1, св. 6 (1932), стр. 178–187.
- Год. 1, св. 7 (1932), стр. 219–224.
- Год. 1, св. 8 (1933), стр. 245–251.
- Год. 1, св. 9 (1933), стр. 283–287.

1933–1934. – Годиште 2

- Год. 2, св. 1 (1933), стр. 27–30.
- Год. 2, св. 2 (1933), стр. 55–60.
- Год. 2, св. 3 (1933), стр. 87–93.
- Год. 2, св. 4 (1933), стр. 117–124.
- Год. 2, св. 5 (1934), стр. 154–158.
- Год. 2, св. 6 (1934), стр. 185–190.
- Год. 2, св. 7 (1934), стр. 215–221.
- Год. 2, св. 8 (1934), стр. 252–255.

1934–1935. – Годиште 3

- Год. 3, св. 1 (1934), стр. 27–30.
- Год. 3, св. 2 (1934), стр. 60–63.
- Год. 3, св. 3 (1934), стр. 91–95.
- Год. 3, св. 4 (1935), стр. 122–125.
- Год. 3, св. 5 (1935), стр. 155–158.
- Год. 3, св. 6 (1935), стр. 187–190.
- Год. 3, св. 7 (1935), стр. 220–224.
- Год. 3, св. 8 (1935), стр. 253–256.

1935–1936. – Годиште 4

- Год. 4, св. 2 (1935), стр. 60–63.

Год. 4, св. 3 (1935), стр. 92–94.
Год. 4, св. 4 (1936), стр. 126–128.
Год. 4, св. 5 (1936), стр. 156–159.
Год. 4, св. 6 (1936), стр. 190–192.
Год. 4, св. 7 (1936), стр. 221–224.
Год. 4, св. 8 (1936), стр. 255–256.
Год. 4, св. 9–10 (1936), стр. 283–288.

1936–1937. – Годиште 5

Год. 5, св. 1 (1936), стр. 29–33.
Год. 5, св. 2 (1936), стр. 60–63.
Год. 5, св. 3 (1936), стр. 90–93.
Год. 5, св. 4 (1937), стр. 124–125.
Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 182–186.
Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 248–253.

1937–1938. – Годиште 6

Год. 6, св. 1–2 (1937), стр. 61–64.
Год. 6, св. 3 (1938), стр. 94–96.
Год. 6, св. 4 (1938), стр. 125–128.
Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 171–176.
Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 237–240.
Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 271–272.

1939–1940. – Годиште 7

Год. 7, св. 1 (1939), стр. 24–29.
Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 89–96.
Год. 7, св. 4 (1939), стр. 125–128.
Год. 7, св. 5 (1939), стр. 157–160.
Год. 7, св. 6 (1939), стр. 187–192.
Год. 7, св. 7 (1940), стр. 222–224.
Год. 7, св. 8 (1940), стр. 249–256.
Год. 7, св. 9–10 (1940), стр. 281–288.

1941. – Годиште 8

Год. 8, св. 1 (1941), стр. 24–32.

1949–1950. – Годиште 1, нова серија

Год. 1, н. с., св. 1–2 (1949), стр. 61–69.
Год. 1, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 163–168.
Год. 1, н. с., св. 5–6 (1950), стр. 256–261.
Год. 1, н. с., св. 7–8 (1950), стр. 331–335.
Год. 1, н. с., св. 9–10 (1950), стр. 373–374.

1950–1951. – Годиште 2, нова серија

Год. 2, н. с., св. 1–2 (1950), стр. 65–69.

Год. 2, н. с., св. 3–4 (1950), стр. 148–150.
Год. 2, н. с., св. 5–6 (1951), стр. 220–225.
Год. 2, н. с., св. 7–10 (1951), стр. 327–330.

1951–1952. – Годиште 3, нова серија

Год. 3, н. с., св. 1–2 (1951), стр. 66–71.
Год. 3, н. с., св. 3–4 (1951), стр. 145–148.
Год. 3, н. с., св. 5–6 (1952), стр. 217–222.
Год. 3, н. с., св. 7–8 (1952), стр. 280–286.
Год. 3, н. с., св. 9–10 (1952), стр. 333–339.

1952–1953. – Годиште 4, нова серија

Год. 4, н. с., св. 1–2 (1952), стр. 69–73.
Год. 4, н. с., св. 3–4 (1952), стр. 134–138.
Год. 4, н. с., св. 5–8 (1953), стр. 271–278.
Год. 4, н. с., св. 9–10 (1953), стр. 350–355.

1953–1954. – Годиште 5, нова серија

Год. 5, н. с., св. 1–2 (1953), стр. 75–80.
Год. 5, н. с., св. 3–4 (1953), стр. 148–150.
Год. 5, н. с., св. 5–6 (1954), стр. 222–226.
Год. 5, н. с., св. 7–8 (1954), стр. 292–296.
Год. 5, н. с., св. 9–10 (1954), стр. 354–357.

1954–1955. – Годиште 6, нова серија

Год. 6, н. с., св. 1–2 (1954), стр. 58–64.
Год. 6, н. с., св. 3–4 (1954), стр. 123–131.
Год. 6, н. с., св. 5–6 (1955), стр. 186–196.
Год. 6, н. с., св. 7–10 (1955), стр. 287–295.

1955–1956. – Годиште 7, нова серија

Год. 7, н. с., св. 1–2 (1955), стр. 51–64.
Год. 7, н. с., св. 3–4 (1955), стр. 125–129.
Год. 7, н. с., св. 5–6 (1956), стр. 192–196.
Год. 7, н. с., св. 7–10 (1956), стр. 289–294.

1956–1957. – Годиште 8, нова серија

Год. 8, н. с., св. 1–2 (1956), стр. 53–63.
Год. 8, н. с., св. 3–4 (1956), стр. 114–123.
Год. 8, н. с., св. 5–6 (1957), стр. 196–199.
Год. 8, н. с., св. 7–10 (1957), стр. 286–292.

1958–1959. – Годиште 9, нова серија

Год. 9, н. с., св. 1–2 (1958), стр. 77–79.
Год. 9, н. с., св. 3–4 (1958), стр. 132–140.
Год. 9, н. с., св. 5–6 (1958), стр. 213–216.

Год. 9, н. с., св. 7–10 (1959), стр. 312–320.

1960. – Годиште 10, нова серија

Год. 10, н. с., св. 1–2 (1960), стр. 66–68.

Год. 10, н. с., св. 3–6 (1960), стр. 180–185.

Год. 10, н. с., св. 7–10 (1960), стр. 284–292.

1961. – Годиште 11, нова серија

Год. 11, н. с., св. 1–2 (1961), стр. 57–61.

Год. 11, н. с., св. 3–4 (1961), стр. 127–132.

Год. 11, н. с., св. 5–6 (1961), стр. 201–205.

Год. 11, н. с., св. 7–10 (1961), стр. 305–310.

1962. – Годиште 12, нова серија

Год. 12, н. с., св. 1–2 (1962), стр. 57–63.

Год. 12, н. с., св. 3–6 (1962), стр. 192–199.

Год. 12, н. с., св. 7–10 (1962), стр. 280–286.

1963. – Годиште 13, нова серија

Год. 13, н. с., св. 1–2 (1963), стр. 115–125.

Год. 13, н. с., св. 3–5 (1963), стр. 274–287.

1964–1965. – Годиште 14, нова серија

Год. 14, н. с., св. 1 (1964), стр. 66–72.

Год. 14, н. с., св. 2–3 (1964), стр. 189–193.

Год. 14, н. с., св. 4–5 (1965), стр. 300–307.

1966. – Годиште 15, нова серија

Год. 15, н. с., св. 1–2 (1966), стр. 118–120.

Год. 15, н. с., св. 3–4 (1966), стр. 220–255.

1967. – Годиште 16, нова серија

Год. 16, н. с., св. 1–2 (1967), стр. 109–113.

Год. 16, н. с., св. 3 (1967), стр. 211–216.

Год. 16, н. с., св. 4 (1967), стр. 291–295.

Год. 16, н. с., св. 5 (1967), стр. 375–378.

1968–1969. – Годиште 17, нова серија

Год. 17, н. с., св. 1–2 (1968), стр. 97–108.

Год. 17, н. с., св. 3 (1969), стр. 170–172.

Год. 17, н. с., св. 5 (1969), стр. 320–325.

1970–1971. – Годиште 18, нова серија

Год. 18, н. с., св. 1–2 (1970), стр. 125–130.

Год. 18, н. с., св. 3 (1970), стр. 187–193.

Год. 18, н. с., св. 4–5 (1971), стр. 283–286.

1972–1973. – Годиште 19, нова серија

Год. 19, н. с., св. 1 (1972), стр. 65–68.

Год. 19, н. с., св. 2–3 (1972), стр. 181–187.

Год. 19, н. с., св. 4–5 (1973), стр. 287–291.

1975. – Годиште 21, нова серија

Год. 21, н. с., св. 1–2 (1975), стр. 125–131.

РЕГИСТАР ИЗЛАЖЕЊА РУБРИКЕ НАША ПОШТА

1932–1933. – Годиште 1

Год. 1, св. 1 (1932), стр. 28.
Год. 1, св. 2 (1932), стр. 57–58.
Год. 1, св. 2 (1932), стр. 64.
Год. 1, св. 3 (1932), стр. 91–96.
Год. 1, св. 4 (1932), стр. 126–128.
Год. 1, св. 5 (1932), стр. 158–160.
Год. 1, св. 6 (1932), стр. 188–192.
Год. 1, св. 7 (1932), стр. 224.
Год. 1, св. 8 (1933), стр. 251–256.
Год. 1, св. 9 (1933), стр. 287–288.

1933–1934. – Годиште 2

Год. 2, св. 1 (1933), стр. 31–32.
Год. 2, св. 2 (1933), стр. 60–64.
Год. 2, св. 3 (1933), стр. 93–96.
Год. 2, св. 4 (1933), стр. 124–128.
Год. 2, св. 5 (1934), стр. 159–160.
Год. 2, св. 6 (1934), стр. 190–192.
Год. 2, св. 7 (1934), стр. 221–224.
Год. 2, св. 8 (1934), стр. 255–256.

1934–1935. – Годиште 3

Год. 3, св. 1 (1934), стр. 31–32.
Год. 3, св. 2 (1934), стр. 64.
Год. 3, св. 3 (1934), стр. 96.
Год. 3, св. 4 (1935), стр. 125–128.
Год. 3, св. 5 (1935), стр. 158–160.
Год. 3, св. 6 (1935), стр. 191–192.
Год. 3, св. 7 (1935), стр. 224.
Год. 3, св. 8 (1935), стр. 256.
Год. 3, св. 9–10 (1935), стр. 292–293.

1935–1936. – Годиште 4

Год. 4, св. 1 (1935), стр. 32.

Год. 4, св. 2 (1935), стр. 63–64.

Год. 4, св. 3 (1935), стр. 95–96.

Год. 4, св. 5 (1936), стр. 159–160.

Год. 4, св. 8 (1936), стр. 256.

Год. 4, св. 9–10 (1936), стр. 283–288.

1936–1937. – Годиште 5

Год. 5, св. 3 (1936), стр. 93–96.

Год. 5, св. 4 (1937), стр. 125–128.

Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 186–192.

Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 254–256.

1937–1938. – Годиште 6

Год. 6, св. 5–6 (1938), стр. 169–171.

Год. 6, св. 7–8 (1938), стр. 234–237.

Год. 6, св. 9–10 (1938), стр. 270.

1939–1940. – Годиште 7

Год. 7, св. 1 (1939), стр. 29–32.

Год. 7, св. 2–3 (1939), стр. 85–86.

Год. 7, св. 4 (1939), стр. 124–125.

РЕГИСТАР ИЗЛАЖЕЊА РУБРИКЕ ЈЕЗИЧКИ ПАБИРЦИ¹

1935–1936. – Годиште 4

Год. 4, св. 1 (1935), стр. 27–31.

Год. 4, св. 2 (1935), стр. 58–60.

Год. 4, св. 3 (1935), стр. 90–92.

Год. 4, св. 4 (1936), стр. 123–126.

Год. 4, св. 5 (1936), стр. 153–155.

Год. 4, св. 6 (1936), стр. 188–190.

Год. 4, св. 7 (1936), стр. 219–221.

Год. 4, св. 9–10 (1936), стр. 276–282.

1936–1937. – Годиште 5

Год. 5, св. 1 (1936), стр. 24–29.

Год. 5, св. 2 (1936), стр. 53–59.

Год. 5, св. 3 (1936), стр. 85–89.

Год. 5, св. 4 (1937), стр. 120–124.

Год. 5, св. 5–6 (1937), стр. 180–181.

Год. 5, св. 7–8 (1937), стр. 246–248.

¹ Језички пабирци су коментари Љубомира Стојановића уз Језични савјетник Т. Маретића. Преносе се из Наставног вјесника.

АУТОРСКИ РЕГИСТАР

Адамовић, Милан – 979, 1065
Ајановић, Мустафа – 633, 639, 646, 1105
Алексић, Ж. – 240
Алексић, Радомир – 8, 15, 25, 54, 409, 433
Анђелић, Тагомир – 1100
Анђелковић, Сава – 1353
Аранђеловић Живковић, Бранислава – 1118
Арсенијевић, Миро Ј. – 1016
Ацић, Б. – 476
Бабић, Владо – 192
Бабић, Милица (в. Вујанић, Милица) – 941
Бабић, Стјепан – 1120
Бајић, Ружица – 1506
Банашевић, Никола – 471
Банковић Тодоровић, Олга – 873
Барић, Хенрик – 72
Барјактаревић, Данило – 818, 819, 848, 872, 908
Басекић, Владислав – 325
Батистић, Татјана – 1150, 1196, 1215, 1230
Беговић, Милан – 655
Белић, Александар – 2, 4, 11, 13, 16, 19, 21, 36, 43, 50, 51, 57, 58, 64, 70, 76, 84, 86, 89, 91, 99, 106, 123, 125, 136, 138, 145, 157, 179, 188, 195, 202, 212, 220, 225, 241, 248, 256, 262, 270, 275, 280, 288, 294, 298, 303, 310, 327, 335, 340, 341, 349, 354, 363, 374, 382, 390, 410, 415, 416, 417, 421, 428, 438, 447, 449, 453, 458, 462, 468, 479, 481, 486, 487, 498, 500, 503, 511, 528, 543, 552, 562, 569, 575, 581, 588, 596, 598, 600, 608, 627, 630, 634, 640, 647, 650, 657, 665, 670, 677, 688, 693, 699, 704, 706, 714, 720, 722, 725, 733, 745, 758, 769, 776
Берић, Гргур – 756
Бијелић, Стојан – 161, 267
Бјелетић, Марта – 1379
Богдановић, Недељко – 1396
Бориш, Вјеслав – 1160, 1270
Босанац, Стјепан – 20
Бошков, Слободанка – 1037, 1149, 1159
Бошковић, Радосав – 9, 46, 61, 216, 460, 489, 895, 905, 906, 911, 920, 1017, 1035, 1046, 1063, 1080
Брборић, Бранислав – 1383, 1401

- Бренеселовић, Лука – 1493
Будимир, Милан – 65, 71, 117, 257
Бунц, Станко – 112
Бурина, Сафет – 315
Вајагић, Б. – 539
Васић, Павле – 540
Васић, Смиљка – 1124, 1133
Влајинац, Милан – 548
Влајић Поповић, Јасна – 1378
Вујанић, Милица (в. Бабић, Милица) – 1055, 1066, 1073, 1088
Вујовић, Лука – 949
Вукићевић, Милан – 115, 206
Вукићевић, Петар Л. – 153
Вуковић, Јован Л. – 103, 119, 142, 194, 219, 254, 261, 269, 328, 412, 419, 431, 436, 439, 442, 445, 450, 514, 629
Вукомановић, Славко – 857, 881, 892
Вуловић, Наташа – 1469, 1491
Вушовић, Данило – 7, 31, 48, 53, 56, 75, 82, 87, 95, 105, 109, 114, 120, 127, 133, 150, 156, 162, 165, 168, 182, 187, 230, 239, 292, 301, 314, 317
Георгијевић, Светозар – 193, 365, 618, 659, 676, 702
Голубовић Станојчић, Зорица – 1075
Гортан Премк, Даринка – 865, 880, 969, 981, 998, 1004, 1012, 1028, 1049, 1056, 1061, 1092, 1095, 1101, 1125, 1139, 1164, 1187, 1192, 1197, 1271, 1302, 1318, 1397, 1422, 1467, 1497
Гостл, Игор – 1248
Гочанин, Мирјана – 1463, 1510
Гребенац, Св. М. – 260
Грицкат, Ирена – 597, 602, 645, 723, 737, 772, 786, 801, 813, 827, 860, 902, 922, 937, 945, 952, 963, 1138, 1157, 1236, 1260, 1312, 1331, 1424
Гршковић, Поп Јерко – 348
Гудков, Владимир – 858, 1129, 1167, 1169, 1218, 1232, 1238, 1243, 1252, 1261, 1262
Дабић, Богдан Л. – 1387, 1428
Дешић, Милорад – 890, 1140, 1170, 1175, 1186, 1250, 1265
Димитријевић, Радмило – 605, 631, 716
Дмитријев, П. А. – 935, 958, 962
Добрашиновић, Голуб – 773, 870
Драгићевић, Рајна (в. Марковић, Рајна) – 1320, 1417, 1613
Драгичевић, Милан – 1338, 1352
Дражић, Милимир – 663
Дукат, Владоје – 251, 319
Ђорђић, Петар – 24, 40, 49, 74, 96, 102, 107, 121, 140, 146, 163, 166, 175, 178, 198, 207, 218, 237, 242, 258, 274, 336
Ђукановић, Владо – 1216, 1307, 1315, 1400
Ђукановић, Петар – 1123, 1153
Ђуровић, Сања – 1444, 1592
Елезовић, Глиша – 45, 73, 155, 215, 454, 466, 467, 482, 542
Живановић, Владимир – 1618

- Живановић, Ђорђе – 643, 681, 684, 1200
Живковић, Драгиша – 461, 474, 538, 576, 686
Живковић, Сретен – 197, 205, 214, 222, 226, 236, 307, 384, 780
Збиљић, Драгољуб – 1287
И. – 18, 38, 93, 160, 171, 403
Ивановић, Ненад – 1461, 1480, 1501
Иванчевић, Милош – 367, 368, 378
Ивић, Милка – 496, 592, 625, 636, 654, 711, 812, 1317, 1345, 1365, 1385, 1408, 1423, 1438, 1454, 1470, 1486, 1487, 1503, 1522, 1543, 1544
Ивић, Павле – 515, 591, 594, 680, 683, 785, 802, 1213, 1227, 1239, 1247, 1359
Ивковић, Милош – 28
Ивић, Стјепан – 180
Игњатовић, Душанка – 795, 847, 864, 887, 1026
Илешић, Фран – 78, 116, 124, 132, 159, 199, 209, 278, 284
Илић, Драгољуб – 377, 414
Илић, Обрен – 987
Илић, Томислав – 1226
Исаиловић, Драгана – 1293
Ј. – 42
Јањанин, Михаило – 108, 229, 279
Јањић, Богољуб – 551
Јањић, Чедомир – 484
Јелић, Бранко – 834
Јелић, Маријан – 1476
Јеремић, Драгољуб Д. – 821, 833, 849, 868
Јерковић, Иван – 593
Јерковић, Јован – 1227, 1239, 1247
Јовановић, В. Ђ. – 535
Јовановић, Владан – 1462, 1490, 1507, 1515, 1532, 1565, 1572, 1599
Јовановић, Гордана – 1074, 1220
Јовановић, Јелена – 1410, 1446, 1456
Јовановић, Јована – 1610
Јовановић, Миљивоје М. – 345
Јовић, Душан – 923, 996, 1119
Јовичић, Драг. – 154, 174
Јовичић, Милорад – 560
Ју-Гиу, Ли – 1086
Јухас, Љиљана – 1041, 1058, 1091
Каменаровић, Данило – 1117
Камов Јеретов, Рикарт – 152
Капицић, Хамдија – 800
Караџа Гарић, Мевлида – 1057
Караџић, Вук Стефановић – 499
Кашић, Зорка – 1151, 1205, 1326, 1347
Кашић, Јован – 943, 1227, 1239, 1247
Киршова, Маријана – 1077, 1137, 1245, 1283
Киселиновић, Ђорђе – 167

- Кићовић, Мираш – 473
Клајн, Иван – 1121, 1346
Клајн, Хуго – 333, 547
Кликовац, Душка – 1333, 1348, 1412, 1431, 1581
Ковачевић, Божидар – 740, 766
Ковачевић, Милош – 1168, 1222, 1251, 1332
Ковачевић, Радмила – 1085
Ковачевић, Слободан – 249, 290, 353, 375
Ковачевић, Србислава – 530
Ковачић, Мирко – 320
Колман, Отакар – 67
Коњик, Ивана (в. Лазић Коњик, Ивана) – 1465, 1474, 1483
Кордић, Сњежана – 1366
Костић, Александар Ђ. – 559, 603, 610, 660, 829, 896, 917, 986
Костић, Драгутин – 5, 14, 23, 32, 34, 35, 44, 52, 59, 79, 98, 113, 122, 148, 196, 203, 235, 244, 246, 272, 276, 289, 296, 300, 305, 311, 350, 362, 371, 373, 385, 387, 388, 394, 397, 398, 401, 434, 441,
Коштиал, Иван – 255
Кравар, Мирослав – 1225
Краљевић, Гојко – 1067, 1115
Красовски, Ан. – 277, 323, 339, 346
Крстић, Бранислав – 259
Кујунџић, Војислав – 286
Лазић Коњик, Ивана (в. Коњик, Ивана) – 1491, 1510, 1518, 1535, 1562, 1607
Лалевић, Миодраг С. – 17, 30, 68, 81, 83, 97, 111, 131, 151, 172, 190, 204, 231, 233, 285, 291, 308, 321, 324, 386, 420, 423, 614, 626, 664, 675, 687, 703, 713, 719, 741, 809
Лалић, Радован – 652
Лашкова, Лици – 1280
Лексикограф – 427
Лесковац, Младен – 495
Лома, Александар – 1323, 1376, 1429
Ломпар, Весна – 1274, 1405, 1441
Лубас, Владислав – 925
М., З. – 437
Малић, Драгица – 1158
Мамузић, Илија – 413, 425, 443
Марган, Владимир – 130
Маретић, Томислав – 37, 85
Мареш, Фрањо Већеслав – 1110
Маринковић, Ивана – 1533, 1566, 1589, 1595
Марјановић, Душан – 200
Марјановић, Милица (в. Стојановић, Милица) – 1519, 1538, 1549
Марјановић, Слободан – 1371
Марков, Борис – 728, 814
Марковић, Александра – 1421, 1432, 1561, 1583
Марковић, Наташа (в. Миланов, Наташа) – 1537
Марковић, Рајна (в. Драгићевић, Рајна) – 1272

- Марковић, Светозар – 455, 465, 483, 492, 509, 520, 526, 534, 545, 558, 568, 661, 763, 782, 791, 844, 877
- Марковић, Слободан Ж. – 1564
- Маројевић, Радмило – 1099, 1427, 1445
- Матић, Светозар – 392, 393, 513, 516, 529, 612, 653, 736, 739, 751, 760, 784
- Миланов, Наташа (в. Марковић, Наташа) – 1537
- Милановић, Бранислав – 451, 464, 490, 522, 531, 561, 571, 585, 601, 641, 667, 679, 695, 727, 748, 778, 805, 817, 828, 863, 878, 884, 973, 1006, 1032, 1094, 1096, 1128, 1152
- Милетић, Бранко – 29, 41, 370, 379
- Милићевић, Блажо – 1406
- Миловановић, Јованка – 1027, 1193
- Милојевић, Војислав Ж. – 110
- Милорадовић, Ненад – 1453
- Милорадовић, Софија – 1453, 1482, 1607
- Милосављевић, Марија (в. Милосављевић Тодоровић, Марија) – 1513,
- Милосављевић Тодоровић, Марија (в. Милосављевић, Марија) – 1587, 1616
- Милосављевић, Бојана – 1449, 1459, 1495, 1547, 1571
- Милошевић, Ксенија – 1217
- Мићовић, Вукић М. – 238, 342, 424, 463, 472, 491, 532, 564, 572, 578, 584, 604, 623, 651, 707, 735, 738, 752, 804, 823
- Мићовић, Драгутин – 1090, 1240
- Михаиловић, Велимир – 964, 990
- Михајловић, Јасмина – 1207
- Могуш, Милан – 1177, 1188
- Мојсиловић, Бојана – 1520, 1553
- Моловић, Јордан – 1106, 1136, 1148, 1181
- Московљевић, Милош С. – 3, 6, 10, 22, 39, 47, 69, 80, 88, 94, 104, 118, 128, 147, 176, 181, 201, 227, 243, 250, 263, 281, 287, 293, 299, 309, 326, 330, 338, 359, 360, 381, 383, 400, 426, 430, 440, 587, 607, 638, 649, 662, 709, 743, 750, 754, 761, 771, 779, 790, 799, 835
- Мршевић Радовић, Драгана – 1014, 1071, 1114, 1254, 1267
- Муждека, Ранко – 126, 149
- Муратагић Туна, Хаснија – 1275
- Нађов, Гаврило Г. – 332
- Настановић, Драгана (в. Цвијовић, Драгана) – 1517, 1530, 1540, 1551
- Николић, Берислав М. – 731, 742, 747, 767, 768, 775, 792, 810, 820, 825, 832, 836, 841, 850, 867, 874, 882, 891, 915, 926, 965, 970, 994, 1001, 1009, 1018, 1023, 1030, 1045, 1048
- Николић, Видан – 1337
- Николић, Душан – 1210
- Николић, Марина – 1477, 1516, 1548, 1614
- Николић, Милоје Р. – 831, 851, 909, 966
- Николић, Мирослав – 978, 991, 1036, 1042, 1043, 1068, 1098, 1162, 1223, 1235, 1295, 1297, 1303, 1309, 1314, 1360, 1368, 1398, 1411, 1419, 1425, 1439, 1524, 1557
- Николић, Мирослав М. – 1189
- Николић, Светозар – 619, 672

- Новаковић Лопушина, Јелица – 1233
Новаковић, Новак – 185, 210, 224
Новелић, Богић – 173
Новокмет, Слободан – 1609
Номаћи, Мотоки – 1475, 1512
Његован, Владимир – 351
Одбор за стандардизацију српског језика – 1363, 1555
Окука, Милош – 1560
Остојић, Бранислав – 1204, 1227, 1239, 1247, 1388
Оташевић, Ђорђе – 1273, 1292, 1304, 1328, 1336, 1384, 1399, 1407, 1443, 1526
П. – 550
П., М. – 404, 405, 406
Павићевић, Илија – 903, 918, 933
Павковић, Васа – 1176, 1253, 1286, 1473, 1612
Павловић, Звездана – 796, 980, 1059, 1089, 1324, 1351, 1377
Павловић, Миливој – 252, 329, 331, 391, 395, 396, 553, 582, 590, 599, 609, 622, 762, 840, 843, 861, 876, 912, 944, 961, 972, 1007
Павловић, Михаило – 753, 794, 862
Павловић, Радослав – 444
Панов, А. – 637
Паунов, Александар – 60, 282, 494, 507, 518
Паунов, Д. – 265
Перковић, Мирко – 135, 170, 361, 369, 418, 422, 435
Петковић, Јелена – 1592
Петровић, Владимир В. – 579
Петровић, Драгољуб – 1206
Петровић, Снежана – 1325, 1375
Пецо, Асим – 615, 674, 697, 708, 718, 730, 765, 824, 839, 845, 853, 871, 879, 888, 893, 898, 907, 916, 942, 946, 957, 984, 993, 1002, 1047, 1064, 1108, 1132, 1143, 1145, 1154, 1161, 1166, 1178, 1198, 1221, 1227, 1228, 1239, 1247, 1277, 1281, 1327, 1340, 1343, 1355, 1359, 1392, 1478
Пешикан, Андреј – 1311
Пешикан, Митар – 701, 712, 729, 774, 788, 837, 885, 929, 950, 954, 977, 983, 1020, 1031, 1039, 1052, 1060, 1072, 1084, 1107, 1108, 1109, 1126, 1134, 1142, 1155, 1156, 1163, 1172, 1179, 1182, 1183, 1211, 1212, 1227, 1228, 1239, 1247, 1249, 1259, 1269, 1278, 1279, 1288, 1289, 1308
Пипер, Предраг – 1479, 1496
Поленаковић, Харалампије – 268, 302, 344, 372
Половина, Никола С. – 783
Поломац, Владимир – 1492
Попова, Татјана П. – 1141
Поповић, Иван – 493, 517, 527, 556, 566, 574, 580, 586, 606, 616
Поповић, Љубомир – 901, 930, 934, 955, 959, 968, 975, 1010, 1025, 1097, 1111, 1127, 1263, 1409
Поповић, Марко – 1290
Поповић, Милан – 177, 184, 211
Предић, Светислав – 475, 478, 480, 524, 537, 546, 573, 621, 682
Прерадовић, Ђорђе – 232

- Прибићевић, Ивана – 1208
Пријатељ средње школе – 234
Пујић, Саво – 1131
Радивојевић, Павле – 90
Радић Бојанић, Биљана – 1455
Радић, Јованка – 1418, 1458, 1558
Радић, Првослав – 1350, 1394
Радић, Стаменка М. – 1116
Радовановић, Драгана – 1466
Радовић Тешић, Милица – 1015, 1069, 1081, 1112, 1130, 1203, 1300, 1405, 1420, 1452, 1539
Радојичић, Ђорђе Сп. – 313, 343, 352, 357, 366, 399, 617, 632
Радошевић, Наталија – 322, 337, 948
Радуловић, Јован – 139, 523, 533, 565, 724
Рађеновић, Петар – 228
Ракић, Станислав – 1390, 1416, 1426, 1457
Ракић, Никола – 1051, 1054, 1087, 1344, 1370, 1373
Ранђеловић, Ана – 1598, 1600, 1611, 1617
Ратковић, Драгана – 1527, 1593
Реметић, Слободан – 1359, 1437
Решетар, Милан – 77, 101, 189
Ристић, Олга – 855
Ристић, Стана – 1174, 1184, 1285, 1291, 1301, 1319, 1339, 1349, 1372, 1393, 1415, 1472, 1484, 1606
Рогић, Павле – 1034
Рончевић, Никола – 266, 304, 696, 924
Роспонд, Станислав – 62
С. – 402, 407, 408
Савић, Момчило Д. – 900
Самарџић, Тања – 1451
Секулић, Исидора – 271, 355, 469
Сеферовић Арсеновић, Селена – 1190
Сикимић, Биљана – 1273, 1322, 1374
Симић, Милорад – 1076, 1135
Симић, Радоје – 914, 919, 927, 999, 1202, 1231, 1342, 1380, 1410
Сладојевић, Петар – 787, 807
Слијепчевић, Светлана – 1573, 1579, 1588, 1596
Смодлака, Јосип – 137
Соколовић, Мирјана – 1358
Спасојевић, Анета – 1597, 1618
Спасојевић, Марина – 1447, 1464, 1481, 1500, 1509, 1511, 1529, 1531, 1540, 1546, 1552, 1567, 1570, 1576, 1586, 1605, 1618
Станић, Данијела – 1536, 1550, 1578, 1585, 1594, 1602, 1615
Станић, Милија – 613, 669, 690, 749, 755, 764, 781, 806, 866, 1005, 1033, 1038, 1083, 1171, 1191, 1234
Станковић, Богољуб – 1219
Станојевић, Маринко – 347, 376

- Станојчић, Живојин – 793, 808, 889, 897, 931, 938, 947, 985, 989, 995, 1003, 1024, 1079, 1173, 1201, 1227, 1247, 1329, 1354, 1369, 1382, 1435, 1523, 1591
- Станојчић, Славко – 1608
- Стевановић, Вида – 1224
- Стевановић, Михаило – 12, 55, 129, 158, 191, 217, 264, 306, 312, 316, 356, 364, 411, 429, 448, 459, 470, 488, 501, 504, 512, 521, 544, 554, 563, 570, 577, 583, 589, 597, 611, 620, 628, 635, 642, 648, 658, 666, 668, 671, 673, 678, 689, 694, 700, 705, 710, 715, 717, 721, 726, 734, 746, 759, 770, 777, 789, 798, 803, 811, 815, 822, 826, 830, 838, 842, 852, 859, 869, 875, 883, 886, 894, 904, 910, 913, 921, 928, 936, 953, 956, 960, 967, 971, 976, 982, 992, 1000, 1008, 1011, 1013, 1019, 1021, 1022, 1029, 1062, 1082, 1104, 1113, 1165, 1194
- Стевовић, Игрутин – 508, 510, 536, 555, 595, 656, 940
- Степанов, Страхиња – 1534
- СТИЈОВИЋ, Рада – 1321, 1448
- СТИЈОВИЋ, Светозар – 1359
- Стојанов, Ф. – 213
- Стојановић, Даринка А. – 318
- Стојановић, Милена – 1362
- Стојановић, Милица (в. Марјановић, Милица) – 1577
- Сурдучки, Милан – 1185
- Сучевић, Милован – 557
- Танасић, Срето – 1282, 1298, 1313, 1334, 1367, 1402, 1414, 1433, 1450, 1468, 1485, 1488, 1494, 1502, 1514, 1521, 1528, 1542, 1556, 1563, 1574, 1580, 1590, 1601, 1603, 1604
- Танасковић, Дарко – 1050, 1053
- Тарановски, Кирил – 477, 505, 644, 692
- Терзић, Богдан – 685
- Тешић, Весна – 1255
- Тешић, Милосав – 1040, 1070, 1103
- Тиртова, Галина П. – 1268
- Тодоровић, Доброслав Б. – 221, 283, 389
- Томић, Дина – 1499
- Трифунровић, Ђорђе – 797
- Тројановић, Сима – 164, 183, 208
- Тућан, Фран Ј. – 92, 141
- Ћирић, Сања – 1256
- Ћирковић, Милорад – 1209, 1237, 1244, 1264, 1276, 1284, 1306, 1330, 1341, 1356, 1381
- Ћорић, Божо – 1199, 1389
- Ћупић, Драго – 1102, 1144, 1147, 1214, 1296, 1310, 1541
- Ујчић, Тугомил И. – 223, 245, 273, 297
- Уредништво Нашег језика – 1, 26, 27, 33, 63, 134, 143, 144, 169, 186, 334, 432, 446, 452, 456, 457, 497, 502, 519, 549, 691, 757, 1044, 1078, 1241, 1242, 1257, 1258
- Фекете, Егон – 856, 939, 951, 974, 997, 1122, 1146, 1195, 1229, 1294, 1299, 1316, 1335, 1361, 1386, 1403, 1498
- Хаџић, Ибрахим – 1305
- Храсте, Мате – 358, 380
- Цар, Марко – 66
- Цвијетић, Ратомир – 1180

-
- Цвијић, Олга – 932, 988
Цвијовић, Драгана (в. Настановић, Драгана) – 1584, 1618
Чапек, Карел – 247
Чигоја, Бранкица – 1395, 1404, 1434
Шамић, Мидхат – 846, 899
Шаулић, Аница – 506, 525, 541, 744
Шипка, Данко – 1246, 1266, 1440, 1575
Шипка, Милан – 1357, 1391, 1413, 1430, 1436, 1442, 1471, 1489, 1504, 1505, 1525,
1545, 1559, 1568, 1582
Шкриванић, Гавро – 624, 698
Шљивић Шимшић, Биљана – 732, 816, 854
Шоћ, Перо – 485
Штрбац, Гордана – 1460, 1508, 1569
Шћепановић, Михаило – 1364
Шурмин, Ђуро – 253, 295

ПРЕДМЕТНИ РЕГИСТАР

аблативни генитив – в. генитив

агенс – 1282

адаптација

~ страних речи – 137, 163, 166, 176, 311, 350, 573, 765, 771, 804, 812, 916, 1064, 1156, 1220, 1447

~ властитих именица – 137, 166, 771, 176, 1447

~ речи артиљерија/артилерија – 765

~ речи француског језика – 765

~ интернационализама на -ium (-ion) – 35

~ морфолошка – 35, 804, 812, 1447

~ фонетска – 163, 804, 916, 1220

адвербијално детерминативно решење – 1487

адверзативност – 1561

административни језик – 381

азбука – в. писмо

академијски речници – в. речник

актуализација – 935

актуелни квалификатив – в. атрибутско-прилошка одредба

акузатив – 34, 111, 231, 383, 555, 566, 662, 865, 951, 1004, 1011, 1056, 1149, 1334, 1367

~ без предлога – 1004

~ енклитика личних заменица – 566

~ за живо/неживо – 231, 1149

~ именица мушког рода – 111

~ с предлогом за – 34

~ с предлогом на – 951, 1011, 1367

~ с предлогом под – 1334

~ с предлогом у – 34, 1367

~ с предлозима – 1004

~ субјекатски – 940

~ у негативним реченицама – 865

~ уз глагол користити – 1056

~ уз непрелазни глагол бити, будем – 662

акценат – 19, 75, 76, 91, 188, 400, 503, 505, 528, 547, 562, 570, 648, 658, 642, 648, 656, 658, 683, 687, 689, 731, 781, 807, 841, 853, 866, 867, 871, 874, 875, 882, 890, 891, 965, 970, 984, 994, 997, 1038, 1039, 1040, 1048, 1234, 1277, 1327, 1358, 1390, 1489

- ~ аориста – 642, 807
- ~ вокатива – 866, 875
- ~ дугосилазни – 1358
- ~ именица – 75, 853, 871, 874, 882, 891
- ~ именице човек – 75
- ~ имперфекта – 807
- ~ интернационализама – 994
- ~ кановачки – 400
- ~ као диференцијални знак – 528
- ~ компаратива прилога – 806
- ~ полусложеница – 528
- ~ презимена – 683, 1038, 1039, 1040, 1234
- преношење акцента – 562
- преношење акцената на проклитике – 528, 867
- ~ присвојних придева – 731
- ~ радног глаголског придева – 648
- ~ реченични – 525, 547
- ~ силазни на унутрашњем слогу – 528, 875
- ~ сложеница – 528
- ~ трпног придева – 658
- ~ у Речнику САНУ – 885
- ~ узвика – 890
- акценатска алтернација – 841
- акценатска дужина – 562, 70, в. дужина
- акценатска норма – в. норма
- акценатска творба – в. творба
- акценатска целина – 505
- акценатске особине – 965, 970
- акцентологија – 1048, 1277
- акцентуација – 875, 891, 965, 970, 984, 1048
- албански језик – 949, 1090
- алтернација е : о – 450, 451, 452
- алтернација к, г, х : ц, з, с – в. сибиларизација
- алтернација з : ж – в. једначење сугласника по месту творбе
- алтернација л : о – в. прелазак л у о
- алтернације – в. гласовне промене / алтернације, морфонолошке алтернације
- амбигвитет – 1127
- анализа дискурса – 1341, 1547, 1571, 1608, уп. лингвистика текста
- аналитички компаратив – в. компарација
- аналогија – 604
- анафорска заменица што – в. заменице
- англицизми – 1489, 1598
- англосрпски језик – 1598
- анкета Летописа Матице српске – 665
- антивуковци – 956
- антонимија – 1266
- антропонимија – 1248, в. име(на)

- аорист – 411, 441, 614, 642, 726, 807, 938
~ одрични – 938
апелативи – 977
~ страног порекла – 1297
апозитив – 734
апозиција – 38, 734
апокопа – 1284
апстрактне именице – в. именице
арабизми – 1050, 1051, 1052, 1053
архаизми – 29, 43, 527, 938, 949
асимилација – 1284
асоцијативна веза – 1320, 1353
Атанацковић П. – 1236
атрибут – 734, 1487
атрибутивни односи – 958
атрибутске реченичне одредбе – 958
атрибутске сложенице – в. сложенице
атрибутско-прилошка одредба – 734, 1583
аугментативи – 724, 1245, 1609
афереза – 1284
афикс – 1458, в. творбени формант
африкате – в. сугласници
балканизми – 580, 963
балкански језици – 1375
Балугџић Ј. – 1236
безлична конструкција са дативом – 659
безлична употреба – 34, 526, 1298
Белић Александар – 457, 798, 799, 800, 831, 851, 909, 966, 967, 1045, 1061, 1200, 1214, 1250
Белићев правопис – в. правопис
Белићева класификација глагола на врсте – 1006
београдски говор – 106, 428
београдски стил – 106, 1307
бесубјекатске реченице – в. реченице
Бечки књижевни договор – 2, 498, 499
библиографија – 1027, 1044, 1193, 1309, 1311, 1344, 1405, 1540, 1618
~ Јужнословенског филолога – 1027, 1309
~ Б. Милановића – 1344
~ М. Павловића – 1044
~ М. Пешикана – 1311
~ Нашег језика – 1027, 1193, 1309, 1540, 1618
~ радова из морфологије и творбе речи – 1405
~ Српског дијалектолошког зборника – 1309
Библиотека Јужнословенског филолога – 1024, 1118
биروقратизација језика – 1412
биће/небиће – 111
богаћење језика – 241, 298

Боранићев правопис – в. правопис

босански језик – 294, 523

босански стил – 294

ботаничка терминологија – в. терминологија

Бошковић Ђ. – 1236

Бошковић Јован – 1236

Бошковић Радосав – 1194

бошњачки језик – 1430

број (категорија) – 79

~ граматички – 585, 1387

~ именица – в. именице

~ в. множина

бројеви – 520, 878, 973, 1067, 1067, 1068, 1069, 1491

~ збирни – 878

~ основни у функцији субјекта – 1000

~ конгруенција – 28, 56, 1104, 843

~ одричан ниједан – 83

бројне именице – в. именице

бројни придеви – в. придеви

Брок Олаф – 754

бруски говор – 1293

будуће време – в. футур

валенција – 1460

варваризми – 22, 433, 524, 963

варијабилна (неједнакосложна) основа – 1167, 1411

варијанте стандардног језика – 1158

варијетет – 937

везна морфема – в. морфема

везни елементи – 1457

везници – 87, 316, 317, 364, 567, 602, 639, 646, 657, 703, 809, 840, 938, 1010, 1217, 1222, 1345, 1408, 1424, 1456, 1488, 1523, 1561

~ а – 639

~ али – 646

~ где – 364

~ (а) да – 1010

~ да – 37, 364, 567, 809, 1345

~ док – 1488

~ и – 602

~ или – 646

~ кад – 1488

~ како – 364

~ као – 316, 317

~ него – 646

~ нити – 639

~ но – 646

~ нулти – 1457

~ па – 639

- ~ пак – 639, 1561
- ~ пошто – 37, 87
- ~ реченични – 840
- ~ само – 646
- ~ те – 364, 639
- ~ тим – 938
- ~ чим – 938, 1488
- ~ што – 364, 567, 657, 809, 937, 1217
- везнички изрази
 - ~ с тим што/да – 1008, 1251
 - ~ с обзиром да – 1222
 - ~ с тим што више – 1366
- велико слово – 25, 109, 126, 127, 149, 150, 228, 588, 598, 694, 839, 844, 1073, 1107, 1239, 1259, 1269, 1287, 1289, 1316, 1504
- вербална језичка компонента – 1196
- verum focus – 1438**
- вишезначност – в. полисемија
- властите именице – в. именице
- властити језик – 677
- војвођански говори – 702
- вокали – 84, 400
- вокално н – 644
- вокатив – 17, 88, 104, 119, 681, 824, 866, 969, 1261
 - ~ двосложних именица на -а
 - ~ именица на -j – 681
 - ~ једине географских имена на -ац – 119
 - ~ једине именица мушког рода на сугласник – 88
 - ~ једине именица мушког рода прве врсте – 1261
 - ~ једине именица на -ар – 119
 - ~ једине општих именица на -ак и -ац – 119
 - ~ личних имена – 824
 - ~ презимена – 104
 - ~ страних имена и презимена – 104
- Волтицијев речник – в. речник
- вођарска терминологија – в. терминологија
- временска детерминација глаголске радње – 1367
- временска одредба – 1015, 1334
- временске реченице – в. реченице
- временско значење – 23, 87, 880, 1004, 1012, 1408, 1049, 1168, 1334, 1367
- врсте речи – 82, 626, 779, 1231, 1424, 1486, 1570
 - ~ као – 779
 - ~ већ, још тек – 1424
 - в. именице, заменице, придеви, бројеви, глаголи, прилози, предлози, везници, узивици, речце
- врсте речника – в. речник
- Вук – в. Карацић Вук
- Вукићевић Ђ. – 1236

- Вуков немачко-српски речник – в. речник
 Вуков однос према екавском изговору у народним песмама – 760
 Вуков Рјечник – в. речник
 Вуков Рјечник из 1852 – в. речник
 Вукова збирка пословица – 525
 Вукова Писменица – 915
 Вукова преписка – 1237
 Вукова реформа – 349
 вуковски језик – 956
 Вушовић Данило – 409
 геминација – 1545
 генеративна граматика – 1215
 генитив – 29, 34, 636, 554, 711, 778, 865, 912, 913, 921, 928, 936, 940, 978, 981, 1015, 1130, 1162, 1218, 1232, 1388
 ~ аблативни – 921, 936
 ~ квалитативни – 711
 ~ множине именица – 1130, 1162, 1218, 1232, 1388
 ~ множине именица женског рада с основом на групу сугласника – 1130
 ~ множине именица на -а – 1232
 ~ посесивни – 554, 912, 978
 ~ с предлогом до – 34
 ~ с предлогом код – 778, 928
 ~ с предлогом од – 913
 ~ с предлогом са – 921
 ~ с предлогом у – 29
 ~ субјекатски – 940
 ~ у негативним реченицама – 865
 географска имена из јапанског језика – 1087
 географска имена из кинеског језика – 1085, 1086
 географска имена из страних језика – 137
 географска терминологија – в. терминологија
 геолошка терминологија – в. терминологија
 германизми – 14, 77, 90, 101, 116, 193, 593
 главна реченица – в. реченица
 глагол(и) – 6, 9, 30, 47, 70, 218, 271, 328, 332, 355, 429, 501, 586, 592, 614, 641, 658, 678, 679, 680, 695, 705, 718, 723, 727, 742, 748, 749, 750, 763, 778, 780, 832, 849, 852, 855, 868, 869, 919, 923, 927, 945, 961, 987, 988, 1001, 1006, 1031, 1032, 1056, 1088, 1094, 1096, 1102, 1128, 1141, 1142, 1153, 1155, 1157, 1198, 1313, 1348, 1351, 1378, 1379, 1392, 1472, 1492, 1509, 1524, 1525, 1527, 1546, 1569, 1570, 1583, 1595, 1607
 ~ бити, бијем – 669
 ~ бити, будем – 614, 662, 680
 ~ говорења – 1472
 ~ збивања – 780
 ~ значење, порекло и употреба: ~ баталити – 514, ~ блештати – 1189, ~ блештати – 1189, ~ вациити се – 34, ~ гаснути (гаснути се) : гасити (гасити се) – 855, ~ гласати – 526, ~ гракнути се – 770, ~ диxати и дисати – 533, ~ заптити – 514, ~ захвалити (се) – 1056, 1525, ~ извинити (се) – 727, ~ издржати

- 592, ~ испоредити – 34, ~ једноудити – 796, ~ кржавити и крварити – 455, 821, ~ крстити (се) и покрстити (се) – 81, ~ набрекнути – 514, ~ навалити – 514, ~ најавити – 114, ~ намакнути – 246, ~ наштампати – 131, ~ нестати – 47, ~ накрпат – 716, 752, ~ оглушити се – 417, ~ одвијати (се) – 631, ~ подлежати – 601, ~ покрстити се – 81, ~ поћи – 34, ~ преминути – 398, 1102, ~ преумити – 514, ~ приметити – 32, ~ принудити – 32, ~ расковати – 514, ~ ринути – 194, ~ седмити – 796, ~ сневирати се – 1378, ~ стожити – 591, ~ таворити – 1379, ~ тримирити – 796, ~ узмутити се – 514, ~ умрети – 1102
- ~ изведени од глаголске основе – 1009
- ~ изведени од именичке основе – 1009
- ~ изведени од придевске основе – 1009
- ~ исказне радње – 1486
- ~ каузативни – 780
- ~ квантитативни – 592
- ~ комуникативни – 1569
- ~ креативни (стваралачки) – 780
- ~ кретања – 778, 1014
- ~ мотивни – 780
- ~ на -(j)ети – 6, 40, 103, 1546, 1570
- ~ на -авати – 501, 531, 641
- ~ на -ати – 1032, 1094, 1153
- ~ на -ивати – 641
- ~ на -ирати – 405
- ~ на -ити, -им – 6, 40, 583
- ~ на -нити – 695, 748
- ~ на -нути – 695, 748, 750
- ~ одмицања – 1014
- ~ примицања – 1014
- ~ прости – 695, 1001
- ~ радње – 780
- ~ семикопулативни – 1583
- ~ сложени – в. сложенице
- ~ с неправилним грађењем – 727, 1128, 1509
- ~ с префиксом – 289, 695, 945, 1157, 1348
- ~ стања – 780
- ~ стати – 961
- ~ трансформативни глаголи – 780
- ~ требати – 34, 395, 492, 953, 1298, 1581
- в. конјугација
- глаголска основа – 695, 1031
- глаголске врсте – 1006, 1141, 1142, 1509
- глаголске именице – в. именице
- глаголске сложенице – в. сложенице
- глаголске категорије – 1475
- глаголски вид – 58, 394, 501, 531, 577, 601, 641, 680, 1031, 1098
- глаголски облици – 30, 394, 678, 700, 705, 763, 923, 1509
- ~ прости – 700, 763
- ~ сложени – 30, 678, 763, 700

- глаголски придеви и прилози у придевској служби – 64, 70, 191, 303, 429, 759, 869, 983, 1313, 1570
- глаголски придеви на -ћи – в. придеви
- глаголски прилог прошли – 48, 668, 938, 1524
- глаголски прилог садашњи – 64, 501, 938
- глаголски род – 6, 40, 429, 563, 780, 987, 1546
- ~ в. и рекција
- глаголски систем – 677
- глас х – 163, 302, 993, 1096
- гласовна структура стиха – 1276
- гласовне алтернације/промене – 1066, 1151, 1205, 1232, 1429
- ~ в. алтернације о : е, губљење сугласника, једначење сугласника по месту творбе, јотовање, морфолошке алтернације, непостојано а, непостојано е, прелазак л у о, сибиларизација
- гласовне алтернације у деklinацији именица на -а – 1232
- гласовно-словне скраћенице – в. скраћенице
- говор – 197, 699, 1206
- ~ на радију и телевизији – 656
- ~ народни – 268, 315, 614, 702, 949, 993, 1161, 1171, 1178, 1188, 1293, в. дијалекат
- говорна култура – 76, 84, 91, 1132, 1133, 1170
- говорне стратегије – 1459
- говорни језик – 354, 699, 1196
- говорни књижевни језик – 99
- говорни чиновни – 1230, 1462, 1459
- ~ молбе – 1459
- ~ ословљавања – 1459
- Горски вијенац – 385, 441, 529, 823, 895, 906, 1427, 1445
- грађење речи – в. творба речи
- граматика – 50, 1215, 1366, 1558
- граматика хрватскога или српскога језика – 438
- граматичка асоцијативна средства – 938
- граматичка дефиниција – в. дефиниција
- граматичка спојивост – 1415
- граматичка средства – 1099
- граматичка терминологија – в. терминологија (лингвистичка)
- граматичке изведенице у Речнику САНУ – в. изведенице
- граматичке информације – 1139
- граматички број – в. број
- граматички квалификатори – в. квалификатори
- граматички наставак – в. деklinација, конјугација
- граматички род – в. именички род
- граница речи – 1196
- граница слога – 629, 630, 634, 689, 789, 1047, 1202
- графема – 1315
- грецизми – 45, 1290, 1492
- гротеска – 1593
- грчки језик – 117, 1377

- губљење сугласника – 489, 1066
далекоисточни језици – 1084
Даничић Ђуро – 195, 984, 1033, 1034, 1048, 1076, 1197, 1236, 1296, 1528
датив – 8, 613, 625, 998
 ~ без предлога – 998
 ~ броја два – 613
 ~ етички – 625
 ~ с предлозима – 998
двозначност – 1111
двојаки облици – в. дублети
двојезични речници – в. речник
двородне именице – в. именице
декатегоријализација – 1486
деклинабилност – 996, 1314, 1219, 1297, 1597
 ~ бројева – 1067, 1068, 1069
 ~ месеца у датуму – 77, 90, 116, 193
 ~ придева – 983, 1314
 ~ страних личних имена уз презимена – 782, 1147
 – в. индеклинабилност
деклинација – 376, 418, 710, 824, 863, 884, 1080, 1083, 1447, 1505, 1557
 ~ броја два – 520, 613, 1067, 1068
 ~ броја три – 1067, 1068
 ~ броја четири – 1067, 1068
 ~ бројева – 1067, 1068, 1069
 ~ деминутива на -це – 571
 ~ женских презимена – 196, 203
 ~ заменица – 83, 805, 991
 ~ заменице ко – 375
 ~ заменичко-придевска – 489, 512
 ~ имена на -о – 615, 1080
 ~ имена типа Раде – 1083
 ~ именица на -ист(а) – 545, 1505
 ~ именица средњег рода у множини – 1167
 ~ именица страног порекла – 522, 782, 887, 1447
 ~ именица тло, тле, тли – 1152
 ~ именице глад – 847
 ~ именице доба – 530
 ~ именице подне и њених префиксала – 667, 1167
 ~ именице стопало – 1190
 ~ именичка – 448, 512, 710
 ~ колективних именица на -ад – 708
 ~ одричних заменица – 83
 ~ поименичених придева – 863
 ~ презимена на -е – 418
 ~ презимена на -ов, -ев, -ин – 1559
 ~ придевска – 392, 448
 ~ придевских заменица – 375, 694, 1036

- ~ скраћеница – 620
- ~ топонима – 233, 818, 857, 845, 884, 892
- ~ топонима Беране – 233
- ~ топонима на -ани/-ане и -ари/-аре – 884
- ~ топонима Пештер – 818
- топонима Речка – 857, 892
- ~ топонима Рогозна – 818
- ~ топонима Рожаје – 818
- деклинациони тип – 1411
- деклитизација – 1456
- декомпоновани предикат – в. предикат (перифрастични)
- деминутиви – 544, 571, 814, 1462
- деминутивност – 599
- денотат – 1285
- денотација – 1150
- деонтичка модалност – в. модалност
- деривати – 1302, 1491, в. и изведенице, творенице
- деривација – в. творба речи
- деривациони однос – 1462
- деривациони речник – в. речник
- деривационо гнездо – в. семантичко-деривационо гнездо
- десигнат – 1285
- дескриптивни речник – в. речник
- десна страна речника – в. речник
- детерминативно својство – 1487
- детерминатор сваки – 1331
- детерминација – 1127, 1305
- дефиниција – 1139, 1140, 1150, 1157, 1196, 1330, 1336, 1337, 1356, 1432, 1503, 1608
 - ~ граматичка – 1140
 - ~ лексикографска – 1139, 1140, 1510, 1595
 - ~ научна – 1140
 - ~ негативна – 1140
 - ~ описна – 1140
 - описни део дефиниције – 1139
 - ~ остенсивна – 1140
 - ~ синонимска – 1140
 - ~ типизирана – 1140
 - ~ упућивачка – 1140
- дечанске хрисовуље – 1035
- дијалекат – 286, 562, 761, 785, 825, 957, 965, 970, 987, 1206, 1221, 1378, 1396, 1414, в. и говор (народни)
- дијалекат : језик – 1230
- дијалекатска особина – 1340
- дијалектизми – 897, 1340
 - ~ вас (сав / цео) – 897
- дијалектологија – 693, 761, 785, 799, 825, 949, 1161, 1206

- дијалектолошка терминологија – в. терминологија
 дијалекатска граница – 1161
 дијалекатски облици латинизма фундамент – 1103
 дијалoшка форма – 1608
 дијахронија – 1230
 дикција – 84, 91, 99, 699
 дисимилација – 1037, 1284
 дискурзивни жанр – 1547, 1571
 дисперзија значења – 1610
 дисторзија – 1381
 дистрибутивност – 34
 дистрибуција фонема – 980, 993, 1176
 диференцијација књижевног језика – 216, 1357
 диференцирање значења – в. семантичка диференцијација
 доживљеност радње – 726
 домаће речи – 14
 домаћи задаци из српскохрватског језика – 419, 425, 436
 допринос писаца стварању књижевног језика – 569, 1195
 допуна – 953, 1298
 ~ в. рекција
 ~ глаголима и изразима непотпуног значења – 628, 635, 661
 ~ глаголу гласати – 526
 ~ глаголу лагати – 563
 ~ глаголу нестати – 47
 ~ глаголу присуствовати – 464
 ~ глаголу разумети се – 555
 ~ глаголу требати – 628
 ~ глаголу хтети – 635
 допунска предикатска синтагма – 939
 допунски предикатив – в. предикатив
 допусне реченице – в. реченице
 Драгосављевић А. – 1236
 државни језик – 663, 1230
 Друштво за српски језик и књижевност – 627, 1564
 дублети – 123, 220, 376, 570, 581, 586, 588, 641, 690, 748, 750, 931, 960, 1032, 1094, 1096, 1155, 1175, 1289, 1369, 1471
 дубровачка књижевност – 220
 дубровачке речи – 315
 дубровачки говор – 268
 дуге енклитике – в. енклитике
 дугосилазни акценат – в. акценат
 дужина – 562, 570, 656, 755, 764, 1390
 Душанов законик – 591
 Ђорђевић Ђорђе – 1236
 Ђорђевић Ј. – 1236
 Ђорђевић Петар – 1236
 европеизми – 1314, 1493

- европски језици – 117
 егзегеза – 1493
 екавски изговор – 94, 493, 515, 613, 679, 760, 1430
 експериментална фонетика – 1151
 експлицитна норма – в. норма
 експлозивни сугласници са продуженом оклузијом – в. сугласници
 експресивна вредност – 952
 експресивна лексика – в. лексика
 експресивност – 1319
 ексцесивност – 1097
 електронске ћаскаонице – 1455
 елипса – 142, 1455
 елиптичне узвичне реченице – в. реченице
 елиптични израз – 90
 елиптични предикат – в. предикат
 емоције из домена туге – 1595
 енантисемија – 1525
 енклиза – 867, 1205
 енклитике – 15, 324, 365, 566, 661, 625, 788, 1000, 1205, 1295, 1555
 ~ дуге – 1281, 1295
 ~ заменичке – 15, 324, 566, 625, 661
 ~ квантитет – 1281
 ~ место/распоред – 37, 365, 788, 1555
 епентеза – 1284
 епистемичка модалност – в. модалност
 епистоларни стил – 1237
 епитет – 624, 936
 ергоним – 1592
 етимологија – 27, 132, 32, 37, 45, 52, 72, 95, 120, 121, 130, 156, 230, 389, 440, 454,
 465, 466, 467, 487, 495, 506, 500, 517, 542, 558, 564, 572, 578, 580, 604, 618,
 738, 762, 850, 908, 911, 941, 964, 973, 974, 988, 990, 1139, 1270, 1305, 1317,
 1323, 1325, 1350, 1351, 1370, 1374, 1375, 1377, 1378, 1379, 1396, 1493
 ~ в. и глаголи (значење, порекло, употреба), именице (значење, порекло,
 употреба), придеви (значење, порекло, употреба)
 ~ народна – 252
 етимолошки правопис – в. правопис
 етички датив – в. датив
 етници – 732, 774, 1054, 1090, 1106, 1107, 1199
 ~ за женска лица – 422
 етнолингвистика – 1374
 еуфемизам – 995
 жаргон – 44, 1393, 1607, уп. шатровачки језик
 ~ омладински – 44, 1393
 ~ музички – 1607
 жељне реченице – в. реченице
 Женевска школа – 390, 410, 412, 415
 женска презимена – в. презимена
 Живановић Ј. – 1236

- живо/неживо – 111, 231, 1149
зависне реченице – в. реченице
зависни падежи – 981, 1049, в. падежи, генитив, датив, акузатив, инструментал, локатив
зависносложене реченице – в. реченице
зависност реченица – в. реченице
зависно-упитне реченице – в. реченице
загонетке – 1353
заграде – 899
заједнички књижевни језик Срба и Хрвата – 170, в. књижевни језик
заједничка терминологија Срба и Хрвата – 670, в. терминологија
заједнички термилошки речници за Србе и Хрвате – 665, в. речник
закључне реченице – в. реченице
замена јата – 103, 515, 589, 787, 879, 942, в. екавски изговор, ијекавски изговор, икавски изговор
заменице – 53, 83, 304, 363, 448, 504, 512, 554, 556, 654, 657, 804, 805, 883, 924, 937, 954, 985, 991, 1029, 1112, 1230, 1312, 1331, 1503
~ личне – 556
~ односне – 924, 937
~ одричне – 83
~ посесивне/присвојне – 448, 504, 512, 1112
~ придевске – 985
~ ти / Ви (употреба) – 1230
~ упитне – 924
– заменица анафорска што – 657
~ којешта – 654
~ који – 363, 554, 937, 1029
~ мој – 1112
~ неко – 1503
~ сав – 1331
~ сви – 805, 1331
~ свој – 53, 504
~ чији – 33, 37, 554
~ што/шта – 304, 883, 924
~ што (односна) – 657, 937
заменичке енклитике – в. енклитике
западне и источне варијанте – 59
западни крајеви – 82
западно наречје – 499
запета – 447, 461, 462, 553, 576
зарез – 899, 1082
зарез и црта – 899, 1082
затворена класа – 1347
збирке речи – 1118
збирна (суплетивна) множина – 79
збирне именице – в. именице
збирни бројеви – в. бројеви
званични језик – 1230

значење – 4, 13, 18, 32, 34, 47, 51, 52, 73, 74, 78, 81, 86, 95, 114, 118, 121, 128, 142, 144, 148, 151, 153, 155, 164, 165, 175, 176, 177, 180, 181, 183, 184, 185, 194, 200, 201, 208, 209, 210, 211, 219, 230, 232, 260, 265, 266, 274, 285, 286, 292, 299, 301, 309, 314, 330, 331, 333, 343, 346, 347, 357, 378, 391, 417, 423, 427, 434, 435, 437, 446, 465, 472, 484, 485, 495, 506, 507, 509, 514, 526, 533, 558, 564, 572, 591, 592, 593, 616, 622, 631, 651, 665, 681, 707, 716, 724, 727, 752, 762, 766, 796, 797, 848, 855, 908, 962, 990, 1056, 1099, 1101, 1102, 1117, 1122, 1145, 1146, 1189, 1274, 1285, 1317, 1337, 1338, 1350, 1352, 1353, 1370, 1373, 1375, 1378, 1379, 1385, 1386, 1396, 1432, 1458, 1490, 1505, 1525, 1544, 1569, 1597, 1582, 1593, 1612

~ в. глаголи (значење, порекло, употреба), именице (значење, порекло, употреба), лексика, придеви (значење, порекло, употреба), прилози, семантика

~ временско – 23, 87, 880, 1004, 1012, 1408, 1049, 1168, 1334, 1367

~ месно – 880, 921, 1004, 1049, 1168

~ ново – 36, 44, 128, 458, 563, 1253

~ објекатско – 880

~ објекатско неправо – 1049

~ просторно – 1012

~ узрочно – 87, 1333

зооним – 1444, 1611

Игњатовић Ј. – 873

идиолекат – 1215

избор речи – 694, 1104

~ речи у Речнику САНУ – 885

изведенице – 107, 121, 175, 446, 575, 579, 591, 1001, 1098, 1174, 1184, 1268, 1391, 1461, 1527

~ граматичке у Речнику САНУ – 885

~ летелица, летилица – 1391

~ од абдест, абдес, авдест, авдес – 466

~ од академија – 121

~ од магнет – 579

~ од ходочашће – 175

~ од (југо)слав/слов- – 107, 575

~ префиксалне – 1527

~ префиксално-суфиксалне – 1527

~ суфиксалне – 1527

~ в. деривати, творба речи, творенице

издаваштво – 519, 549

изоглосе – 1161

израз(и) – 52, 65, 78, 325, 784, 1490

~ бештебзове – 131

~ бол болује – 1544

~ говорити на некога – 496

~ гребешко гвожђе – 623

~ дерати на мијех (мех) – 707

~ жежено злато – 491

~ женска страна – 553

~ издржати до краја – 592

~ имати право – 1011

-
- ~ ископнети кокошку – 131
 - ~ ићи од Понтија до Пилата – 1267
 - ~ као под мост, као у воску – 131
 - ~ капати рђом – 114
 - ~ мачи гребештаци – 623
 - ~ на куково лето – 964
 - ~ не зарезивати некога – 131
 - ~ немати (х)абера – 1375
 - ~ о кукову дне – 964
 - ~ обрати бостан – 131
 - ~ овца пре(х)одница – 401
 - ~ осушити неком опанке – 131
 - ~ отићи до кумине куће – 1394
 - ~ пијан као мајка – 151, 164
 - ~ пјешке на опанке – 151
 - ~ пламени мач и сл. – 651
 - ~ подлистати тешкијем оловом – 707
 - ~ пољуби се у длан – 164
 - ~ пољуби се у лакат – 164
 - ~ пребијена пара – 151, 164
 - ~ пут за уши – 131
 - ~ с коца и конопца – 81
 - ~ са лексемом глас – 1490
 - ~ слати (кога) од попа до ковача – 1267
 - ~ суво злато – 491
 - ~ у причу – 81
 - ~ скупо у крв – 151, 164
 - изричне реченице – в. реченице
 - ијекавски изговор – 103, 189, 493, 589, 942, 1005, 1247, 1289
 - икавизми – 378, 879
 - икавски изговор – 94
 - илирци – 982
 - илокуција – 1459
 - илокуцијска снага – 1196
 - име језика – в. назив језика
 - име(на) – 93, 617, 925, 978, 1084, 1154, 1368
 - ~ Богомил – 617
 - ~ Богомила – 617
 - ~ Доситеј или Доситије – 372
 - ~ Бошко – 93
 - ~ Ђорђе – 166, 176, 198, 344
 - ~ Ђуро – 166, 176
 - ~ из албанског језика – 1227
 - ~ из арапског језика – 1050, 1053, 1172
 - ~ из јапанског језика – 1084
 - ~ из кинеског језика – 1084, 1086, 1134, 1182, 1227
 - ~ из македонског језика – 488

- ~ из пољског језика – 16
- ~ из португалског језика – 1227
- ~ из румунског језика – 1227
- ~ из руског језика – 477
- ~ Кук – 964
- ~ на -ек – 319
- именице – 10, 40, 58, 79, 80, 85, 92, 119, 121, 242, 258, 264, 311, 350, 376, 469, 470, 522, 530, 545, 546, 585, 887, 571, 574, 603, 609, 610, 667, 687, 706, 708, 712, 724, 742, 795, 791, 812, 814, 887, 932, 941, 975, 977, 997, 1001, 1015, 1018, 1081, 1090, 1152, 1162, 1167, 1190, 1198, 1203, 1208, 1268, 1283, 1297, 1319, 1327, 1334, 1338, 1354, 1367, 1381, 1388, 1389, 1411, 1416, 1425, 1426, 1440, 1454, 1461, 1462, 1447, 1505, 1557, 1568, 1573, 1597, 1608
- ~ апстрактне (мисаоне) – 10, 242, 258, 609, 932, 1015, 1461
- број именица – 79, 1190, 1152
- ~ бројне – 520
- ~ властите – 977, 1297, 1426, в. и име(на)
- ~ глаголске – 10, 40, 58, 706, 742, 791, 821, 975, 1081
- ~ двородне именице – 795
- ~ збирне (колективне) – 79, 264, 708, 932, 1319
- ~ значење, пореко, употреба: ~ абдест, абдес, авдест, авдес и њихових изведеница – 466, ~ аваз – 466, ~ администрација – 27, ~ адраповач – 467, ~ академија и њених сложеница – 121, ~ алат – 558, ~ алмаз – 73, ~ бага, баге, баглама, багља – 132, ~ бања – 118, 176, ~ бараба – 1493, ~ беда – 32, ~ бедник – 32, ~ благо – 142, ~ босиљак – 72, ~ бразда – 283, ~ брашњеница – 509, ~ буђ – 507, ~ валаге, валаке; фалаге, фалаке итд. – 542, ~ валутак – 144, ~ васељена/васиона/васиљена – 95, ~ везек – 200, ~ вештица 'лептирица' – 616, ~ видоглед – 153, ~ господа – 266, ~ госпођа – 266, ~ гриња – 908, ~ дух и душа – 1349, ~ ђунија – 155, ~ елеменат – 27, ~ житарица – 314, ~ жица – 514, ~ зипа – 194, ~ ибришим – 73, ~ истраживање и испитивање – 201, ~ јањ – јаблан – 177, ~ јемство – 27, ~ калдрма – 37, 45, ~ камен – 144, 148, 194, ~ капија – 200, ~ кафа и њених деривата – 329, ~ кикерики – 389, ~ кирија – 37, 45, ~ кнез/књаз – 260, 274, ~ колач – 120, ~ колиба – 7, ~ краљ – 102, ~ кузо – 1338, ~ купалиште – 118, 176, ~ купатило – 118, 176, ~ купељ – 118, 176, ~ купка – 118, 176, ~ курџон – 756, ~ лав – 766, ~ лакерда – 73, ~ лила – 1101, ~ лис, лисица – 232, ~ мал – 142, ~ марва – 142, ~ машља – 1337, ~ мода – 1584, ~ мозољ, мосур, мрсољ и сл. – 517, ~ муштулук – 514, ~ надувеност – 27, ~ насељеник – 1274, ~ наук и наука – 18, ~ оглед – 537, 538, ~ одива – 301, ~ осећај – 299, ~ осећање – 299, ~ особница – 514, ~ паведрина – 1432, ~ пачалуци – 73, ~ перајка – 848, ~ пераљка – 848, ~ перач – 848, ~ пестиш – 495, 506, ~ писање/писаније – 343, ~ платно – 707, ~ плесан – 507, ~ плочобаша – 131, ~ поковац – 655, ~ поковина – 655, ~ попрдица – 164, ~ потаја – 371, 387, ~ потстакнути – 27, ~ поштење – 330, ~ предусретљивост – 27, ~ примедба – 32, ~ пркљача – 848, ~ публика – 27, ~ резултат – 27, ~ рипа – 148, 194, ~ роб – 230, ~ савест – 1596, ~ салитра – 424, ~ секретар : тајник – 27, ~ сермија – 142, ~ сјера – 472, ~ срећа – 128, ~ статива – 148, ~ стока – 142, ~ сувача – 200, ~ тавлија – 797, ~ такум – 73, ~ тежина – 1117, ~ транболос – 73, ~ турбан – 73, ~ умрак – 357, ~ универзитет : свеучилиште – 27, ~ фракар – 132, ~ хајван – 142, ~ харбија – 73, ~ ходочашће – 175, 180, ~ цар – 102, ~ черешнар – 102, ~ шарац – 762
- ~ недеклинабилне – 1267
- ~ несловенског порекла – 1297

- ~ nomina agentis – 894, 1098
- ~ nomina instrumenti – 21, 941, 1092
- ~ nomina loci – 5, 80, 110, 192, 263, 932, 1208, 1268
- ~ **pluralia tantum** – 585
- ~ прве врсте – 712
- ~ просте – 1001
- ~ релационе – 1454
- ~ са варијабилном (неједнакосложном) основом – 1167, 1411
- ~ са значењем годишњих доба – 1367
- ~ са значењем носиоца звања, занимања – 5, 46, 85, 92, 297, 1162, 1573
- ~ са значењем сродника – 1597
- ~ са префиксима – 1203
- ~ сложене – в. сложеннице
- ~ средњег рода – 571, 1411
- ~ страног порекла – 311, 350, 522, 546, 603, 610, 887, 997, 1354, 1447
- ~ транзитивне – 1454
- в. акценат, деклинација, именички род, падежи, суфикс, творба именица
- именичка граматичка основа – 1167, 1411
- именичка деклинација придева – в. деклинација
- именичка транзитивност – 1454
- именичка употреба придева – 1426
- именичке одредбе – 734
- именичке сложеннице – в. сложеннице
- именички род – 312, 546, 604, 620, 667, 672, 795, 812, 817, 818, 847, 884, 887, 973, 997, 1055, 1152, 1190, 1558, 1411, 1425, 1558
- ~ граматички – 812, 1425, 1444, 1447, 1558
- ~ женски – 574, 672
- ~ природни – 812, 1425, 1444, 1447, 1558
- род именица страног порекла – 546, 604, 812, 887, 997, 1447
- род именица тло, тле, тли – 1152
- род именице бол – 795
- род именице глад – 847
- род именице мито – 1055
- род именице наочари – 312, 817
- род именице подне – 667
- род именице стопало – 1190
- род скраћеница – 620
- род топонима на -ани/-ане и -ари/-аре – 884
- род топонима Пештер – 818
- род топонима Рогозна – 818
- род топонима Рожаје – 818
- именска реч – 1387
- именске допуне – 563
- императив – 701
- ~ приповедачки – 701
- императивне сложеннице – в. сложеннице
- имперфекат – 388, 583, 807

инверзија – 674

индеклинабилност – 996, 1314, 1219, 1297, 1597

~ бројева – 1067, 1068, 1069

~ придева – 983, 1314

~ страних личних имена уз презимена – 782, 1147

– в. деклинабилност

индивидуализми – 1073, 1274

индикативна употреба – 726, 919, 927

индиректни говор – 927

Институт за српски језик САНУ – 1453, 1485

Институт за српскохрватски језик – 1019, 1020, 1021, 1118

инструментал – 8, 54, 182, 370, 376, 459, 490, 574, 600, 6013, 649, 650, 711, 730, 616, 991, 1012, 1056, 1180, 1212, 1243, 1252, 1262, 1282, 1557

~ без предлога – 459, 600, 1012

~ броја два – 613

~ за живо у пасивним конструкцијама – 1282

~ за начин – 600, 649, 650

~ једине именица женског рода на сугласник – 1243

~ једине именица мушког рода на сугласник – 376, 816

~ једине именица мушког рода прве врсте – 1252

~ квалитативни – 711

~ личне заменице за свако лице себе – 490

~ оруђа – 600, 649, 650

~ предикативни – 1012

~ социјативни – 730

~ с предлогом с(а) – 54, 182, 370, 459, 600, 649, 650, 1012

~ с предлозима – 1012

~ уз глагол користити се – 1056

~ уз глагол писати – 649

~ у пасивним партиципским конструкцијама – 1262

интензификација значења – 968

интернационализми – 19, 35, 545, 994, 1389

интернационалне скраћенице и изрази – 1299, в. скраћенице

интерпункција – 42, 358, 447, 576, 588, 674, 694, 899, 1082, 1104, 1289, 1300, 1589

интерференција – 943

интерфикс -о-/-е- – 1527, в. везна морфема, спојни вокал

интонација – 689, 991, 1196

интонацијска пауза – 1456

интонацијска питања – 1455

инфикси -ов- и -ев- – 376, 450, 451, 452

инфинитив – 217, 243, 556, 628, 661, 690, 961, 1209, 1211, 1216, 1224, 1509

~ стајати–стојати – 556

~ глагола гребсти, гребати – 690

инфинитивна основа – 586, 695, 1001, 1141, 1142, 1509

инхоативност – 1385

Исајловић Д. – 1236

исказ – 746, 1196

- исказ (као врста непотпуних реченица) – 647
 исказна јединица – 1196
 искључне реченице – в. реченице
 испитивање језика – 606
 исправљање језика – 552
 истицање – 934
 историзми – 1274
 историја језика – 313, 343, 357, 366, 399, 632, 1017, 1035, 1046, 1492
 историја књижевног језика – 1195, 1395
 историја речи – 177, 278, 313
 историјат лексикографије у 19. веку – 1197
 историјат правописа у Југославији – 588
 историјска граматика – 693
 источно наречје – 499
 источнохерцеговачки дијалекат – 965, 970
 итеративнотрајни глаголи – 1098, уп. глаголски вид
 јавно здравље/народно здравље – 1606
 јамб – 505
 јат – в. замена јата
 јатовске основе – 6, 40, 103, 706, 1546, 1570
 једначење сугласника по месту творбе – 1471
 једносложне речи – 505
 језик – 108, 197, 202, 511, 699, 1013
 језик – в. термин
 језик дневне штампе – 1104
 језик и стил – 412
 језик и стил једне књижевне студије из часописа Дело – 694
 језик књижевног дела – 206, 675, 719, 747, 770, 773, 775, 776, 784, 792, 810, 823, 870, 873, 889, 897, 901, 919, 927, 926, 932, 938, 1003, 1119, 1123, 1154, 1166, 1201, 1204, 1216, 1253, 1237, 1254, 1265, 1275, 1329, 1354, 1382, 1423, 1522, 1529
 – Ива Андрића – 889, 897
 – Милана Богдановића – 792
 – Милована Глишића – 773, 1216
 – Јакова Игњатовића – 873
 – Вука Караџића – 784, 901, 919, 927, 1237, 1423, 1522
 – Хасана Кикића – 1154
 – Лазе Лазаревића – 775
 – Звонимира Мајдака – 1216
 – Десанке Максимовић
 – Симе Матавуља – 870, 1612
 – Марка Миљанова – 1204
 – Момчила Настасијевића – 938
 – Добрила Ненадића – 1216
 – Проте Матије Ненадовића – 1119
 – Петра Петровића Његоша – 770, 1201, 1244
 – Васка Попе – 923, 996

- Милана Ракића – 776
- Исака Самоковлије – 1123
- „Дервиш и смрт“ Меше Селимовића – 1166
- Ђамила Сијарића – 1275
- „Бихорци“ Ђамила Сијарића – 719
- Пера Слијепчевића – 206
- Бранка Ћопића – 810
- Добрице Ћосића – 675, 676
- Милоша Црњанског – 1329, 1529
- „Сеоба“ Милоша Црњанског – 1354, 1382
- Воје Чолановића – 1253
- Аугуста Шеное – 1216
- уп. стил књижевног дела
- језик књижевности – 57
- језик медицине – 1606
- језик на радију и телевизији – 281, 904
- језик на течајним испитима – 308, 321
- језик позоришта – 76, 84, 91, 354, 565
- језик превода – 355, 408, 664, 862
- језик у песмама – 235
- језик уџбеника – 97, 414, 1124, 1125
- језик штампе (спортске) – 1114
- језичка анализа – 1329
- језичка испитивања – 745
- језичка критика – 49, 552, 1026, 1071, 1072, 1079, 1115, 1132, 1143, 1144, 1173, 1380, 1529, 1598
- језичка култура – 1071, 1604
- језичка норма – в. норма
- језичка правилност – 43, 549, 552, 606
- језичка ситуација у Норвешкој – 663
- језичка слика света – 1611
- језичка средства – 996
- језичка структура – 525
- језичка узајамност – 963
- језичка устаљеност – 49
- језичка учтивост – 1459
- језичка функција – 1347
- језичке грешке – 63, 66
- језичке позајмице – 889
- Језичке поуке – 1026
- језички знак – 1285
- језички израз – 1346
- језички медијум – 1196
- језички систем – 859
- језички стандард – 1545
- језички стручњаци – 511, 552
- језички утицај – 1165

- језичко јединство – 212, 1241
 језичко знање – 71
 језичко осећање – 71, 327, 677, 1581
 језичко-правописна толеранција – 1005
 језични : језички – 33
 јекавски изговор – в. ијекавски изговор
 јотовање – 1002
 ~ јекавско – 1002
 ~ прасловенско – 1002
 Југословенска ономастичка конференција – 1059
 јужно наречје – 499
 јужнословенски језици – 925, 1324
 Јужнословенски филолог – в. часописи
 калиграфска слова – 475
 калк – 251, 612, 659, 963, 1572
 ~ семантички – 1572
 кановачки акценат – в. акценат
 Карацић Вук Стеф. – 157, 334, 335, 336, 337, 338, 543, 982, 984
 ~ в. језик књижевног дела
 категоријална полисемија – в. полисемија
 каузалне реченице – в. узрочне реченице
 каузативни глаголи – в. глаголи
 квалитативни генитив – в. генитив
 квалитативни инструментал – в. инструментал
 квалификатори
 ~ граматички – 1139
 ~ употребне и стилске вредности – 1139
 ~ фиг. – 1610
 квантитативни глагол – в. глаголи
 квантитет – 689, 781, 789, 1358
 ~ енклитике – в. енклитике
 ~ 3. л. мн. имперфекта – 807
 ~ завршног слога 3. л. мн. аориста – 807
 ~ завршног слога компаратива прилога – 806
 квантификација – 1372, 1487
 ~ ненумеричка – 1487
 ~ прагматичка – 1372
 кинеска географска имена – в. географска имена
 кинеска имена – в. имена
 кинологска терминологија – в. терминологија
 класификација глагола – 1006, 1141, 1142, в. глаголи, глаголске врсте
 књижевна терминологија – в. терминологија
 књижевни изговор – 75, 187, 189, 656
 књижевни језик – 2, 11, 19, 26, 36, 43, 50, 57, 63, 64, 76, 84, 106, 117, 123, 139, 144,
 170, 173, 174, 187, 189, 212, 216, 225, 237, 241, 298, 335, 349, 421, 428, 432,
 458, 523, 565, 543, 565, 569, 581, 588, 665, 688, 875, 982, 1003, 1061, 1062,
 1173, 1195, 1201, 1288, 1308, 1357, 1395, 1406, 1409, в. стандардни језик

- књижевни текст – 1340
књижевнојезичка норма – 1581
кованица – 31, 309, 532, 550, 694
когнитивна лингвистика – 1348, 1349, 1596
колективна експресија – 1611
колективне именице на -ад – в. именице
колокација – 1508
колокациони опсег – 1508
комбинована творба – в. творба (префиксално-суфиксална)
комбиновање тачке и зареза – 1082
Комисија Радио-телевизије Београд за српскохрватски језик – 1043
компаратив – в. компарација
компаративно значење – 1168
компарација – 806, 864, 1169, 1185, 1238, 1321, 1369
 ~ аналитички – 1185
 ~ силазна – 1185
 ~ сложена – 1169
 – суперлатив – 247
компоненцијална анализа – 1318
комуникативна структура исказа – 1472
комуникативни глаголи – в. глаголи
комуникативни контекст – 1462
комуникативни процес – 947
комуникацијска компетенција – 1215
конверзија – 64, 70, 827, 1416, 1426, 1507, 1561, в. и категоријална полисемија,
 синтаксичка творба
конгруенција – 28, 56, 1104, 167, 264, 582, 590, 694, 708, 843, 933, 1000, 1123, 1204,
 1354
 ~ са бројевима – 28, 56, 1104, 843
 ~ са збирним именицама – 264, 708
конгруенцијски индикатор – 812
конјугација – 9, 37, 388, 556, 690, 695, 710, 718, 727, 820, 849, 868, 1088, 1149, 1155,
 1509
 ~ глагола (-)бд(ј)ети – 1509
 ~ глагола буктети – буктати – 820
 ~ глагола врети – 718
 ~ глагола грепти и гребати – 690
 ~ глагола дахтати, дрхтати – 868
 ~ глагола дељати – 1149
 ~ глагола додијати – 515
 ~ глагола жвакати/жватати – 1392
 ~ глагола запослити се – 791
 ~ глагола заспати – 1149
 ~ глагола заценити (се) и заценути (се) – 748, 749, 750
 ~ глагола зрети – 718
 ~ глагола извинити (се) – 727
 ~ глагола изјести или изести – 679

-
- ~ глагола јахати – 1149
 - ~ глагола моћи – 37
 - ~ глагола мрети/мријети – 1155
 - ~ глагола обрести (се) – 849
 - ~ глагола сломити – 710
 - ~ глагола снабд(ј)ети – 1509
 - ~ глагола спати – 1128
 - ~ глагола стајати/стојати – 556
 - ~ глагола типа умети – 9
 - ~ глагола ћутати – 1128
 - ~ глагол уснити – 1088
 - ~ глагола шкакљати – 1153
 - в. глаголски, вид, глаголски род, глаголски облици
 - консонанти – в. сугласници
 - конституентска функција – 626, 827, 869, 955, 1570
 - ~ в. субјекат, предикат, атрибутско-прилошка одредба, апозитив, апозиција, атрибут, атрибутске реченичне одредбе, временске одредбе, допунски предикатив, именичке одредбе
 - конструкција *accusativus cum infinitivo* – 1216
 - конструкција *dativus cum infinitivo* – 1216
 - конструкција види ми се: чини ми се – 653, 659, 696, 739
 - конструкција да + презент – 217, 243, 628, 635, 661, 1209, 1211, 1224
 - конструкција користити + акузатив – в. акузатив
 - конструкција користити се + инструментал – в. инструментал
 - конструкције глад ме, жеља ме, језа ме и сл. – 989
 - конструкције нећу + да + презент / нећу + да + инфинитив : я не хочу и я не буду + инфинитив – 1099
 - конструкције типа: историјски и споменици културе – 1147
 - конструкције хомогеног састава – 1263
 - контактологија – 948
 - контекст – 889, 1150, 1196, 1246, 1543
 - конфронтативна анализа – 1099
 - концептуализација – 1349, 1596
 - координација – 1127
 - копулативност – 1561
 - коректор – 18, 519
 - корелација – 703
 - корелација психолошко-језичких категорија – 840
 - коренска морфема – в. морфема
 - кориснички оријентисана граматика – 1440
 - корпусна лингвистика – 1440
 - коса црта – 1300
 - Костић Лаза – 1612
 - Кочића Петра Суданија – 523
 - креативни глаголи (стваралачки) – в. глаголи
 - критеријуми нормирања – 1504
 - критички осврт – 1306

- критичко издање – 926
 крњи перфекат – в. перфекат
 кроатизми – 1289
 ктетици – 430, 652, 732, 1106, 1107, 1199, 1413, 1476
 култура говора – 1133
 култура изговора – 656
 Курелац Фран – 348
 курзивно писмо – в. писмо
 Кушаров модел књижевног језика – 1409
 латинизми – 66, 603, 610, 659, 682, 1103, 1290
 латиница – в. писмо
 латински језик – 117
 лева страна речника – 1139
 лексема – 1320, 1507, 1562, 1610
 лексеме секундарне номинације – 1302
 лексика – 391, 407, 474, 744, 783, 790, 983, 819, 1110, 1131, 1160, 1235, 1253, 1285, 1286, 1293, 1608, 1612
 ~ експресивна – 1393, 1611
 ~ из народних говора – 11, 14, 43, 463, 514, 578, 581, 655, 665, 724, 744, 819, 1198, 1235, 1293, 1473
 – називи за авион – 345, 444
 – називи за бундеву – 638
 – називи за маларију – 373
 – називи за гљиве – 1305
 – називи за кишу са сунцем – 1322
 – називи за кукуруз – 215, 221
 – називи за новац – 112
 ~ из области православне духовности – 1506
 ~ нова – 36, 64, 248, 256, 262, 270, 1207, 1208, 1253, 1368, 1609, уп. неологизми
 ~ пасторална – 944
 ~ са значењем боје – 1355
 ~ српскословенска лексика – 529
 ~ старија књижевна – 1220
 ~ ужичка у Вуковом Рјечнику – 1235
 ~ у књижевном делу – 676
 – в. етимологија
 лексикограф – 950
 лексикографија – 743, 779, 783, 790, 1129, 1157, 1197, 1229, 1265, 1271, 1280, 1301, 1335, 1415, 1462, 1510, 1558, 1561, 1562
 лексикографска анализа – 1374
 лексикографска дефиниција – в. дефиниција
 лексикографска обрада – 885, 950, 1157, 1175, 1280, 1313, 1321, 1335, 1415, 1507
 ~ глагола – 1175
 ~ у двојезичним речницима – 1280
 ~ хомонима – 1175
 лексикологија – 1246, 1266, 1272, 1285

- лексикон – 1285
лексичка спојивост – 1415, 1584
лексичка средства – 1099
лексичка структура – 1201
лексичке варијанте – 487, 500
лексичке разлике између српског и хрватског језика – 438, 910
лексички архаизми – 938
лексички систем – 949, 1285
лексичко богатство – 1020
лексичко значење – 525, 1285, 1461, 1462
лексичко нормирање – 1291
лексичко слагање – 1584
лексичко-граматички ниво – 1003
лексичко-семантичка категорија – 1425
лексичко-семантичка норма – 1413
лексичко-семантички приступ – 987
лексичко-семантички тип – 1203
лексичко-фразеолошка иновација – 943
лингвистика – 618, 1528
лингвистика текста – 1341, 1608
лингвистичка географија – 802
лингвистичка терминологија – в. терминологија
лингвистички атлас – 733, 758
лингвистички дијалектолошки атлас – 802
лингвистички елементи у правопису – 597
лице – 30
лична имена – в. имена
личне заменице – в. заменице
лични облици – 1455
лични хипокористици – 1035, 1107
 ~ Драгле/Драгље – 1035
логички субјекат – в. субјекат
локални говор – 1170
локатив – 8, 171, 383, 951, 1008, 1049, 1333
 ~ броја два – 613
 ~ с предлогом – 555
 ~ с предлогом на – 951, 1011
Лужички Срби – 1428
Луча микрокозма – 471, 521, 529
македонска имена – в. имена
макролингвистика – 1215
Маретић Томо – 169, 340, 361
математичка терминологија – в. терминологија
матерњи језик – 106, 523
медијалност – 1546
медицинска терминологија – в. терминологија
Међународни научни састанак слависта у Вукове дане – 692, 1041, 1058, 1091

- меки сугласници – в. сугласници
месне реченице – в. реченице
месно значење – 880, 921, 1004, 1049, 1168
место енклитике – в. енклитике
метајезички модификатори – 1472
метафора – 1272, 1463, 1593, 1610, 1611
 ~ поетска – 1596
 ~ појмовна – 1596
метафоричко значење – 128
метаформа – 1284
методика наставе – в. настава језика
метонимија – 1272, 1463, 1593
метрика – 1284
микротопоним Приче – 1377, 1396
микротопонимија – 1278
мисаоне именице – в. именице
Михајловић Ј. – 1236
млетачки говор – 949
множина – 79, 1331
 ~ именица мушког рода – 450, 451, 452
 ~ именица прве врсте – 712
 ~ именице отац – 341
модална употреба – 919, 927
модални оквир исказа – 1472
модалност – 625
 ~ деонтичка – 1581
 ~ епистемичка – 1581
морфема – 985, 1174, 1184, 1458
 ~ везна – 1457, в. интерфикс, спојни вокал
 ~ коренска – 1458
 ~ -тељ- – 1174, 1184
морфемска творба – 1507
морфологија – 388, 474, 718, 727, 748, 750, 763, 782, 816, 817, 820, 824, 849, 868,
 887, 985, 1238, 1411, 1455, 1557, 1597, в. врсте речи, деklinација, конјуга-
 ција
морфолошка адаптација – в. адаптација
морфолошка анализа – 1439
морфолошки чиниоци силабизације – 1202
морфонолошке алтернације – 1439
морфосинтаксички речник – в. речник
мотивисаност термина – в. термини
мотивни глаголи – в. глаголи
Мразовићева Славенска граматика – 915
Мркаљ Сава – 1560
музичка терминологија – в. терминологија
Мусић Август – 374
нагласак – в. акценат

- назив језика – 611, 1241
~ српскохрватски језик – 893
намерне реченице – в. реченице
напоредне конструкције – 1263
напоредне реченице – в. реченице
наратив – 1547
наречје – 1206
народна етимологија – в. етимологија
народне песме – 168, 239, 244, 259, 272, 276, 296, 300, 362, 401, 491, 553, 623, 651, 707, 716, 766
народне умотворине – 624
народни говор(и) – в. говор
народни језик – 11, 36, 64, 106, 253, 267, 282, 295, 349, 458, 521, 569, 581, 588
народни језик у школи – 254, 261, 269
наслов – 922, 1474
наслови у обраћању – 1230
настава – 3, 12, 138, 145, 158, 172, 190, 204, 223, 245, 254, 261, 269, 273, 308, 318, 377, 386, 413, 419, 425, 436, 443, 565, 605, 626, 633, 639, 646, 686, 687, 703, 713, 714, 794, 854, 1049, 1137, 1170, 1418, 1458, 1608
~ падежа – 377, 386, 413, 1049
~ погодбених реченица – 443
~ сложене реченице – 703, 713
~ српскохрватског у Француској – 794, 834, 854
~ творбе речи – 1137
~ у средњој школи – 503, 1049
наставак за творбу речи – в. суфикс
наставак за облик – в. деклинација, конјугација
наука о језику – 967
наука о српском језику у другој половини 19. века – 1236
научна дефиниција – в. дефиниција
научна терминологија – в. терминологија
научни рад – 966, 967
начинске реченице – в. реченице
начинско значење – 880, 1049, 1168
Наш језик – в. часописи
Наша пошта – 1026, 1529
неакцентована дужина – 755, 764, в. дужина
невербална језичка компонента – 1196
негативна дефиниција – в. дефиниција
негација – 479, 1159, 1304, 1526
негација уз инфинитив и да + презент – 1209, 1211
недеклинабилност – в. индеклинабилност
независне реченице – в. реченице
независна употреба реченица – в. реченице
независни падежи – 1049, в. падежи, номинатив, вокатив
независносложене реченице – в. реченице
немачки језик – 546

- нелогичка квантификација – в. квантификација
неологизми – 31, 584, 1292, уп. лексика (нова)
непостојано а – 604, 931, 960
непостојано е – 290, 319, 320
непотпуне реченице – в. реченице
неправилни глаголи – в. глаголи с неправилним грађењем
неправо објекатско значење – 1049
непрелазни глаголи – 6, 40, 780, уп. глаголски род
непроменљиви придеви – в. придеви
несамостални творбени елементи – в. творбени елементи
несвршени глаголи – в. глаголски вид
Николић Берислав – 1078
нова значења – 36, 44, 128, 458, 563, 1253
Новаковић Стојан – 195, 1236, 1277
нове речи – в. лексика, неологизми
новинарски језик – 458
Новосадски договор – 671, 717, 982
номенклатура – 494, 518, 637, 1116
nomina agentis – в. именице
nomina instrumenti – в. именице
nomina loci – в. именице
номинатив – 376, 969
норма – 581, 742, 791, 1056, 1062, 1070, 1072, 1134, 1144, 1199, 1489, 1529
 ~ акценатска – 891, 984
 ~ експлицитна – 1501
 ~ језичка – 859, 1298
 ~ књижевнојезичка – 1581
 ~ лексичко-семантичка – 1413
 ~ правописна – 1052, 1108, 1227, 1239, 1241, 1308, 1504, 1598
 ~ стилска – 1413
нормативистика – 1173, 1346
нормативна вредност – 974
нормативна граматика – 458, 995
нормативна правила – 983
нормативни аспект – 1369, 1391, 1392
нормативни приручници – 1300
нормативност – 1301, 1525
нормативност израза „ради се“ – 888
нормирање акцента презимена – 1039
нормирање језика – 1143, 1173, 1230, 1301, 1523
Његош П. П. – 416, 521, 529, 543, 662, 669, 1427
 ~ в. језик књижевног дела
 ~ в. Горски вијенац
 ~ в. Луча микрокозма
обезличавање – 995
обична (регуларна) множина – 79
објекатско значење синтагми с предлогом до – 880

облици – в. деklinација, конјугација
обличко диференцирање звања, занимања, дужности и титула женских лица – 672
образовање – в. настава
однос књижевности и лингвистике – 618
однос према језику – 976
однос придев – прилог – 827, 1487
однос семантике и форме продор–продоран–продирати – 876
односне заменице – в. заменице
односне реченице – в. реченице
односни придеви – в. придеви
одредбе уз глаголе кретања и мировања – 860
одредни придеви – в. придеви
одредница – 1285
одричне заменице – в. заменице
одричне реченице – в. реченице
одрични аорист – в. аорист
одрични крњи перфекат – в. перфекат
одрични облици помоћног глагола јесам: нијесам – в. помоћни глаголи
одрични прилози – в. прилози
означавање забране – 635
означавање могућности – 635
ојконими – 1476
оказионализми – 1273
Октоих првогласник – 1279
омладински језик/жаргон – в. жаргон
ономастика – 702, 771, 925, 944, 1035, 1089, 1324, 1396, 1592
~ у Речнику САНУ – 885
оператер говорног поступка – 1472
опис – 1608
описивање – 1230
описна дефиниција – в. дефиниција
описни део дефиниције – в. дефиниција
описни придеви – в. придеви
описни речници – в. речник
општа култура језика – 971
опште језичко образовање – 693
општекњижевне речи – 11, 581
организација језичких јединица – 1196
оријентализми – 1050, 1051, 1052, 1064, 1314, 1326
ороними – 353, 1323
ортографија – в. правопис
ортоепија – 1545
османизми – 979
основа – 702, 1001, 1411
основе грчког и латинског порекла – 1290
основица књижевног језика – 982
основни бројеви у функцији субјекта – в. бројеви

- остенсивна дефиниција – в. дефиниција
отворена класа – 1347
отвореност/затвореност вокала – в. вокали
Павловић Миливоје – 1044
падежи – 842, 901, 969, 973, 1049
 ~ в. номинатив, генитив, датив, акузатив, вокатив, инструментал, локатив, деклинација
падежна синонимија – 711, 901, 928
падежни наставак – в. деклинација
падежни односи – 1049
палинодија – 1560
парагога – 1284
парадефиниција – 1608
парадигматски индикатор – 812, 1447
парадигматски лексички скуп – 1320
парадигматски односи – 1285
паралела – 1429
паратакса – 553
паремиологија – 1446
партикуле – в. речце
партицип на -вши – в. глаголски прилог прошли
партиципи – в. глаголски придеви
пасив – 218, 306, 705, 1262, 1282, 1313
патронимици – 702, 1559, в. и презимена
паукалне синтагме – 56
пацијенс – 1282
пејоративи – 724, 1609
перинтеграција – 1098
перифрастични предикат – в. предикат
перлокуција – 1459
персонификација – 508, 1593
перфекат – 938, 1475
 ~ одрични крњи – 938
 ~ посесивни – 1475
персијске речи – 1050, 1051, 1052
перцепција финалног вокала у страним именима – 1447
Пешикан Митар – 1310, 1311
писани језик – 943, 1196
писање гласа j – 522
писање имена светих и празника – 228, 513
писање префиксоида – 1121
писање географских имена из страних језика – 137
писмени задаци – 190, 245
писменост – 97, 688
писмо – 136, 180, 187, 197, 214, 1289
 – азбука – 136, 197, 214
 – курзивно – 899, 1082

- латиница – 187, 475, 1299, 1316
- ћирилица – 187, 475, 1242, 1299, 1316
- латисемија – 1318, 1463
- плеоназам – 592
- pluralia tantum – в. именице**
- погодбене реченице – в. реченице
- подела на слоге (= силабизација) – 588, 629, 630, 634, 1202
- подређене реченице – в. реченице
- поетска метафора – в. метафора
- поетска функција језика – 1356
- поетски језик – 996
- поетски текст – 1381
- позајмица – 1165
- позајмљенице – 14, 37, 46, 92, 140, 463, 916, 1064, 1065, 1493, в. и стране речи, туђице
- позитивна и негативна учтивост – 1459
- позитивни и негативни аспекти 'лица' – 1459
- позоришни језик – в. језик позоришта
- поименичени придеви – в. придеви
- појам – 1330
- појам 'лица' – 1459
- појачана конструкција – 592
- појмовна дистинкција непостојано/постојано као оперативни фактор на језичком плану – 1423
- појмовна метафора – в. метафора
- покрајинске речи/лексика – в. лексика из народних говора
- покретни вокали – 786, 991, 1149
- пол – 108, 1425
- полисемантичка структура – 1272, 1597
- полисемија – 1116, 1175, 1413, 1463
 - ~ категоријална – 626, 1424, 1486
 - ~ регуларна – 1463
- полусложенице – 528
- пољопривредна терминологија – в. терминологија
- пољска имена – в. имена
- пољска презимена – в. презимена
- пољске групе *gie, mie* – 1074
- пољски књижевни језик – 62
- поморска терминологија – в. терминологија
- помоћни глаголи – 614
 - одрични облици јесам: нијесам – 589
- понављање – 934
 - ~ речи – 968
 - ~ глагола – 975
 - ~ радње – 394
 - ~ синтаксичко – 955
- попридевљавање – 64, 70, 1561, в. и глаголски придеви и прилози у придевској служби

- поређење – 703, 936, 1428
 порекло речи – в. етимологија
 посесивна служба – 554
 посесивне заменице – в. заменице
 посесивни генитив – в. генитив
 посесивни перфекат – в. перфекат
 посесивни придеви – в. придеви
 последичне реченице – в. реченице
 пословице – 495, 508, 525, 516, 541, 547, 548, 1446
 ~ бодљикавом корову није бог дао рокове – 547
 ~ која смрт храни, другој не да – 516, 541, 548
 ~ у страха су велике очи – 508
 потврдна/одрична категорија – 947
 потенцијал – 1488
 потенцијал II – 992
 правна терминологија – в. терминологија
 правопис – 25, 126, 127, 149, 150, 205, 222, 226, 228, 236, 249, 293, 358, 421, 431, 439, 522, 588, 596, 597, 608, 629, 630, 634, 665, 689, 704, 720, 721, 722, 769, 782, 811, 822, 826, 837, 838, 839, 844, 846, 877, 1005, 1082, 1105, 1107, 1108, 1113, 1134, 1172, 1182, 1210, 1211, 1227, 1233, 1239, 1240, 1247, 1249, 1259, 1269, 1287, 1289, 1342, 1409, 1545
 ~ Белићев – 431, 597
 ~ Боранићев – 597
 ~ етимолошки – 222
 – историјат правописа у Југолсавији – 588
 – Правопис из 1960. године – 811, 822, 826, 837, 838, 846, 877, 899, 900,
 ~ фонетички – 222
 ~ фонолошки – 1315
 – в. велико слово, заграде, запета/зарез, зарез и црта, интерпункција, комбиновање тачке и зареза, коса црта, писање имена светих и празника, писање ј, писмо, слог, скраћенице, спојено и одвојено писање речи, тачка, транскрипција, црта, цртица
 правописна комисија – 704
 правописна начела – 1299
 правописна норма – в. норма
 правописни речник – в. речник
 прагматика – 1150, 1150, 1215, 1230, 1438, 1462, 1510
 прагматичка квантификација – в. квантификација
 праксиологија – 986
 прасловенски језик – 1160
 прасловенско јотовање – в. јотовање
 Прашки лингвистички кружок – 49
 превођење – 408, 474, 699, 753, 772, 784, 1506
 предикат – 264, 687, 808, 953, 959, 1474, 1488
 ~ елиптични предикат – 959
 ~ перифрастични – 808, 1474
 ~ сложени – 953
 предикатив

- ~ допунски – 1583
- предикативни инструментал – в. инструментал
- предикативни атрибут – в. атрибутско-прилошка одредба
- предлози – 83, 160, 356, 403, 566, 677, 736, 737, 880, 960, 1014
- ~ до – 33, 34, 880, 1365
- ~ до уз генитив – 34
- ~ за – 34, 842
- ~ због – 356, 636, 737
- ~ из – 160, 636, 1333
- ~ изнад – 1014
- ~ између – 160
- ~ испод – 1014
- ~ испред – 1014
- ~ код – 10, 778, 928, 1015, 1081, 1365
- ~ међу – 160
- ~ на – 881, 951, 1367
- ~ над – 1014
- ~ од – 636, 913, 1543
- ~ под – 1014, 1334
- ~ пред – 1014
- ~ преко – 1168
- ~ према – 129
- ~ ради – 356
- ~ с/са – 54, 160, 370, 459, 600, 921, 931, 1180
- ~ (с)помоћу – 54
- ~ у – 29, 34, 951, 1333, 1397
- ~ услед – 737
- предлошки изрази – 930, 1015
- предлошко-падежне конструкције – в. падежи
- предметак – в. префикс
- презент – 6, 9, 868, 1509
- ~ в. конструкција да + презент
- презентска основа – 695, 1006, 1032, 1094, 1141, 1142
- презимена – 643, 683, 702, 735, 1038, 1039, 1040, 1234, 1559
- ~ женска презимена – 196, 203, 229
- ~ из пољског језика на -owna и -anka – 643
- ~ на -е – 418
- ~ на -овић (-евић) – 1038, 1039, 1040
- ~ од именица на -ија – 683
- ~ с наставком -ић, -овић (-евић), -ов, -ев, -љев, -ин, -јанин, -ски (-чки, -шки, -цки), -ац, -ан – 702
- прелазак л у о – 453, 560, 561, 604, 789
- преношење акцента – в. акценат
- префикс – 289, 1018, 1569
- ~ а- – 1159
- ~ без- – 1159, 1443
- ~ грчког порекла – 1290

- ~ дис- – 1159
- ~ за- – 577, 1157
- ~ латинског порекла – 1290
- ~ над- – 1203
- ~ не- – 1159, 1304, 1328
- ~ о- – 1321, 1372
- ~ по- – 1321, 1372
- ~ пре- – 94
- ~ при- – 94
- ~ под- – 1203
- ~ с- – 289

префиксална творба – в. творба

префиксалне творенице – в. творенице

префиксалне изведенице – в. изведенице

префиксално-суфиксална творба – в. творба

префиксално-суфиксалне творенице – в. творенице

префиксално-суфиксалне изведенице – в. изведенице

префиксација – в. творба (префиксална)

префиксоиди – 1121, 1592

~ бео-, ино-, југо-, ново-, пољо- – 1303

~ грчког и латинског порекла – 1290

придеви – 3, 86, 392, 393, 460, 510, 534, 535, 536, 582, 590, 610, 729, 827, 828, 833, 968, 1001, 1066, 1112, 1238, 1260, 1275, 1314, 1328, 1372, 1381, 1416, 1417, 1426, 1441, 1442, 1443, 1526, 1608

~ бројни – 585

~ временски – 560, 561, 1423

~ глаголски на -ћи – 460

~ значење, порекло, употреба: ~ бедан – 32, ~ беспослен и незапослен – 1510, ~ ваздушаст – 622, ~ гасан 'који је угасио жеђ' – 697, ~ гранут, згранут – 81, ~ заблудан – 1189, ~ злочест – 292, ~ многи – 645, ~ модни – 1584, ~ насушни – 65, 74, 130, ~ незнан и непознат – 86, ~ омовски, омски – 510, 535, 536, ~ општи : опћи – 27, ~ писан – 1146, ~ писмен(и) – 1145, 1146, ~ пламен(ит) – 651, ~ позитиван – 27, ~ постуман/постхуман – 1370, ~ поштен – 330, ~ претпостављени – 219, ~ разблудан – 1189, ~ синтактички, синтаксички – 480, ~ слеп – 465, ~ снисходљив – 1373, ~ србијански – 1122, 1413, ~ сребрн и сребрен – 898, ~ српски – 1122, 1413, ~ ћорав – 465, ~ цабрн – 990, ~ цео и читав – 568

~ из руског на -ој – 685

~ месни – 1423

~ на -ски – 5, 510, 535, 536

~ на -стан и -здан – 489

~ непроменљиви – 983

~ односни – 1260

~ одредни – 729

~ описни – 1260

~ по значењу – 729, 1441

~ поименичени – 863

~ посесивни придеви – в. присвојни придеви

~ присвојни – 38, 430, 448, 512, 732, 828, 912, 1017, 1112, 1191, 1136

- ~ прости – 1001
- ~ са значењем боје – 1594
- ~ са значењем људских особина – 1583
- ~ сложени – в. сложенице
- придевска негација – 1159
- придевска деklinација – в. деklinација
- придевске заменице – в. заменице
- придевске односне реченице – в. реченице
- придевске сложенице – в. сложенице
- придевски вид – 551, 392, 393, 833, 1275
 - ~ придева диваљ – 551
- прилагођавање – в. адаптација
- прилози – 23, 68, 368, 403, 624, 806, 827, 942, 968, 975, 999, 1449, 1526
 - ~ за време – 33, 37
 - ~ већ, још и тек – 1424
 - ~ где, камо, куд(а) – 68, 962
 - ~ изречно/изрично – 560, 561
 - ~ исто – 396
 - ~ још – 1000
 - ~ као интензификатор – 1487
 - ~ којешта – 654
 - ~ најпрви, најзадњи – 560, 561
 - ~ намењени степеновању придевског значења – 1487
 - ~ одрични – 83
 - ~ озго и оздо, одоздо, одозго – 560, 561
 - ~ откад и откако – 23
 - ~ постумно/постхумно – 1370
 - ~ произвољно – 27
 - ~ пустимице – 707
 - ~ раније – 27
 - ~ са значењем места – 860
 - ~ са партикулом -де – 942
- прилошка функција – 989
- прилошко значење речи а – 201
- примери у Речнику САНУ – 885
- приповедачки императив – в. императив
- природни род – в. именички род
- присвојне заменице – в. заменице
- присвојни придеви – в. придеви
- провуковци – 956
- продуктивност – 1389, 1609
- проклиза – 867, 1151
- проклитике – 1205, 1456
- промена – в. деklinација, конјугација
- промена значења речи – в. семантичке промене речи
- променљивост – в. деklinабилност
- пропозиција – 1196, 1472

- проста реч – 1001
просте именице – в. именице
просте реченице – в. реченице
прости глаголи – в. глаголи
прости глаголски облици – в. глаголски облици
прости придеви – в. придеви
простонародни језик – 336
просторно значење – в. значење
протеза – 1284
професионални лексикон – 1607
прошати придев – в. радни глаголски придев
проширење основе именице – 667, 1167, 1141
пчеларска терминологија – в. терминологија
радни глаголски придев – 6, 70, 80, 429, 586, 648, 759, 1570
 ~ у придевској функцији – 6, 429, 759
разговор – 1541
раздвајање сугласничких група – в. сугласничке групе
разлике између српског и хрватског језика – 442
разлике у књижевном језику – 982
разлике у правопису код Срба и Хрвата – 597
распоред енклитика – в. енклитике
растављање речи на слоге – в. подела
растављено писање – в. спојено и одвојено писање речи
ревизија нормe – 1062
регуларна полисемија – в. полисемија
ред речи – 15, 694, 1000, 1104, 1196, 1555
редактор – 519
резултативност – 58, 1475
реконструкција сугласника у Горском вијенцу – 1427
реконструкција самогласника у Горском вијенцу – 1445
рекција – 182, 328, 383, 555, 563, 741, 852, 861, 939, 951, 1008, 1056, 1460, 1569
рекцијске допуне – в. рекција
релативи – 1558
релативна употреба – 726, 919, 927
 ~ аориста – 726
релациона семантика (несиметричне) узајамности – 1454
релациона семантика реципроцитета – 1454
релационе именице – в. именице
референција – 1558
рефлекс јата – в. замена јата
рефлексивни глаголи – 429, 987, уп. глаголски род
реформа језичке наставе у средњој школи – 503
реформа књижевног језика – 335, в. књижевни језик
реформа српске рукописне ћирилице – 475
реченице – 746, 793, 955, 959, 1196, 1365
 ~ без развијених главних делова – 746
 ~ бесубјекатске – 687

- ~ временске – 919, 1408
- ~ главне – 639, 647
- ~ допусне – 602, 703, 919, 927
- ~ елиптичне узвичне – 746
- ~ жељне – 927
- ~ зависне – 576, 640, 935, 1217, 1251
- ~ зависносложене – 1097, 1488
- ~ зависносложене за исказивање ексцесивности – 1097
- зависност реченица – 633, 646, 647
- ~ зависно-упитне – 914, 927
- ~ закључне – 633
- ~ изричне – 809, 927
- ~ искључне – 633
- ~ каузалне – в. узрочне
- ~ месне – 919
- ~ намерне – 927
- ~ напоредне – 358, 639
- ~ начинске – 1010, 919
- независна употреба реченице – 640, 646
- ~ независне – 647
- ~ независносложене – 633, 639, 640, 646
- ~ непотпуне – 82, 746, 647, 793
- ~ односне – 919
- ~ односне (придевске) – 1263
- ~ одричне – 426
- ~ погодбене – 443, 919
- ~ подређене – 713
- ~ последичне – 703, 919, 1010
- ~ просте – 633
- ~ просте у сложеној – 703, 809
- ~ са изостављеним предикатом – 746
- ~ са изостављеним субјектом – 746
- ~ саставне – 633, 703
- скраћивање реченица – 367
- ~ сложене – 639, 640, 647, 703, 713, 809, 1217, 1251
- ~ споредне – 639, 647
- ~ субјекатске – 674
- ~ супротне – 633, 703, 1010
- ~ узрочне – 809, 919, 1217
- ~ уметнуте – 576
- ~ упитне – 1345, 1523
- реченична структура – 1410
- реченични акценат – в. акценат
- речник – 2, 397, 587, 665, 709, 783, 801, 813, 877, 885, 895, 950, 1019, 1020, 1042, 1070, 1075, 1079, 1095, 1109, 1118, 1129, 1139, 1140, 1157, 1150, 1175, 1187, 1197, 1201, 1235, 1245, 1265, 1271, 1285, 1286, 1291, 1292, 1301, 1327, 1335, 1336, 1346, 1366, 1373, 1417, 1432, 1459, 1473, 1461, 1612

- ~ академијски – 801, 813
- ~ Волтиџијев – 1197
- врсте – 1020
- ~ Вуков немачко-српски – 783
- Вуков Рјечник – 587, 895, 1197, 1245, 1355, 1473, 1612
- Вуков Рјечник из 1852 – 587, 1235
- грађа – 397, 1019, 1109, 1118
- ~ двојезични – 743, 783, 795, 1229, 1280
- ~ деривациони – 1417
- ~ дескриптивни/описни – 950, 1139, 1291, 1301, 1313, 1327, 1336, 1461
- десна страна речника – 1139
- ~ језика писца – 1201, 1265
- ~ књижевног језика – 665
- ~ колокација – 1508
- лева страна речника – 1139
- ~ морфосинтаксички – 1459
- ~ неологизама – 1292
- ~ правописни – 877
- Речник Матице српске – 1020, 1095
- Речник нових речи Јована Ћирилова – 1187
- Речник САНУ – 801, 813, 885, 1019, 1020, 1042, 1070, 1075, 1109, 1118, 1139, 1140, 1157, 1201, 1271, 1286, 1373, 1432
- речници предвуковске епохе – 1129, 1197
- речници српскохрватског језика – 551
- Рјечник из књижевних старина српских – 1197
- Рјечник ЈАЗУ – 1034, 1079, 1157, 1158, 1197
- ~ српско-бугарски – 1280
- ~ српско-руски – 743
- ~ Стулијев – 1197
- ~ термилошки – 665
- речце – 1332, 1424, 1523
- рима – 1244, 1264
- Рјечник из књижевних старина српских – в. речник
- Рјечник ЈАЗУ – в. речник
- род – в. глаголски род
- род – в. именички род
- род у личним глаголским облицима – 30, 332
- родбинска терминологија – в. терминологија
- романизми – 315, 1326
- Руvaraц К. – 1236
- рукопис – 475
- руска имена – в. имена
- руски језик – 577, 685, 948, 1074, 1099, 1116, 1506
- русизми – 14, 37, 140
- садашње време – в. презент
- Сало дебелог јера – 1560
- састављено и растављено писање речи – в. спојено и одвојено писање речи

саставне реченице – в. реченице
свеза, свезица – в. везник
Свети Сава – 178
свршени глаголи – 58, уп. глаголски вид
сегментација – 1463
сема – 1610
семантика – 496, 856, 876, 947, 1150, 1215, 1327, 1346, 1347, 1348, 1349, 1351, 1366,
1394, 1424, 1460, 1510, 1558, 1561, 1562, 1583, 1592, в. значење
семантика генерализованости – 1312
семантичка анализа – 303, 1150, 1321
семантичка вредност – 961
семантичка диференцијација – 1099, 1352, 1369, 1562, 1568
семантичка идентификација – 1139
семантичка интерференција – 1007
семантичка структура – 1382
семантичке промене речи – 117, 128, 378, в. нова значења
семантички калк – в. калк
семантички модел – 1150
семантички односи – 1606
семантички план – 1285
семантички садржај – 1139, 1491
семантичко варирање – 1463
семантичко поље – 1150
семантичко-деривационо гнездо – 1417, 1463, 1491
семантичко-синтаксичка функција – 1049
семикопулативни глаголи – в. глаголи
семиотичка анализа – 1215
сербокроатистика – 1077
силазна компарација – в. компарација
сибиларизација – 449
силазни акценти на унутрашњем слогу – в. акценат
силепса – 402
Симоновић Драгутин – 1060
Симоновић Радивој – 1612
сингулатив – 1387
синкопа – 1284
синоними – 487, 500, 507, 568, 518, 1007, 1186, 1487, 1595, 1337
~ у речничкој дефиницији – 1186
синонимија – 1186, 1352, 1408
~ падежа – в. падежна синонимија
~ термина – 1116
синонимичност – 1015
синонимска дефиниција – в. дефиниција
синтагма – 936, 969, 1000, 1003, 1219
синтагма субјекат – в. субјекат
синтагматски лексички односи – 1584
синтагматски односи – 1285, 1508

- синтагме просторних односа – 1003
- синтагме са номенклатурним термином – 1219
- синтакса – 2, 43, 182, 291, 474, 734, 741, 746, 777, 779, 793, 809, 852, 860, 869, 934, 959, 963, 1056, 1215, 1263, 1313, 1366, 1367, 1410, 1455, 1460, 1474, 1475, 1523, 1528, 1555, 1561, 1581, 1583
- ~ глаголских времена – 48, 723, 726, 919, 927, 1216
- ~ падежа – 711, 842, 865, 913, 921, 928, 1081, 1168, 1528, в. падежи
- синтаксичка конструкција – 940
- синтаксичка позиција – 1139
- синтаксичка сложеност – 1455
- синтаксичка творба – в. творба
- синтаксичка функција – в. конституентска функција
- синтаксички израз – 1386
- синтаксички ниво – 947
- синтаксичко понављање – в. понављање
- синхрони аспект – 1318
- синхронија – 1230
- системност термина – в. термин
- скраћенице – 25, 476, 588, 618, 619, 620, 1113, 1210, 1211, 1294, 1299, 1316
- ~ гласовно-словне – 619
- деклинација – 620
- ~ интернационалне – 1299
- род – 620
- ~ слоговне – 619
- ~ сложене – 619, 620, 1210, 1211
- скраћивање реченица – в. реченице
- славонско-босанско-далматински говори – 614
- слагање – в. конгруенција
- слагање – в. сложенице
- словенски језици – 67, 1387
- слово ј – 473, 557, 872
- слог – 629, 630, 634, 689, 1047, 1202
- ~ в. граница слога, подела на слоге
- слоговне скраћенице – в. скраћенице
- слоговност лексичких јединица – 1522
- сложена компарација – в. компарација
- сложена реч – в. сложеница
- сложене реченице – в. реченице
- сложене именице – в. сложенице
- сложене скраћенице – в. скраћенице
- сложени везнички изрази – в. везнички изрази
- сложени глаголи – в. сложенице
- сложени глаголски облици – в. глаголски облици
- сложени придеви – в. сложенице
- сложени предикат – в. предикат
- сложенице – 13, 24, 55, 257, 257, 307, 468, 528, 531, 534, 612, 673, 715, 796, 1001, 1018, 1256, 1283, 1303, 1371, 1390, 1416, 1454, 1457, 1463, 1491, 1527, 1593

-
- ~ акценат – 528
 - ~ атрибутске – 673
 - ~ глаголске – 531, 1018
 - ~ именичке – 1283, 1303, 1390
 - ~ императивне – 715, 1593
 - ~ од имена и глагола – 468
 - ~ придевске – 1018, 1304, 1371
 - ~ са бројевима – 796
 - ~ са велико- – 612
 - ~ са прилогом у првом делу – 468
 - ~ страног порекла – 307
 - ~ структура – 1457
 - ~ таутолошке – 257
 - ~ чисте – 1527
 - сложено-изведене речи – 1527
 - сложено-суфиксална творба – 1120
 - служба речи – в. конституентска функција
 - службени језик – 1230
 - смедервско-вршачки дијалекат – 761, 785
 - социјатив – 490
 - социјативни инструментал – в. инструментал
 - социолингвистика – 1215, 1393
 - спојено и одвојено писање речи – 7, 83, 161, 162, 608, 700, 1247, 1259, 1289
 - спојни вокал – 1283, в. интерфикс, везна морфема
 - споредне реченице – в. реченице
 - спортски језик/жаргон – 44, 1114
 - спортска терминологија – в. терминологија
 - средњи род – 1411
 - средњошколске граматике – 138, 145, 803
 - Сретеновић С. – 1236
 - српск(охрватск)и језик као страни – 794, 834, 854, 1137
 - српска језичка култура – 1308
 - српске средњовековне повеле – 1492
 - Српски дијалектолошки зборник – в. часописи
 - српски језик – 948, 982, 1414, 1418, 1506, 1523, 1528, 1563, 1572, 1604, в. књижевни језик, стандардни језик
 - српско-бугарски речници – в. речник
 - српско-руски речник – в. речник
 - српскословенска лексика – в. лексика
 - српскословенски језик – 357
 - српскохрватски језик – 97, 498, 717, 910, 958, 963, 982
 - српскохрватски књижевни језик – в. књижевни језик, стандардни језик
 - став САНУ о језику – 1258
 - стандардизација – 1143, 1215, 1604
 - стандардни језик – 1143, 1158, 1229, 1230, 1307, 1357, 1414, 1430, 1471, 1521, 1604, в. књижевни језик
 - стандардни лексикон српског језика – 1473

- стари српски споменици – 632
старија књижевна лексика – в. лексика
старо српско штампарство – 1279
старословенски језик – 725
старосрпски језик – 36, 357, 1046, 1035, 1492
староцрногорски говор (мрковићи) – 949
статус језика – 982
статус стране лексике – 1291
Стевановић Михаило – 1028, 1192
Стејић Ј. – 1236
стил – 50, 57, 63, 179, 458, 474, 605, 675, 676, 1330
стил дневне штампе – 1104
стил књижевног дела
 – „Бихорци“ Ђамила Сијарића – 719
 – Бранка Ћопића – 810
 – Иве Андрића – 747
 – Лазе Лазаревића – 775
 – Милана Богдановића – 792
 – Милована Глишића – 773
 – превода Евгенија Оњеговог – 772
 – Бранка Радичевића – 352, 1284
стилизиација – 20
стилистика – 179, 206, 382, 390, 410, 415, 686, 870, 873, 922, 923, 1045, 1154, 1166,
 1244, 1264, 1276, 1284, 1306, 1380, 1381, 1446
стилска вредност – 889, 897
стилска норма – в. норма
стилска обојеност – 1114
стилске функције – 955
 ~ глагола – 975
стилске карактеристике – 968
стилске фигуре – 675, 676, 810, 952
стих – 1276
 ~ в. тумачење стихова
Стојановић Љубомир – 195, 1236
столачки говор – 315
стране препозитивне компоненте – 1598
стране речи – 22, 43, 115, 277, 396, 458, 522, 524, 604, 644, 1037, 1050, 1051, 1052,
 1291, 1297, в. позајмљенице, туђице
струјни сугласници – в. сугласници
стручна терминологија – в. терминологија
Стулијев речник – в. речник
субјекат – 687, 1012
 ~ логички – 687
 ~ у пасивним реченицама – 306
субјекатске реченице – реченице
субјекатски акузатив – в. акузатив
субјекатски генитив – в. генитив

Суботић Јован – 1138, 1236

субреченична структура – 1410

сугласници – 41, 91, 949, 980, 689, 980, 949, 1289, 1427

~ j – 1427

~ щ – 1427

~ африкате – 41

~ експлозивни са продуженом оклузијом – 1427

~ меки – 41, 1427

~ струјни – 1427

~ тврди – 41, 1427

сугласничке групе – 980, 1289

~ на крају основе – 1388

~ -п(ь)п – 1376

~ -скврн- и -скврњ- – 974

~ јт, јд – 1047

~ стн, здн, штн, ждн – 1066

– раздвајање сугласничких група – 689

– упрошћавање сугласничких група – в. губљење сугласника

суперлатив – 247

суплетивна множина – в. збирна

супротне реченице – в. реченице

супстандард – 1414

суфикс – 1001, 672, 1368, 1476

~ ø – 774

~ -ава(ти) – 531, 641

~ -ак – 363, 882

~ -ан – 882

~ -(а)н, -на, -но – 1260

~ -ана – 728

~ -(ан)ка – 774

~ -ар – 39, 46, 1054, 1090

~ -арник – 110

~ -аст – 582, 590, 599

~ -аћ – 1063

~ -ац – 774, 882, 894

~ -ач – 894, 1098

~ -ача – 882

~ -аш – 882

~ -ез – 774

~ -енција: -енца – 804

~ -ер – 882

~ -етина – 1245

~ за творбу *nomina agentis* – 894

~ -ив – 886

~ -ива(ти) – 641

~ -ивач – 1098

~ -ија – 1208, 1319

- ~ -ик – 46, 85, 92, 882
- ~ -икаст – 905
- ~ -ин – 774, 882
- ~ -ин, -а, -о – 448
- ~ -ина – 882, 907, 1245, 1609
- ~ -инац – 774
- ~ -иња – 882
- ~ -иони – 1442
- ~ -ирати – 988
- ~ -исати – 988
- ~ -ист(а) – 96, 489, 545, 1389, 1505
- ~ -ић – 544, 882
- ~ -ица – 774, 882, 920, 925
- ~ -ичар – 46, 85, 92
- ~ -ичаст – 905
- ~ -ички – 764
- ~ -иште – 60, 61, 67, 882
- ~ -(j)анац – 774
- ~ -(j)анин – 774
- ~ -је – 932
- ~ -(j)ети – 1546
- ~ -јъ – 1046
- ~ -ка – 882
- ~ -(к)иња – 774
- ~ -лац – 894, 1568
- ~ -лија – 728, 774
- ~ -ло – 469, 470, 882, 941
- ~ -лук – 728
- ~ -љив – 886
- ~ на -(а)ц – 1120
- ~ -ни, -на, -но – 1260
- ~ -ник – 39, 110
- ~ -ња – 882
- ~ -(њ)ак – 363
- ~ -ов – 448
- ~ -овати – 988
- ~ -овина – 384
- ~ -овљев / -евљев – 828
- ~ -ор – 404
- ~ -ост – 609, 882
- ~ -ош – 882
- ~ польски: -ski, -cki, -owna, -owa, -ina (-yna), -anka – 643
- ~ -ски, -ска, -ско – 5, 430, 510, 535, 536, 1260
- ~ -ство – 5, 882
- ~ страног порекла – 994
- ~ -тељ – 1174, 1568
- ~ -тељев – 1184

- ~ -тељица – 1184
- ~ -тељичин – 1184
- ~ -тељка – 1184
- ~ -тељкин – 1184
- ~ -тељски – 1184
- ~ -тељство – 1184
- ~ турски – 728
- ~ -ћи – 460
- ~ -ура – 1327
- ~ -урина – 1245
- ~ -це – 571, 882
- ~ -че – 814
- ~ -чија/-дија – 1350
- ~ -чић – 544, 814
- ~ -ција – 728
- ~ -љја – 1035
- ~ -љје – 1035
- ~ -љјь – 1035
- ~ -љп – 1017
- ~ -љје – 882

суфиксална творба придева – в. творба придева

суфиксалне изведенице – в. изведенице

суфиксација – в. творба (суфиксална)

таутолошке сложенице – в. сложенице

тачка – 42, 899, 1247

тачка испред заграде – 1082

творба речи — 2, 13, 21, 31, 39, 46, 55, 58, 85, 92, 110, 122, 192, 248, 322, 363, 384, 458, 550, 584, 715, 728, 774, 814, 894, 925, 932, 1001, 1009, 1018, 1120, 1121, 1137, 1174, 1184, 1203, 1223, 1245, 1256, 1268, 1278, 1283, 1328, 1389, 1458, 1476, 1491, 1505, 1507, 1524, 1559, 1568, 1573, 1592, 1609

~ акценатска – 1507

~ глагола – 1009

~ именица – 5, 58, 814, 907, 932, 1001, 1018, 1120, 1120, 1203, 1327, 1416, 1462, 1568

~ нових речи – 256, 262, 270

~ **nomina agentis** – 894

~ пољских женских презимена – 643

~ придева – 610, 886, 1594, в. попридевљавање

~ прилога – 827

~ етника – 702, 774, 1199

~ префиксална (префиксација) – 289, 577, 695, 945, 1031, 1157, 1167, 1203, 1348, 1458, 1526, 1527, 1569, 1594

~ префиксално-суфиксална (комбинована) творба – 1120, 1203, 1527

~ презимена – 735

~ синтаксичка – 1507

~ суфиксална (суфиксација) – 1458, в. изведенице, суфикс

~ термина – 594, 902, 1342

творбена анализа – 1174

- творбена мотивација – 1507
творбена основа – 1458, 1461, 1463
творбена структура – 47, 80, 460, 534, 1302, 1283
творбени елементи
 ~ несамостални – 1268
 ~ страног порекла – 983
творбени модел – 1203, 1302, 1371
творбени наставак – в. суфикс
творбени начин – 1458
творбени однос – 1462
творбени тип – 1203, 1507, 1573
творбени формант – 1458, 1461, 1463
творенице – 1368, 1463, 1491, 1507, в. деривати, изведенице
 ~ префиксалне – 1463
 ~ префиксално-суфиксалне – 1463
тврди сугласници – в. сугласници
текст – 1150, 1196
текст Устава – 1029
текстилна терминологија – в. терминологија
темпорално значење – в. временско значење
теорија интегралног описа језика – 1415
теорија језичке личности – 1339
теорија књижевности – 537
теорија семантичких поља – 1150
термин – в. терминологија
 – мотивисаност термина – 929, 1116
 – синонимија термина – 1116
 – системност термина – 929
 – творба термина – 594, 902, 1342
 ~ видео – 1207
 ~ дијалекат – 1221
 ~ *đuč* и *bač* – 944
 ~ зарез/запета – 811
 ~ језик – 1206
 ~ машља – 1337
 ~ наречје – 1221
 ~ одредба – 815
 ~ ознака – 815
 ~ речник – 1129
 ~ српски језик – 1288
 ~ српскохрватски – 611
 ~ тачка/точка – 811
 ~ из општег лексичког фонда – 1271
 ~ у Речнику САНУ – 885, 1109, 1271
терминологија – 17, 60, 122, 207, 213, 224, 227, 238, 250, 263, 283, 293, 297, 305, 314, 342, 353, 406, 494, 518, 532, 534, 535, 537, 538, 539, 540, 550, 559, 558, 564, 578, 579, 584, 594, 603, 605, 610, 624, 637, 638, 660, 670, 682, 698, 709,

- 738, 790, 811, 815, 829, 830, 896, 902, 903, 912, 917, 918, 929, 943, 972, 986,
1011, 1016, 1057, 1100, 1109, 1116, 1125, 1129, 1131, 1206, 1221, 1229, 1285,
1286, 1293, 1357, 1380, 1572, 1606, 1607, 1608
- ~ аеронаутичка – 594
 - ~ астронаутичка – 972
 - ~ ботаничка – 251, 518, 637, 638
 - ~ војна – 1572
 - ~ воћарска – 578
 - ~ географска – 353
 - ~ геолошка – 903, 918
 - ~ дијалектолошка – 1206, 1221
 - ~ кинолошка – 1286
 - ~ књижевна – 537, 538
 - ~ куће и покућства – 1293
 - ~ лексиколошка – 1285
 - ~ лингвистичка – 811, 815, 943, 1129, 1229, 1357
 - ~ математичка – 1100
 - ~ медицинска – 227, 559, 578, 603, 610, 682, 709, 829, 830, 896, 917, 986
 - ~ металургије праха – 1116
 - ~ музичка (жаргонска) – 1607
 - ~ научна – 902
 - ~ оружја – 624, 698, 738
 - ~ пољопривредна – 250, 263, 283, 314, 638, 790
 - ~ поморска – 213
 - ~ правна – 534, 1011
 - ~ пчеларска – 1131
 - ~ родбинска – 17, 224, 1353
 - ~ спортска – 122, 305
 - ~ стручна – 494, 532, 564, 578, 660, 670, 929, 1016
 - ~ текстилна – 1016
 - ~ техничка – 406, 539, 540, 972, 1016
 - ~ физике – 342, 535, 536, 550, 579, 584
 - ~ хемијска – 238, 351
 - ~ школска – 207, 1057, 1125
 - ~ шумарска – 494, 518
- терминолошка номенклатура – 540
- терминолошка творба – в. творба
- техничка терминологија – в. терминологија
- технички знаци – 588
- тип – 1196
- типизирана дефиниција – в. дефиниција
- Тирол Димитрије – 1236
- токен – 1196
- тонска антиципација – 1456
- топоним(и)ја – 113, 124, 380, 440, 818, 845, 857, 892, 925, 944, 973, 977, 1002, 1089,
1278, 1323, 1429
- ~ Београд – 113

- ~ Загреб – 440
- ~ Закарпатје – 1002
- ~ Неменикуће – 973
- ~ Праг – 124
- ~ Приче – 1377
- ~ Семигинів – 1429
- ~ Семеѓево – 1429
- трајни глаголи – 80
- транскрипција – 16, 59, 141, 146, 147, 477, 488, 588, 559, 603, 610, 621, 643, 681, 685, 846, 900, 1050, 1051, 1052, 1053, 1084, 1085, 1086, 1087, 1107, 1108, 1156, 1172, 1182, 1227, 1233, 1240, 1249, 1259, 1489, 1598
- ~ албанских (арбанашких) имена – 1240
- ~ арапских имена – 1052, 1053, 1172, 1259
- ~ енглеских имена – 1249
- ~ италијанских имена – 900, 1249
- ~ македонских имена – 488
- ~ персијских имена – 1259
- ~ пољских женских презимена – 643
- ~ пољских имена – 1074
- ~ пољског дс – 1074
- ~ речи из грчког и латинског – 59
- ~ руских презимена на -нин – 1074
- ~ страних властитих имена – 141, 146, 147, 846, 1289
- ~ фонетска – 141
- ~ холандских имена – 1233
- в. и адаптација
- транслитерација – 1315
- трансфонемизација – 1248
- ~ енглеских антропонима – 1248
- ~ талијанских антропонима – 1248
- трансформативни глаголи (обликовни) – в. глаголи
- трохеј – 505
- трпни глаголски придев – 70, 218, 429, 658, 705, 742, 791, 869, 1135, 1313
- туђице – 11, 19, 22, 46, 92, 96, 115, 125, 125, 140, 152, 154, 1070, в. стране речи
- тумачење стихова – 105, 114, 133, 416, 168, 296, 362, 385, 521, 662, 669, 740
- ~ Да се царско не разлази лице – 296
- ~ Давор', шаро, давор', добро моје! – 740
- ~ Његошевих – 416
- ~ Бановић Страхиње – 239, 244, 259, 272, 276, 300
- ~ Чудна попа, јада га не били – 662, 669
- турски језик – 946
- турски суфикси – в. суфикси
- турцизми – 45, 979, 1050, 1051, 1052, 1064, 1065, 1166
- ћирилица – в. писмо
- удвајање гласова – в. геминација
- ужичка лексика у Вуковом Рјечнику – в. лексика
- узрочне конструкције – 636

узрочне реченице – в. реченице
узрочни односи – 567
узрочно значење – 87, 1333
уметнуте реченице – в. реченице
универбат – 1336
универбација – 1336
упитне заменице – в. заменице
упитне реченице – в. реченице
употреба језика по Уставу – 1257
употребна вредност језика – 1133
упрошћавање сугласничких скупова – в. губљење сугласника
упућивачка дефиниција – в. дефиниција
усмена комуникација – 1608
усмени језик – 943
учестали глаголи – 501, уп. глаголски вид
учестало-трајни глаголи – 641, уп. глаголски вид
уцбеници – 1124, 1608
фактитивност – 1546
филозофија језика – 1150
филологија – 1138, 1236, 1296, 1528
фолклор – 369
фонема – 117, 1196, 1315
фонема х – в. глас х
фонемска солидарност – 1202
фонемска спојивост – 1202
фонемски инвентар – 1196
фонетика – 1376
фонетички правопис – в. правопис
фонетска адаптација – в. адаптација
фонетска транскрипција – в. транскрипција
фонологија – 1560
фонолошки правопис – в. правопис
фонолошки принцип – 630
фонолошки чиниоци силабизације – 1202
фонометаплазма – 1284
фонотактика – 1196
формант -тека – 1208
фразем – 1582
фразеологија – 1030, 1114, 1254, 1267, 1394, в. и израз
фразеолошки обрт – 1030
француски књижевни језик – 1071
функционални стилови – 1215, 1431
функционално-семантички еквиваленти – 1099
функционалностилска употреба – 1319
футур – 7, 635, 678, 700, 763, 1224
футур II – 355, 723
хемијска терминологија – в. терминологија

- херцеговачки говори – 993
хидронимија – 353, 1089
хипербола – 1593
хипероним – 1595
хипокористици – 1080
хипокористичност – 599
хипотакса – 553
хомографи – 528, 1175
хомоними – 1031, 1175, 1196
хомонимија – 1175, 1196, 1246, 1426
хомонимик – 1246
хомонимичност – 1246
хомофоне – 1175
хомоформе – 1175
хрватски језик – 982, 1430
хрватскосрпски дијасистем – 1158
црквени језик – 65
црта – 1247
цртица – 608, 1247, 1259
чакавски говори – 1161, 1177, 1178, 1188
чакавско-штокавска граница – 1161, 1177, 1178
Чакра Е. А. – 1236
час и сат – 1211, 1225, 1226
часописи (лингвистички) – 62, 69, 359, 1019, 1021, 1563, 1181, 1183
 ~ Језик – 607
 ~ Јужнословенски филолог – 1019, 1021, 1024, 1027, 1118, 1024
 ~ Наш језик – 159, 745, 1019, 1021, 1025, 1026, 1027, 1061, 1118, 1183, 1485,
 1521, 1529, 1604, 1605
 ~ Родна реч – 69
 ~ Српски дијалектолошки зборник – 1019, 1021, 1023, 1118
 ~ Хрватски језик – 359
 ~ Института – 1019, 1021, 1023, 1024, 1025, 1563, 1181, 1183, 1604, 1605
чешки књижевни језик – 49
чистота језика – 549, 976
чисте сложенице – в. сложенице
Шантић Алекса – 957
шатровачки језик – 44
шаховски језик – 111
школска терминологија – в. терминологија
штампање – 18
штокавско-чакавска граница – в. чакавско-штокавска граница
шумадијско-војвођански дијалекат – 825
шумарска терминологија – в. терминологија